RETTENS DOM (Anden Udvidede Afdeling)

11. marts 1999 *

I sag T-141/94,

Thyssen Stahl AG, Duisburg (Tyskland), under den skriftlige forhandling ved advokaterne Jochim Sedemund og Frank Montag, og under den mundtlige forhandling ved advokat Montag og advokat Barbara Balke, Köln, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Aloyse May, 32, Grand-rue,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, først ved Julian Currall og Norbert Lorenz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, og Géraud Sajust de Bergues, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionen, derefter ved generaldirektør Jean-Louis Dewost, Kommissionen Juridiske Tjeneste, Julian Currall og Guy Charrier, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionen, som befuldmægtigede, bistået af advokat Heinz-Joachim Freund,

* Processprog: tysk.

Frankfurt am Main, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

vedrørende en hovedpåstand om annullation af Kommissionens beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker (EFT L 116, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS (Anden Udvidede Afdeling)

sammensat af den fungerende afdelingsformand, C.W. Bellamy, og dommerne A. Potocki og J. Pirrung,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 23., 24., 25., 26. og 27. marts 1998,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

A — *Indledende bemærkninger*

1 Nærværende sag vedrører en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker (EFT L 116, s. 1, herefter »beslutningen«), hvorved Kommissionen fastslog, at 17 europæiske stålvirksomheder og en af deres faglige organisationer i strid med EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, havde deltaget i en række aftaler, vedtagelser og former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af priser, opdeling af markeder og udveksling af fortrolige oplysninger om Fællesskabets marked for stålbjælker, og pålagde 14 virksomheder inden for denne sektor bøder for de mellem den 1. juli 1988 og den 31. december 1990 begåede overtrædelser.

2 Sagsøgeren er Thyssen-koncernens største stålproducerende datterselskab. I 1989/1990 var selskabets omsætning 8,241 mia. DEM. I 1990 nåede selskabets salg af stålbjælker i Fællesskaber op på 187,5 mio. DEM, hvilket svarer til 91 mio. ECU.

3 Ti andre adressater for beslutningen har også anlagt sag ved Retten, nemlig NMH Stahlwerke GmbH (herefter »NMH«, sag T-134/94), Eurofer ASBL (herefter »Eurofer«, sag T-136/94), ARBED SA (herefter »ARBED«, sag T-137/94),

Cockerill-Sambre SA (herefter »Cockerill-Sambre«, sag T-138/94), Unimétal — Société française des aciers longs SA (herefter »Unimétal«, sag T-145/94), Krupp Hoesch Stahl AG (herefter »Krupp Hoesch«, sag T-147/94), Preussag Stahl AG (herefter »Preussag«, sag T-148/94), British Steel plc (herefter »British Steel«, sag T-151/94), Siderúrgica Aristrain Madrid SL (herefter »Aristrain«, sag T-156/94) et Empresa Nacional Siderúrgica SA (herefter »Ensidesa«, sag T-157/94).

4 Da de 11 sager ved Rettens kendelse af 10. december 1997 er blevet forenet med henblik på bevisoptagelsen og den mundtlige forhandling, vil der i nærværende dom blive henvist til et vist antal dokumenter, som er fremlagt i de parallelle sager. Eftersom sagsøgerne i disse sager har fremført visse argumenter i et fælles mundtligt indlæg i retsmødet, vil der endvidere blive henvist til »sagsøgerne«.

B — *Forbindelserne mellem jern- og stålindustrien og Kommissionen mellem 1970 og 1990*

Krisen i 1970'erne og oprettelsen af Eurofer

5 Den europæiske jern- og stålindustri blev fra og med 1974 hårdt ramt af et fald i efterspørgslen, som skabte problemer i form af overudbud og overkapacitet såvel som lave priser.

6 Den 1. januar 1977 vedtog Kommissionen i medfør af EKSF-traktatens artikel 46 »Simonet-planen«, i medfør af hvilken hver enkelt virksomhed ensidigt og frivilligt skulle påtage sig at tilpasse sine leverancer til programmer for den påregnede udvikling, som blev offentliggjort hvert kvartal i henhold til traktatens artikel 46, stk. 3, punkt 2. Da denne ordning ikke havde gjort det muligt at stabilisere markedet, blev den i 1978 erstattet med »Davignon-planen«, som bl.a.

supplerede de frivillige og ensidige forpligtelser med fastsættelse af orienteringspriser og minimumspriser (den såkaldte »Eurofer I-aftale«).

7 Virksomhedernes ensidige og frivillige forpligtelser over for Kommissionen blev forinden drøftet mellem virksomhederne inden for brancheorganisationen Eurofer, som var blevet oprettet på Kommissionens initiativ i 1977. Faktisk støttede Kommissionen sig i så vidt omfang på Eurofer med henblik på at styre stålkrisen, at kommissionsmedlem Davignon i en skrivelse af 13. juli 1978 til Eurofer's formand henviser til »den fælles indsats for at overvinde krisen, som Kommissionen og producenterne har valgt« (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 2).

Det fra 1980 til 1988 gældende kvotesystem

8 Da situationen på jern- og stålmarkedet fortsat blev forværret, vedtog Kommissionen beslutning nr. 2794/80/EKSF af 31. oktober 1980 om indførelse af et kvotesystem for stålproduktionen for virksomhederne i jern- og stålindustrien (EFT L 291, s. 1, herefter »beslutning nr. 2794/80«). Ved denne beslutning fastslog Kommissionen, at der forelå en åbenbar krise i EKSF-traktatens artikel 58's forstand, og fastsatte bindende produktionskvoter for de fleste jern- og stålprodukter, herunder for stålbjælker.

9 Denne kriseordning kan beskrives som følger: Kommissionen fastsatte på kvartalsbasis et mål for fællesskabsproduktionen for de forskellige produktkategorier og tildelte derefter den enkelte virksomhed en produktionskvote samt en leveringskvote på EF-niveau (de såkaldte »I-kvoter«). Det blev endvidere aftalt, at hver virksomhed fik tildelt en leveringskvote for hvert af de nationale markeder (de såkaldte »i-kvoter«). Eurofer varetog fordelingen af den enkelte virksomheds »I-kvote« på »i-kvoter« inden for rammerne af Eurofer II — Eurofer V-aftalerne. I tilfælde af uenighed mellem virksomhederne greb Kommissionen om fornødent ind (jf. Davignon's mægling den 2.6.1982 vedrørende Italsider's »i-kvoter«, bilag 3, dokument 11, til stævningen i sag T-151/94).

10 Det skal endvidere bemærkes, at kommissionsmedlemmerne Davignon og Andriessen ved en skrivelse af 17. januar 1983 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 6) rettede en advarsel til Eurofer, der lyder som følger:

»Kommissionen værdsætter det bidrag, som virksomhederne og deres organisationer har ydet til antikrise-foranstaltningernes succes, også vedrørende prispolitikken. Den anser dette samarbejde for en væsentlig del af sin politik på jern- og stålområdet og ønsker, at det fortsætter.

Den henleder imidlertid organisationernes og navnlig Eurofer's opmærksomhed på, at disse skal udøve deres virksomhed under nøje overholdelse af de rammer og grænser, der er fastsat i EKSF-traktatens artikel 48.

Kommissionen skal præcisere, at den ikke vil acceptere, at jern- og stålvirksomhederne eller deres organisationer foregriber eller fordrejer de beslutninger, som Kommissionen vil træffe i forbindelse med udformningen af prispolitikken, og heller ikke, at de foranstaltninger, som den træffer, og de henstillinger, som den udsteder som led i sin antikrisepolitik, bruges som påskud for at indgå aftaler eller træffe vedtagelser, der er i strid med traktaten. Sådanne aftaler eller vedtagelser vil være omfattet af artikel 65, de er uden videre ugyldige, og Kommissionen vil være nødt til at skride ind over for dem.

[...]«

11 Eurofer's formand svarede ved en skrivelse af 8. februar 1983 Davignon og Andriessen som følger (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 7):

»Jeg tillader mig [...] at gøre Dem opmærksom på, at hvad mængderne angår er aftalerne om begrænsning af produktion og leveringer blevet indgået efter stærk henstilling fra Europa-Kommissionen og Rådet. Kommissionen er blevet underrettet om alle enkeltheder vedrørende gennemførelsen af aftalerne, og vi er fast besluttet på fortsat at følge denne fremgangsmåde.

Vedrørende priserne har Kommissionen og Rådet vedholdende insisteret på, at en forhøjelse er nødvendig, således at jern- og stålvirksomhederne kan opnå tilfredsstillende indtægter [...]

Kommissionen er nøje underrettet om alle de udfoldede bestræbelser med henblik på at nå det mål, som den har sat sig, og vi agter at fortsætte hermed i fremtiden.

På denne baggrund forventer vi, såfremt vores foranstaltninger en dag skulle falde uden for den fortolkning, som Kommissionen foretager af bestemmelserne i Paris-traktaten, at De øjeblikkeligt vil underrette os herom.«

12 Da den åbenbare krisetilstand viste sig at være af langvarig karakter, blev de af Kommissionen vedtagne kvoteforanstaltninger forlænget og suppleret flere gange mellem 1984 og 1986, bl.a. ved indførelsen af en ordning med mindstepriser for stålbjælker og andre produkter (Kommissionens beslutning nr. 3715/83/EKSF af 23.12.1983 om fastsættelse af mindstepriser for visse jern- og stålprodukter, EFT L 373, s. 1). Kommissionen vedtog endvidere beslutning nr. 3483/82/EKSF af 17. december 1982 om forpligtelse for virksomhederne i Fællesskabet til at meddele deres leverancer af visse jern- og stålprodukter (EFT L 370, s. 1, herefter »beslutning nr. 3483/82«), hvorved der blev indført en »overvågningsordning«,

hvorefter den enkelte virksomhed var forpligtet til at give Kommissionen meddelelse om sine leverancer i det enkelte land.

13 I begyndelsen af 1984 udbyggede Kommissionen kvoteordningen med vedtagelsen af beslutning nr. 234/84/EKSF af 31. januar 1984 om forlængelse af overvågningsordningen og systemet for produktionskvoter for visse produkter for virksomhederne i jern- og stålindustrien (EFT L 29, s. 1, herefter »beslutning nr. 234/84«). I den niende betragtning til denne beslutning omtales en erklæring fra Rådet af 22. december 1983, ifølge hvilken »stabiliteten af de traditionelle ståleverancer inden for Fællesskabet er et væsentligt element, som bør bevares, for at omstruktureringen af stålsektoren kan ske i en konkurrencemæssig sammenhæng, der er forenelig med den solidaritet, der er fremtvunget ved produktionskvotesystemet«. Beslutningens artikel 15B bestemmer følgelig, at såfremt en medlemsstat indgiver en klage i den forbindelse, skal Kommissionen — efter at have undersøgt, om klagen er berettiget — formå de virksomheder, der har forårsaget de konstaterede forstyrrelser, til skriftligt at forpligte sig til i det følgende kvartal at udligne ubalancen i deres traditionelle leverancer. Såfremt en virksomhed ikke vil underkaste sig dette solidaritetsprincip, kan Kommissionen nedsætte den del af virksomhedens kvoter, der kan leveres på det fælles marked.

14 Politikken vedrørende stabiliteten af de traditionelle handelsstrømme og bestræbelserne på at holde priserne på et acceptabelt niveau blev flere gange drøftet mellem Kommissionen og Eurofer og især i:

— Et notat fra Eurofer af 2. juli 1984, som refererer de udtalelser, der blev afgivet på et møde mellem repræsentanter for Kommissionen og for

industrien, som fandt sted i Bruxelles den 27. juni 1984 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 8), hvori det vedrørende gennemførelsen af artikel 15B i beslutning nr. 234/84 anføres:

»Kommissionen indførte ordningen i artikel 15B for at imødekomme de nationale regeringers kritik. Den kan under ingen omstændigheder erstatte 'i-ordningen' i Eurofer IV-aftalen. Kommissionen har tværtimod behov for Eurofer vedrørende markedsskøn og løsningen af alle detailspørgsmål. Uden Eurofer ville Kommissionen være særdeles vanskeligt stillet [...] sagt i almindelighed er Kommissionen alene interesseret i den generelle bedømmelse af situationen uden at gå ind i detaljer af sekundær betydning [...] for fremtiden er Kommissionen villig til at overveje en ordning på basis af kvoter, men den vil i så fald have brug for Eurofer's fulde støtte.«

— Referatet fra et møde mellem Kommissionen og Eurofer den 16. december 1985, hvori deltog kommissionsmedlem Narjes (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 10), hvori det vedrørende de traditionelle handelsstrømme anføres:

»Kommissionen anførte, at de seneste udviklinger på markedet gav den anledning til alvorlig bekymring. Den beklagede, at Eurofer V endnu ikke var blevet indgået, og den understregede producenternes ansvar for så vidt angår priserne [...] Kommissionen opfordrede deltagerne til at foretage en fornyet bedømmelse af deres samarbejdsformer, idet den finder, at Eurofer har spillet en væsentlig rolle i forbindelse med gennemførelsen af artikel 58. Den har til hensigt at fastlægge kriterierne for anvendelsen af artikel 15B så snart som muligt, for at tage højde for den situation, at Eurofer ikke har heldet med sig, eller for at lette en privat ordning.«

— Referatet af et møde mellem Narjes og Eurofer den 10. marts 1986 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 13), hvori det vedrørende det spanske marked anføres:

»Narjes henviste til Kommissionens beslutning om begrænsningen af leverancerne i Spanien [...] for så vidt angår byrdefordelingen var han interesseret i en intern aftale mellem producenterne i Eurofer.«

— Referatet af et møde mellem Narjes og repræsentanterne for Eurofer den 16. maj 1986 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 14), hvori det anføres:

»Kommissionen fremhævede, at det var nødvendigt hurtigt at harmonisere de i Fællesskabet offentliggjorte priser på det samme niveau og at undgå forskelle mellem de offentliggjorte priser og priserne på markedet. Sektorrabatterne burde svare til de virkelige forhold. Det blev bekræftet, at den franske jern- og stålindustri var rede til at forhøje priserne, men også, at det i den forbindelse var nødvendigt med støtte fra de udefra kommende leverandører. Eurofer udtrykte håb om, at Eurofer V-aftalen er et egnet grundlag for en generel opretning af priserne«.

15 På samme tidspunkt indgik Kommissionen en række internationale aftaler med Kongeriget Sverige, Kongeriget Norge og Republikken Finland, som skulle sikre stabiliteten af de traditionelle handelsstrømme mellem disse lande og Fællesskabet (det såkaldte »overenskomstsystem«), jf. skrivelser fra Kommissionen, som blev fremlagt på retsmødet af parterne, til de svenske myndigheder af 4. marts 1986, 13. februar 1987 og 21. januar 1988, til de norske myndigheder af 4. marts 1986, 11. marts 1987 og 12. februar 1988 og til de finske myndigheder af 4. marts 1986, 10. april 1987 og 12. februar 1988, som blev sendt henholdsvis inden for rammerne af aftalen af 22. juli 1972 mellem medlemsstaterne i Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab og Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab på den ene side og Kongeriget Sverige på den anden side (EFT 1973 L 350, s. 76), inden for rammerne af aftalen af 14. maj 1973 mellem medlemsstaterne i Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab og Det Europæiske

Kul- og Stålfællesskab på den ene side og Kongeriget Norge på den anden side (EFT 1974 L 348, s. 17) og inden for rammerne af aftalen af 5. oktober 1973 mellem medlemsstaterne i Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab og Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab på den ene side og Republikken Finland på den anden side (EFT 1974 L 348, s. 1).

16 En lignende ordning fandt anvendelse på Kongeriget Spanien for en overgangsperioden på tre år i henhold til protokol nr. 10 til tiltrædelsesakten. Kommissionen fastsatte således for hvert af årene 1986, 1987 og 1988 niveauet for leverancerne af jern- og stålprodukter af spansk oprindelse på markederne i Fællesskabet, med undtagelse af Portugal. Anvendelsen af disse særlige overgangsforanstaltninger ophørte den 31. december 1988.

Begivenhederne forud for udløbet af ordningen vedrørende den åbenbare krise den 30. juni 1988

17 Kommissionen begyndte at forberede afviklingen af kriseordningen og en tilbagevenden til normale markedsvilkår allerede i 1985. Det anføres i et dokument, som blev udarbejdet af tjenestegrenene i Kommissionens Generaldirektorat for det Indre Marked og Industri (GD III) i 1985 (dokument III/534/FR, stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 5): »Ordningen med kvoter var i vidt omfang baseret på det frivillige system, som var blevet administreret af Eurofer«, og det fremhæves: »[Det er væsentligt], at en aftale vedrørende fremtiden indgås før midten af næste år, for hvis dette ikke sker, vil det komme til kamp om markedsandelene i årets anden halvdel, hvilket kan få katastrofale virkninger for priserne og for virksomhedernes indtjening.« Dokumentet konkluderer: »Eurofer må følgelig opfordres til at leve op til sit ansvar og fremsætte forslag om, hvordan jern- og stålindustrien kan overgå fra en periode med beskyttelse til vilkårene på et frit marked.«

18 I sin meddelelse til Rådet om indførelse i medfør af EKSF-traktatens artikel 58 af en kvoteordning, der skal gælde efter den 31. december 1985 (KOM(85) 509,

stævningen i sag T-145/94, bilag 14), beskriver Kommissionen nærmere en overgangsperiode, inden man vender tilbage til normale konkurrencevilkår. Kommissionen anfører, at krisens værste del praktisk talt er overstået, og konkluderer:

»Strukturomlægningen i Fællesskabets jern- og stålindustri er imidlertid endnu ikke afsluttet [...] der er således behov for en overgangsperiode. Denne skal begrænses til højst tre år og vil give industrien mulighed for en gradvis overgang fra den nuværende strenge regulering til et marked med fri konkurrence i overensstemmelse med EKSF-traktatens målsætninger [...] Den kvoteordning, der tænkes indført fra den 1. januar 1986 [...] skal være den sidste kvoteordning, inden man vender tilbage til et marked med fri konkurrence [...] Kommissionen [vil] ikke lade bestemmelserne i artikel 15B i beslutning 234/84/EKSF indgå i den nye beslutning i deres nuværende form [...] Kommissionen har imidlertid til hensigt i overgangsperiodens første fase at videreføre den på produktionsattester og ledsagedokumenter baserede statistiske kontrol med medlemsstaternes indbyrdes handel med jern- og stålprodukter. På denne måde vil det kunne kontrolleres, at der ikke sker pludselige forstyrrelser af den traditionelle samhandel mellem medlemsstaterne. Såfremt den statistiske kontrol afslører sådanne forstyrrelser, vil Kommissionen omgående kontrollere, at de ansvarlige virksomheder ikke har søgt at hverve nye kunder i strid med traktatens bestemmelser, navnlig prisbestemmelser.«

19 I beslutning nr. 3485/85/EKSF af 27. november 1985 om forlængelse af overvågningsordningen og systemet for produktionskvoter for visse produkter for virksomhederne i jern- og stålindustrien (EFT L 340, s. 5) anfører Kommissionen, at takket være forbedringen af vilkårene på markedet

»vil [det] være muligt gradvis at afvikle kvotesystemet i løbet af to eller højst tre år. Allerede på mødet den 25. juli 1985 påpegede Rådet, at det var nødvendigt på velordnet vis at vende tilbage til et marked med fri konkurrence mellem Fællesskabets virksomheder«.

20 I referatet fra mødet mellem Kommissionen og Eurofer den 16. maj 1986 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 14), som blev udarbejdet af Eurofer, anføres det i afsnittet om »gennemførelse af artikel 58 i 1987«: »For så vidt angår fremtiden efter 1987 meddelte Kommissionens repræsentanter, at de for deres vedkommende endnu ikke havde nogen mening om spørgsmålet.« Det fremgår af det samme referat, at de ansvarlige fra Eurofer, der holdt møde, efter at Kommissionens repræsentanter var taget afsted, på sin side overvejede forskellige muligheder:

»En indledende drøftelse viste, at der måtte træffes et valg mellem tre muligheder:

— fuldstændig frihed, og hvorledes kunne man i denne situation samarbejde bedst muligt

— forlængelse af artikel 58, og hvorledes skulle man i den situation forholde sig til Kommissionen

— ingen anvendelse af artikel 58, men en privat ordning. I denne situation spørgsmål om, hvilken type ordning (produktion, leverancer) og hvilken dækning (råstål, bestemte produkter osv.).

Hver deltager kunne under alle omstændigheder tilslutte sig, at målet var at fastsætte et prisniveau, som vil føre til rentabilitet for et stort antal selskaber.

Forskellige opfattelser kom til udtryk, på den ene side — under henvisning til, at der flere år frem i tiden vil være overkapacitet — at aftaler vedrørende mængderne var uundgåelige, mens der fra anden side under henvisning til de

tidligere erfaringer blev udtrykt tvivl med hensyn til, om alle selskaberne var i stand til at acceptere de tilpasninger, der var nødvendige for at indgå en privat aftale efter en lang periode med kunstige foranstaltninger.«

21 I beslutning nr. 3746/86/EKSF af 5. december 1986 om ændring af beslutning nr. 3485/85 (EFT L 348, s. 1) anførte Kommissionen: »indførelsen af artikel 15B var påkrævet i den mest akutte fase af krisen inden for jern- og stålindustrien; i den nuværende situation er denne bestemmelse ikke længere berettiget; den bør derfor ophæves«.

22 I meddelelsen til Rådet om jern- og stålpolitikken, der blev forelagt den 18. september 1987 (KOM(87) 388 endelig udg./2, EFT 1987 C 272, s. 3), udtalte Kommissionen navnlig følgende:

»Kommissionen er [...] kun rede til at forlænge kvotesystemet, som efter alles opfattelse bør ajourføres, hvis der samtidig foreligger incitamenter til lukning og bindende tilsagn fra de berørte virksomheder og regeringer.

[...]

Selv om der fortsat hersker kriseforhold med hensyn til flade produkter og svære profiler, vil Kommissionen i betragtning af den bremse, selve kvotesystemet kan lægge på omstruktureringen af industrien, således kun iværksætte et sådant system, hvis den på den anden side fra virksomhederne får bindende tilsagn om lukninger i et tilfredsstillende omfang og gennemført efter en tidsplan på højst tre år.

[...]

Især:

[...]

— vil den bringe systemet til ophør i løbet af 1988, hvis virksomhederne ikke inden den 1. august 1988 har ydet en ekstra indsats [...]«

23 Den 8. oktober 1987 gav Kommissionen en gruppe på tre »vismænd«, U. Colombo, H. Friderichs og J. Mayoux, i opdrag at undersøge, om virksomhederne, for så vidt angår tre grupper af produkter, herunder stålbjælker, var rede til at forpligte sig til en tilstrækkelig omfattende og hurtig nedskæring af produktionskapaciteten, som mentes at være for stor.

24 Det anføres i »de tre vismænds rapport« (EFT C 9 af 14.1.1988, s. 6):

»Det er tydeligt, at virksomhederne, der i syv år har været beskyttet af en kvoteordning og været vant til, at denne blev forlænget, ikke er rede til at give de tilsagn om lukninger, der er nødvendige for at begrunde en forlængelse af denne ordning [...]

Men i betragtning af den internationale økonomiske situation kan det forudses, at det nuværende relativt høje prisniveau ikke vil holde ret længe, og der er ingen

tvivl om, at overkapaciteten på ny vil komme til at trykke markedet og tvinge stålproducenterne til strukturomlægning og lukning af anlæg.

Kommissionen må derfor handle beslutsomt, men samtidig i høj grad være sig sit ansvar bevidst.

Den nuværende kvoteordning kan ikke opretholdes, medmindre virksomhederne giver bindende tilsagn om kapacitetsnedskæringer. På den anden side, hvis man pludselig lader markedskræfterne råde, vil det prisfald, som dette utvivlsomt vil medføre, kunne påvirke samtlige virksomheder og således gøre den planlagte strukturomlægning endnu vanskeligere.«

25 Rapporten konkluderer:

»Afslutningsvis vil vi gerne på ny understrege, at stålkrisen er meget alvorlig, langt alvorligere, end de fleste stålproducenter vil erkende.

Denne krise kræver en resolut og utvetydig holdning fra fællesskabsmyndighedernes side for at få virksomhederne til at påtage sig deres del af ansvaret.

Det haster meget med at få omstruktureret stålvirksomhederne, således at de kan klare sig i konkurrencen på verdensmarkedet og blive fuldt ud konkurrencedygtige på et stadig mere åbent marked.«

26 I 1987 ændrede Kommissionen endvidere sin grundlæggende opfattelse vedrørende opretholdelse af de »traditionelle handelsstrømme«. I bilag I til Kommissionens ovennævnte meddelelse til Rådet af 18. september 1987 gav den således udtryk for den opfattelse, at »bevarelsen af det traditionelle handelsmønster for stålprodukter mellem medlemsstaterne ikke er konsistent med Fællesskabets mål om at skabe et åbent indre marked i 1992«.

27 Fællesskabets nye stålpolitik blev præsenteret i Kommissionens meddelelse om stålpolitikken, der blev forelagt for Rådet den 16. juni 1988 (KOM(88) 343 endelig udg., EFT C 194, s. 23). Vedrørende de foreslåede foranstaltninger anførte Kommissionen:

»Det bør bemærkes, at Paris-traktaten er baseret på princippet om fri konkurrence på markedet, idet dette anses for den normale situation, og at Kommissionen i henhold til denne traktats artikel 5 kun skal gribe direkte ind i produktionen, når omstændighederne kræver det [...] traktaten bestemmer endvidere, at der skal herske normale konkurrenceforhold.

Desuden må der tages hensyn til, at gennemførelsen af det indre marked i 1992 er et afgørende mål, også for stålmarkedet. Forberedelsen af det indre marked i 1992 kræver en radikal ændring af virksomhedernes strategi, der endnu alt for ofte bærer præg af, at der på markedsområdet tænkes i nationale baner.«

28 Kommissionen konkluderede:

»Der er sket en sådan bedring af situationen på stålmarkedet, at der ikke længere er grundlag for at opretholde kvotesystemet. Det har desuden vist sig, at dette system ikke er hensigtsmæssigt, når det drejer sig om at tilskynde virksomhederne til at gennemføre strukturomlægningen [...] Kommissionen mener [...] at den videre strukturtilpasning skal ske under normale markedsvilkår.«

29 På sin 1255. samling den 24. juni 1988 noterede Rådet sig, at Kommissionen havde til hensigt at bringe kvotesystemet til ophør for alle jern- og stålprodukter den 30. juni 1988. I forbindelse med de af Kommissionen påtænkte ledsageforanstaltninger og foranstaltninger vedrørende overvågning af markedet (månedsstatistikker vedrørende produktion og leveringer, programmer vedrørende udviklingen, konsultation af de interesserede parter) understregede Rådet, at »overvågningsordningen ikke må benyttes til omgåelse af artikel 65 i EKSF-traktaten« (jf. uddrag af udkast til protokol for 1255. samling i Rådet, bilag 3 til svarskriftet i sag T-151/94).

30 Den 4. maj 1988 offentliggjorde Kommissionen endvidere en pressemeddelelse (IP(88) 261, jf. stævningen i sag T-151/94, bilag 5, dokument 4) vedrørende den undersøgelse, som den havde gennemført i anledning af sagen om rustfrit stål (jf. præmis 36 nedenfor). Det anføres bl.a. heri:

»Dette er den første undersøgelse vedrørende karteller inden for stålsektoren, som Kommissionen har foretaget i 13 år. Eftersom Kommissionens officielle kvoteordning allerede er blevet ophævet for visse produkter, og idet der er blevet fremsat forslag om at bringe kvoteordningen til ophør den 30. juni 1988, er det klart, at Kommissionen ikke kan acceptere, at der i stedet for fællesskabsordningen indføres uofficielle og ulovlige aftaler, der indgås af industrien selv.«

31 For så vidt angår stålbjælker ophørte kriseordningen officielt den 30. juni 1988. Eurofer V-aftalen udløb på samme tidspunkt. Ordningen for overvågning af leverancerne mellem medlemsstaterne, der var indført ved beslutning nr. 3484/82, blev dog opretholdt indtil november 1988.

Overvågningsordningen, der blev indført med virkning fra den 1. juli 1988

32 Selv om de åbenbare kriseforanstaltninger blev bragt til ophør den 30. juni 1988, fremgår det af et internt notat fra GD III af 24. oktober 1988, som sagsøgte har fremlagt til opfyldelse af Rettens kendelse af 10. december 1997, at Rådet og Kommissionen var enedes om, at det var nødvendigt at lette virksomhedernes tilpasning til eventuelle ændringer i efterspørgslen. Det var med henblik herpå blevet aftalt, at Kommissionen fortsat skulle overvåge markedet ved hjælp af tre foranstaltninger:

— indsamling af månedsstatistikker vedrørende produktion og leverancer af visse produkter

— overvågning af udviklingen på markederne for disse produkter i forbindelse med de kvartalsvise programmer for den påregnede udvikling

— en regelmæssig konsultation af virksomhederne vedrørende situationen og tendenserne på markedet.

33 Kommissionen gennemførte navnlig denne politik ved beslutning nr. 2448/88/EKSF af 19. juli 1988 om indførelse af en overvågningsordning for visse produkter for virksomhederne i jern- og stålindustrien (EFT L 212, s. 1, herefter »beslutning nr. 2448/88«), ifølge hvilken ordning den enkelte virksomhed skulle give Kommissionen meddelelse om sine leverancer. Denne ordning udløb den 30. juni 1990 og blev erstattet med et informationssystem på individuel og frivillig basis.

34 Virksomhederne vedligeholdt således fortsat regelmæssige og snævre kontakter med GD III, hvorunder man drøftede markedsparametrene (produktion, levering, lagre, priser, udførsler, indførsler...). Disse kontakter fandt sted i følgende grupper:

a) de officielle kvartalsmøder med deltagelse af repræsentanter for producenterne, brugerne og forhandlerne samt repræsentanterne fra Kommissionen, og hvorunder man i overensstemmelse med traktatens artikel 46 drøftede udviklingsprogrammerne (»forward programmes«). Sådanne møder fandt bl.a. sted den 4. maj 1988, den 1. september 1988, den 3. november 1988, den 1. februar 1989, den 28. april 1989, den 1. september 1989, den 7. november 1989, den 7. februar 1990, den 3. maj 1990, den 4. september 1990 og den 5. november 1990

b) »konsultationsmøderne« (»consultation meetings«), som var begrænset til et lille antal repræsentanter fra industrien — medlemmer af Eurofer og andre — og fra Kommissionen, og som bl.a. fandt sted den 27. oktober 1988, den 26. januar 1989, den 28. april 1989, den 27. juli 1989, den 26. oktober 1989, den 25. januar 1990 og den 27. juli 1990

c) »møderne for en begrænset kreds« (»restricted meetings«), som var begrænset til et meget snævert antal repræsentanter fra industrien — medlemmer af Eurofer og andre — og fra Kommissionen, den 8. december 1988, den 21. marts 1989, den 15. juni 1989 og den 13. december 1989

d) »stålfrokosterne« (»steel lunches«), som i en uformel form blev afholdt med deltagelse af repræsentanter for Eurofer og Kommissionen i forbindelse med konsultationsmøderne eller møderne for en begrænset kreds.

35 Hovedformålet med disse forskellige møder var at give Kommissionen de oplysninger fra industriens side, som var nødvendige for anvendelsen af

traktatens artikel 46 og af den overvågningsordning, der blev indført ved beslutning nr. 2448/88. I møderne deltog tjenestemænd fra GD III (blandt andre Ortún, Kutscher, Evans, Drees, Aarts og Vanderseypen), formanden for CDE, formændene for Eurofer's Produktudvalg, visse repræsentanter for andre organisationer inden for jern- og stålindustrien og visse medlemmer af Eurofer's personale. Repræsentanterne for industrien meddelte Kommissionen generelle oplysninger om den økonomiske situation for det enkelte produkt. De oplysninger, der blev udvekslet ved disse lejligheder, generelle oplysninger såvel som produktoplysninger, vedrørte det faktiske forbrug, det beregnede forbrug, priser, ordrer, leverancer, indførsler, udførsler og lagre. Et sammendrag af konsultationsmøderne, bedre kendt under navnet »speaking notes«, blev sendt af Eurofer til GD III, normalt nogle dage efter vedkommende møde.

Beslutningen om rustfrit stål af 18. juli 1990

36 Den 18. juli 1990 vedtog Kommissionen beslutning 90/417/EKSF om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende en aftale og samordnet praksis mellem europæiske producenter af koldvalsede flade produkter af rustfrit stål (EFT L 220, s. 28, herefter »beslutningen om rustfrit stål«), hvorved den pålagde visse jern- og stålvirksomheder bøder fra 25 000 til 100 000 ECU — blandt virksomhederne var British Steel, Thyssen Edelstahlwerke AG, der er et søsterselskab til sagsøgeren, og Ugine acier de Châtillon et Gueugnon, der er et datterselskab af Unimétal — for at have overtrådt traktatens artikel 65, stk. 1, ved at indgå pris- og kvoteaftalen af 15. april 1986.

Kommissionens overvejelser fra og med 1990 om EKSF-traktatens fremtid

37 I løbet af 1990 påbegyndte Kommissionen nogle overvejelser om EKSF-traktatens fremtid, således som det fremgår af et udkast til meddelelse af 23. oktober 1990 fra kommissær Bangemann, der var ansvarlig for industripolitikken, til Kom-

missionens medlemmer om dette spørgsmål (bilag 10 til stævningen i sag T-156/94). I dette dokument gik Kommissionen ind for, at EKSF-traktaten skulle udløbe til det fastsatte tidspunkt i år 2002, »idet Kommissionen vil udnytte det spillerum, som EKSF-traktaten giver den, til så vidt muligt at tilpasse anvendelsen af denne traktat til situationen inden for de to pågældende sektorer og samtidig gradvis organisere deres inkorporering ('phasing in') i EØF-traktaten i år 2002« (jf. også meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet fra Kommissionen af 15.3.1991 om EKSF-traktatens fremtid, SEK(91) 407 endelig udg., stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 1).

38 I meddelelsen fra september 1991 om EKSF's konkurrencepolitik (IV/832/91) (replikken i sag T-151/94, bilag 5) foreslog Kommissionen »i fremtiden [at] bestræbe sig på så vidt muligt at bringe EKSF's og EØF's konkurrenceordninger på linje med hinanden«. Ligeledes har Kommissionen i den *Tyvende Beretning om Konkurrencepolitikken*, som blev offentliggjort i 1991, bl.a. anført (punkt 122): »[...] tidspunktet er inde til så vidt muligt at afpasse EKSF-traktatens konkurrenceregler efter Rom-traktatens regler«.

C — *Den administrative procedure ved Kommissionen*

39 Den 16., 17. og 18. januar 1991 gennemførte Kommissionen på grundlag af individuelle beslutninger, der var truffet i henhold til traktatens artikel 47, kontrolundersøgelser i syv virksomheders og to virksomhedsorganisationers kontorer. Der blev foretaget yderligere kontrolundersøgelser den 5., 7. og 25. marts 1991. Supplerende oplysninger blev udleveret af nogle af de berørte virksomheder og organisationer på baggrund af begæringer fremsat af Kommissionen under henvisning til traktatens artikel 47.

40 Den 6. maj 1992 tilsendte Kommissionen de berørte virksomheder og organisationer, heriblandt sagsøgeren, en meddelelse af klagepunkter. Sagsøgeren svarede herpå ved skrivelse af 18. august og 20. december 1992.

41 Parterne fik endvidere mulighed for at fremsætte deres opfattelse under en høring, der fandt sted i Bruxelles fra den 11. til den 14. januar 1993, og referatet heraf blev tilsendt dem den 8. juli og den 8. september 1993. I betragtning af de mange henvisninger fra de deltagende parter til visse kontakter, som GD III havde haft med producenterne af stålbjælker i det tidsrum, der var omfattet af meddelelsen af klagepunkter, anmodede høringskonsulenten dem ved denne lejlighed om at tilstille ham alt det bevismateriale, de var i besiddelse af vedrørende dette spørgsmål. Sagsøgeren efterkom denne opfordring ved skrivelse af 16. februar 1993.

42 Ved skrivelse af 22. april 1993 gav høringskonsulenten de berørte parter meddelelse om, at han ikke havde til hensigt at afholde endnu en høring.

43 Den 15. februar 1994, dvs. dagen før vedtagelsen af beslutningen, blev de forhandlinger, som på daværende tidspunkt blev ført mellem Kommissionen og repræsentanterne for jern- og stålindustrien vedrørende omstrukturering af denne sektor ved hjælp af frivillige begrænsninger af produktionskapaciteten, afbrudt efter en konstatering af, at de var mislykkedes.

44 Ifølge protokollen for Kommissionens 1189. møde (morgen og eftermiddag), som sagsøgte har fremlagt på Rettens anmodning, blev beslutningen endeligt vedtaget under mødet om eftermiddagen den 16. februar 1994.

45 Kommissær Van Miert, der har ansvaret for konkurrencesager, holdt den 16. februar 1994 midt på dagen en pressekonference, hvorunder han meddelte, at Kommissionen netop havde vedtaget beslutningen, og gav oplysning om beløbet for de bøder, der var pålagt sagsøgerne British Steel, Preussag og ARBED. Disse beløb svarer ikke til dem, der er anført i beslutningen. Han gav endvidere nærmere oplysninger om visse kriterier, der var anvendt med henblik på fastsættelsen af bøderne, og besvarede spørgsmål fra journalisterne. Han afviste navnlig enhver forbindelse mellem vedtagelsen af beslutningen og sammenbruddet dagen før af forhandlingerne om frivillige begrænsninger af produktionskapaciteten.

46 Under en debat i Europa-Parlamentet den 24. februar 1994 rejste nogle parlamentsmedlemmer spørgsmål om de grunde, der havde foranlediget Kommissionen til at vedtage beslutningen dagen efter sammenbruddet af forhandlingerne om omstruktureringen af sektoren. Van Miert forsvarede Kommissionens standpunkt, idet han understregede, at der var tale om to forskellige sager.

D — *Beslutningen*

47 Beslutningen, som blev modtaget af sagsøgeren den 3. marts 1994, ledsaget af en skrivelse fra Van Miert af 28. februar 1994 (herefter »skrivelsen af 28. februar 1994«), indeholder følgende konklusion:

»*Artikel 1*

Følgende virksomheder har, i den udstrækning, der er beskrevet i denne beslutning, deltaget i de under deres respektive navne anførte former for praksis, der har hindret, begrænset eller fordrejet den normale konkurrence på det fælles marked. Hvor der idømmes bøder, er overtrædelsens varighed angivet i måneder, dog ikke for så vidt angår harmoniseringen af tillæg, hvor virksomhedernes deltagelse er angivet med et 'x'.

[...]

a) Udveksling af fortrolige oplysninger gennem Poutrelles-udvalget og Walzstahl-Vereinigung (30)

b) Prisfastsættelse i Poutrelles-udvalget (30)

c) Fastsættelse af priser på det tyske marked (3)

d) Fastsættelse af priser på det italienske marked (3)

e) Fastsættelse af priser på det danske marked (30)

f) Markedsdeling, 'Traverso-systemet' (3 + 3)

g) Markedsdeling, Frankrig (3)

h) Markedsdeling, Italien (3)

i) Harmonisering af tillæg x)

Artikel 2

Eurofer har overtrådt EKSF-traktatens artikel 65 ved at organisere en udveksling af fortrolige oplysninger i forbindelse med de i artikel 1 nævnte overtrædelser begået af Eurofer's medlemmer.

Artikel 3

De i artikel 1 og 2 nævnte virksomheder og virksomhedsorganisationer bringer omgående de i samme artikler omhandlede overtrædelser til ophør, såfremt de ikke allerede har gjort det. Med henblik herpå undlader de pågældende virksomheder og virksomhedsorganisationer at gentage eller fortsætte nogen af de handlinger eller den adfærd, der er angivet i henholdsvis artikel 1 og artikel 2, eller at træffe foranstaltninger med tilsvarende virkning.

Artikel 4

For de i artikel 1 angivne overtrædelser, som fandt sted efter den 30. juni 1988 (31.12.1989[1] for Aristrain's og Ensidesa's vedkommende), pålægges følgende bøder

[...]

1 — Denne dato angives i den franske og spanske version af beslutningen. Den tyske og engelske version angiver datoen den 31.12.1988.

Thyssen Stahl AG	6 500 000 ECU

[...]

Artikel 5

De ved artikel 4 pålagte bøder indbetales senest tre måneder efter datoen for meddelelsen af denne beslutning [...]

Efter udløbet af denne periode påløber der automatisk renter efter den sats, som Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde anvendte på sine transaktioner i ecu den første arbejdsdag i den måned, hvor denne beslutning blev vedtaget, plus 3,5 procentpoint, dvs. 9,75%.

Bøder på over 20 000 ECU kan dog indbetales i fem lige store årlige rater:

— Den første indbetales senest tre måneder efter datoen for meddelelsen af denne beslutning.

— Den anden, tredje, fjerde og femte rate indbetales henholdsvis et, to, tre og fire år efter datoen for meddelelsen af denne beslutning. Hver rate forhøjes med renter, som beregnes af det samlede beløb, der resterer at blive indbetalt, efter den sats, som Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde anvendte

på sine transaktioner i ecu i måneden forud for forfaldsdatoen for hver årlig rate. Denne mulighed betinges af, at der senest på den i første led nævnte dato fremlægges en for Kommissionen acceptabel bankgaranti, der dækker den tilbageværende hovedstol og renter. Ved for sen indbetaling forhøjes denne rentesats med 3,5 procentpoint.

[...]

Artikel 6

Denne beslutning er rettet til:

[...]

— Thyssen Stahl AG

[...]«

48 Der henvises i skrivelsen af 28. februar 1994 til beslutningens artikel 5, og det anføres derefter:

»Såfremt De anlægger sag ved Fællesskabets retsinstanser, vil Kommissionen ikke taget noget skridt til opkrævning, så længe sagen verserer ved de nævnte instanser, på to betingelser:

— at De accepterer, at der af det beløb, De skylder, betales renter fra beløbets forfaldsdato og indtil tidspunktet for betalingen, som skal finde sted inden en måned efter afsigelsen af den endelige dom, efter følgende satser:

— såfremt De vælger at betale på en gang, en sats på 7,75%

— såfremt De vælger at betale i årlige rater, en sats på 7,75% for den første rate og for de følgende rater den i artikel 5 angivne sats for hver rate, forhøjet med 1,5 point

— og at De senest på udløbsdatoen for den i beslutningens artikel 5, første led, angivne frist stiller en for Kommissionen acceptabel garanti til dækning af det skyldige beløb, såvel hovedstol som renter [...]«

Retsforhandlinger ved Retten, sagens forløb efter sagsanlægget og parternes påstande

49 Nærværende sag blev anlagt ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 8. april 1994.

50 Ved skrivelse af 7. september 1994 til Justitskontoret rejste sagsøgeren i sag T-156/94, Aristrain, det spørgsmål, om Kommissionen i nærværende sag havde overholdt de forpligtelser, som påhviler den efter artikel 23 i EKSF-statutten for Domstolen (herefter »artikel 23«) vedrørende oversendelse af akterne. Efter at Kommissionen var blevet anmodet om at fremsætte bemærkninger vedrørende dette spørgsmål, har den ved skrivelse af 12. oktober 1994 i det væsentlige svaret, at den mener at have opfyldt kravene i den nævnte artikel 23.

51 Ved skrivelse af 25. oktober 1994 anmodede Rettens Justitskontor Kommissionen om at efterkomme de forpligtelser, der påhviler den i medfør af artikel 23. Kommissionen har til Justitskontoret indgivet i alt ca. 11 000 aktstykker vedrørende beslutningen med en følgeskrivelse af den 24. november 1994, hvori den navnlig gjorde gældende, at de aktstykker, der indeholdt forretningshemmeligheder, såvel som institutionens egne interne dokumenter, ikke måtte gøres tilgængelige for de berørte virksomheder.

52 Efter et uformelt møde med parterne, som blev afholdt den 14. marts 1995, anmodede Retten (Tredje Udvidede Afdeling) ved skrivelse fra Justitskontoret af 30. marts 1995 de nævnte parter om skriftligt at tage stilling til de spørgsmål om fortrolighed, der hermed var rejst, såvel som til spørgsmålet om en eventuel forening af sagerne. I betragtning af parternes ufuldstændige svar tilstillede Retten dem endnu en række spørgsmål ved skrivelse fra Justitskontoret af 21. juli 1995 (25.7.1955 for British Steel's vedkommende). Retten anmodede endvidere sagsøgte om at tage stilling til en ny anmodning fra British Steel af 14. juli 1995.

53 I deres svar på Rettens spørgsmål, som blev modtaget mellem den 6. og den 15. september 1995, har sagsøgerne bl.a. præciseret deres anmodninger om adgang til Kommissionens interne dokumenter under henvisning til en fortegnelse over disse dokumenter, der var vedlagt en skrivelse, som den havde sendt til Retten den 25. juni 1995.

54 Ved kendelse af 19. juni 1996 (sagerne T-134/94, T-136/94, T-137/94, T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 og T-157/94,

NMH Stahlwerke m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 537, herefter »kendelsen af 19. juni 1996«) tog Retten (Anden Udvidede Afdeling, som den refererende dommer i mellemtiden var blevet knyttet til) stilling til sagsøgernes ret til aktindsigt i de aktstykker, der var fremlagt af sagsøgte, og som dels stammede fra sagsøgerne selv, dels fra udenforstående parter i forhold til disse sager, og som Kommissionen havde klassificeret som fortrolige af hensyn til disse parter. Derimod udskød Retten sin afgørelse vedrørende sagsøgernes anmodninger om adgang til de dokumenter i sagen, som sagsøgte havde klassificeret som interne dokumenter, såvel som vedrørende deres anmodninger om fremlæggelse af dokumenter, som ikke findes i sagsakten, idet den samtidig anmodede sagsøgte om detaljeret og konkret at angive begrundelsen for, at den fandt, at visse dokumenter blandt de aktstykker, der udgør sagsakten, og som den betegnede som »interne«, efter Kommissionens opfattelse ikke kunne udleveres til sagsøgerne.

55 Sagsøgte efterkom denne anmodning fra Retten ved skrivelser af 11., 12. og 13. september 1996. Kommissionen foreslog i disse skrivelser, at hver af sagerne blev henvist til behandling i Rettens plenum i medfør af artikel 14 i Rettens procesreglement. Sagsøgerne blev anmodet om at fremsætte deres bemærkninger til denne sidste anmodning, og de svarede ved skrivelser sendt til Retten mellem den 4. og den 18. oktober 1996. Sagsøgerne i sagerne T-134/94, T-137/94, T-138/94, T-148/94, T-151/94 og T-167/94 modsatte sig en sådan henvisning.

56 Ved kendelse af 10. december 1997 (sagerne T-134/94, T-136/94, T-137/94, T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 og T-157/94, NMH Stahlwerke m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2293, herefter »kendelsen af 10. december 1997«) tog Retten (Anden Udvidede Afdeling) stilling til sagsøgernes anmodninger om adgang til de dokumenter, som Kommissionen betegnede som »interne«, og den bestemte herved, at visse dokumenter, der var oversendt til Retten i henhold til artikel 23, og som vedrørte kontakterne mellem GD III og jern- og stålindustrien i den periode, hvor overtrædelsen var fastslået i beslutningen med henblik på fastsættelsen af bødernes beløb, såvel som visse dokumenter fra Generaldirektoratet for Eksterne Forbindelser (GD I) vedrørende kontakterne mellem Kommissionen og visse skandinaviske nationale myndigheder, skulle inddrages i sagsakten. Retten anordnede endvidere bevisoptagelse, idet den bestemte, at Kommissionen skulle fremlægge sine egne referater eller noter vedrørende de møder, der fandt sted

mellem GD III og repræsentanterne for jern- og stålindustrien mellem juli 1988 og november 1990. Endelig bestemte Retten, at sagerne skulle forenes med hensyn til bevisoptagelse samt for så vidt angår den mundtlige forhandling, uden at henvise dem til behandling i plenum.

57 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling og at stille parterne en række skriftlige spørgsmål i henhold til procesreglementets artikel 64. Den har navnlig ved skrivelse fra Justitskontoret af 26. november 1997 anmodet sagsøgte om at fremlægge teksten til det endelige referat af mødet i Kommissionen den 16. februar 1994 (morgen og eftermiddag), for så vidt som det vedrører vedtagelsen af den anfægtede beslutning. Ved samme skrivelse har Retten endvidere anmodet Kommissionen om for hver sagsøger såvel som for virksomhederne Norsk Jernverk og Inexa Profil AB at angive:

— den omsætning, som den havde lagt til grund ved pålæggelsen af bøden for den enkelte virksomhed

— hvilke forskellige satser den havde anvendt på omsætningen med henblik på at beregne bøden for den enkelte berørte virksomhed

— hvilke argumenter eller hensyn — specificeret for hver enkelt af virksomhederne — den havde taget i betragtning i forbindelse med de forskellige skærpende eller formildende omstændigheder for at komme frem til slutresultatet vedrørende bøden.

58 Sagsøgte besvarede disse spørgsmål fra Retten ved skrivelse af 19. januar 1998, som indgik til Justitskontoret den 22. januar. Sammen med denne skrivelse oversendte den to dokumenter til Retten, dels »udkast til referat af Kommissionens 1189. møde holdt i Bruxelles (Breydel) onsdag den 16. februar 1994 (morgen og eftermiddag)«, dels »udkast til særligt referat at Kommissionens

1189. møde holdt i Bruxelles (Breydel) onsdag den 16. februar 1994 (morgen og eftermiddag)«, og gjorde samtidig gældende, at begge disse dokumenter var omfattet af princippet om, at forhandlingerne er hemmelige, og at de ikke måtte tilstilles sagsøgerne.

59 Ved skrivelse fra Justitskontoret af 27. november 1997 anmodede Retten endvidere sagsøgeren om at angive, hvorvidt selskabet opretholdt anbringendet om, at det ikke under den administrative procedure havde haft adgang til visse dokumenter, der blev gjort gældende mod det. Sagsøgeren besvarede denne anmodning ved skrivelse af 19. januar 1998.

60 Den 14. januar 1998 afholdt Retten et uformelt møde med parterne med henblik på at tilrettelægge en hensigtsmæssig gennemførelse af retsmødet. Den oplyste bl.a. parterne om, at de havde ret til at få adgang til de dokumenter, der var blevet oversendt til den i henhold til artikel 23, i det omfang der var fastlagt i kendelserne af 19. juni 1996 og af 10. december 1997, og således som det nærmere ville blive angivet af Justitskontoret. Den anmodede endvidere parterne om at meddele den — efter at de havde haft adgang til sagsakten — hvilke konkrete yderligere dokumenter de agtede at henvise til under retsmødet.

61 Sagsøgerne ARBED, Aristrain, Cockerill-Sambre, British Steel, Ensidesa, Preussag og Unimétal har gennemset Rettens nævnte sagsakt og har fået kopi af de dokumenter, som de anså for nødvendige for deres forsvar. Ved skrivelse af 9. februar 1998 fremsendte Ensidesa bemærkninger til visse af dokumenterne.

62 Ved skrivelser fra Justitskontoret af 30. januar 1998 stillede Retten Kommissionen og Eurofer nogle yderligere spørgsmål vedrørende ordningen med månedlig udveksling af oplysninger om ordrerne og leverancerne, som var indført af Eurofer, og som i beslutningen er beskrevet under navnet »fast bookings«. De nævnte parter svarede herpå ved skrivelser af henholdsvis 18. og 23. februar 1998.

63 Ved skrivelse fra Justitskontoret af 6. februar 1998 stillede Retten endvidere sagsøgte nogle supplerende spørgsmål vedrørende den metode til beregning af bøderne, der var anvendt i sagen, og sagsøgte svarede herpå ved skrivelse af 20. februar 1998, som indgik til Justitskontoret den 24. februar.

64 Ved kendelse af 16. februar 1998 bestemte Retten (Anden Udvidede Afdeling), at kun det dokument, der var betegnet »udkast til referat fra det 1189. møde i Kommissionen afholdt i Bruxelles (Breydel) onsdag den 16. februar 1994 (morgen og eftermiddag)«, og som indgik til Justitskontoret den 22. januar 1998, skulle inddrages i sagsakten og tilstilles sagsøgerne.

65 Ved skrivelser af 13. og 19. februar 1998 fremsatte sagsøgerne fælles anmodninger om anordning af bevisoptagelse, navnlig vedrørende beregningen af bøderne, samt om fremlæggelse af dokumenterne vedrørende vedtagelsen af beslutningen. Kommissionen svarede herpå ved skrivelse af 2. marts 1998.

66 Ved skrivelse fra Justitskontoret af 11. marts 1998 anmodede Retten sagsøgte om for det første at supplere sine besvarelser af 19. januar og 20. februar 1998 af Rettens spørgsmål, således at der for hver sagsøger blev angivet de præcise matematiske beregninger, som ville gøre det muligt konkret at forstå, hvorledes bødebeløbene var blevet fastsat, og, for det andet om at fremlægge det endelige referat af det møde i Kommissionen (morgen og eftermiddag), hvorunder beslutningen blev vedtaget, såvel som bilagene hertil, for så vidt som de vedrører denne beslutning. Sagsøgte besvarede denne anmodning ved skrivelse af 19. marts 1998 og indleverede til Justitskontoret det endelige referat af mødet i Kommissionen den 16. februar 1994 samt bilagene hertil.

67 Ved kendelse af 23. marts 1998 bestemte Retten, at Ortún og Vanderseypen, begge tjenestemænd i GD III, og Kutscher, der er forhenværende tjenestemand i GD III, skulle afhøres som vidner vedrørende de kontakter, der bestod mellem GD III og jern- og stålindustrien i den overtrædelsesperiode, der udgør grundlaget for fastsættelsen af bødernes beløb, nemlig fra den 1. juli 1988 til udgangen af 1990.

68 Under retsmødet, som fandt sted fra den 23. til den 27. marts 1998, afgav parterne mundtlige indlæg og besvarede spørgsmålene fra Rettens Anden Udvidede Afdeling, der var sammensat af afdelingsformanden, A. Kalogeropoulos, og dommerne C.P. Briët, C.W. Bellamy, A. Potocki og J. Pirrung. Sagsøgerne afgav på visse punkter et fælles mundtligt indlæg. Retten afhørte som sagkyndig professor Steindorff, der er forhenværende generalsekretær for den tyske delegation under forhandlingerne forud for undertegnelsen af EKSF-traktaten. Retten afhørte endvidere vidnerne Ortún, Vanderseypen og Kutscher samt efter anmodning fra Preussag dettes direktører Mette og Kröll. Retten fik endvidere forevist en videooptagelse af Van Miert's pressekonference den 16. februar 1994, der var optaget af Aristrain.

69 Et vist antal nye dokumenter blev fremlagt under retsmødet, dels efter anmodning fra Retten, dels med dennes tilladelse. Retten anmodede endvidere Kommissionen om at fremlægge nogle dokumenter vedrørende dens forbindelser med de skandinaviske nationale myndigheder i 1989 og 1990. Disse dokumenter blev indsendt til Justitskontoret med en følgeskrivelse fra Kommissionen af 11. maj 1998.

70 Den mundtlige forhandling blev afsluttet efter retsmødet den 27. marts 1998. Da to medlemmer af afdelingen ikke kunne deltage i rådslagningen, efter at deres embedsperiode var udløbet den 17. september 1998, er Rettens rådslagninger i overensstemmelse med procesreglementets artikel 32 blevet fortsat med de tre dommere, som har underskrevet nærværende dom.

71 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Beslutningens artikel 1, 3 og 4 annulleres, i det omfang de berører sagsøgeren.

— Subsidiært nedsættes bøden, som sagsøgeren er pålagt ved beslutningens artikel 4, til et rimeligt beløb.

— Mere subsidiært annulleres skrivelsen, i det omfang den fastsætter en anden rentesats end den, der angives i beslutningens artikel 5.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

72 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Påstanden om annullation af beslutningens artikel 1

73 Til støtte for sin påstand om annullation af beslutningens artikel 1 har sagsøgeren fremført en lang række argumenter, der kan opdeles i følgende grupper. Sagsøgeren har for det første anført en række argumenter vedrørende tilsidesættelse af selskabets proceduremæssige rettigheder. Sagsøgeren har for det andet fremført diverse argumenter om, at Kommissionen under den administrative procedure har tilsidesat væsentlige formforskrifter. Som en tredje gruppe argumenter har sagsøgeren gjort gældende, at traktatens artikel 65, stk. 1, er tilsidesat (jf. præmis 171 og 172 nedenfor).

A — *Anbringendet om tilsidesættelse af sagsøgerens proceduremæssige rettigheder*

Anbringendet om manglende fremsendelse af alle de dokumenter, som der henvises til i beslutningen

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation

74 Sagsøgeren kritiserer Kommissionen for at have tilsidesat selskabets ret til kontradiktion derved, at beslutningen støttes på adskillige dokumenter, som også anføres i meddelelsen af klagepunkter, som hverken blev vedlagt beslutningen eller fremsendt under en senere fase af den administrative procedure. Sagsøgeren understreger, at den ved skrivelse af 20. december 1992 og under den administrative høring påtalte den manglende fremsendelse af hovedparten af disse dokumenter.

75 Sagsøgeren har i replikken anerkendt, at »hovedparten af de i [nærværende] klagepunkt nævnte dokumenter [...] er blevet fremsendt til selskabet den 19. januar 1993«, og har anført, at det »frafalder dette klagepunkt, for så vidt som det vedrører de pågældende dokumenter«.

76 På Rettens anmodning om klart at angive, i hvilket omfang og for hvilke konkrete dokumenter sagsøgeren opretholder det her omhandlende anbringende, har selskabet ved skrivelse indgået til Justitskontoret den 19. januar 1998 angivet, at det frafalder anbringendet, for så vidt som det havde gjort gældende, at de i stævningens punkt 17 nævnte dokumenter ikke var blevet sendt til selskabet før vedtagelsen af beslutningen. Selskabet opretholder imidlertid anbringendet, for så vidt som det havde kritiseret Kommissionen for ikke at have tilstillet det disse dokumenter sammen med meddelelsen af klagepunkter, hvilket hindrede sagsøgeren i at benytte dem under den administrative høring.

Rettens bemærkninger

77 Retten minder om, at retten til kontradiktion, som sagsøgeren har påberåbt sig, i nærværende sag er sikret ved artikel 36, stk. 1, i EKSF-traktaten, hvorefter Kommissionen, inden den træffer bestemmelse om en af de økonomiske sanktioner, der omhandles i traktaten, skal give vedkommende lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger. For så vidt som der i nærværende sag er spørgsmål om overholdelsen af denne ret, skal der sondres mellem på den ene side de dokumenter, hvis manglende fremsendelse allerede er blevet påklaget i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992, og på den anden side de dokumenter, med hensyn til hvilke denne kritik for første gang blev fremført i stævningen.

— Dokumenter, hvis manglende fremsendelse blev påtalt i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992

78 Det fremgår af bilag 3 til meddelelsen af klagepunkter, at en kopi af de dokumenter, der vedrørte sagsøgeren, blev sendt til denne sammen med Kommissionens skrivelse af 6. maj 1992. Nogle af de dokumenter, der nævnes i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992, er omtalt i det nævnte bilag 3.

79 I bilag 2 til meddelelsen af klagepunkter har Kommissionen i øvrigt forsynet sagsøgeren med en fortegnelse over samtlige de dokumenter, der udgør sagsakten i nærværende sag, og har samtidig angivet, hvilke dokumenter den var villig til at give sagsøgeren adgang til. Alle de dokumenter, der nævntes i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992 — med undtagelse af en samling aktstykker vedrørende udvekslingen af oplysninger gennem Eurofer, som blev fremsendt til sagsøgeren ved Kommissionens skrivelse af 14. juli 1992 — var i bilag 2 til meddelelsen af klagepunkter klassificeret som »tilgængelige« eller, for så vidt angår et vist antal interne dokumenter fra British Steel, som »delvis tilgængelige« for sagsøgeren. Med hensyn til denne sidste gruppe har sagsøgeren ikke bestridt, at klagepunkterne udelukkende vedrører de tilgængelige partier.

80 Den 5. juni 1992 fik sagsøgeren adgang til sagsakten på de vilkår, der var angivet i Kommissionens skrivelse af 6. maj 1992. Sagsøgeren kunne således få kopi af alle de dokumenter, der af Kommissionen var klassificeret som »tilgængelige« eller »delvis tilgængelige«.

81 I sit svar af 18. august 1992 på meddelelsen af klagepunkter klagede sagsøgeren ikke over manglende fremsendelse af dokumenter, alene bortset fra hvad angår »dokumentet nævnt i punkt 266« i den nævnte meddelelse af klagepunkter (s. 5 i svarskrivelsen). Det var først i skrivelsen af 20. december 1992, dvs. mere end syv måneder efter meddelelsen af klagepunkter, at sagsøgeren sendte Kommissionen en fortegnelse over de dokumenter, som den hævdede ikke var blevet tilsendt den.

82 Under den administrative høring fra den 11. til den 14. januar 1993 overvejede høringskonsulenten den mulighed, at en kopi af de i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992 nævnte dokumenter (på ny) blev sendt til sagsøgeren, og han anmodede denne om at efterprøve, om selskabets svar på meddelelsen af klagepunkter burde ændres i lyset af disse dokumenter, og tilføjede, at han derefter ville tage stilling til, om hele sagen måtte undersøges på ny (referatet af høringen, s. 176).

83 Den 19. januar 1993 underskrev en repræsentant for sagsøgeren et modtagelsesbevis, der lyder som følger:

»Following your access to files June 5, 1992, your letter dated December 20, 1992, and your request at the hearing January 12, 1993, the documents, listed in the above mentioned letter, have been given to the undersigned as of this date. All of these documents were available either in the appendix 3 to the Statement of Objections or in the files you consulted on June 5th, 1992.« [»Efter at De fik adgang til sagsakterne den 5. juni 1992, og efter Deres skrivelse af 20. december 1992 og deres anmodning under høringen den 12. januar 1993, er de dokumenter, der opregnes i den nævnte skrivelse, blevet overgivet til undertegnede dags dato. Alle disse dokumenter fandtes enten i bilag 3 til meddelelsen af klagepunkter eller i de sagsakter, som De gennemgik den 5. juni 1992.«]

84 Det fremgår imidlertid af Kommissionens svarskrift, at i modsætning til, hvad der synes at fremgå af dette modtagelsesbevis, blev fem dokumenter, som er nævnt i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992, ikke overgivet til sagsøgeren den 19. januar 1993. Disse fem dokumenter var ikke desto mindre klassificeret som »tilgængelige« i den liste, der er vedlagt meddelelsen af klagepunkter som bilag 2, med undtagelse af et af dem (der er tale om et sagsnotat fra British Steel vedrørende et møde, der blev afholdt den 14. september 1988, og som nævnes i beslutningens betragtning 172), som ikke er blevet gjort gældende over for sagsøgeren.

85 Selv om sagsøgeren skrev til høringskonsulenten den 16. februar 1993 om kontakterne mellem GD III og jern- og stålindustrien, og selv om virksomheden modtog referatet af høringen senest den 8. september 1993, er den ikke vendt tilbage til spørgsmålet om adgang til sagens akter.

86 Retten finder, at sagsøgeren under disse omstændigheder ikke har godtgjort, at selskabet ikke under den administrative procedure var i stand til at gøre sin opfattelse gældende vedrørende de dokumenter, der blev nævnt i selskabets skrivelse af 20. december 1992.

87 Det følger heraf, at de argumenter, som sagsøgeren støtter på et anbringende om manglende fremsendelse af de dokumenter, som beslutningen henviser til, må forkastes, for så vidt som de vedrører de dokumenter, der var nævnt i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992.

— Dokumenter, hvis manglende fremsendelse for første gang blev påtalt i stævningen

88 Denne gruppe omfatter kun et lille antal dokumenter, nemlig: tabeller dateret den 3. december 1990, der vedrører leverancer og er nævnt i beslutningens bilag 1, punkt 26; den håndskrevne note fra Peine-Salzgitter, der er nævnt i beslutningens

betragtning 63; alle de dokumenter, der er nævnt i beslutningens betragtning 115, og telefaxen fra Eurofer's juridiske rådgiver, der blev sendt til denne organisation den 3. december 1990 (beslutningens betragtning 140).

89 For så vidt angår de dokumenter, der var vedlagt meddelelsen af klagepunkter ifølge dennes bilag 3, nemlig alle de ovennævnte dokumenter med undtagelse af det første, skal det bemærkes, at sagsøgeren ikke i sin skrivelse af 20. december 1992 har klaget over manglende fremsendelse af disse. Det må følgelig antages, at de faktisk var vedlagt meddelelsen af klagepunkter. Under alle omstændigheder var disse argumenter også anført i bilag 2 til denne meddelelse som dokumenter, sagsøgeren havde adgang til i Kommissionens sagsakter.

90 For så vidt angår tabellerne af 3. december 1990 vedrørende leverancer bemærkes, at de ikke er blevet gjort gældende over for sagsøgeren og ikke indeholder noget til sagsøgerens fordel, hvilket sagsøgeren i øvrigt ikke har bestridt, efter at selskabet i medfør af kendelsen af 19. juni 1996 har haft adgang til tabellerne under retsforhandlingerne.

91 Følgelig må sagsøgerens argumenter, vedrørende en påstået manglende fremsendelse af de dokumenter, som beslutningen henviser til, i det hele forkastes.

Anbringendet om tilsidesættelse af »princippet om undersøgelse ex officio« og af kravet om en retfærdig procedure

92 Som første klagepunkt kritiserer sagsøgeren sagsøgte for ikke — uanset de anmodninger, som sagsøgeren havde fremsat under den administrative procedure — at have undersøgt nærmere, i hvilket omfang tjenestemænd fra GD III tilskyndede virksomhederne til at iværksætte de former for praksis, som påtales over for dem i beslutningen, og heller ikke, i hvilket omfang de deltog heri. Udtalelsen i beslutningens betragtning 312, hvorefter Kommissionen foretog en grundig undersøgelse af dette spørgsmål, er næppe rigtig, når henses til den

kortfattede måde, der i beslutningens betragtning 312 og 315 svares på den detaljerede fremstilling, som sagsøgeren gav i sine anmodninger. Herudover modsiges udtalelsen af den interne korrespondance mellem GD III og Generaldirektoratet for Konkurrence (GD IV), som Kommissionen har fremlagt som bilag til svarskriftet.

93 Sagsøgeren har understreget, at tjenestemændene fra GD IV, som behandlede denne sag, ikke på noget tidspunkt selv undersøgte GD III's sagsakter vedrørende møderne mellem virksomhedernes repræsentanter og Kommissionen. I sagsøgernes fælles mundtlige indlæg i retsmødet blev sagsøgte navnlig kritiseret for under den administrative procedure dels ikke at have undersøgt de 26 interne notater fra GD III vedrørende de møder, der blev afholdt med stålproducenterne mellem juli 1988 og november 1989, og heller ikke dokumenterne vedrørende kontakterne mellem Kommissionen og de svenske myndigheder, som senere blev fremlagt til opfyldelse af kendelsen af 10. december 1997, og dels for ikke at have indhentet vidneudsagn fra Ortún, Kutscher og Vanderseypen.

94 Som et andet klagepunkt har sagsøgeren kritiseret Kommissionen for ikke at have stillet resultaterne af sin undersøgelse til disposition for virksomhederne og for ikke at have givet dem mulighed for — hvilket er sikret i medfør af retten til kontradiktion — at fremsætte deres opfattelse på dette punkt før vedtagelsen af beslutningen, enten ved at afholde en ny høring, eller ved at give dem lejlighed til at fremsætte skriftlige bemærkninger.

95 Retten skal indledningsvis understrege, at klagepunkterne vedrørende tilsidesættelse af princippet om undersøgelse ex officio og af sagsøgerens proceduremæssige rettigheder, som angiveligt foreligger, fordi Kommissionen afslog at afholde nye høringer, formelt adskiller sig fra spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgte med rette kunne mene, at de dokumenter, som sagsøgerne fremlagde efter høringen, ikke bestyrkede deres anbringender. Dette spørgsmål vil blive behandlet senere (jf. nedenfor, afsnit D, som vedrører Kommissionens medvirken i de overtrædelser, der er gjort gældende over for sagsøgeren).

96 Hvad for det første angår klagepunktet om den angivelige tilsidesættelse af princippet om undersøgelse ex officio, bemærker Retten, at der for det første over for Kommissionen var fremført anbringender, som utvivlsomt havde betydning for de berørte virksomheders forsvar, hvilket Kommissionen i øvrigt selv har anerkendt i beslutningens betragtning 312, og for det andet, at Kommissionen — da der var spørgsmål om dens egne tjenestegrenes adfærd i forhold til de nævnte virksomheder — havde gode muligheder for at fastslå, om anbringenderne var sande eller urigtige.

97 Under disse omstændigheder finder Retten, at det følger af principperne om god forvaltning og om parternes ligestilling, at Kommissionen var forpligtet til at foretage en seriøs behandling af dette punkt i sagen for at fastslå, i hvilket omfang de omhandlede anbringender var begrundede eller ej. Det tilkom imidlertid Kommissionen og ikke sagsøgerne at bestemme, hvorledes en sådan undersøgelse skulle gennemføres.

98 Det fremgår af sagens akter, at Temple Lang, der var direktør for direktorat D, »Karteller, misbrug af dominerende markedsstilling og andre former for konkurrencefordrejning III«, i GD IV, ved notits nr. 002793 af 22. juli 1991 (bilag 2 til svarskriftet), dvs. før udsendelsen af meddelelsen af klagepunkter, rettede følgende henvendelse til Ortún, der var direktør for Direktorat E, »Det Indre Marked og Industrien«, i GD III:

»Vi ønsker [...] at belyse, i hvilket omfang der er udvekslet oplysninger mellem GD III og Eurofer, CDE, under møderne vedrørende udarbejdelse af stålprognoserne. Kunne De give os en beskrivelse af:

— metoden til beregning af EF-tallene for råstål og for produktkategorierne, da de blev offentliggjort

— de statistiske oplysninger, som blev modtaget af GD III under møderne med repræsentanterne for CDE, samt i hvilket omfang oplysningerne var aggregerede, og hvilke perioder de vedrørte.

Har De under Deres møder hørt tale om en 'Traverso-metode', hvis formål synes at have været at tilpasse efterspørgslen og leverancerne for hvert nationalt marked for de forskellige produktgrupper?«

99 I svarnotits nr. 10018 af 12. september 1991 (bilag 3 til svarskriftet) meddelte Ortún bl.a. Temple Lang:

»2. Vedrørende oplysningerne fra Eurofer modtog vi, ud over en kopi af Eurofer's øjebliksstatistikker vedrørende ordrer og leverancer, som De er bekendt med, prognoser i form af bilag [...] Oplysningerne var altid aggregeret på EØF-niveau.

Jeg skal endvidere nævne, at GD III (i forbindelse med igangsættelsen af ordningen med prognoser for de enkelte produkter) havde lagt den politik kun at offentliggøre prognoser vedrørende produktion (ikke vedrørende leverancer), at afrunde dem og at ændre deres definition [...] med henblik på at markere forskellen fra de definitioner, der blev anvendt af Eurofer.

3. Møderne med CDE fandt sted i forbindelse med møderne i ekspertgruppen vedrørende overvågning, principielt hver tredje måned, med henblik på at kommentere markedssituationen. Disse møder har i den senere tid fået en mere lejlighedspræget karakter. Det sidste møde, hvor vi fik overrakt vedlagte [speaking] note, var den 19. juli 1991. Vi anser disse møder for nyttige med henblik på at sikre en regelmæssig iagttagelse af markedet [...]

4. For så vidt angår den såkaldte 'Traverso-metode' må jeg indrømme, at ingen af mine nuværende medarbejdere har hørt tale om den [...]

100 Sagsakten, som Kommissionen oversendte til Retten i henhold til artikel 23, indeholder endvidere en notits af 27. januar 1993 fra Ehlermann, der var generaldirektør for GD IV, til Perissich, der var generaldirektør for GD III (dokument nr. 9727, som sagsøgeren fik adgang til i medfør af kendelsen af 10.12.1997), hvori det hedder:

»I den ovennævnte sag har mine tjenestegrene rådført sig med Deres, navnlig i forbindelse med udarbejdelsen af meddelelsen af klagepunkter og angående de skriftlige svar fra visse virksomheder, som henviser til GD III's adfærd.

Det fremgår af høringen, der fandt sted fra den 11. til den 14. januar 1993, og hvori repræsentanter fra Deres tjenestegrene deltog, at parterne i forbindelse med deres forsvar lægger den allerstørste vægt på argumentet om, at Kommissionen — i den konkrete sag GD III — skulle have været bekendt med de påtalte former for praksis, især takket være 'speaking notes', som blev skrevet af virksomhederne.

Høringskonsulenten nægtede at give parterne og disses repræsentanter, som anmodede derom, adgang til sagsakterne i GD III, men han foreslog dem inden for to uger efter afslutningen af høringen at tilstille GD IV de dokumenter, de var i besiddelse af, og som — i det mindste efter deres opfattelse — kunne være til deres fordel.

Hvad dette særlige punkt angår ville jeg være Dem meget taknemmelig, hvis De på ny ville undersøge, om dokumenter af denne art (f.eks. brevveksling mellem virksomhederne og Kommissionen eller dokumenter, der stammer fra virk-

somhederne, og er stillet til rådighed for Kommissionens tjenestegrene) findes i Deres arkiver og i givet fald sende mig kopier af disse med Deres bemærkninger.«

101 Perissich svarede Ehlermann ved notits nr. 001836 af 12. februar 1993 (bilag 4 til svarskriftet). Han vedlagte notitsen Ortún's ovennævnte notits af 12. december 1991 med bilag og anførte:

»Som De vil kunne se af bilagene, havde oplysningerne i disse 'speaking notes' en så generel karakter, at mine tjenestegrene under ingen omstændigheder kunne nære mistanke om, at de kunne være et resultat af eventuelle former for praksis i strid med EKSF-traktaten.

Formålet med disse møder med Eurofer har altid været begrænset til den løbende undersøgelse af markedsudviklingen, således som dette foreskrives i traktatens artikel 46, stk. 3, punkt 1.

Hvis De ønsker det, vil vi kunne oversende speaking notes vedrørende andre kvartaler til Dem. Der findes ikke i GD III's arkiver andre dokumenter, som efter vor opfattelse kan vedrøre denne sag.«

102 Ved notits af 18. februar 1993 (dokument nr. 9763 i den sagsakt, som Kommissionen oversendte til Retten i medfør af artikel 23, og som sagsøgeren fik adgang til i medfør af kendelsen af 10. december 1997) sendte Temple Lang i øvrigt Ortún de dokumenter (speaking notes), som var blevet overgivet til GD IV af sagsøgerne Preussag og Unimétal efter høringen, idet han anmodede ham om at undersøge dem og meddele ham sine bemærkninger »om den betydning, der skal tillægges de oplysninger, de indeholder, i henseende til de former for praksis, som producenterne af stålbjælker beskyldes for«. Ved notits af 22. februar 1993 (dokument nr. 9764 i den sagsakt, som Kommissionen oversendte til Retten i henhold til artikel 23, og som sagsøgeren fik adgang til i medfør af kendelsen af

10. december 1997) sendte Temple Lang ligeledes Ortún de dokumenter, som var indsendt af sagsøgerne Cockerill-Sambre, TradeARBED og British Steel, med anmodning om bemærkninger.

103 Ortún fremsendte sine bemærkninger til Temple Lang ved notits af 5. maj 1993 (dokument nr. 9769 i den sagsakt, som Kommissionen oversendte til Retten i medfør af artikel 23, og som sagsøgeren fik adgang til i medfør af kendelsen af 10. december 1997) og bekræftede herved i det væsentlige de tidligere bemærkninger fra GD III.

104 Kommissionens sagsakt (jf. bilag 5 til svarskriftet) indeholder tillige et fortroligt notat fra Ortún til Schaub (GD IV) af 19. februar 1993, der betegnes som en »samling argumenter vedrørende beskyldningerne«, hvormed man kan »svare på producenternes påstande om, at GD III kendte og endog medvirkede [i de] former for praksis, som Kommissionen har påtalt (GD IV)«.

105 Vedrørende GD III's påstående deltagelse i udvekslingerne af oplysninger om mængderne og i kontrollen anfører notatet:

»Der fandt møder sted med markedssagkyndige fra Eurofer, hvori tillige deltog uafhængige uden for Eurofer, i forbindelse med beslutning nr. 2448/88 om den markedsovervågning, der blev anvendt efter ophøret af kvoteordningen og indtil slutningen af juni 1990.

De samlede resultatopgørelser vedrørende virksomhedernes produktion og leverancer blev udleveret til mødedeltagerne med henblik på bemærkninger og sammenligning med de prognoser, der var opstillet inden for rammerne af stålprognoseprogrammet (PPA). Tendenserne i handlen med tredjelande for de samme produkter blev også analyseret med henblik på en fuldstændig bedømmelse af markedet.

Disse møder gav endvidere anledning til, at man med henblik på PPA indsamlede oplysninger om de fremtidige tendenser på markedet (navnlig udførslerne) for de produkter, der blev overvåget. Der er på intet tidspunkt under disse møder blevet rejst spørgsmål om en eventuel markedsordning for det enkelte produkt.

De 'speaking notes', som CDE's repræsentant (normalt Traverso) benyttede under disse møder, blev udarbejdet forinden i Eurofer, uden at tjenestemænd fra GD III var til stede. Den omstændighed, at GD III i tilknytning til disse 'kontrol-møder' modtog disse speaking notes, kan under ingen omstændigheder betyde, at der blev sagt god for eventuelle former for praksis i strid med EKSF-traktaten.

[...]

Det var først ved afslutningen af kontrolordningen og af praktiske grunde, at 'steel lunches' trådte i stedet for denne type møder. Formålet med disse møder med Eurofer har altid været begrænset til 'løbende undersøgelse af markedsudviklingen', således som dette foreskrives i traktatens artikel 46, stk. 3, punkt 1. Det skal endvidere præciseres, at vore tjenestegrene i dette øjemed havde forbindelser med alle berørte grupper: organisationer af uafhængige producenter, forhandlere og forbrugere.«

106 Vedrørende GD III's påståede kendskab til den samordnede praksis angående priser anfører samme notat:

»a) For så vidt angår priserne har de ovenfor omtalte speaking-notes altid været begrænset til at vise en udvikling af helt generelle indikatorer (f.eks. for alle flade produkter) vedrørende den forløbne periode samt et skøn over den forventede udvikling i næste kvartal.

Også her kunne vore tjenestegrene på grund af oplysningernes helt generelle karakter på ingen måde fatte mistanke om eventuelle former for praksis i strid med EKSF-traktaten.

b) Harmonisering af tillæg

Beslutning 31/53/EKSF pålægger virksomhederne at meddele Kommissionen deres prislister samt enhver ændring [...] Idet GD III's tjenestegrene er i besiddelse af alle prislisterne og med regelmæssige mellemrum modtager ændringerne af disse, har man kunnet iagttage den parallelitet, der består mellem pristillæggenes struktur, niveau og — i visse tilfælde — offentliggørelsesdatoer. Denne praksis er ikke i strid med bestemmelserne i artikel 60 og er derfor aldrig blevet påtalt af vore tjenestegrene, heller ikke i forbindelse med de mange artikel 60-kontroller, der er foretaget af GD IV.«

107 Retten finder, at det i det hele fremgår af disse dokumenter, at Kommissionen har taget behørigt hensyn til de bemærkninger, som virksomhederne fremsatte under høringen, og til de dokumenter, de fremlagde, hvilke dokumenter blev oversendt til GD III med henblik på kommentarer og forklaringer. Hertil kommer, at GD IV på eget initiativ anmodede GD III om en udtalelse om dets påståede »medvirken« i de omhandlede former for praksis, første gang under den interne administrative undersøgelse af sagen og anden gang efter høringen.

108 Det er rigtigt, at de tjenestemænd i GD IV, som behandlede »stålbjælkesagerne«, efter det oplyste ikke havde direkte drøftelser med de tjenestemænd i GD III, som havde været til stede på møderne med producenterne, og at de heller ikke havde anmodet om at kunne gennemlæse referaterne fra disse møder og de andre interne notitser, som findes i GD III's arkiver, og som er blevet fremlagt på Rettens anmodning. Retten finder imidlertid, at en tjenestegren i Kommissionen ikke kan lastes for at have tiltro til præcise og detaljerede forklaringer — uden at søge dem bekræftet ved andre midler — som på dens anmodning er afgivet af en anden tjenestegren, som den ikke i øvrigt har til opgave at kontrollere.

109 Det følger heraf, at sagsøgeren ikke har godtgjort, at der ikke var blevet gennemført en tilstrækkelig seriøs intern undersøgelse i sagen. Sagsøgerens argumenter vedrørende en påstået tilsidesættelse af »princippet om undersøgelse ex officio« må følgelig forkastes som ubegrundede.

110 Hvad for det andet angår klagepunktet vedrørende den angivelige tilsidesættelse af sagsøgerens proceduremæssige rettigheder, navnlig fordi Kommissionen burde have genoptaget drøftelserne efter afslutningen af dens interne undersøgelse, bemærkes, at retten til kontradiktion, som er sikret ved traktatens artikel 36, stk. 1, ikke indebærer et krav om, at Kommissionen skal besvare alle anbringender fra en part eller foretage supplerende undersøgelser eller foranstalte en høring af vidner udpeget af parten, når den finder, at undersøgelsen har været tilstrækkelig (Domstolens dom af 16.5.1984, sag 9/83, Eisen und Metall Aktiengesellschaft mod Kommissionen, Sml. s. 2071, præmis 32, og af 12.11.1985, sag 183/83, Krupp mod Kommissionen, Sml. s. 3609, s. 7).

111 I nærværende sag var de berørte virksomheder i stand til at henvise til de sagsakter i deres besiddelse, som angiveligt var til deres fordel, i deres svar på meddelelsen af klagepunkter. Under alle omstændigheder gav høringen den 11., 12., 13. og 14. januar 1993 dem lejlighed til nærmere at redegøre for deres opfattelse, hvortil kommer, at Kommissionen gav dem en yderligere lejlighed til at redegøre for deres opfattelse skriftligt (jf. dommen i sagen Krupp mod Kommissionen, a.st., præmis 8).

112 Den blotte omstændighed, at sagsøgerne fremlagde visse dokumenter efter høringen, og at Kommissionen efter denne høring besluttede at iværksætte en intern undersøgelse, kunne herefter ikke i sig selv forpligte Kommissionen til at genoptage behandlingen af sagen efter afslutningen af denne undersøgelse.

113 Retten finder i øvrigt, at sagsøgte i tilstrækkeligt omfang har taget hensyn til de berørte virksomheders ret til kontradiktion ved at meddele dem resultaterne af denne undersøgelse ved høringskonsulentens skrivelse af 22. april 1993, hvori det anførtes, at de dokumenter, som de havde fremlagt efter høringen, ikke gav

grundlag for den antagelse, at Kommissionen var bekendt med deres praksis, og at dokumenterne ikke berettigede, at der blev afholdt en ny høring.

114 Retten finder navnlig, at Kommissionen ikke under den administrative procedure var forpligtet til at tilstille de berørte virksomheder de interne notitser vedrørende dens undersøgelse og heller ikke til at give dem adgang til at tage stilling hertil under den administrative procedure, da disse dokumenter, som efter deres art er fortrolige, åbenbart ikke indeholdt noget, der talte til gunst for virksomhederne.

115 I en situation som den, der foreligger i nærværende sag, må de berørte virksomheders proceduremæssige rettigheder anses for tilstrækkeligt sikret ved den mulighed, de har for at anlægge sag for Retten og herunder anfægte rigtigheden af den konklusion, som Kommissionen nåede frem til i beslutningens betragtning 312, idet de samtidig om fornødent kan begære, at Retten anordner den fornødne bevisoptagelse vedrørende dette punkt i sagen (jf. kendelsen af 10. december 1997).

116 Sagsøgerens argumenter vedrørende en tilsidesættelse af proceduremæssige rettigheder må følgelig forkastes som ubegrundede.

Den ordrette overensstemmelse mellem beslutningen og meddelelsen af klagepunkter

117 Ifølge sagsøgeren er beslutningen blevet vedtaget under tilsidesættelse af selskabets ret til kontradiktion, fordi den næsten fuldstændigt blot er en ordret

gengivelse af meddelelsen af klagepunkter. Som følge af denne næsten ordrette overensstemmelse må det nemlig antages, at Kommissionen åbenbart ikke har taget hensyn til de argumenter, som sagsøgeren fremførte under den administrative procedure. Denne lighed indebærer endvidere en tilsidesættelse af begrundelsespligten i henhold til EKSF-traktatens artikel 15.

118 For så vidt angår sagsøgerens ret til kontradiktion finder Retten, at den ordrette gengivelse af visse afsnit fra meddelelsen af klagepunkter i sig selv alene viser, at Kommissionen har fastholdt sin opfattelse. Når der, som det er tilfældet i nærværende sag, ikke foreligger andre relevante beviser, er en sådan parallelitet mellem teksterne ikke et bevis for, at Kommissionen ved sin bedømmelse af sagen har undladt at tage skyldigt hensyn til de argumenter, som selskabet har fremført til sit forsvar.

119 For så vidt angår begrundelsen, som kræves efter EKSF-traktatens artikel 15, bemærkes, at selv om Kommissionen ikke er forpligtet til at tage stilling til alle de faktiske og retlige spørgsmål, der er blevet rejst under den administrative procedure (jf. vedrørende EF-traktaten Domstolens dom af 17.1.1984, forenede sager 43/82 og 63/82, VBVB og VBBB mod Kommissionen, Sml. s. 19, præmis 22, og af 21.2.1984, sag 86/82, Hasselblad mod Kommissionen, Sml. s. 883, præmis 17), må det erindres, at begrundelsen for enhver beslutning, der indeholder et klagepunkt, skal gøre det muligt for Fællesskabets retsinstanser at udøve deres kontrol og give såvel medlemsstaterne som de berørte borgere oplysning om, hvorledes Kommissionen har anvendt traktaten. Dette krav kan efter omstændighederne indebære, at Kommissionen skal tage stilling til de hovedargumenter, som parterne har fremført under den administrative procedure (Domstolens dom af 17.1.1995, sag C-360/92 P, Publishers Association mod Kommissionen, Sml. I, s. 23, præmis 39-49). Det må imidlertid fastslås, at sagsøgeren i forbindelse med det her omhandlede anbringende ikke har påvist noget afsnit i beslutningen, der — under hensyn til den argumentation, som sagsøgeren fremførte under den administrative procedure — burde have været ændret i forhold til det tilsvarende afsnit i meddelelsen af klagepunkter.

120 Følgelig må sagsøgerens argument om den ordrette overensstemmelse mellem beslutningen og meddelelsen af klagepunkter forkastes.

B — *Anbringendet om væsentlige formelle mangler*

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation

121 Følgende klagepunkter vedrørende væsentlige formelle mangler under proceduren for vedtagelse af beslutningen blev fremført i retsmødet som led i et fælles indlæg på alle sagsøgernes vegne.

122 Sagsøgerne har indledningsvis anført, at Van Miert under den pressekonference, han gav midt på dagen den 16. februar 1994, oplyste, at beslutningen var blevet vedtaget, hvilket ikke var tilfældet, og at han i øvrigt meddelte urigtige oplysninger vedrørende visse bøder (jf. bilag 1 til stævningen i sag T-151/94). Kommissionens pressemeddelelser, som blev udarbejdet før vedtagelsen af beslutningen, indeholdt også fejl, nemlig vedrørende navnene på de virksomheder, som var blevet pålagt en bøde.

123 Under disse omstændigheder har sagsøgerne fremført fire hovedanbringender, idet de henviser til Domstolens dom af 15. juni 1994 i sagen Kommissionen mod BASF m.fl. (sag C-137/92 P, Sml. I, s. 2555, herefter »PVC-dommen«) og til Rettens dom af 6. april 1995 i sagen BASF m.fl. mod Kommissionen (forenede sager T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 et T-112/89, Sml. II, s. 729, præmis 114 og 119, herefter »LdPE-dommen«) og af 29. juni 1995 i sagen Solvay mod Kommissionen (sag T-31/91, Sml. II, s. 1821, præmis 50).

124 For det første var kravet om quorum, hvorefter ni medlemmer af Kommissionen skulle være til stede, som fastsat i artikel 5 i Kommissionens forretningsorden af 17. februar 1993, der var gældende på daværende tidspunkt (93/492/Euratom, EKSF, EØF, EFT L 230, s. 15, herefter »forretningsordenen fra 1993«), ikke opfyldt. Sagsøgerne har anført, at selv om det synes at fremgå af s. 2 i referatet af mødet i Kommissionen den 16. februar 1994, at ni medlemmer var til stede i

forbindelse med vedtagelsen af beslutningen under mødet om eftermiddagen (punkt XXV, s. 43), fremgår det i virkeligheden af listen over de personer, der nævnes som havende »været til stede under mødet i kommissionsmedlemmernes fravær«, på s. 40 i det nævnte referat, at kun seks medlemmer af Kommissionen var til stede under dette møde. I mangel af quorum kunne der således ikke stemmes gyldigt om vedtagelsen af beslutningen ifølge artikel 6 i forretningsordenen fra 1993.

125 For det andet har sagsøgerne gjort gældende, at beslutningen ikke blev vedtaget af Kommissionen i den form, hvori den blev meddelt dem. Det er i det mindste umuligt at fastslå det præcise indhold af den beslutning, som Kommissionen agtede at vedtage den 16. februar 1994.

126 Ifølge mødereferatet (s. 43) godkendte Kommissionen nemlig »den i dokument K(94) 321/2 og 3 anførte beslutning på de autentiske sprog«, mens den version af beslutningen, som blev meddelt sagsøgerne, har nr. K(94) 321 endelig udg. Ifølge listen over de interne dokumenter, som blev oversendt til Retten i medfør af artikel 23, som var vedlagt Kommissionens skrivelse af 27. juni 1995, findes der en anden version af beslutningen, der har nr. K(94) 321/4, og som er dateret den 25. februar 1994.

127 De forskellige versioner af beslutningen, som blev indgivet til Rettens Justitskontor efter dennes anmodning af 11. marts 1998, giver dernæst anledning til visse tvivlsspørgsmål. Bortset fra, at kun den spanske og den italienske version er forsynet med betegnelse »autentisk version« på forsiden, synes dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3 at være sammensat af flere, særskilt udarbejdede dokumenter, der er skrevet med forskellige typer og med en usammenhængende nummerering.

128 Efter at Kommissionen under retsmødet havde accepteret at hæve fortroligheden for de interne dokumenter angående vedtagelsen af beslutningen, som findes i ringbindene nr. 57, 58 og 61 i den sagsakt, der blev oversendt til Retten i medfør af artikel 23, har sagsøgernes advokater anført, at deres tvivl er blevet bestyrket

efter opdagelsen af en række forskelle — som er sammenfattet i en liste, der blev fremlagt på retsmødet — mellem de interne dokumenter, som findes i de nævnte ringbind, og dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3. Der er endvidere store forskelle mellem det dokument, der findes i ringbind nr. 61 i Kommissionens sagsakt, og som ifølge sagsøgerne udgør dokument K(94) 321/1, således som det blev behandlet af Kommissionen på mødet den 16. februar 1994 om morgenen, og dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3. Disse forskelle er også sammenfattet i en anden liste, der blev fremlagt på retsmødet. Endelig blev der foretaget visse håndskrevne ændringer af den italienske version af dokument K(94) 321/2 efter modtagelsen af en telefax fra Kommissionens Oversættelsestjeneste mellem kl. 17.09 og kl. 17.14 den 16. februar 1994, dvs. efter at mødet var sluttet kl. 16.25.

129 For det tredje har sagsøgerne gjort gældende, at hverken beslutningens version K(94) 321 endelig udg. eller versionerne K(94) 321/2 og K(94) 321/3 er blevet bekræftet i overensstemmelse med artikel 16 i forretningsordenen fra 1993. Ingen af disse versioner er nemlig vedlagt referatet i denne bestemmelses forstand, hvorefter det kræves, at de skal være blevet fysisk tilknyttet referatet. Endvidere indeholder referatet ingen henvisning til de dokumenter, der er vedlagt det.

130 Under alle omstændigheder kan referatet ikke anses for godkendt i overensstemmelse med artikel 9 og 16 i forretningsordenen fra 1993, da forsiden ikke er forsynet med formandens og generalsekretærens originale underskrifter.

131 For det fjerde har sagsøgerne gjort gældende, at mødereferatet ikke angiver den dato, hvor det blev underskrevet af Kommissionens formand og generalsekretær, hvorfor det ikke kan formodes at være blevet bekræftet på det tidspunkt, da det blev godkendt.

132 Endelig har sagsøgerne anmodet Retten om at anordne bevisoptagelse, således at der dels gives dem adgang til at gennemse den originale version af mødereferatet, som findes i Kommissionens arkiver, dels — f.eks. via adgang til kommissions-

medlemmernes mødekalendere og andre lignende dokumenter — mulighed for at bevise, hvilke medlemmer faktisk var til stede ved vedtagelsen af beslutningen under mødet den 16. februar 1994 om eftermiddagen.

Rettens bemærkninger

Formaliteten

133 Retten bemærker, at sagsøgeren ikke i stævningen har gjort gældende, at proceduren for vedtagelsen af beslutningen var behæftet med mangler. Imidlertid må referatet af mødet i Kommissionen den 16. februar 1994 og bilagene hertil betragtes som omstændigheder, der er fremkommet under retsforhandlingerne som resultat af de foranstaltninger vedrørende bevisoptagelse og tilrettelæggelse af proceduren, som Retten har anordnet. Artikel 48, stk. 2, i procesreglementet forbyder ikke, at der fremføres nye anbringender på grundlag af sådanne omstændigheder. Følgelig kan det her omhandlede anbringende realitetsbehandles.

Anbringendet om manglende quorum

134 Traktatens artikel 13, stk. 1, som indsat ved artikel H, nr. 2, i traktaten om Den Europæiske Union, bestemmer, at Kommissionens afgørelser træffes af et flertal af dens medlemmer, hvis antal dengang var 17. Ifølge traktatens artikel 13, stk. 2, er Kommissionen kun beslutningsdygtig, såfremt det i dens forretningsorden fastsatte antal medlemmer er til stede.

135 Artikel 5 i forretningsordenen fra 1993 bestemte, at »Kommissionen er beslutningsdygtig, når flertallet af det i traktaten fastsatte ansatte medlemmer er til stede«. Det quorum, der krævedes, for at Kommissionen var beslutningsdygtig på mødet den 16. februar 1994, var følgelig ni medlemmer.

136 Artikel 6 i den nævnte forretningsorden bestemmer: »Kommissionens afgørelser træffes på forslag af et eller flere medlemmer. Kommissionen skrider til afstemning efter anmodning fra et medlem. Ved afstemningen træffes der afgørelse om det oprindelige forslag eller om et forslag, som er ændret af det eller de ansvarlige medlemmer eller af formanden. Kommissionens afgørelser træffes med et flertal af det i traktaten fastsatte antal medlemmer.« Heraf følger endvidere, at Kommissionens afgørelser på daværende tidspunkt kunne træffes med tilslutning fra ni af dens medlemmer.

137 Det fremgår af referatet af det 1189. møde i Kommissionen, der blev holdt i Bruxelles den 16. februar 1994 (herefter »mødereferatet«), som blev oversendt til Retten i henhold til dens anmodninger af 27. november 1997 og 11. marts 1998, at det nævnte møde blev afviklet i to sessioner, den ene om morgenen og den anden om eftermiddagen. Punkt XVII i mødereferatet, som blev drøftet under mødet om morgenen, har følgende indhold:

»XVII. Sag vedrørende anvendelse af EKSF-traktatens artikel 65 (C(94) 321; SEC(94) 267)

Renaudière, der er medlem af Van Miert's kabinet, deltager i rådslagningerne vedrørende dette punkt.

Van Miert redegør over for Kommissionen for de forskellige aspekter i den sag, der er til behandling. Han understreger, at de konstaterede overtrædelser er meget grove. Han nævner for Kommissionen de bøder, som han foreslår at pålægge de pågældende virksomheder.

Kommissionen godkender indholdet af den af Van Miert foreslåede beslutning og foretager en grundig drøftelse af spørgsmålet om bødernes størrelse. Der er enighed om, at Kommissionen på et tidspunkt efter nærværende møde vil tage stilling til den endelige beslutning, som Van Miert vil forelægge den et udkast til.

Kommissionens øvrige rådslagninger vedrørende dette punkt vil blive refereret i et særligt mødereferat.«

138 Punkt XXV i mødereferatet, som blev drøftet under mødet om eftermiddagen, har følgende indhold:

»XXV. Sag om anvendelse af EKSF-traktatens artikel 65 (fortsættelse af punkt XXVII (C(94) 321/2 og /3; SEC(94) 267)

Kommissionen fortsætter sine drøftelser, som blev indledt under mødet om morgenen. Den fastsætter de bøder, der pålægges de pågældende virksomheder, således:

ARBED SA:	11 200 000 ECU
British Steel plc:	32 000 000 ECU
Unimétal SA:	12 300 000 ECU

Saarstahl AG:	4 600 000 ECU
Ferdofin SpA:	9 500 000 ECU
Thyssen Stahl AG:	6 500 000 ECU
Preussag AG:	9 500 000 ECU
Empresa Nacional Siderúrgica SA:	4 000 000 ECU
Siderúrgica Aristrain Madrid SL:	10 600 000 ECU
SA Cockerill-Sambre:	4 000 000 ECU
Krupp-Hoesch Stahl AG:	13 000 ECU
NMH Stahlwerke GmbH:	150 000 ECU
Norsk Jernverk AS:	750 ECU

Inexa Profil AB: 600 ECU

Kommissionen beslutter endvidere, at bøder på over 20 000 ECU vil kunne betales i rater. Den godkender følgelig den i dokument K(94) 321/2 og /3 anførte beslutning på de autentiske sprog.

*

* *

Møder slutter kl. 16.25.«

139 Når punkt XVII og punkt XXV i mødereferatet læses sammen, fremgår det, at beslutningen ikke blev endeligt vedtaget under mødet om morgenen i forbindelse med drøftelserne vedrørende punkt XVII, men at den blev vedtaget under mødet om eftermiddagen i forbindelse med drøftelserne vedrørende punkt XXV.

140 Det fremgår i øvrigt af listen over tilstedeværende personer, der findes på s. 2 i mødereferatet, at ni medlemmer af Kommissionen var til stede under Kommissionens drøftelser vedrørende punkt XXV, nemlig: Delors, Sir Leon Brittan, Van Miert, Ruberti, Millan, Van den Broek, Flynn, Steichen og Paleokrassas. Qvorumbetingelsen i artikel 5 i forretningsordenen fra 1993 var således opfyldt. Beslutningen kunne endvidere vedtages med tilslutning fra de ni medlemmer, der var til stede, i overensstemmelse med forretningsordenens artikel 6.

141 Sagsøgernes anbringende hviler imidlertid på en liste over tilstedeværende personer, der findes på s. 40 i mødereferatet, og ifølge hvilken Budd og Santopinto, henholdsvis kabinetschef for Sir Leon Brittan og for Ruberti, samt Evans, medlem af Flynn's kabinet, »var til stede under mødet i kommissionsmedlemmernes fravær«. Sagsøgerne udleder heraf, at i modsætning til hvad der anføres på s. 2 i mødereferatet, var Sir Leon Brittan, Ruberti og Flynn ikke til stede under vedtagelsen af beslutningen som nævnt i punkt XXV.

142 Dette anbringende kan ikke tiltrædes. Det fremgår nemlig af selve ordlyden af listen på s. 2 i mødereferatet, at den har til formål at give en præcis fortegnelse over tilstedeværende eller fraværende medlemmer af Kommissionen under det omhandlede møde. Denne fortegnelse vedrører såvel mødet om morgenen som mødet om eftermiddagen og udgør således beviset for, at de nævnte medlemmer af Kommissionen var til stede under disse to møder, medmindre det udtrykkeligt anføres, at et medlem var fraværende under drøftelsen vedrørende et særligt punkt. Listen på s. 40 i mødereferatet har derimod ikke til formål at give en fortegnelse over de tilstedeværende medlemmer af Kommissionen, men vedrører udelukkende andre personer, der måtte være til stede, som f.eks. kabinetschefferne. Under disse omstændigheder kan de indirekte følgeslutninger, som sagsøgerne vil drage af den nævnte liste, ikke gøres gældende over for den udtrykkelige angivelse på s. 2 i mødereferatet af de medlemmer af Kommissionen, der var til stede eller fraværende.

143 Under alle omstændigheder finder Retten, at udtrykket »til stede under mødet i kommissionsmedlemmernes fravær«, som findes på s. 40 i mødereferatet, må forstås som ensbetydende med »til stede, for det tilfælde at medlemmet måtte være fraværende vedrørende et særligt punkt«.

144 Denne angivelse må således sammenholdes med artikel 8 i forretningsordenen fra 1993, som bl.a. bestemmer: »[...] er et medlem fraværende, kan vedkommendes kabinetschef deltage i mødet og på opfordring af formanden gøre rede for det fraværende medlems synspunkt [...]«. Listen på s. 40 i mødereferatet har således ikke til formål at erstatte listen på s. 2, men at angive de personer, som har ret til at deltage i mødet i henhold til den nævnte artikel 8 og har beføjelse til i givet fald at gøre rede for det fraværende medlems synspunkt.

145 Imidlertid bemærkes, at den omstændighed, at en kabinetschef kan gøre rede for det synspunkt, som det fraværende kommissionsmedlem, han repræsenterer, har vedrørende et særligt punkt, ikke udelukker, at vedkommende medlem af Kommissionen er kommet tilbage til mødet under drøftelsen vedrørende et andet punkt, uden at dette indebærer, at hans kabinetschef forlader mødelokalet, efter at han er kommet tilbage. Angivelsen på s. 40 i mødereferatet af, at Budd, Santopinto og Evans var til stede under mødet om eftermiddagen, kan således forklares med den enkle omstændighed, at Sir Leon Brittan, Ruberti og Flynn ifølge s. 2 i mødereferatet var fraværende under drøftelsen af visse punkter på dagsordenen for eftermiddagen, nemlig punkt XXIII.B, XXIII.C og — delvis — punkt XXIV (Sir Leon Brittan) samt punkt XXIII.B og — delvis — punkt XXIII.C (Ruberti og Flynn). Heraf følger imidlertid ikke, at disse tre medlemmer af Kommissionen var fraværende under drøftelsen vedrørende punkt XXV i strid med, hvad der udtrykkeligt fremgår af s. 2 i mødereferatet.

146 Denne fortolkning støttes af s. 7 i mødereferatet, hvor der vedrørende morgenmødet findes en liste over de personer, der deltog i mødet »i fravær« af kommissionsmedlemmerne, og som svarer til listen på s. 40 vedrørende eftermiddagsmødet. Såfremt sagsøgernes fortolkning af udtrykket »deltager i mødet i kommissionsmedlemmernes fravær« var den rigtige, ville det følge af denne listes angivelse af, at Kubosch og Budd, der henholdsvis er medlem af Bangemann's kabinet og kabinetschef for Sir Leon Brittan, var til stede hele formiddagen, at de to nævnte medlemmer af Kommissionen var fraværende under hele morgenmødet. Dette er klart ikke tilfældet, for ifølge s. 2 i mødereferatet var Bangemann til stede under morgenmødet vedrørende punkt I-XVIII og Sir Leon Brittan vedrørende punkt XVII-XXII.

147 Det følger af det anførte, at quorumkravet var opfyldt, da beslutningen blev vedtaget om eftermiddagen den 16. februar 1994.

148 Det skal endvidere bemærkes, at artikel 6 i forretningsordenen fra 1993 bestemmer, at Kommissionens afgørelser træffes på forslag af et eller flere medlemmer, og at den kun skrider til afstemning efter anmodning fra et medlem. Da en sådan anmodning ikke forelå, var Kommissionen ikke nødt til at skride til en formel afstemning under mødet om eftermiddagen. Under alle omstændigheder bemærkes, at eftersom Kommissionens afgørelser ifølge den nævnte artikel 6

træffes med et flertal af det i traktaten fastsatte antal medlemmer — dvs. på daværende tidspunkt ni medlemmer — var der intet til hinder for, at de ni medlemmer, der var til stede om eftermiddagen den 16. februar 1994, med enstemmighed kunne vedtage beslutningen.

149 Følgelig er sagsøgernes første klagepunkt uden grundlag.

Anbringendet om den manglende formelle overensstemmelse mellem den vedtagne beslutning og den beslutning, der blev meddelt sagsøgeren

150 Det fremgår af Domstolens praksis, at konklusionen og begrundelsen for beslutningen, således som den er meddelt adressaten eller adressaterne, skal stemme overens med konklusionen og begrundelsen for beslutningen, således som den er vedtaget af Kommissionens medlemmer som kollegial enhed, når bortses fra rent ortografiske eller grammatiske ændringer i ordlyden af en retsakt, efter at Kommissionen endeligt har vedtaget den som kollegial enhed (PVC-dommen, a.st., præmis 62-70).

151 Det fremgår af punkt XXV i mødereferatet, at Kommissionen vedtog »den i dokument K(94) 321/2 og /3 anførte beslutning på de autentiske sprog«.

152 Det følger heraf, at den relevante sammenligning skal foretages mellem på den ene side beslutningen i versionerne K(94) 321/2 og K(94) 321/3, som skal læses sammen, og som blev vedtaget af Kommissionen om eftermiddagen den 16. februar 1994, og på den anden side de forskellige versioner af beslutningen, som blev meddelt sagsøgerne på de autentiske sprog.

153 Sagsøgerne har ikke gjort gældende, og Retten har ikke kunnet konstatere, at der er indholdsmæssig forskel mellem beslutningen i versionerne K(94) 321/2 og K(94) 321/3, når de læses sammen, og således som de er blevet indleveret af Kommissionen til Rettens Justitskontor på de fire autentiske sprog, og de versioner af beslutningen, der er meddelt sagsøgerne. Det er under disse omstændigheder uden betydning, at beslutningen blev vedtaget i form af to dokumenter, nemlig K(94) 321/2 og K(94) 321/3, hvor den anden indeholder visse ændringer, heriblandt nogle håndskrevne ændringer, af den første, så meget mere som disse ændringer i det væsentlige kun vedrører ratebetalingen af bøderne og beslutningen om ikke at pålægge bøder med et lavere beløb end 100 ECU. Det er ligeledes uden betydning, at visse sprogversioner af dokument K(94) 321/2 og K(94) 321/3 har en usammenhængende paginering eller forskellige skrifttyper, eftersom det intellektuelle og formelle element i disse dokumenter, når de læses sammen, svarer til den version af beslutningen, der blev meddelt sagsøgerne (PVC-dommen, a.st., præmis 70).

154 Retten finder tværtimod, at forskellene mellem dokument K(94) 321/2 og dokument K(94) 321/3 viser de bestræbelser, Kommissionen udfoldede med henblik på først formelt at vedtage beslutningen, efter at alle de ændringer, der var besluttet af kommissærerne som kollegial enhed, var indarbejdet i hver af de sproglige versioner, navnlig for så vidt angår ratebetalingen af bøderne og det forhold, at der ikke blev pålagt bøder med et beløb under 100 ECU.

155 Det følger ligeledes af det ovenfor anførte, at de argumenter, der støttes på en meget nøjeregnende sammenligning mellem visse dokumenter, der findes i ringbindene 57, 58 og 61 i Kommissionens sagsakt, og dokument K(94) 321/2 og K(94) 321/3, er irrelevante. Som Retten netop har fastslået, skal den relevante sammenligning foretages mellem på den ene side dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3, således som de er fremlagt af Kommissionen, og på den anden side den version, der blev meddelt sagsøgerne, og ikke mellem dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3 og visse udkast og andre dokumenter, der eventuelt er gået forud, og som findes i Kommissionens sagsakt. Hvad navnlig angår dokument B, som findes i ringbind 61, finder Retten, at det på ingen måde er bevist, at dette dokument, der synes at være et arbejdspapir, udgør dokument K(94) 321 eller svarer til det, som blev behandlet af Kommissionen på mødet om morgenen den 16. februar 1994. Under alle omstændigheder er dokument

K(94) 321 irrelevant, eftersom den endelige version af beslutningen som vedtaget af Kommissionen udgøres af dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3.

156 Den omstændighed, at der kan bestå en uklarhed med hensyn til det præcise tidspunkt for fremsendelsen af oversættelsen af visse mindre ændringer i den italienske version af beslutningen, er også uden betydning, så meget mere som sagsøgeren ikke er adressat for den italienske version af beslutningen.

157 Det er endeligt bevist, at dokument K(94) 321/4 blot er en ikke fortrolig version af version K(94) 321 endelig udg., i hvilken visse tal, der er forretningshemmeligheder hos adressaterne, er blevet fjernet med henblik på meddelelsen af beslutningen til de andre adressater.

158 Følgelig er sagsøgernes andet klagepunkt ubegrundet.

Anbringendet om manglende bekræftelse af beslutningen

159 Med hensyn til sagsøgernes tredje klagepunkt, hvorefter beslutningens versioner K(94) 321/2 og K(94) 321/3 ikke blev behørigt bekræftet i overensstemmelse med artikel 16, stk. 1, i forretningsordenen fra 1993, skal det bemærkes, at denne bestemmelse lød som følger:

»Retsakter, der vedtages på Kommissionens møder eller ved skriftlig procedure, vedlægges på det eller de sprog, hvorpå de er autentiske, som bilag til referatet af det kommissionsmøde, på hvilket de er vedtaget, eller på hvilket det tages til

efterretning, at de er vedtaget. Vedtagelsen af sådanne retsakter bekræftes ved formandens og generalsekretærens underskrift på mødereferatets første side.«

160 Endvidere bestemte artikel 9, stk. 2, i forretningsordenen fra 1993, at Kommissionens mødereferater »underskrives af formanden og generalsekretæren«.

161 Det skal først bemærkes, at artikel 16, stk. 1, i forretningsordenen fra 1993 ikke præciserede, på hvilken måde de på møderne vedtagne retsakter skulle »vedlægges« som bilag til referatet, til forskel fra — f.eks. — artikel 16 i Kommissionens forretningsorden, som affattet ved afgørelse 95/148/EF, Euratom, EKSF, af 8. marts 1995 (EFT L 97, s. 82), som bestemmer, at de pågældende retsakter skal vedlægges »som fast tilknyttet bilag« til referatet.

162 I nærværende sag blev mødereferatet modtaget af Retten vedlagt dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3 på de forskellige autentiske sprog i det samme omslag og på samme måde, som Kommissionens repræsentanter har hævdet at have modtaget det fra Kommissionens Generalsekretariat efter Rettens anmodning af 11. marts 1998. Det må herefter formodes, at disse dokumenter blev »vedlagt« mødereferatet i den forstand, at de blev anbragt sammen med dette uden at være knyttet til det fysisk.

163 Formålet med artikel 16, stk. 1, i forretningsordenen fra 1993 er at sikre, at Kommissionen forskriftsmæssigt har vedtaget retsakten, således som den er blevet meddelt adressaten. I den foreliggende sag har sagsøgeren ikke påvist nogen indholdsmæssig forskel mellem den version af beslutningen, som blev meddelt selskabet, og den version, der ifølge Kommissionen blev »vedlagt« mødereferatet.

164 Under disse omstændigheder, og når henses til den gyldighedsformodning, der knytter sig til Fællesskabets retsakter (Rettens dom af 27.10.1994, sag T-35/92, John Deere mod Kommissionen, Sml. II, s. 957, præmis 31), har sagsøgeren ikke påvist, at dokumenterne K(94) 321/2 og K(94) 321/3 ikke blev »vedlagt« mødereferatet som omhandlet i artikel 16 i forretningsordenen fra 1993. Disse dokumenter må følgelig anses for bekræftet ved formandens og generalsekretærens underskrifter, der er anbragt på den første side af det nævnte referat.

165 For så vidt angår det forhold, at det for Retten fremlagte mødereferat selv er en fotokopi, som ikke er forsynet med formandens og generalsekretærens originale underskrifter, skal det bemærkes, at den første side af dette dokument er forsynet med stemplet »bekræftet genpart, generalsekretær Carlo Trojan«, og at dette stempel er forsynet med den originale underskrift fra Trojan, der er Kommissionens faste generalsekretær. Retten finder, at denne bekræftelse af genpartens overensstemmelse fra Kommissionens faste generalsekretær udgør et tilstrækkeligt bevis for, at den originale version af mødereferatet er forsynet med de originale underskrifter fra Kommissionens formand og generalsekretær.

166 Det tredje klagepunkt er følgelig uden grundlag.

Anbringendet om manglende angivelse af datoen for underskrivelsen af mødereferatet

167 For så vidt angår sagsøgernes fjerde klagepunkt, ifølge hvilket mødereferatet ikke angiver datoen, da Kommissionens formand og generalsekretær underskrev det, er det tilstrækkeligt at bemærke, at den første side af det til Retten indgivne mødereferat bærer påtegningen »Bruxelles, den 23. februar 1994« samt den bemærkning, at »nærværende mødereferat blev vedtaget af Kommissionen på dens 1190. møde, der blev afholdt i Bruxelles den 23. februar 1994«, efterfulgt af formandens og generalsekretærens underskrifter og af Trojan's bekræftelse af, at genparten af mødereferatet er i overensstemmelse med originalen. Det må følgelig fastslås, at mødereferatet blev forskriftsmæssigt underskrevet af formanden og generalsekretæren den 23. februar 1994 i overensstemmelse med forretningsordenen fra 1993.

168 Sagsøgernes fjerde klagepunkt er følgelig heller ikke begrundet.

169 Hvad endelig angår Van Miert's urigtige udtalelser under hans pressekonference den 16. februar 1994 midt på dagen, hvorunder han meddelte, at Kommissionen netop havde vedtaget beslutningen, og nævnte visse bødebeløb, som ikke svarede til dem, der blev pålagt ved beslutningen, bemærkes, at udtalelserne ikke i sig selv kan give anledning til tvivl om, at beslutningen blev forskriftsmæssigt vedtaget af Kommissionens medlemmer som kollegial enhed, eftersom Retten kun kan udøve sin prøvelsesret med hensyn til den beslutning, Kommissionen har vedtaget (jf. Rettens dom af 12.12.1991, sag T-30/89, Hilti mod Kommissionen, Sml. II, s. 1439, præmis 136).

170 Det følger af det anførte, at de forskellige argumenter om, at Kommissionen har tilsidesat væsentlige formforskrifter under den administrative procedure, i det hele må forkastes, uden at det er nødvendigt at anordne den af sagsøgerne begærede bevisoptagelse.

C — *Anbringendet om tilsidesættelse af traktatens artikel 65, stk. 1*

171 I forbindelse med argumenterne vedrørende en tilsidesættelse af traktatens artikel 65, stk. 1, fremfører sagsøgeren tre hovedklagepunkter. For det første bestrider sagsøgeren de faktiske omstændigheder, på grundlag af hvilke Kommissionen har fastslået de overtrædelser, der er opregnet i beslutnings artikel 1, bortset fra hvad angår opdelingen af det italienske marked, som omhandles i beslutningens betragtning 275, sjette led. For det andet — selv om det antages, at de nævnte faktiske omstændigheder er bevist — bestrider sagsøgeren deres juridiske kvalifikation, idet sagsøgeren navnlig gør gældende, at Kommissionen med urette har anvendt retlige begreber fra EF-traktatens artikel 85, stk. 1, uden hensyntagen til, at EKSF-traktatens regelsystem — efter sagsøgerens opfattelse — er et helt andet. For det tredje gør sagsøgeren gældende, at den adfærd, som virksomhederne anklages for, var kendt af GD III, og at dette endog opfordrede til eller tolererede denne adfærd, hvorfor traktatens artikel 65, stk. 1, ikke er blevet overtrådt i denne sag. Sagsøgeren gør endvidere diverse begrundelsesmangler gældende.

172 Under hensyn til den indbyrdes sammenhæng mellem de argumenter, som sagsøgeren har fremført, finder Retten, at den hver for sig bør undersøge de forskellige overtrædelser, som sagsøgeren kritiseres for, og som selskabet bestrider, og herved først undersøge, at der er ført tilstrækkeligt bevis for, at de faktiske omstændigheder, som udgør deres gerningsindhold, foreligger, og derefter efterprøve, at den retlige kvalifikation af de nævnte faktiske omstændigheder, der er foretaget i beslutningen, er korrekt efter gældende ret. Spørgsmålet om, hvorvidt GD III's aktiviteter bevirker, at de således kvalificerede omstændigheder mister deres karakter af overtrædelser, vil blive undersøgt i afsnit D nedenfor.

Anbringendet om fastsættelse af priser (målpriser) inden for Poutrelles-udvalget

1. Spørgsmålet om rigtigheden af de faktiske omstændigheder

173 Ifølge beslutningens artikel 1 anklager Kommissionen sagsøgeren for at have deltaget i en overtrædelse i form af prisfastsættelse inden for Poutrelles-udvalget (o.a.: poutrelle: stålbjælke). Den periode, der er lagt til grund med henblik på bøden, er 30 måneder, nemlig tiden mellem den 1. juli 1988 og den 31. december 1990 (jf. beslutningens betragtning 80-121, 223-243, 311 og 314).

174 I nærværende sag benægter sagsøgeren ikke at have deltaget i de møder i Poutrelles-udvalget, der er beskrevet i beslutningen, men gør navnlig gældende, at der ikke under møderne blev indgået »aftaler«, men blot blev udvekslet oplysninger mellem medlemmerne vedrørende deres »skøn« eller »prognoser« med hensyn til priser. Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at de aftaler og former for samordnet praksis, som selskabet kritiseres for, ikke er blevet godtgjort i fornødent omfang, og har herved navnlig henvist til en sagkyndig økonomisk erklæring, der blev fremlagt på retsmødet af Bishop som sagkyndig. Endelig har sagsøgeren anført, at det ikke fremgår tilstrækkeligt klart af beslutningen, i hvilket omfang selskabet individuelt har deltaget i de påtalte overtrædelser, og at den ikke indeholder nogen konkret angivelse af den adfærd, der lægges sagsøgeren til last.

— Indledende bemærkninger

175 Inden påbegyndelsen af den individuelle undersøgelse af de aftaler og former for samordnet praksis, der påtales i beslutningens betragtning 80-121 og 223-237, skal der indledningsvis mindes om, at beviserne skal bedømmes i deres helhed under hensyn til alle de relevante faktiske omstændigheder (jf. forslag til afgørelse fra dommer Vesterdorf, der udøvede hvervet som generaladvokat i forbindelse med Rettens dom af 24.10.1991, sag T-1/89, Rhône-Poulenc m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 867, på s. 869 — fælles forslag til afgørelse i de såkaldte »polypropylen-domme« af 24.10.1991, sag T-2/89 og sag T-3/89, Sml. II, s. 1087, på s. 1177, og af 17.12.1991, sag T-4/89, sag T-6/89, sag T-7/89 og T-8/89, henholdsvis Sml. II, s. 1523, s. 1623, s. 1711 og s. 1833, og af 10.3.1992, sag T-9/89—T-15/89, henholdsvis Sml. II, s. 499, s. 629, s. 757, s. 907, s. 1021, s. 1155, og s. 1275).

176 Det er i den forbindelse for det første ubestridt, at Poutrelles-udvalget i lighed med de andre »produktudvalg« inden for Eurofer blev oprettet af denne organisation under den periode, hvor krisen var åbenbar, med henblik på en bedre samordning af jern- og stålvirksomhedernes adfærd, navnlig inden for rammerne af ordningen med »I-« og »i-kvoter« og Eurofer II-V aftalerne (jf. præmis 9 ff. ovenfor). Efter at kriseperioden var slut, fortsatte dette udvalg, der omfattede Fællesskabets vigtigste producenter af stålbjælker og rådede over et permanent sekretariat, med at holde regelmæssige møder. For så vidt angår nærværende sag er det først og fremmest denne ordning med regelmæssige møder, som udgør referencerammen for bedømmelsen af de relevante beviser (jf. beslutningens betragtning 30, 36, 37 og 212).

177 For det andet står det fast, at sagsøgeren deltog i møderne i Poutrelles-udvalget den 25. november 1987, den 3. maj, 19. juli, 18. oktober, 15. november og 13. december 1988, den 10. januar, 7. februar, 19. april, 6. juni, 11. juli, 3. august, 21. september og 12. december 1989 og den 14. februar, 21. marts, 16. maj, 10. juli, 11. september, 9. oktober og 4. december 1990 [beslutningens betragtning 38, litra f)]. Såfremt en virksomhed har deltaget i møder, hvorunder der er forekommet konkurrencebegrænsende adfærd, er dette tilstrækkeligt til at

bevise dens deltagelse i denne adfærd, når der ikke foreligger indicier til støtte for det modsatte (jf. Rettens dom af 10.3.1992, sag T-14/89, Montedipe mod Kommissionen, Sml. II, s. 1155, præmis 129 og 144).

178 Det er for det tredje en kendsgerning, at de beslutninger, der blev truffet på disse møder, blev meddelt Eurofer/Skandinavien-gruppen, der havde samme funktion som Poutrelles-udvalget og omfattede de vigtigste EF-producenter og skandinaviske producenter (jf. navnlig beslutningens betragtning 81, 84, 86, 87, 88, 93, 187, 189, 191 og 192). Det står endvidere fast, at sagsøgeren mellem den 5. februar 1986 og den 31. oktober 1990 deltog i de 20 møder i Eurofer/Skandinavien-gruppen, som nævnes i beslutningens betragtning 178, bortset fra mødet den 25. juli 1988 (jf. beslutningens betragtning 181).

179 For det fjerde og hvad særligt angår påstanden om, at der ikke konkret var tale om »prisaftaler«, men om »udvekslinger af oplysninger om de forventede priser«, bemærkes, at selv om de pågældende mødereferater ofte anvender udtryk såsom »skøn« eller »prognoser« vedrørende priserne, må der, når beviserne bedømmes i deres helhed, tages hensyn til følgende elementer:

a) Adskillige pristabeller (f.eks. tabellerne vedrørende de priser, der blev fastsat på møderne den 25.7.1988, 18.10.1988, 10.1.1989 og 19.4.1989) blev udarbejdet forholdsvis lang tid før vedkommende kvartal og indeholder meget detaljerede oplysninger, der især vedrører de forskellige produktgrupper, de forskellige lande og det nøjagtige beløb for de forventede stigninger og for rabatterne. Tabeller af denne art kan ikke betragtes som blot værende udtryk for virksomhedernes »skøn« over udviklingen af priserne på markedet.

b) I mange tilfælde støtter mødereferaternes ordlyd ikke sagsøgerens opfattelse: jf. f.eks. udtryk såsom »prisforhøjelserne resulterer i følgende prisniveau« (mødet den 18.10.1988); »der forventes følgende prisniveauer i andet kvartal 1989. I forhold til kvartal 1/89 udgør disse priser forhøjelser: (der følger en meget detaljeret tabel)« (møde af 10.1.1989); »prognoserne for kvartal 2/89

videreføres for tredje kvartal 1989, dvs. følgende niveauer (der følger en meget detaljeret tabel)« (møde af 19.4.1989); de forventede og opnåede priser for tredje kvartal 1989 videreføres i denne sammenhæng for fjerde kvartal 1989 (møde af 11.7.1989).

c) Mødereferaterne indeholder endvidere adskillige bemærkninger om, at de priser, der var »forventet« for vedkommende kvartal, var blevet »opnået« eller »accepteret« af kunderne (jf. beslutningens betragtning 94, 95, 97, 98 og 99, 101, 102 og 118).

d) Referaterne fra møderne i Poutrelles-udvalget skal læses i sammenhæng med referaterne fra møderne i Eurofer/Skandinavien-gruppen, som navnlig blev anvendt til at informere de skandinaviske producenter om de beslutninger, der var truffet under det foregående møde i Poutrelles-udvalget (jf. beslutningens betragtning 177 ff.). Det fremgår i den forbindelse meget klart af referaterne af møderne i Eurofer/Skandinavien-gruppen, at det konkret drejede sig om prisaftaler (jf. nedenfor).

e) De af Kommissionen fremlagte beviser omfatter ikke alene mødereferaterne fra Poutrelles-udvalget og Eurofer/Skandinavien-gruppen, men også andre dokumenter, der stammer fra virksomhederne selv, f.eks. TradeARBED's telex til Thyssen af 22. september 1988, Peine Salzgitter's interne notat af 13. januar 1989, TradeARBED's notat med henblik på mødet i Eurofer/ Skandinavien-gruppen den 31. januar 1990, skrivelserne fra Peine Salzgitter til Unimétal af 6. november og af 19. december 1989, skrivelsen fra TradeARBED til Unimétal af 7. februar 1990 og de British Steel-dokumenter, der nævnes i beslutningen, navnlig i betragtning 96, 100, 111, 112, 114, 115 og 117.

f) Sagsøgeren har ikke bestridt, at der blev indgået aftaler om harmonisering af priserne for tillæg på møderne i Poutrelles-udvalget den 15. november 1988, den 19. april 1989, den 6. juni 1989, den 16. maj 1990 og den 4. december

1990 (jf. nedenfor). I betragtning af den snævre sammenhæng mellem grundpriserne og tillæggene er det ikke sandsynligt, at mødedeltagerne indgik aftaler om de første og ikke om de andre.

g) Sagsøgeren har ikke bestridt Kommissionens påstand i beslutningens betragtning 37 om, at de endelige versioner af møderefereterne fra Poutrelles-udvalget blev udformet med en vis forsigtighed.

180 Det er i lyset af disse generelle bemærkninger, at der skal foretages en undersøgelse af hver af de aftaler eller former for samordnet praksis vedrørende prisfastsættelse, der er påtalt over for sagsøgeren.

— Aftaler, der angiveligt blev indgået i 1986 og 1987

181 I beslutningens betragtning 223 fastslår Kommissionen, idet den henviser til betragtning 80-86, at »der blev indgået prisaftaler ved flere lejligheder i 1986 og 1987«.

182 Selv om sagsøgeren ikke udtrykkeligt har bestridt, at disse aftaler foreligger, står det fast, at selskabet ikke deltog i møderne i Poutrelles-udvalget forud for den 25. november 1987 [beslutningens betragtning 38, litra f)].

183 Under disse omstændigheder finder Retten, at beslutningens betragtning 223 er for ubestemt til at kunne fortolkes således, at Kommissionen anklager sagsøgeren for at have været part i de nævnte aftaler.

— Aftale om priserne i Tyskland og i Frankrig, som angiveligt blev indgået før den 2. februar 1988

184 I beslutningens betragtning 224 anfører Kommissionen, at på en ikke nærmere bekendt dato før den 2. februar 1988 blev der på et møde i Poutrelles-udvalget opnået en aftale om at forhøje priserne i Tyskland og Frankrig. Kommissionen bygger på et uddrag af referatet af mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 2. februar 1988, hvori det hedder: »Det blev besluttet at forhøje priserne den 1. april således: på det tyske marked med 20 DEM for gruppe 1, 2A, 2B2 og 2B3 og med 10 DEM for gruppe 2B1; på det franske marked med 50 FRF for alle grupper med undtagelse af 2C« (betragtning 87, dokument 674-678).

185 Retten finder, at det fremgår af selve ordlyden af referatet af mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 2. februar 1988, at det henviser til en aftale om forhøjelser af priserne på det tyske og det franske marked. At disse forhøjelser var aftalt, fremgår dels af, at der er anvendt ental for så vidt angår ordet »décision« (på fransk), og for det andet af forhøjelsernes ensartede karakter på hvert af de berørte markeder. Det er i øvrigt ubestridt, at sagsøgeren var til stede på dette møde. Der er følgelig ført tilstrækkeligt bevis for, at de af Kommissionen påberåbte faktiske omstændigheder har foreligget.

— Målpriser, der angiveligt blev fastsat før den 25. juli 1988

186 Kommissionen anfører endvidere i beslutningens betragtning 224, at »yderligere målpriser (for fjerde kvartal 1988) blev aftalt inden den 25. juli 1988«. Kommissionen baserer sig på en tabel, der er vedlagt referatet af mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 25. juli 1988, som angiver »markedspriser i fjerde kvartal 1988«, fordelt på kategorier, for Tyskland, Frankrig og det belgisk-luxembourgske marked (beslutningens betragtning 88).

187 Retten bemærker indledningsvis, at det er den tabel (dokument 2507), der ifølge Kommissionen var vedlagt referatet af mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 25. juli 1988, som udgør det dokument, klagepunktet støttes på, og ikke det nævnte mødereferat selv. Den omstændighed, at der ikke var nogen repræsentant for sagsøgeren til stede på dette møde, er derfor uden betydning.

188 Retten bemærker, at den omtvistede tabel, som blev udarbejdet den 25. juli 1988 eller før, omhandler de priser, der fandt anvendelse i fjerde kvartal 1988. Den blev således udarbejdet forholdsvis lang tid før referencekvartalet og angiver præcise priser, som er opdelt på lande og produktgrupper. Retten udleder heraf, at der er tale om detaljerede priser, som det var parternes fælles hensigt at anvende, og ikke om en blot gengivelse af de faktiske — aktuelle eller forventede — priser på markedet.

189 Når dette dokument ses på baggrund af de faktiske omstændigheder, må det i øvrigt antages at bringe en sådan aftale til Eurofer/Skandinavien-gruppens kendskab. Oplysninger af samme art blev regelmæssigt oversendt til medlemmerne af denne gruppe, og dette skete i det mindste flere gange i form af en tabel, der var vedlagt referatet af det pågældende møde.

190 Der er følgelig ført tilstrækkeligt bevis for, at de faktiske omstændigheder, som Kommissionen har fremført, har foreligget.

— Målpriser, som angiveligt blev fastsat den 18. oktober 1988

191 I beslutningens betragtning 225 og 226 påtaler Kommissionen en aftale om de målpriser, der skulle tilstræbes i første kvartal 1989, som blev indgået under mødet i Poutrelles-udvalget den 18. oktober 1988. Den bygger navnlig på følgende materiale:

— referatet af dette møde, som bl.a. nævner prisstigningerne, som »anslås« til 25-40 DEM i Forbundsrepublikken Tyskland, 50-100 FRF i Frankrig og 200-800 BEF i Benelux. De priser, som disse stigninger vil »resultere i«, er gengivet i en tabel, hvor de er opdelt på lande, produktgrupper og kunder (beslutningens betragtning 89)

— tabellen, der blev anvendt til at fastsætte målprisernė for fjerde kvartal 1988 (dokument nr. 2507, der er vedlagt referatet af mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 25.7.1988, beslutningens betragtning 90)

— et telex, som sagsøgte sendte til TradeARBED den 22. september 1988 (beslutningens betragtning 91)

— referatet af mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 3. november 1988 (dokumenterne nr. 2488-2493), hvori det hedder:

»Der er planlagt nye prisstigninger i første kvartal 1989, som handelen i øvrigt også forventer. De indebærer stigninger i Tyskland på 25-40 DEM, i Frankrig på 50-100 FRF og i Benelux på 200-800 BEF«

— den omstændighed, at »der blev indgået aftaler om at forhøje priserne ved at harmonisere og forhøje tillæggene«.

192 Retten finder, at de omstændigheder, der omtales i beslutningens betragtning 225 og 226, som helhed udgør en række sammenhængende og overensstemmende indicier, der beviser de påklagede forhold.

193 Retten understreger navnlig, at referatet af mødet i Poutrelles-udvalget den 18. oktober 1988, som sagsøgeren deltog i, indeholder detaljerede priser, der er opdelt på produkt og marked, for de forskellige kundekategorier og anvender udtrykket, »at prisstigningerne vil resultere i følgende prisniveauer«. De angivne tal svarer til dem, der er angivet i referatet af mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 3. november 1988 (beslutningens betragtning 200), som sagsøgeren også deltog i, hvilket beviser, at Poutrelles-udvalgets beslutning af 18. oktober 1988 også blev meddelt Eurofer/Skandinavien-gruppen.

194 I øvrigt er sagsøgerens telex til TradeARBED af 22. september 1988 et yderligere godt indicium for, at de priser, der nævnes i referatet af mødet den 18. oktober 1988, var aftalt. Dette telex har følgende indhold:

»Grundlæggende set ville det bedste tidspunkt for diskussionen være efter Eurofer/Skandinavien-mødet. Men da dette møde afholdes forholdsvis sent, bør

vi efter min opfattelse underrette vore venner om vore generelle hensigter i EF og anmode dem om at træffe parallelle foranstaltninger, dvs. stigninger for det skandinaviske program på:

Sverige	100	SEK
Norge	100	NKR
Finland	40	FIM

Beslutningen vedrørende gruppe 2C kan så træffes den 29. september.«

195 For så vidt som der i telexet tales om »hensigter i EF«, var der tale om hensigter, der var fælles for flere virksomheder. For så vidt angår det »skandinaviske program« går telexmeddelelsens ophavsmand således ind for »parallelle foranstaltninger« mellem den gennemsnitlige stigning, der var påtænkt for Fællesskabet, og den stigning, som deltagerne i det næste møde i Eurofer/Skandinavien-gruppen måtte beslutte efter fælles aftale (denne sidste beslutning blev faktisk vedtaget den 3.11.1988). Hertil kommer, at modtageren af telexet stilles en snarlig »beslutning« i udsigt vedrørende priserne i gruppe 2C, hvilket viser, at der var tale om priser vedtaget efter fælles aftale.

196 Det er også med rette, at Kommissionen i beslutningens betragtning 225, syvende led, har anført, at eftersom virksomhederne under møderne i Poutrelles-udvalget var enedes om harmoniserede tillæg, ville det have været overraskende, hvis de havde overladt det til konkurrencekræfternes frie spil at bestemme basisprisernes størrelse (jf. nedenfor). Det var netop på mødet den 18. oktober 1988, at et forslag fra Usinor Sacilor om en harmonisering af priserne for kvalitetstillæggene

blev behandlet, før det principielt blev tiltrådt på mødet den 15. november 1988 (beslutningens betragtning 122).

197 Det bemærkes i øvrigt, at i overensstemmelse med den argumentation, der fremføres i beslutningens betragtning 226, udgøres beviset for, at de af Kommissionen kritiserede aftaler i det mindste var moralsk bindende, af det forhold, at ingen af deltagerne i mødet gav udtryk for at have til hensigt ikke at anvende de foreslåede priser (jf. Rettens dom af 17.12.1991, sag T-7/89, Hercules Chemicals mod Kommissionen, Sml. II, s. 1711, præmis 232), og af virksomhedernes senere erklæringer om, at de pågældende priser var blevet godtaget af kunderne (jf. beslutningens betragtning 94 og 95).

198 Kommissionen har dermed ført tilstrækkeligt bevis for, at de påtalte faktiske omstændigheder forelå for så vidt angår aftalen om målpriser, der blev indgået den 18. oktober 1988

— Målpriser, der angiveligt blev vedtaget på mødet den 10. januar 1989

199 Ifølge beslutningens betragtning 227 blev der på mødet i Poutrelles-udvalget den 10. januar 1989 aftalt målpriser for leverancer til Frankrig, Tyskland, Beneluxlandene og Italien i andet kvartal 1989.

200 Kommissionen henviser til referatet af dette møde (jf. beslutningens betragtning 95), som angiver stigningerne for referencekvartalet, opdelt på markeder og kategorier. Dette dokument angiver endvidere de »forventede prisniveauer« som følge af disse stigninger. Kommissionen henviser tillige til et udateret notat fra

British Steel om resultaterne af dette møde samt til et internt memo fra Peine-Salzgitter af 13. januar 1989 (beslutningens betragtning 96).

201 Retten finder, at de i beslutningens betragtning 95 og 96 nævnte dokumenter udgør fornødent bevis for de påtalte faktiske omstændigheder.

202 Parterne benyttede nemlig på ny den fremgangsmåde, der allerede blev indført i forbindelse med mødet den 18. oktober 1998, idet de i mødereferatet af 10. januar 1989 præcist og i enkeltheder angav prisstigningerne såvel som de heraf følgende nye priser for hvert marked og for hver produkt- og kundegruppe. Retten finder, at sådanne angivelser forudsætter en aftale om de pågældende priser. Denne konklusion bekræftes af de to andre dokumenter, som Kommissionen nævner i beslutningens betragtning 96, nemlig det udaterede notat fra British Steel (dokumenterne nr. 2001, 2002 og 2003) og Peine-Salzgitter's memo fra 13. januar 1989 (dokumenterne nr. 3051 og 3052). Notatet fra British Steel nævner priser for Frankrig, Tyskland og Benelux-landene, der er de samme som dem, der findes i referatet af mødet den 10. januar 1989. Notatet taler endvidere om »prisintentioner«, hvilke, når henses til den ensartede karakter af de stigninger og nye priser, som fulgte heraf, kun kan betyde intentioner, der var fælles for Poutrelles-udvalgets medlemmer. Ifølge Peine-Salzgitter's memo af 13. januar 1989 var stigningerne allerede blevet »påtænkt« forinden og var blevet »fastsat« på mødet. Efter at have angivet stigningerne vedrørende Tyskland fortsætter det nævnte memo: »der blev endvidere besluttet selektive prisstigninger for de forskellige kategorier i de vigtigste andre lande i Fællesskabet [...]«. Også denne formulering viser, at der forelå overensstemmende intentioner. Under disse omstændigheder kan der ikke — anderledes end hævdet af sagsøgeren — blot være tale om en udveksling af oplysninger om priserne.

203 Denne konklusion berøres ikke af den omstændighed, at de nye priser for Italien, som anføres i det udaterede notat fra British Steel, ligger 20 000 LIT pr. ton over de priser, der fremgår af referatet af det pågældende møde. Denne afvigelse i British Steel-notatet, som udelukkende vedrører de nye priser for Italien, må nemlig skyldes til en simpel fejl ved nedskrivningen af de pågældende nye priser.

— Målpriser for det italienske og det spanske marked, som angiveligt blev aftalt på mødet den 7. februar 1989

204 Ifølge beslutningens betragtning 227 blev der på mødet den 7. februar 1989 i Poutrelles-udvalget aftalt målpriser for det italienske og det spanske marked.

205 Kommissionen henviser til referatet af dette møde (jf. beslutningens betragtning 98), hvoraf det hævdes at fremgå, at der var fastsat priser for to kategorier af stålbjælker i Italien og priser for Spanien, og at dette supplerede de prisoplysninger, der var angivet i referatet af mødet den 10. januar 1989 (jf. beslutningens betragtning 95).

206 Retten finder, at der, uanset ordlyden af referatet af mødet den 7. februar 1989 (dokumenterne nr. 97-106), hvori de pågældende oplysninger betegnes som »supplementer til prisprognoserne for andet kvartal 1989«, forligger flere beviser for, at der i virkeligheden var tale om aftalte priser.

207 For det første bemærkes, at de priser, som disse oplysninger angiveligt supplerede, allerede var blevet fastsat efter fælles aftale under mødet den 10. januar 1989 (jf. ovenfor). Under mødet den 7. februar 1989 fastslog deltagerne i øvrigt, at disse sidstnævnte priser var blevet opnået, eller at de ville blive det uden vanskelighed (jf. beslutningens betragtning 98).

208 For det andet anføres det i mødereferatet, at det nye prisniveau for kategori 2C i Italien »for det første bevarer en 'harmoni' mellem de priser, der anvendes på alle europæiske markeder, og for det andet tager hensyn til konkurrencen med forarbejdede svejseprofiler (profilés reconstitués soudés [prs])«. For så vidt angår det spanske marked anføres det, at de »forventede priser« for det indeværende kvartal »videreføres« i det følgende kvartal »med henblik på at konsolidere de opnåede niveauer«. Det fremgår af disse formuleringer, at virksomhederne var enige om at nå visse fælles mål ved hjælp af anvendelsen af disse priser. Virksomhederne var derfor nødvendigvis enige om at anvende disse priser.

209 Der foreligger herefter tilstrækkeligt bevis for, at de faktiske omstændigheder forelå, der er påtalt i beslutningens betragtning 227, andet afsnit.

— Målpriser, som angiveligt blev aftalt på mødet den 19. april 1989

210 Ifølge beslutningens betragtning 228 blev der på mødet i Poutrelles-udvalget den 19. april 1989 aftalt målpriser, som skulle anvendes i tredje kvartal 1989 på markederne i Tyskland, Frankrig, Belgien, Luxembourg, Italien og Spanien, og som praktisk taget var identiske med målpriserne i det foregående kvartal.

211 Kommissionen henviser til referatet fra dette møde, som — efter en angivelse af, at de forventede priser var blevet realiseret i Tyskland, Frankrig og Italien — anfører priserne for det kommende kvartal (beslutningens betragtning 99).

212 Retten finder, at Kommissionen har ført tilstrækkeligt bevis for, at de priser, der anføres i mødereferatet af 19. april 1989 (dokumenterne nr. 125-145), var blevet aftalt.

213 For det første bemærkes, at for så vidt som det i det relevante afsnit i dette dokument anføres, at »prognoserne for kvartal 2/89 videreføres i tredje kvartal 1989«, må det påpeges, at disse »prognoser« i virkeligheden var resultatet af en aftale inden for Poutrelles-udvalget, som de berørte virksomheder havde indgået på møderne den 10. januar og den 7. februar 1989 (jf. ovenfor). »Videreførelsen« af disse »prognoser« havde også karakter af en aftale, der i denne forbindelse vedrørte opretholdelsen af det gamle prisniveau. Denne konklusion bekræftes af den i samme dokument anførte konstatering af, at de »forventede priser« for det andet kvartal eller »prognoserne« vedrørende dette kvartal var blevet »godtaget [...] af kunderne« (dokument nr. 126). Udtalelsen om det tyske

marked, hvorefter de tilsvarende »prognoser« var blevet »realiseret«, må fortolkes på samme måde.

214 For det andet angives priserne for det kommende kvartal i referatet af mødet den 19. april 1989 på den samme præcise og detaljerede måde, som det i de tidligere møderefera ter havde været tilfældet med priserne for fjerde kvartal 1988 og priserne for de to første kvartaler i 1989. Sådanne detaljerede angivelser kan ikke fortolkes som udtryk for blotte prognoser eller skøn.

— Fastsættelse af de priser, der skulle gælde i Det Forenede Kongerige fra juni 1989

215 I beslutningens betragtning 229 og 230 omtaler Kommissionen en samordnet praksis vedrørende fastsættelse af de priser, der skulle anvendes i Det Forenede Kongerige fra juni 1989, som blev indført på initiativ af British Steel og blev godtaget af dennes konkurrenter.

216 Til støtte for denne argumentation henviser Kommissionen til et internt memo fra British Steel fra 24. april 1989 (jf. beslutningens betragtning 100) såvel som til angivelsen i referaterne af møderne i Poutrelles-udvalget den 6. juni og den 11. juli 1989 om, at prisstigningen ifølge British Steel var blevet accepteret af kunderne (jf. beslutningens betragtning 101 og 102).

217 Retten finder, at Kommissionens påstand om, at British Steel den 19. april 1989 underrettede de andre virksomheder om en stigning af dens priser i Det Forenede Kongerige og opfordrede dem til at følge denne stigning (beslutningens betragtning 229), er tilstrækkeligt bevist ved det memo af 24. april 1989 (dokumenterne nr. 1969 og 1970), der nævnes i beslutningens betragtning 100. Det er ligeledes bevist, at sagsøgeren, der var til stede på mødet den 19. april 1989, såvel modtog British Steel's meddelelse som dennes opfordring til at anvende de nye priser i Det Forenede Kongerige.

218 Retten finder endvidere, at Kommissionen har ført tilstrækkeligt bevis for sin påstand om, at British Steel og dennes konkurrenter havde samordnet priserne (beslutningens betragtning 230). Det er således med føje, at Kommissionen i beslutningens betragtning 229 har anført, at det samarbejde, som den omtvistede adfærd indgik i, allerede havde resulteret i en række prisfastsættelsesaftaler for de kontinentale EKSF-markeders vedkommende, hvilke aftaler British Steel havde været part i. Under disse omstændigheder kan denne virksomheds handling ikke betragtes som en ensidig adfærd over for en konkurrent, som den ikke havde nogen samarbejdsforbindelser med.

219 Det bemærkes således, at eftersom British Steel på en række tidligere møder i Poutrelles-udvalget havde påtaget sig en i det mindste moralsk forpligtelse vedrørende priserne på kontinentet, kunne den med rimelighed forvente af sine konkurrenter, at dens opfordring til at overholde virksomhedens nye priser i Det Forenede Kongerige ville blive fulgt af disse konkurrenter, når de fastlagde deres egen adfærd på dette marked. Denne konstatering gælder også for sagsøgeren, hvis deltagelse i de pågældende møder ikke er blevet bestridt.

220 Retten finder endelig, at Kommissionen har ført tilstrækkeligt bevis for, at virksomhederne faktisk efterkom British Steel's krav (beslutningens betragtning 229 og 230). I denne forbindelse har sagsøgeren hverken bestridt det af British Steel anførte om, at virksomhedens prisforhøjelser var blevet accepteret på det britiske marked, eller Kommissionens oplysning om, at priserne i Det Forenede Kongerige på daværende tidspunkt var betydeligt højere end priserne på de kontinentale EKSF-markeder (beslutningens betragtning 229). Eftersom tilbud til priser svarende til det kontinentale niveau under disse omstændigheder ville have forhindret, at de lokale kunder accepterede British Steel's nye priser, er den omstændighed, at selskabets prisstigninger blev accepteret »uden vanskelighed«, tilstrækkelig til at bevise, at sagsøgeren, da der ikke foreligger noget, der taler herimod, ikke modsatte sig, at British Steel gennemførte de omhandlede prisstigninger.

221 Det må følgelig fastslås, at de anbringender vedrørende de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for argumentationen i beslutningens betragtning 229 og 230, er bevist i fornødent omfang.

— Aftalen, der angiveligt blev indgået på mødet den 11. juli 1989, om videreførelse på det tyske marked af målpriserne fra tredje kvartal til fjerde kvartal 1989

222 I beslutningens betragtning 231 udleder Kommissionen af referatet af mødet i Poutrelles-udvalget den 11. juli 1989 (jf. beslutningens betragtning 102), at det ved den lejlighed blev aftalt, at målpriserne i tredje kvartal 1989 skulle forblive uændret i følgende kvartal i Tyskland.

223 Retten finder, at referatet af mødet den 11. juli 1989 (dokumenterne nr. 182-188) udgør et tilstrækkeligt bevis for, at de af Kommissionen påtalt faktiske omstændigheder forelå vedrørende en aftale om opretholdelse af priserne på det tyske marked i fjerde kvartal 1989.

224 Det relevante afsnit i dette dokument, der findes under overskriften »prognoser for prisudviklingen i fjerde kvartal 1989«, lyder:

»For så vidt som der forventes en forhøjelse af størrelsestillæggene og kvalitetstillæggene på 20-25 DEM/ton pr. 1. oktober 1989, påtænkes det ikke fra tysk side at forhøje basispriserne. De forventede og opnåede priser for tredje kvartal 1989 videreføres på denne baggrund i fjerde kvartal 1989. En udveksling af oplysninger om de andre markeder i EF vil finde sted på det næste møde i Poutrelles-udvalget.«

225 Det fremgår af den nærmere formulering af dette afsnit, at det kun var priserne på de andre markeder, hvorom der senere ville blive foretaget en »udveksling af oplysninger«, mens priserne på det tyske marked blev »videreført« efter fælles aftale på det omhandlede møde.

226 Meddelelsen fra de tyske producenter må især ses på baggrund af de regelmæssige møder i Poutrelles-udvalget og i lyset af de andre aftaler, som Retten ovenfor allerede har fastslået forelå. De »videreførte« priser havde således selv været omfattet af en aftale inden for Poutrelles-udvalget den 19. april 1989 (jf. præmis 210 ff. ovenfor). Det fremgår således, at de foranstaltninger, der blev truffet vedrørende det tyske marked, fulgte praksis fra de tidligere møder, som bestod i, at priserne blev fastsat kvartal for kvartal på de vigtigste markeder i Fællesskabet.

227 I øvrigt finder Retten, at en aftale om ikke at forhøje priserne kan udgøre en prisfastsættelsesaftale i traktatens artikel 65, stk. 1's forstand.

228 Det skal endelig bemærkes, at Kommissionen ikke kritiserer virksomhederne for at have indgået en aftale om fastsættelse af målpriser på mødet den 3. august 1989. Følgelig er sagsøgerens argumenter uden genstand, for så vidt som de fremføres for at afvise en antagelse herom.

— Beslutning, der angiveligt blev vedtaget på mødet den 12. december 1989, vedrørende de målpriser, der skulle nås i det første kvartal 1990

229 Ifølge beslutningens betragtning 232 blev det på mødet i Poutrelles-udvalget den 12. december 1989 besluttet, at målpriserne i fjerde kvartal 1989 også skulle anvendes i første kvartal 1990.

230 I denne forbindelse henviser Kommissionen til et talepunkt, som TradeARBED's repræsentant havde udarbejdet med henblik på mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 31. januar 1990 (dokumenterne nr. 2414, 2415 og 2416, jf. beslutningens betragtning 107).

231 Retten finder, at det nævnte talepunkt fra TradeARBED (dokument 2414) i tilstrækkeligt omfang beviser, at den omtvistede aftale vedrørende første kvartal 1990 forelå. Det er ikke bestridt, at dette dokument lå til grund for et indlæg, der blev afgivet af en repræsentant for TradeARBED på mødet i Eurofer/Skandinavien-gruppen den 31. januar 1990. Følgelig må oplysningerne i dokumentet om, at »priserne fra fjerde kvartal 1989 [...] i princippet [er] blevet bibeholdt«, forstås som en henvisning i overensstemmelse med fast praksis til de aftaler, der var resultatet af samarbejdet inden for Poutrelles-udvalget.

232 Sagsøgerens opfattelse, hvorefter det pågældende talepunkt blot vedrører en appel til producenterne om tilbageholdenhed, som blev rettet til dem under mødet den 12. december 1989, modsiges ikke alene af den måde, som opretholdelsen af priserne omtales på i dokumentet (»priserne [...] er i princippet blevet bibeholdt«), men også af den omstændighed, at de »bibeholdte« priser i dokumentet betegnes som »programmerede priser«, og at visse virksomheders praksis med at »underbyde« dem betegnes som »beklagelig«.

233 For så vidt angår de meningsforskelle, der kom til udtryk på samme møde, og som sagsøgeren også har henvist til, bemærkes, at disse ikke vedrørte niveauet for priserne i det kommende kvartal, men alene de mængder, der var leveret af British Steel, og et forslag om opdeling af markederne, som tilsyneladende var fremsat af Unimétal. Endelig taler den omstændighed, at de eksisterende priser simpelt hen blev bibeholdt, men ikke forhøjet, på ingen måde imod, at der forelå en aftale, og det samme gælder den omstændighed, at de nye priser muligvis ikke blev overholdt fuldt ud (jf. beslutningens betragtning 108).

— Fastsættelse af priser for kategori 2C på det franske marked, som blev bebudet af Unimétal på mødet den 14. februar 1990

234 I beslutningens betragtning 233 nævner Kommissionen, at Unimétal på mødet den 14. februar 1990 gav meddelelse om en forhøjelse af priserne på stålbjælker i kategori 2C på det franske marked. Ifølge Kommissionen, som henviser til det anførte i beslutningens betragtning 109 og 110, var der ikke tale om en ensidig

beslutning fra Unimétal's side, men om en aftale mellem de berørte virksomheder.

235 Retten finder, at de faktiske omstændigheder, der er gjort gældende over for sagsøgeren, er tilstrækkeligt bevist ved de omstændigheder, der er anført i beslutningens betragtning 233, 109 og 110, når de ses i sammenhæng med møderne i Poutrelles-udvalget.

236 Det fremgår således af disse oplysninger, at Unimétal var blevet anmodet af to konkurrenter, Peine-Salzgitter og TradeARBED, om at forhøje sine priser. Da der var forskel på priserne i Frankrig og i Tyskland, måtte man ifølge disse virksomheder »hindre fordrejninger af handelsstrømmene« (jf. skrivelse fra Poutrelles-udvalgets formand til Unimétal af 6.11.1989, beslutningens betragtning 109, dokumenterne 3009, 3010 og 3011) eller undgå, at »prisstrukturen« blev »forstyrret« (jf. telefax fra TradeARBED til Unimétal af 7.2.1990, beslutningens betragtning 110, dokument nr. 2413).

237 Eftersom denne anmodning blev imødekommet af Unimétal, i det mindste op til et vist beløb, havde den derefter gennemførte prisstigning karakter af en aftale.

238 Endvidere blev meddelelsen om en prisforhøjelse for den pågældende kategori, som blev afgivet på mødet den 14. februar 1990, ikke alene givet i nærværelse af TradeARBED og Peine-Salzgitter, men også i nærværelse af de andre virksomheder, der samarbejdede i Poutrelles-udvalget.

239 I øvrigt kunne den omhandlede stigning ikke forklares med økonomiske overvejelser, idet TradeARBED i selskabets ovennævnte telefax havde erkendt, at »forholdene ikke [var] gunstige for en prisforhøjelse«. Under disse omstændigheder var det nødvendigt for opretholdelsen af den bebudede pris, at denne blev anvendt af alle de andre berørte virksomheder.

240 Når disse omstændigheder ses i den sammenhæng, de indgår i, udgør de et tilstrækkeligt bevis for, at Unimétal med sin meddelelse tilsigtede at skaffe sig støtte fra alle de virksomheder, der deltog i mødet den 14. februar 1990, heriblandt sagsøgeren, med henblik på at forebygge, at en anvendelse af lavere priser hindrede gennemførelsen af den påtænkte »harmonisering«. Den omstændighed, at der var indgået aftaler af samme art under tidligere møder for de vigtigste markeder i Fællesskabet, gav Unimétal — og mere generelt alle de virksomheder, der anså denne stigning for at være i deres interesse — grundlag for at formode, at denne appel ville blive fulgt.

241 Sagsøgerens argument om, at visse af de omstændigheder, som Kommissionen henviser til i nærværende sammenhæng, viser, at der ikke var nogen aftale vedrørende første kvartal 1990, er allerede blevet forkastet af Retten. Argumentet kan i øvrigt ikke påvirke konstateringen af en prisfastsættelse for det følgende kvartal, som er det spørgsmål, der behandles her.

— Fastsættelsen af priserne i Det Forenede Kongerige i andet kvartal 1990

242 Det fremgår af den argumentation, der er fremført i beslutningens betragtning 220, 234, 235 og 236, at Kommissionen anklager de berørte virksomheder, heriblandt sagsøgeren, for i andet kvartal 1990 at have samordnet de priser, der skulle anvendes i Det Forenede Kongerige, og for at have anvendt de priser, der var omfattet af denne samordning.

243 Til støtte for denne argumentation har Kommissionen for det første gjort gældende, at British Steel underrettede de virksomheder, der var adressater for selskabets telefax af 14. februar 1990, om de priser, som selskabet ikke fandt »forstyrrende« for markedet i Det Forenede Kongerige (beslutningens betragtning 234), og som selskabet følgelig ville tolerere (beslutningens betragtning 112, in fine). Retten finder denne antagelse godtgjort i fornødent omfang, når de håndskrevne tilføjelser, der er påført originalen af denne telefax af 14. februar 1990 (dokument nr. 1887), sammenholdes med British Steel's interne notat af 20. februar 1990 (dokument nr. 1908). Disse tilføjelser må forstås som en gengivelse af de telefoniske oplysninger, der var lovet modtagerne af telefaxen. De

omhandler »interpenetrationstildelinger«, dvs. priser, der ikke vil give anledning til et importvolumen, der anses for urimeligt stort. I det netop nævnte notat erklærer ophavsmanden udtrykkeligt at have underrettet Unimétal's repræsentant om de priser, »som efter [hans] opfattelse ikke vil forstyrre markedet«.

244 Kommissionen har for det andet gjort gældende, at meddelelsen fra British Steel var udtryk for en »samordnet praksis« (beslutningens betragtning 235; jf. også betragtning 220), hvilket efter Kommissionens opfattelse vil sige, at den blev givet under omstændigheder, der gav British Steel grund til at antage, at de andre virksomheder ville følge de meddelte priser. Retten anser denne påstand for tilstrækkelig bevist på grundlag af de af Kommissionen anførte omstændigheder. Meddelelsen udgjorde faktisk et led »i den permanente dialog mellem British Steel og virksomhedens konkurrenter i andre medlemsstater« (beslutningens betragtning 235). Som det allerede er fastslået (præmis 219 ovenfor), gav den omstændighed, at British Steel deltog i de tidligere aftaler, der var indgået i Poutrelles-udvalget, selskabet grundlag for til gengæld at forvente en vis solidaritet fra sine konkurrenters side. Denne konklusion bekræftes, i det mindste for så vidt angår de berørte tyske virksomheder, nemlig Peine-Salzgitter, Thyssen og Saarstahl, af den tabel (dokument nr. 1864), der omtales i beslutningens betragtning 235 og 55, og som bekræfter, at disse virksomheder og British Steel søgte at opretholde et vist forhold i handelsstrømmene mellem de to berørte lande, og at hver part således, alt efter omstændighederne, havde accepteret at gøre en solidarisk indsats i den anden parts interesse. Sagsøgerens anbringende om, at der her simpelt hen var tale om, at British Steel ensidigt truede de andre virksomheder med gengældelsesforanstaltninger i tilfælde af forstyrrende adfærd, må følgelig forkastes.

245 Kommissionen har for det tredje gjort gældende, at de pågældende virksomheder faktisk forhøjede deres priser og herved handlede i overensstemmelse med British Steel's forslag (beslutningens betragtning 236). Denne antagelse bevises ifølge Kommissionen af den omstændighed, at selv om British Steel i første omgang havde kritiseret tilbud, der lå under selskabets priser, forhøjede det sine priser nogle måneder senere efter mødet den 16. maj 1990 (jf. beslutningens betragtning 115). I mangel af støtte for det modsatte finder Retten, at denne omstændighed, som ikke er bestridt, udgør tilstrækkeligt bevis for, at British Steel i det store og hele havde held til at få sine priser respekteret af selskabets konkurrenter. På

baggrund af forskellen i prisniveauerne mellem kontinentet og Det Forenede Kongerige havde British Steel ikke i maj 1990 alvorligt kunnet overveje en forhøjelse uden at have vished for en solidarisk holdning fra de kontinentale producenters side.

246 De bemærkninger, der findes i British Steel's memoer af 17. og 30. juli 1990 (beslutningens betragtning 117), og som sagsøgeren har påberåbt sig, vedrører ikke gennemførelsen af de anvisninger, som British Steel havde givet kort efter mødet den 14. februar 1990 vedrørende årets andet kvartal. Memoet af 17. juli 1990 henviser til de prisangivelser, som blev meddelt efter mødet den 16. maj 1990, og vedrører det følgende kvartal (jf. nedenfor). Memoet af 30. juli 1990 nævner, at en aftale mellem British Steel og TradeARBED er blevet overtrådt, og siger intet om sagsøgerens adfærd.

247 Det følger heraf, at de anbringender vedrørende faktiske omstændigheder, der ligger til grund for den argumentation, der fremføres i beslutningens betragtning 234, 235 og 236, er bevist i fornødent omfang.

— Fastsættelse af de priser, der skulle gælde i Det Forenede Kongerige i tredje kvartal 1990

248 Det fremgår af den argumentation, der fremføres i beslutningens betragtning 237, når den ses i lyset af betragtning 220 (første og tredje afsnit), at Kommissionen kritiserer virksomhederne for at have samordnet de priser, der skulle finde anvendelse i Det Forenede Kongerige i tredje kvartal 1990, og for at have anvendt de priser, der var omfattet af denne samordning.

249 For så vidt som Kommissionen for det første har gjort gældende, at British Steel gav sine konkurrenter meddelelse om selskabets nye priser, og anmodede dem om at overholde dem, finder Retten, at disse to omstændigheder fremgår af virksomhedens telefax af 7. juni 1990 (jf. beslutningens betragtning 115, dokument nr. 1798). British Steel gentog i øvrigt den samme opfordring under

mødet i Poutrelles-udvalget den 10. juli 1990 (jf. beslutningens betragtning 117, dokumenterne nr. 1964, 1965 og 1966). Vedrørende disse faktiske omstændigheder er Kommissionens påstand således godtgjort i fornødent omfang.

250 For så vidt som Kommissionen for det andet konkluderer, at der forelå en samordning, har Retten allerede fastslået, at British Steel på baggrund af Poutrelles-udvalgets tidligere foranstaltninger med rimelighed kunne forvente en solidarisk adfærd fra sine konkurrenters side på det britiske marked vedrørende priser og navnlig, at anmodningen om, at selskabets nye priser blev respekteret, som det fremsatte under et møde med sine konkurrenter, ville blive taget i betragtning af disse, når de fastlagde deres egen adfærd på dette marked. Kommissionen har således ført tilstrækkeligt bevis for den samordning, som den gør gældende.

251 Hvad for det tredje angår spørgsmålet om de andre virksomheders overholdelse af de priser, som British Steel havde meddelt, er denne overholdelse tilstrækkeligt bevist ved bemærkningen i referatet af mødet den 11. september 1990 (beslutningens betragtning 118, dokumenterne nr. 1666-1679), hvorefter stigningen i British Steel's priser var blevet accepteret af de britiske kunder. For hvis de andre virksomheder ikke i vidt omfang havde overholdt de nye priser, som British Steel havde meddelt, er det næppe tænkeligt, at en sådan stigning var blevet accepteret af kunderne. Denne konklusion afkræftes ikke af den omstændighed, at British Steel's konkurrenter, før de besluttede at følge selskabets henstillinger, i første omgang havde anvendt lavere priser (jf. beslutningens betragtning 117). Det forhold, at TradeARBED's adfærd (og ikke sagsøgerens adfærd) i denne periode af British Steel blev betegnet som en overtrædelse af en aftale mellem disse to selskaber, kan heller ikke ændre Rettens bedømmelse.

252 Det følger af det anførte, at der er tilstrækkeligt bevis for de anbringender om de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for argumentationen i beslutningens betragtning 237.

253 Det følger i det hele af det anførte, at alle de faktiske omstændigheder, der er gjort gældende til støtte for argumenterne i beslutningens betragtning 224-237

vedrørende indgåelsen af prisaftaler og de former for adfærd, som Kommissionen sidestiller hermed som »samordnet praksis«, i tilstrækkeligt omfang er bevist ved hjælp af de dokumenter, som Kommissionen har henvist til.

— Den af sagsøgeren fremlagte sagkyndige økonomiske erklæring

254 Efter Rettens opfattelse afkræftes ovennævnte konklusion ikke af det anbringende, som sagsøgeren gør gældende under henvisning til den undersøgelse af prisudviklingen, som Bishop som sagkyndig fremlagde under den administrative høring (s. 113-127 i referatet af høringen). Det anføres i denne undersøgelse, at Kommissionens påstand om, at virksomhederne havde indgået prisaftaler, modsiges af det forhold, at priserne på markedet ikke var højere end dem, man kunne have forventet under normale konkurrencevilkår. Mellem 1987 og 1991 lå de faktiske priser på stålbjælker i Fællesskabet således på et historisk lavt niveau, med undtagelse af 1989, hvor de dog ikke var højere end priserne i 1985, da efterspørgslen havde nået sit laveste niveau. Denne prisudvikling kan ikke udelukkende forklares med henvisning til de produktivitetsstigninger, der blev opnået i denne periode.

255 For så vidt som sagsøgeren med dette anbringende vil bestride, at de i beslutningens betragtning 224-237 påtalte konkurrencebegrænsninger forelå, bemærkes, at Retten allerede har fastslået, at de faktiske omstændigheder, på grundlag af hvilke Kommissionen har fastslået de i sagen omhandlede aftaler og former for samordnet praksis, i fornødent omfang er bevist ved hjælp af de pågældende dokumenter, når disse ses i lyset af den almindelige samarbejdsordning, som på daværende tidspunkt fandtes inden for rammerne af Poutrelles-udvalget.

256 Sagsøgerens argumentation, der støttes på den almindelige udvikling i priserne for stålbjælker i Fællesskabet, er i sagens natur ikke egnet til at anfægte rigtigheden af disse konstateringer af faktiske omstændigheder. I øvrigt indrømmede den sagkyndige selv under høringen, at formålet med hans undersøgelse ikke var at kommentere meddelelsen af klagepunkter, men alene at besvare spørgsmålet om, hvorvidt virksomhedernes foranstaltninger var blevet kronet med held (jf. s. 127 i referatet af høringen).

— Konklusioner

257 Det fremgår af det ovenfor anførte, at sagsøgerens argumentation må forkastes, for så vidt som den er en kritik af faktiske konstateringer, der er gengivet i beslutningens betragtning 224-237. Det fremgår endvidere af det anførte, at Kommissionen har givet en tilstrækkelig begrundelse for, at de over for sagsøgeren påtalte aftaler og former for samordnet praksis foreligger, såvel som for sagsøgerens individuelle deltagelse i de nævnte aftaler og former for samordnet praksis, og at Kommissionen har præciseret de pågældende overtrædelser i fornødent omfang.

2. Den retlige kvalifikation af de faktiske omstændigheder

258 På dette sted i argumentationen skal der foretages en bedømmelse af den retlige kvalifikation, som Kommissionen har foretaget af den adfærd, der påtales i beslutningens betragtning 224-237, for så vidt angår: a) de i traktatens artikel 65, stk. 1, omhandlede former for konkurrencebegrænsende adfærd, b) genstanden for eller virkningen af en sådan adfærd, og c) begrebet den normale konkurrence i denne bestemmelses forstand.

a) Henførelsen af den anfægtede adfærd til de former for konkurrencebegrænsninger, der omhandles i traktatens artikel 65, stk. 1

259 Sagsøgeren har anført, at i modsætning til den bedømmelse, der fremføres i beslutningens betragtning 217-220, forudsætter beviset for en samordnet praksis som omhandlet i traktatens artikel 65, stk. 1, at Kommissionen ikke alene beviser, at virksomhederne har samordnet deres adfærd, men også, at de faktisk har udøvet de former for praksis, der var genstanden for denne samordning, navnlig ved at forhøje deres priser på ensartet måde (jf. traktatens artikel 65, stk. 5, samt inden for EF-traktatens område Domstolens dom af 31.3.1993, forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85—C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, Sml. I,

s. 1307, præmis 64 og 126 ff.). Kommissionen har ikke fremført noget bevis for en adfærd af denne art. De dokumenter, der er nævnt i beslutningens betragtning 223-237, viser i øvrigt ikke, at de angiveligt fastsatte priser blev overholdt.

260 Retten bemærker, at traktatens artikel 4, litra d), lyder:

»I overensstemmelse med bestemmelserne i denne traktat ophæves og forbydes følgende inden for Fællesskabet som uforeneligt med fællesmarkedet for kul og stål:

[...]

d) restriktive fremgangsmåder, der tilsigter opdeling eller udnyttelse af markederne.«

261 Traktatens artikel 65, stk. 1, forbyder »alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for virksomheders organisationer og alle former for samordnet praksis, som har til formål direkte eller indirekte at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence på det fælles marked [...] navnlig sådanne, som består i:

a) fastsættelse eller bestemmelse af priser

b) begrænsning af eller kontrol med produktion, teknisk udvikling eller investeringer

c) opdeling af markeder, produkter, aftagere eller forsyningskilder«.

262 I nærværende sag er den adfærd, som sagsøgeren kritiseres for i beslutningens betragtning 224-228 og 231, 232 og 233, af Kommissionen betegnet som »aftaler« om fastsættelse af priser i den nævnte bestemmelses forstand. Det fremgår tilstrækkeligt af de faktiske omstændigheder, som Retten har fastslået ovenfor, at de berørte virksomheder, heriblandt sagsøgeren, ved hver af de lejligheder, der nævnes i disse betragtninger i beslutningen, ikke nøjedes med blot at udveksle oplysninger om deres »prognoser« eller »skøn« vedrørende priserne, men at de gav udtryk for deres fælles hensigt om at følge en bestemt prispolitik på markedet, nemlig en sådan adfærd, at de priser, der var aftalt under de pågældende møder, blev nået eller i visse tilfælde opretholdt. Retten finder, at en sådan overensstemmelse i hensigterne udgør en »aftale« i traktatens artikel 65, stk. 1's forstand. I denne forbindelse ser Retten i øvrigt ingen grund til at fortolke begrebet »aftale« i traktatens artikel 65, stk. 1, forskelligt fra begrebet »aftale« i EF-traktatens artikel 85, stk. 1, jf. dommen i sagen Rhône-Poulenc mod Kommissionen, a.st., præmis 120.

263 For så vidt angår den adfærd, som sagsøgeren kritiseres for i forbindelse med de tre prisstigninger på det britiske marked, der i beslutningen betegnes som »samordnet praksis« (jf. betragtning 220 og 230, in fine), finder Retten, at dette begreb skal fortolkes under hensyntagen til artikel 65, stk. 1's formål og de relevante bestemmelser i traktaten.

264 I udtalelse 1/61 af 13. december 1961 (Sml. 1954-1964, s. 265, org. ref.: Rec. s. 481) understregede Domstolen, at formålet med traktatens artikel 4, litra d), er at forhindre, at virksomhederne ved hjælp af restriktive fremgangsmåder opnår en stilling, der gør det muligt for dem at opdele eller udnytte markederne. Dette forbud, der er gennemført ved traktatens artikel 65, stk. 1, er ifølge Domstolen uden undtagelse og karakteristisk for den ved traktaten indførte ordning (org. ref.: Rec. s. 519). Vedrørende den ved traktatens artikel 60 indførte ordning med offentliggørelse af priserne (jf. nedenfor) har Domstolen endvidere fremhævet, at »traktaten hviler på den grundtanke, at den frie prisdannelse sikres ved, at der gives virksomhederne frihed til selv at fastsætte deres priser og offentliggøre nye prislister, når de ønsker at ændre dem. Såfremt konjunkturerne ændrer sig, er producenterne tvunget til at tilpasse deres prislister, og det er på denne måde, at

'markedet skaber prisen'« (Domstolens dom af 21.12.1954, sag 1/54, Frankrig mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 1, org. ref.: Rec. s. 7, på s. 31). Det fremgår endvidere af Domstolens praksis, at selv om stålmarkedet er et oligopolistisk marked, som er karakteriseret ved ordningen efter traktatens artikel 60, hvorved det ved hjælp af den pligtmæssige offentliggørelse af prislister og transportgebyrer sikres, at de enkelte virksomheders priser er transparente, er den stivhed eller parallelitet i priserne, som følger heraf, ikke i sig selv i strid med traktaten, når den ikke skyldes en — eventuel stiltiende — aftale mellem parterne, men er udtryk for »den styrke og de strategier, som uafhængige og rivaliserende økonomiske enheder har på markedet« (dom af 15.7.1964, sag 66/63, Nederlandene mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 525, org. ref.: Rec. s. 1047, på s. 1076 og 1077).

265 Det følger af denne retspraksis, at princippet om, at enhver virksomhed selvstændigt skal fastlægge den politik, som den vil følge på markedet, uden hemmelige aftaler med sine konkurrenter, ligger til grund for EKSF-traktaten og navnlig for dens artikel 4, litra d), og artikel 65, stk. 1.

266 Under disse omstændigheder finder Retten, at forbuddet mod »samordnet praksis« i EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, principielt forfølger det samme formål som det parallelle forbud mod »samordnet praksis« i EF-traktatens artikel 85, stk. 1. Det tilsigter navnlig at sikre den effektive virkning af forbuddet i traktatens artikel 4, litra d), idet det rammer en koordinering mellem virksomheder, som uden at være udmøntet i en egentlig aftale bevidst erstatter risikoen ved den normale konkurrence efter traktaten med et praktisk samarbejde (jf. Domstolens dom af 14.7.1972, sag 48/69, ICI mod Kommissionen, Sml. 1972, s. 151, præmis 64, org. ref.: Rec. s. 619).

267 Hvad nærmere angår de tre tilfælde af prisforhøjelser på det britiske marked, som Kommissionen har påtalt som »samordnet praksis«, skal det bemærkes, at a) disse tre tilfælde indtraf inden for rammerne af en regelmæssig samordning ved hjælp af talrige møder og hyppig skriftlig kommunikation mellem de virksomheder, der var medlemmer af Poutrelles-udvalget, og hvormed de navnlig tilsigtede at samordne deres prispolitik på de forskellige nationale markeder; b) ved hver af de tre lejligheder, hvor der var spørgsmål om priserne på det britiske marked, afslørede British Steel over for sine konkurrenter på et møde, hvor de fleste af disse var til stede, hvad selskabets fremtidige prispolitik på markedet ville

være, og opfordrede dem samtidig til at følge den samme adfærd, og det handlede således i den udtrykkelige hensigt at påvirke deres fremtidige konkurrenceadfærd; c) den regelmæssige samordning inden for Poutrelles-udvalget var en omstændighed, som begrundede, at British Steel med rimelighed kunne forvente, at selskabets konkurrenter i vidt omfang ville efterkomme dets anmodning, eller at de i det mindste ville tage hensyn hertil ved fastlæggelsen af deres egen politik på markedet; d) de af Kommissionen påberåbte omstændigheder viser, at de pågældende virksomheder i vidt omfang efterkom British Steel's forslag. Sagsøgeren har navnlig ikke fremført noget bevis for, at selskabet skulle have modsat sig British Steel's anmodninger, eller at det ikke fulgte dem i forbindelse med de prisinitiativer, som blev meddelt på de pågældende møder.

268 Det fremgår af disse omstændigheder i det hele, at i de tre nævnte tilfælde erstattede virksomhederne risikoen ved en normal konkurrence efter traktaten med et praktisk indbyrdes samarbejde, som Kommissionen med føje har betegnet som »samordnet praksis« i traktatens artikel 65, stk. 1's forstand.

269 For så vidt angår sagsøgerens argument om, at begrebet »samordnet praksis« i traktatens artikel 65, stk. 1's forstand forudsætter, at virksomhederne har gennemført den praksis, som var genstanden for deres samordning, navnlig ved at forhøje deres priser på ensartet måde, bemærkes, at det fremgår af Rettens praksis vedrørende EF-traktaten, at det ikke er nødvendigt, for at der kan antages at foreligge en samordnet praksis, at samordningen i den af sagsøgeren angivne forstand er slået igennem på konkurrenternes adfærd på markedet. Det er alt efter omstændigheder tilstrækkeligt at fastslå, at den enkelte virksomhed nødvendigvis må have taget hensyn — direkte eller indirekte — til de oplysninger, som den opnåede under sine kontakter med konkurrenterne (dommen i sagen Rhône-Poulenc mod Kommissionen, a.st., præmis 123). Denne retspraksis modsiges ikke af præmis 64 og 126 ff. i den tidligere nævnte dom i sagen Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, som sagsøgeren har henvist til, hvori der er tale om andre spørgsmål.

270 Retten finder, at denne retspraksis kan overføres på anvendelsesområdet for EKSF-traktatens artikel 65, eftersom begrebet samordnet praksis deri opfylder den samme funktion som det tilsvarende begreb i EF-traktaten.

271 Denne konklusion modsiges ikke af ordlyden af traktatens artikel 65, stk. 5, hvorefter Kommissionens beføjelse til at pålægge bøder på grund af »samordnet praksis« kun er hjemlet i den situation, hvor virksomhederne »anvender« fremgangsmåder, der strider mod bestemmelserne i stk. 1. Retten finder nemlig, at virksomheder anvender en samordnet praksis i denne bestemmelses forstand, såfremt de faktisk deltager i en ordning, hvormed det tilsigtes at fjerne usikkerheden med hensyn til deres fremtidige adfærd på markedet, og som nødvendigvis indebærer, at de hver især tager hensyn til de oplysninger, de har modtaget fra konkurrenterne (jf. dommen i sagen Rhône-Poulenc mod Kommissionen, a.st., præmis 123). Det kræves således ikke, at Kommissionen påviser, at de pågældende informationsudvekslinger har ført til et konkret resultat eller er blevet gennemført på det pågældende marked.

272 Denne fortolkning bekræftes af ordlyden af traktatens artikel 65, stk. 1, der forbyder »alle former for samordnet praksis, som har til formål direkte eller indirekte at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence på det fælles marked«. Retten finder, at dette forbud omfatter enhver form for samordnet praksis, der »har til formål« eller »er egnet til« at gribe ind i den normale konkurrence, uden at det er nødvendigt at bevise et faktisk og konkret indgreb i konkurrencen, for at en overtrædelse kan fastslås. I dom af 20. marts 1957 i sagen Geitling m.fl. mod Den Høje Myndighed (sag 2/56, Sml. 1954-1964, s. 41, org. ref.: Rec. s. 9, herefter »Geitling I-dommen«) anførte Domstolen i øvrigt (org. ref.: Rec. s. 40), at det for at konstatere, at en aftale fordrejer eller begrænser konkurrencen, ikke er nødvendigt at undersøge dennes konkrete virkninger, idet en sådan konstatering følger generelt af traktatens artikel 65, stk. 1.

273 Under alle omstændigheder bemærkes, at selv om den af sagsøgeren forsvarede fortolkning måtte lægges til grund, hvorefter begrebet samordnet praksis forudsætter en adfærd på markedet, der er i overensstemmelse med samordningens resultat, er denne betingelse opfyldt i nærværende sag for så vidt angår de tre prisændringer på markedet i Det Forenede Kongerige. Det er nemlig godtgjort, at i hvert at disse tilfælde efterkom virksomhederne i vidt omfang British Steel's anmodninger, således at de nye priser faktisk kunne gennemføres.

274 Det følger i det hele af det anførte, at sagsøgeren ikke har påvist nogen retlig fejl ved kvalificeringen af den i sagen omhandlede adfærd i relation til begreberne »aftale« eller »samordnet praksis« i traktatens artikel 65, stk. 1.

b) Formålet med og virkningen af de påtalte aftaler og former for samordnet praksis

275 Det anføres i beslutningens betragtning 238, at de aftaler og former for samordnet praksis, der kritiseres i betragtning 223-237, »begrænsede« konkurrencen i traktatens artikel 65, stk. 1's forstand. I beslutningens betragtning 221 angiver Kommissionen, at »formålet« med den pågældende adfærd bl.a. var at »forøge og harmonisere priserne«. I betragtning 222 bemærker Kommissionen, at det efter undersøgelsen af de nævnte formål er overflødigt at påvise en skadelig virkning for konkurrencen, hvorefter den imidlertid udtaler, at denne virkning langt fra var ubetydelig.

276 Sagsøgeren har gjort gældende, at de i sagen omhandlede aftaler og former for samordnet praksis ikke var i strid med traktatens artikel 65, stk. 1, da der ikke var noget grundlag for at antage, at der faktisk blev gennemført konkurrencebegrænsende foranstaltninger i den periode, bøden vedrører. Sagsøgeren har navnlig henvist til markedsundersøgelsen, der er fremlagt af den sagkyndige, Bishop, og til den omstændighed, at fællesskabsproduktionen af stålbjælker fra juni 1988 til december 1991 steg fra 3,7 til 5,6 mio. tons om året, og at der mellem juli 1988 og begyndelsen af 1992 var udsving på mere end 50% i virksomhedernes markedsandele. Endvidere gennemgik handelen inden for Fællesskabet i denne periode en væsentlig udvikling, hvilket førte til et fald i de forskellige producenters markedsandele på deres hjemmemarkeder. Sagsøgeren kritiserer således Kommissionen for ikke at have taget stilling til denne økonomiske undersøgelse, hvilket udgør en begrundelsesmangel.

277 For så vidt som traktatens artikel 65, stk. 1, henviser til konkurrencebegrænsende foranstaltninger, som »har til formål« at fordreje den normale konkurrence, finder Retten, at dette udtryk omfatter udtrykket »har til formål« i EF-traktatens artikel 85, stk. 1. Det er derfor med føje, at Kommissionen i beslutningens betragtning 222 har anført, at den ikke var forpligtet til at påvise en skadelig

virkning for konkurrencen for at kunne bevise en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1.

278 Det må under alle omstændigheder fastslås, at når henses til de mange indicier for, at de i sagen aftalte prisstigninger blev nået, har de påtalte former for adfærd, som omfattede de vigtigste producenter af stålbjælker i EF, nødvendigvis haft en ikke ubetydelig virkning på markedet, således som Kommissionen fastslog i beslutningens betragtning 222.

279 Retten finder endelig, at den nævnte betragtning 222 indeholder en tilstrækkelig begrundelse med hensyn til overtrædelsens formål og virkning.

c) Kvalificeringen af de kritiserede former for adfærd i relation til kriteriet vedrørende »den normale konkurrence«

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation

280 Sagsøgeren har gjort gældende, at de konklusioner, som Kommissionen er nået til i beslutningens betragtning 239, 240 og 241, er behæftet med en retlig fejl, for så vidt som den har fortolket EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, på samme måde som EF-traktatens artikel 85, stk. 1, navnlig for så vidt angår begrebet »den normale« konkurrence, som skal forstås i lyset af EKSF-traktatens artikel 46, 47, 48 og 60. Endvidere opfylder den argumentation, der er fremført i beslutningens betragtning 239, 240 og 241, ikke kravene til en tilstrækkelig begrundelse.

281 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen med urette har betragtet den omstændighed, at virksomhederne gensidigt meddeler deres priser, som i sig selv udgørende en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, selv om disse virksomheder ikke gennemførte en samordning og ikke fastsatte priserne i fællesskab. En informationsudveksling, der gennemføres inden for rammerne af bestemmelserne i EKSF-traktaten, hvis artikel 46, 47, 48 og 60 kun omhandler en styret og begrænset konkurrence, udgør ikke en overtrædelse af artikel 65. Det samme gælder en aftale mellem virksomhederne om at standse eller forhindre overtrædelser af artikel 60.

282 Under henvisning til EF-traktatens artikel 232 har sagsøgeren understreget, at Domstolen i dom af 18. maj 1962 i sagen Geitling m.fl. mod Den Høje Myndighed (sag 13/60, Sml. 1954-1964, s. 317, org. ref.: Rec. s. 165, herefter »Geitling II-dommen«) blot overvejede muligheden af at fortolke EKSF-traktatens artikel 65 i lyset af EF-traktatens artikel 85. I virkeligheden byggede Domstolen imidlertid sin argumentation på EKSF-traktatens artikel 2-5. På samme måde afviste Domstolen i dom af 13. april 1994 i sagen Banks (sag C-128/92, Sml. I, s. 1209) udtrykkeligt at tillægge EKSF-traktatens artikel 65 direkte virkning i lighed med EF-traktatens artikel 85. Kommissionens administrative praksis, som består i at afpasse konkurrencereglerne i EKSF- og EF-traktaten til hinanden (jf. *Tyvende Beretning om Konkurrencepolitikken*), er endnu ikke blevet godkendt af Fællesskabets retsinstanser.

283 I øvrigt er det økonomiske system i EKSF-traktaten, som er kriteriet for fortolkningen af begrebet den »normale« konkurrence, udtryk for en planøkonomisk tankegang. Det er således klart forskelligt fra EF-traktatens økonomiske system, hvis mål er at sikre, at konkurrencen inden for det fælles marked ikke fordrejes [EF-traktatens artikel 3, litra g)].

284 Sagsøgeren har gjort gældende, at man under forhandlingerne om EKSF-traktaten indsatte artikel 65 og 66 for inden for rammerne af den ordning, der skulle træde i stedet for okkupationslovgivningen, at hindre, at industrien i Ruhr-området opnåede en dominerende stilling, og for at sikre, at retningslinjerne for industripolitikken blev fastlagt af Den Høje Myndighed og ikke som tidligere i konkurrencebegrænsende aftaler mellem virksomheder. Artikel 65, stk. 1, forbyder følgelig kun de konkurrencebegrænsninger, som er i strid med de industripolitiske mål, der er fastsat i EKSF-traktatens artikel 2-5. Samtidig

tilsigtede EKSF-traktatens forfattere at sikre køberne en ligelig adgang til produktionskilderne, hvilket gjorde det nødvendigt at indsætte artikel 60. Alle disse industripolitiske mål er ukendte i EF-traktaten. Endvidere tog EKSF-traktatens forfattere udgangspunkt i det princip, at det er nødvendigt for virksomhedernes aktivitet, at de med Den Høje Myndighed som mellemmand modtager oplysninger om markederne og priserne, og den omstændighed, at denne forinden indhenter oplysninger på grundlag af artikel 46, efter at der med henblik herpå er gennemført en udveksling mellem virksomhederne, er følgelig ikke i strid med artikel 65. Det pågældende markeds oligopolistiske karakter, som Kommissionen har henvist til, bekræfter, at en ordning med fuldkommen konkurrence næppe var forventet.

285 Kommissionen har selv i Den Sjette Almindelige Beretning (bind II, kapitel II, paragraf 1, nr. 41) anført, at konkurrencen på det fælles marked i EKSF »ikke er [...] den *frie og anarkiske* konkurrence, som ville blive resultatet, hvis man slet og ret fjernede hindringerne for samhandlen, men en *styret konkurrence*, som er resultatet af bevidste foranstaltninger og en stadig tilpasning« (fremhævet i originalen).

286 Sagsøgeren har endvidere henvist til EKSF-traktatens artikel 2, 3, 4 og 5. I den tidligere nævnte udtalelse 1/61 anførte Domstolen, at artikel 65 er en gennemførelsesbestemmelse til traktatens artikel 4, litra d). Denne stiller alene krav om et vis mindstemål af konkurrence, hvorfor det ikke er i strid med denne bestemmelse, at virksomhederne fastsætter priserne, medmindre de overskrider de grænser, der er fastsat i traktatens artikel 65, stk. 2, første afsnit, litra c) (Geitling II-dommen, a.st., org. ref.: Rec. s. 201 og 207 ff.).

287 Domstolen fandt på grundlag af traktatens artikel 2 og 5, at den omstændighed, at en virksomhed har magt til at bestemme priserne, kun kan kritiseres, såfremt enhver konkurrence udelukkes (Geitling II-dommen, a.st., org. ref.: Rec. s. 201). Artikel 5, som er grundlaget for artikel 46, idet den pålægger Fællesskabet at oplyse og bistå de erhvervsdrivende i deres virksomhed, viser, at traktaten forudsætter, at de »normale« konkurrencevilkår er vilkårene på et »oplyst« og velinformeret marked. Uden en sådan gennemsigtighed på markedet er det ikke muligt at sikre alle forbrugere i det fælles marked, som befinder sig under vilkår, der kan sammenlignes, lige adgang til produktionskilderne i overensstemmelse med traktatens artikel 3, litra b).

288 Selv om den er generel og ikke indeholder undtagelser, er traktatens artikel 4, litra d), ikke til hinder for konkurrencebegrænsninger, som har hjemmel i særlige bestemmelser. Hertil hører ikke alene artikel 65, stk. 2, således som det er fastslået i retspraksis, men også artikel 46, 47 og 48 samt artikel 60.

289 Med hensyn til traktatens artikel 60 har sagsøgeren anført, at dennes stk. 2 er til hinder for en effektiv konkurrence på priser. På et marked med ensartede produkter, hvor der hersker overkapacitet, udelukker bestemmelsen, at virksomhederne har interesse i at nedsætte deres priser, for en sådan nedsættelse, der nødvendigvis må gælde for alle virksomhedens kunder, vil udløse øjeblikkelige parallelle bevægelser fra virksomhedens konkurrenters side og dermed føre til en nedsættelse af det generelle prisniveau uden at give anledning til en varig vækst i afsætningens omfang. Under disse omstændigheder finder sagsøgeren, at traktatens økonomiske ordning hverken foreskriver eller tillader, at der består en konkurrence, som i givet fald kunne begrænses.

290 Under alle omstændigheder begrænser artikel 60 konkurrencen i to henseender: for det første ved at ophæve den skjulte konkurrence derved, at den i stk. 2 pålægger offentliggørelse af prislister, og for det andet ved forbuddet mod at levere til priser, der er forskellige fra den gældende prisliste. Når henses til denne forpligtelse, som påhviler virksomhederne såvel til gavn for deres købere [traktatens artikel 3, litra b)] som til gavn for deres konkurrenter (dommen i sagen Frankrig mod Den Høje Myndighed, a.st., org. ref.: Rec. s. 7, på s. 24), begrænser udvekslinger af oplysninger mellem virksomhederne om deres fremtidige priser ikke den »normale« konkurrence i artikel 65's forstand.

291 Denne fortolkning af traktatens artikel 60, stk. 2, bekræftes af samme artikels stk. 1. Eftersom denne bestemmelse pålægger virksomhederne at overholde traktatens artikel 2, 3 og 4, er det ikke en begrænsning af den normale konkurrence, at virksomhederne udelukker en anvendelse af konkurrenceparametre, som er uforenelige med de mål, der er fastsat i disse bestemmelser. Sagsøgeren har især gjort gældende, at hvis virksomhederne kunne drive en skjult konkurrence, ville dette skabe fare for den regelmæssige forsyning af det fælles marked, der foreskrives i traktatens artikel 3, litra a).

292 For så vidt angår det ansvar, der påhviler Kommissionen med hensyn til at sikre overholdelsen af traktatens artikel 60 (jf. beslutningens betragtning 241), har sagsøgeren gjort gældende, at denne bestemmelse har direkte virkning, og at virksomhederne lovligt kan forpligte sig til at overholde den uden at overtræde traktatens artikel 65.

293 I øvrigt foreskriver traktatens artikel 46 et snævert samarbejde mellem Kommissionen og virksomhederne, som indebærer en gensidig udveksling af oplysninger, samt at Kommissionen fastlægger nogle erhvervspolitiske mål. I denne sammenhæng tillægger traktatens artikel 48 organisationerne en særlig rolle. I nærværende sag pålagde disse bestemmelser virksomhederne at gennemføre en samordning vedrørende alle de spørgsmål, som de kunne blive anmodet om at udtale sig om, idet Kommissionen kunne forventes at tage hensyn hertil ved udarbejdelsen af prognoserne eller ved fastlæggelsen af de generelle mål. Sagsøgeren har gjort gældende, at virksomhederne for at kunne forelægge Kommissionen sådanne forinden må samordne deres opfattelser vedrørende disses indhold inden for rammerne af deres organisationer. En sådan samordning har hjemmel i traktatens artikel 46, såfremt Kommissionen har deltaget aktivt eller passivt deri uden at kritisere den. For det første er den i overensstemmelse med traktatens artikel 5, for så vidt som denne pålægger Kommissionen at oplyse parterne i deres virke. For det andet kan man ikke forlange af virksomhederne, at de selv løser spørgsmålet om, hvorledes de på samme tid kan overholde traktatens artikel 46 ff. og artikel 65.

294 I nærværende sag deltog Kommissionen faktisk i den påtalte udveksling af oplysninger, idet den tilskyndede virksomhederne til at handle således som de hidtil havde gjort, og under alle omstændigheder blev den underrettet herom og havde gavn heraf. Følgelig begrænsede virksomhederne ikke den »normale« konkurrence.

295 Den selvstændige karakter af EKSF-traktatens konkurrenceordning er i øvrigt begrundet med de samme hensyn som dem, der har givet Domstolen anledning til at anerkende, at landbrugsområdet efter EF-traktaten er undergivet en særlig konkurrenceordning (jf. dom af 15.5.1975, sag 71/74, Frubo mod Kommissionen, Sml. s. 563, af 5.10.1994, sag C-280/93, Tyskland mod Rådet, Sml. I, s. 4973, præmis 59, 60 og 61, og af 16.12.1975, forenede sager 40/73-48/73,

50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 og 114/73, Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1663, præmis 65-70).

296 Under deres fælles mundtlige indlæg i retsmødet understregede sagsøgerne navnlig, at princippet om markedsøkonomi, som EF-traktaten bygger på, må ses i modsætning til EKSF-traktatens princip om økonomisk styring. De har herved citeret professor Paul Reuter's værk: *La Communauté européenne de charbon et de l'acier* (Paris, LGDJ, 1953), hvorefter »den ved traktaten indførte konkurrence ikke er og ikke kan være den frie konkurrence, men alene en loyal og styret konkurrence« (s. 143) ifølge regler, »som tilnærmer [de] vilkår, hvorunder [virksomhederne] virker, til vilkårene for de offentlige tjenester« (s. 205). Den »normale« konkurrence efter EKSF-traktaten har blot en underordnet karakter, således som det fremgår af bestemmelserne vedrørende offentliggørelse af prislisterne under hensyn til paritetspunkter (artikel 60, stk. 2), vedrørende forpligtelsen til gennemsigtighed (artikel 46, 47 og 48) og vedrørende muligheden for at suspendere konkurrencen (artikel 61, 53 og 58). Inden for rammerne af denne traktat er konkurrencen blot et middel blandt andre (jf. Banks-dommen, a.st.). For så vidt som Kommissionen har til opgave at forene traktatens mål og således fastlægge anvendelsen og indholdet af reglerne om konkurrencen (jf. *Tyvende Beretning om Konkurrencepolitikken,* punkt 120), antages det, at den handler i et snævert samarbejde med virksomhederne.

297 Dette indlæg blev i retsmødet suppleret af en erklæring fra professor Steindorff. Hans konklusion var, at artikel 65 må fortolkes snævert i lyset EKSF-traktaten som helhed, som udmærker sig ved at have visse politiske mål, der er forbundet med de særlige vilkår på området. Drøftelserne mellem virksomhederne inden for rammerne af den ordning, der omhandles i traktatens artikel 46, 47 og 48, er aldrig blevet anset for en overtrædelse af artikel 65 (jf. den franske delegations beretning om EKSF-traktaten og konventionen om overgangsbestemmelser, 1951, og professor Reuter's tidligere nævnte værk). Drøftelserne er således en del af den normale konkurrence, forudsat at de ledes af Kommissionen, eller, såfremt initiativet udgår fra virksomhederne selv, at disse handler loyalt og med henblik på at forberede deres drøftelser med Kommissionen. Traktatens artikel 60 blev udformet med henblik på at begrænse underbud og beskytte de eksisterende forbindelser mellem producenterne og kunderne. Hvis det blev placeret inden for rammerne af EF-traktaten, ville et sådant system være uforeneligt med dennes artikel 85. I betragtning af de vanskeligheder, der er forbundet med gennem-

førelsen af traktatens artikel 60, og som Kommissionen er opmærksom på, er en udveksling af oplysninger om priser, der under alle omstændigheder formodes at være offentliggjort, ikke i strid med traktatens artikel 65, stk. 1.

Rettens bemærkninger

298 Sagsøgerens argumentation bygger på tre hovedpunkter: regelsammenhængen, som artikel 65, stk. 1, indgår i, traktatens artikel 60 og traktatens artikel 46, 47 og 48.

— Regelsammenhængen, som traktatens artikel 65, stk. 1, indgår i

299 Det skal indledningsvis bemærkes, at virksomhederne i nærværende sag indgik en række aftaler vedrørende de priser, der skulle anvendes i et givet kvartal, eller som i det mindste skulle anses for det mål, som de bestræbte sig på at nå efter fælles aftale (jf. beslutningens betragtning 225, andet afsnit). Hvad angår de tre tilfælde af samordnet praksis vedrørende priserne på markedet i Det Forenede Kongerige, bemærkes, at disse gjorde det muligt at sikre, at de kontinentale producenters prisniveau ikke hindrede de af British Steel meddelte prisstigninger. Der er således ikke tale om blotte udvekslinger af oplysninger om »prognoser« eller »skøn« vedrørende fremtidige priser, således som sagsøgeren har hævdet.

300 Med hensyn til formålet med traktatens artikel 65, stk. 1 — som er at sikre kravet om virksomhedernes selvstændighed på markedet, hvilket er et middel til at gennemføre forbuddet i artikel 4, litra d), mod »restriktive fremgangsmåder, der tilsigter opdeling eller udnyttelse af markederne« — bemærkes, at en sådan samordning af adfærden, der gennemføres ved hjælp af en aftale eller en samordnet praksis med henblik på at nå mål vedrørende bestemte priser, må antages at tilsigte »fastsættelse [...] af priser« i den nævnte artikel 65, stk. 1's forstand og er dermed i strid med denne bestemmelse.

301 Den historiske baggrund for, at artikel 65 blev indsat i traktaten — under den antagelse, at sagsøgerens redegørelse herfor er korrekt — kan heller ikke begrunde, at denne bestemmelse fortolkes på en måde, der er i strid med dens objektive formål, således som det fremgår af dens ordlyd og af regelsammenhængen. I den franske regerings erklæring af 9. maj 1950, som gik forud for udarbejdelsen af traktaten, hedder det i øvrigt: »I modsætning til et internationalt kartel, der har til formål at opdele og udnytte nationale markeder ved restriktive fremgangsmåder og opretholdelse af høje overskud, skal den planlagte organisation sikre en sammensmeltning af markederne og en udvidelse af produktionen.«

302 For så vidt angår den oligopolistiske karakter af de i traktaten omhandlede markeder bemærkes, at selv om denne karakter i et vist omfang kan svække virkningerne af konkurrencen (jf. Geitling II-dommen, a.st., org. ref.: Rec. s. 165, på s. 211 og 212), kan dette forhold ikke berettige, at artikel 65 fortolkes således, at det er lovligt for virksomhederne at udvise en adfærd, der, således som det er tilfældet i nærværende sag, yderligere begrænser konkurrencen, navnlig ved hjælp af foranstaltninger vedrørende prisfastsættelse. I betragtning af de følger, som markedets oligopolistiske struktur kan have, er det så meget mere nødvendigt at beskytte den konkurrence, der er tilbage (jf. for så vidt angår anvendelsen af traktatens artikel 65, stk. 2, Geitling II-dommen, a.st., på s. 212).

303 For så vidt angår traktatens planøkonomiske sigte har Retten allerede bemærket, at traktatens artikel 4, litra d), som navnlig gennemføres ved artikel 65, stk. 1, i samme traktat, indeholder et ubetinget forbud, som er betegnende for den ved traktaten indførte ordning (udtalelse 1/61, a.st., på s. 519, og Banks-dommen, a.st., præmis 11, 12 og 16). Målet vedrørende den frie konkurrence har således efter traktaten en selvstændig karakter, og det har følgelig den samme bindende kraft som de andre mål med traktaten, der er fastsat i artikel 2, 3 og 4 (jf. Domstolens dom i sagen Frankrig mod Den Høje Myndighed, a.st., på s. 23, og Domstolens dom af 21.6.1958, sag 8/57, Groupement des hauts fourneaux et aciéries belges mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 105, org. ref.: Rec. s. 223, på s. 242).

304 Sagsøgerens opfattelse, hvorefter artikel 65, stk. 1, kun forbyder sådanne konkurrencebegrænsninger, som strider mod de i traktaten fastsatte industripolitiske mål, kan heller ikke tiltrædes. Et sådant kriterium fremgår ikke af bestemmelsen, som tværtimod generelt forbyder aftaler, som begrænser den

normale konkurrence (jf. Domstolens dom af 15.7.1960, forenede sager 36/59, 37/59, 38/59 og 40/59, Präsident m.fl. mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 197, org. ref.: Rec. s. 857, på s. 891).

305 Endelig bemærkes, at sagsøgerens argumentation, der er baseret på en sammenligning med landbrugsområdet inden for rammerne af EF-traktaten, er uden relevans i forbindelse med nærværende sag.

— Traktatens artikel 60

306 For så vidt angår sagsøgerens argumenter på grundlag af traktatens artikel 60 skal det bemærkes, at denne bestemmelse, der gennemfører bestemmelserne i traktatens artikel 4, litra b), i stk. 1 forbyder:

»— illoyal konkurrence, i særdeleshed rent midlertidige og rent lokalt begrænsende prisnedsættelser, der sigter på at opnå en monopolstilling inden for det fælles marked

— forskelsbehandling, som indebærer, at en sælger på det fælles marked anvender ulige vilkår for forretninger af samme art, navnlig afhængigt af købernes nationalitet«.

307 Med henblik på de ovennævnte mål påbyder traktatens artikel 60, stk. 2, litra a), offentliggørelse af de prislister og salgsbetingelser, som virksomhederne anvender på det fælles marked. Ifølge artikel 60, stk. 2, litra b), må de anvendte former for prisnotering ikke have den virkning, at der i de priser, en virksomhed praktiserer på det fælles marked, når disse sammenholdes med den tilsvarende værdi ud fra et sted, som er valgt for opstillingen af dens prisliste, indføres forhøjelser i forhold

til den pris, som er anført i den pågældende prisliste for en tilsvarende forretning, eller afslag i denne pris, der bl.a overstiger den størrelse, der gør det muligt at bringe det fremsatte tilbud på linje med den prisliste, som er opstillet ud fra et andet sted, der giver køberen de mest gunstige betingelser på leveringsstedet.

308 Efter fast retspraksis har den obligatoriske offentliggørelse af priser, som foreskrives i traktatens artikel 60, stk. 2, til formål for det første så vidt muligt at hindre forbudt adfærd, for det andet at give køberne mulighed for at skaffe sig nøjagtige prisoplysninger og for at deltage i kontrollen med, at der ikke sker forskelsbehandling, og for det tredje at give virksomhederne adgang til præcise oplysninger om konkurrenternes priser, således at de får mulighed for at gennemføre en tilpasning (jf. Domstolens dom i sagen Frankrig mod Den Høje Myndighed, a.st., på s. 24, og dom af 12.7.1979, sag 149/78, Rumi mod Kommissionen, Sml. s. 2523, præmis 10).

309 Det må erkendes, at den i traktatens artikel 60 omhandlede ordning og især forbuddet mod — selv midlertidigt — at afvige fra prislisten, udgør en væsentlig konkurrencebegrænsning.

310 Retten finder imidlertid, at traktatens artikel 60 i nærværende sag er uden betydning for bedømmelsen efter artikel 65, stk. 1, af den adfærd, der lægges sagsøgeren til last.

311 For det første bemærkes, at for så vidt som sagsøgerens argumenter hviler på den opfattelse, at der i nærværende sag blot er tale om udveksling af oplysninger om »skøn« eller »prognoser« vedrørende fremtidige priser, er de irrelevante, idet sagsøgeren, således som Retten netop har fastslået, deltog i aftaler og former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af priserne.

312 For det andet følger det af fast retspraksis, at de priser, der fremgår af prislisterne, skal fastsættes uafhængigt af den enkelte virksomhed og uden enhver, også stiltiende, aftale mellem dem (jf. dommen i sagen Frankrig mod Den Høje Myndighed, a.st., på s. 31, og dommen i sagen Nederlandene mod Den Høje Myndighed, a.st., org. ref.: s. 1047, på s. 1077). Navnlig bemærkes, at den omstændighed, at bestemmelserne i artikel 60 virker som en begrænsning af konkurrencen, ikke udelukker anvendelsen af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i traktatens artikel 65, stk. 1 (dommen i sagen Nederlandene mod Den Høje Myndighed, a.st.).

313 For det tredje hjemler traktatens artikel 60 ikke, at virksomhederne før offentliggørelsen af prislisterne tager kontakt med henblik på en gensidig underretning om deres fremtidige priser. I det omfang, hvori sådanne kontakter hindrer, at disse prislister fastsættes uafhængigt, kan de fordreje den normale konkurrence i traktatens artikel 65, stk. 1's forstand.

314 Hvad endelig angår argumentet om, at sagsøgeren havde ret til at forpligte sig til at overholde bestemmelserne i traktatens artikel 60 og herved udelukke en skjult konkurrence, der er uforenelig med denne artikel, skal det blot bemærkes, at der i nærværende sag er tale om aftaler og samordnet praksis vedrørende samordning af priserne, i almindelighed i form af prisstigninger, og ikke om udveksling af oplysninger med henblik på at overholde bestemmelserne i traktatens artikel 60.

315 Hertil kommer, at selv om det antages, at ordningen efter traktatens artikel 60 på daværende tidspunkt ikke fungerede således, som det forudses i traktaten (jf. Kommissionens arbejdsdokument, der er vedlagt som bilag 5, dokument 2, til stævningen i sag T-151/94), fremgår det af opbygningen af traktatens artikel 4, 60 og 65, at traktaten såvel beskytter interessen i, at der anvendes ikkediskriminerende og offentlige priser på den ene side, og interessen i en konkurrence, der ikke fordrejes ved hemmelige ordninger på den anden side. Retten kan derfor ikke tiltræde, at den omstændighed, at de pågældende virksomheder ikke overholdt de bestemmelser, som beskytter den første interesse, gør de bestemmelser, der beskytter den anden interesse, uanvendelige. Det påhvilede i øvrigt virksomhederne selv at overholde bestemmelserne i traktatens artikel 60 i stedet for indbyrdes at indføre en privat samordning vedrørende priser, som angiveligt var en erstatning for denne bestemmelse, hvis gennemførelse Kommissionen er ansvarlig for.

316 Under alle omstændigheder kan aftaler mellem producenter ikke sidestilles med ordningen efter traktatens artikel 60, og dette allerede fordi de hverken gør det muligt for køberne at skaffe sig præcise oplysninger om priserne eller at deltage i kontrollen med, at der ikke sker forskelsbehandling (jf. dommen i sagen Frankrig mod Den Høje Myndighed, a.st., på s. 24, og dommen i sagen Rumi mod Kommissionen, a.st., præmis 10).

— Traktatens artikel 46, 47 og 48

317 For så vidt angår de argumenter, der er fremført under henvisning til traktatens artikel 5 og artikel 46, 47 og 48, skal det bemærkes, at ifølge traktatens artikel 5, stk. 2, første led, skal Fællesskabet oplyse og bistå vedkommende i deres virke ved at indhente oplysninger, tilrettelægge drøftelser og opstille generelle målsætninger. Ifølge artikel 5, stk. 2, tredje led, skal Fællesskabet varetage fastsættelse, opretholdelse og overholdelse af normale konkurrencebetingelser og kun gribe direkte ind i produktionen og markedet, når omstændighederne kræver det. Traktatens artikel 46 bestemmer bl.a., at Kommissionen i samråd med virksomhederne løbende skal undersøge markedsudviklingen og pristendenserne og med regelmæssige mellemrum opstille vejledende programmer for den påregnede udvikling af produktion, forbrug, udførsel og indførsel. Traktatens artikel 47 bestemmer, at Kommissionen kan indhente de oplysninger, der er nødvendige for gennemførelsen af dens opgaver, hvorved den skal tage hensyn til princippet om beskyttelse af tjenestehemmeligheder. Traktatens artikel 48 bestemmer bl.a., at virksomhedernes organisationer kan udøve enhver virksomhed, der ikke strider mod traktatens bestemmelser, at de er berettiget til at tilstille Kommissionen deres medlemmers bemærkninger i de tilfælde, hvor traktaten foreskriver, at der skal indhentes udtalelse hos det rådgivende udvalg, der er oprettet ved traktatens artikel 18, og at de er forpligtede til at meddele Kommissionen alle de oplysninger om deres virksomhed, som denne anser for nødvendige.

318 Ingen af de ovennævnte bestemmelser tillader virksomhederne at tilsidesætte forbuddet i traktatens artikel 65, stk. 1, ved at indgå aftaler eller gennemføre samordnet praksis vedrørende prisfastsættelse af den art, som der er tale om i nærværende sag.

319 I øvrigt bemærkes, at argumenterne om, at det var nødvendigt for virksomhederne at udveksle oplysninger indbyrdes som led i deres samarbejde med GD III efter den 1. juli 1988, vil blive behandlet nærmere i afsnit D nedenfor.

320 Med dette forbehold fremgår det af det anførte, at Kommissionen ikke har gjort sig skyldig i vildfarelse vedrørende rækkevidden af traktatens artikel 65, stk. 1, og heller ikke med urette har anvendt bestemmelserne i EF-traktatens artikel 85, stk. 1, på de faktiske omstændigheder i nærværende sag. De forklaringer, som Kommissionen har givet i beslutningens betragtning 239, 240 og 241, udgør også en tilstrækkelig begrundelse for denne del af beslutningen.

321 Det følger heraf, at med dette samme forbehold må samtlige de argumenter forkastes, der er fremført mod kvalificeringen i beslutningens betragtning 224-237 af den adfærd, sagsøgeren kritiseres for, som aftaler eller samordnet praksis om fastsættelse af målpriser.

Aftalerne om harmoniseringen af tillæg

322 I beslutningens artikel 1 kritiserer Kommissionen sagsøgeren for at have deltaget i en adfærd, der betegnes som »harmonisering af tillæg«. Ifølge beslutningens betragtning 122-142 (vedrørende de faktiske omstændigheder) og betragtning 224-252 (vedrørende den retlige vurdering) indgik de pågældende virksomheder fem aftaler efter hinanden om harmonisering af tillæg på møderne i Poutrelles-udvalget den 15. november 1988, den 19. april 1989, den 6. juni 1989, den 16. maj 1990 og den 4. december 1990.

323 Sagsøgeren — som ikke har benægtet, at der er tale om aftaler vedrørende harmoniseringen af priserne for tillæg — har gjort gældende, at Kommissionen ikke med rette kunne kritisere selskabet for en overtrædelse af traktatens

artikel 65. Kommissionen havde allerede i 1976 anmodet virksomhederne om oplysninger om harmoniseringen af tillæg i henhold til en bemyndigelse med hjemmel i traktatens artikel 65. Da Kommissionen ikke havde reageret på de oplysninger, den modtog ved denne lejlighed, kunne virksomhederne ifølge sagsøgeren lægge til grund, at deres adfærd ikke kunne kritiseres i henhold til denne bestemmelse. For at gøre det muligt at fastsætte basisimportpriser ved udgangen af 1977 (jf. meddelelse offentliggjort i EFT 1977 L 353, s. 1), havde industrien i øvrigt efter anmodning fra Kommissionen og i samråd med denne gennemført en harmonisering på kort sigt af alle former for tillæg for samtlige produkter. Kommissionen var efterfølgende blevet holdt underrettet om resultaterne af denne harmonisering via meddelelsen af prislisterne, hvilket aldrig havde givet anledning til indsigelser fra dens side. Kommissionen havde dermed deltaget i virksomhedernes adfærd. Sagsøgeren udleder heraf, at denne adfærd lå inden for den ramme, der angives i traktatens artikel 60, og at den ikke kan betragtes som en begrænsning af den normale konkurrence i traktatens artikel 65, stk. 1's forstand.

324 Retten bemærker, at sagsøgeren ikke bestrider nogen af de faktiske konstateringer og antagelser vedrørende faktum, der findes i beslutningens betragtning 122-142 og 244-252 vedrørende indgåelsen af de aftaler, som kritiseres dér, og vedrørende angivelsen af deres genstand, som ikke alene var at harmonisere, men også at forhøje priserne på tillæg. Sagsøgeren hævder blot, at Kommissionen var bekendt med denne adfærd, og at den endog deltog deri.

325 For så vidt som sagsøgeren har henvist til den omstændighed, at Kommissionen i 1976 indhentede oplysninger om harmoniseringen af tillæggene og ikke reagerede på de oplysninger, som dengang blev modtaget af virksomhederne, kan selskabets argumentation ikke tiltrædes. Sagsøgeren har intet nærmere anført om arten af de erklæringer eller oplysninger, som var omfattet af denne angivelige korrespondance mellem Kommissionen og virksomhederne, og heller ikke om baggrunden for disse omstændigheder, eller om den forbindelse, som de kan have med den adfærd, som blev fulgt mere end 11 år senere.

326 For så vidt angår sagsøgerens argumentation vedrørende den undersøgelse, som Kommissionen foretog af Groupement belge de la sidérurgie, og som er nævnt i et notat af 24. februar 1976 (bilag 5 til stævningerne i sag T-137/94 og sag T-138/94), bemærkes, at dette dokument ikke kan bekræfte sagsøgerens

anbringender. Det fremgår nemlig af dokumentet, at repræsentanten for Groupement havde betegnet de møder, der var genstanden for undersøgelsen, som »uundværlige med henblik på at tilvejebringe en vis gennemsigtighed på markedet og en ensartethed i kvaliteterne«. Ingen af disse mål forudsatte en harmonisering af tillæggene og så meget mindre en forhøjelse af disse. Vedrørende de internationale forbindelser mellem virksomhederne henvises der i øvrigt i det samme dokument til en erklæring fra den samme person, ifølge hvilken disse kontakter ikke gav anledning til »prisaftaler«.

327 Der kan heller ikke lægges vægt på argumentet om, at Kommissionen deltog i den omtvistede adfærd ved sit krav om harmonisering af tillæggene, således at der som led i antidumpingforanstaltningerne kunne fastsættes basisimportpriser ved udgangen af 1977. Der er intet grundlag for at antage, at de aftaler om harmonisering, som der er tale om i nærværende sag, og som blev indgået mere end ti år efter denne foranstaltning, har nogen som helst forbindelse med denne.

328 Den omstændighed, at Kommissionen har kunnet konstatere ligheder i virksomhedernes prislister, er heller ikke i sig selv tilstrækkelig som bevis for, at den havde kendskab til de pågældende aftaler, og beviser endnu mindre, at den har godkendt dem.

329 Selv om det antages, at harmoniseringen af tillægsstrukturen (størrelse, kvalitet osv.) kan have en vis interesse i forbindelse med offentliggørelsen af prislisterne i medfør af traktatens artikel 60, må det fastslås, at der i nærværende sag er tale om aftaler, som ikke alene vedrører strukturen af, men også priserne for tillæggene, og navnlig vedrører forhøjelsen af disse priser fem gange mellem den 15. november 1988 og den 4. december 1990. Eftersom traktatens artikel 60 på ingen måde tillader aftaler om priser, er sagsøgerens argumenter under henvisning til denne bestemmelse irrelevante.

330 Følgelig, og under forbehold for den argumentation, der undersøges i afsnit D nedenfor, må sagsøgerens kritik af Kommissionens konstateringer i beslutningens betragtning 122-142 og 244-252 af aftaler om harmonisering af tillæggene i strid med traktatens artikel 65, stk. 1, i det hele forkastes.

Markedsdelingen, som blev gennemført inden for rammerne af »Traverso-systemet«

331 I beslutningens artikel 1 kritiserer Kommissionen sagsøgeren for at have deltaget i en markedsdeling, som den betegner som »Traverso-systemet«. Den periode, der er lagt til grund for bøden, som er pålagt på grund af denne deltagelse, er to gange tre måneder. Begrundelsen for dette klagepunkt findes i beslutningens betragtning 72-79 (vedrørende de faktiske omstændigheder) og betragtning 254-259 (vedrørende den retlige vurdering).

332 I beslutningens betragtning 254-259 anfører Kommissionen bl.a., at det omtvistede system »blev indført den 19. juli 1988 eller kort tid forinden«, og at det »[fandtes] i fjerde kvartal 1988 og første kvartal 1990«. Ved hjælp af dette system søgte de deltagende virksomheder, nemlig Peine-Salzgitter, Thyssen, Klöckner, Saarstahl, Unimétal, Ferdofin, Cockerill-Sambre, TradeARBED og British Steel, »at matche udbud og efterspørgsel« (betragtning 254).

333 Ifølge Kommissionen meddelte virksomhederne deres planer angående leveringer til Traverso, som dengang var formand for CDE (jf. beslutningens betragtning 31). Formanden havde beføjelse til at henvende sig til de pågældende virksomheder og foreslå ændringer, hvis han fandt det hensigtsmæssigt (betragtning 256). Når disse tal herefter blev udsendt til de deltagende virksomheder, havde de form af »leveringsplaner« for hver virksomhed og hvert af de berørte markeder (betragtning 256 og 257). Kommissionen har i øvrigt anført, at CDE's formand og Eurofer henvendte sig til de virksomheder, som ikke efterlevede disse tal, og pålagde dem at overholde den traditionelle struktur i handelen. De deltagende virksomheder gennemførte således en samordnet praksis, der er forbudt efter traktatens artikel 65, stk. 1, »ved at afsløre deres leveringsplaner til hinanden og ved at udmønte CDE-formandens anbefalinger i praksis« (beslutningens betragtning 258).

334 Sagsøgeren bestrider at have deltaget i et sådant system. Den telefax, der nævnes i beslutningens betragtning 74, indeholder blot Eurofer's prognoser vedrørende

leverancer. Endvidere kan der ikke på grundlag af korrespondancen mellem Unimétal og British Steel, som der henvises til i beslutningens betragtning 77, drages nogen konklusioner med hensyn til den betydning, som sagsøgeren tillagde dette system. I øvrigt fremgår det af beslutningen (betragtning 75, andet afsnit), at sagsøgeren i lighed med andre virksomheder overskred prognosetallet i betragteligt omfang. Dernæst har Kommissionen heller ikke påvist, at Traverso-metoden blev genoptaget i begyndelsen af 1990 (jf. beslutningens betragtning 78 og 79).

Rettens bemærkninger

— Traverso-systemets første fase (fjerde kvartal 1988)

335 Kommissionens konklusioner om, at sagsøgeren deltog i en form for samordnet praksis, der betegnes som »Traverso-systemet«, i fjerde kvartal 1988, støttes på følgende beviser:

— et uddrag af referatet af mødet i Poutrelles-udvalget den 19. juli 1988 (jf. beslutningens betragtning 72, dokument nr. 2207)

— en telefax fra Eurofer til selskaberne ARBED/TradeARBED, British Steel, Cockerill-Sambre, Usinor Sacilor, Ferdofin, Klöckner, Saarstahl, Thyssen og Peine-Salzgitter, som blev modtaget af sidstnævnte virksomhed den 4. august 1988, og som omtaler en »tabel med angivelse af de endelige påtænkte leverancer, således som de blev opgjort ved afslutningen af det sidste CDE-møde den 27. og 28. juli 1988 i Paris« (beslutningens betragtning 74, dokument nr. 3380)

— et internt (udateret) memo fra Peine-Salzgitter, hvori de påtænkte leverancer fra Peine-Salzgitter, Thyssen, Klöckner, Saarstahl, Unimétal, Ferdofin, Cockerill-Sambre, TradeARBED og British Steel i fjerde kvartal 1988 sammenlignes med de faktiske leverancer (beslutningens betragtning 75)

— et telex fra Unimétal til British Steel af 28. november 1988 og British Steel's svar af 6. december 1988 (beslutningens betragtning 77, dokumenterne nr. 1989 og 1986).

336 Retten finder, at de ovennævnte dokumenter i fornødent omfang beviser, at de pågældende virksomheder gennemførte en samordnet praksis i fjerde kvartal 1988, idet de afslørede deres leveringsplaner over for hinanden i den hensigt at udmønte CDE-formandens anbefalinger i praksis og således tilpasse udbuddet til efterspørgslen. En ordning med meddelelse af »påtænkte leverancer« til Eurofer er således udtrykkeligt fastlagt i den ordning, der omtales i referatet af mødet den 19. juli 1988, såvel som en gennemgang af disse tal i forhold til markedsprognoserne og de efterfølgende ændringer, som skulle foreslås af Traverso, såfremt de meddelte intentioner »[skulle afvige] væsentligt fra tidligere tal« (betragtning 72, dokument nr. 2207). I overensstemmelse med denne ordning blev de »endelige påtænkte leverancer« »opgjort« på mødet i CDE den 27. og 28. juli 1988 i Paris (telefax af 4.8.1988, beslutningens betragtning 74, dokument nr. 3380). I den tabel, der omtales i denne telefax (jf. beslutningens betragtning 75, dokumenterne nr. 3383 og 3384), svarer i øvrigt den samlede størrelse af de »påtænkte leverancer« for hvert marked til det tal, der er angivet som »nyt markedsskøn«. Det anføres i telefaxen selv, at »ud over de tal, der blev undersøgt i Paris, blev der foretaget visse, mindre væsentlige justeringer for det engelske og det danske marked«.

337 Retten bemærker endvidere, at der under mødet den 19. juli 1988 blev henvist til »den nødvendige ligevægt« (jf. beslutningens betragtning 72). I samme retning nævner telefaxen af 4. august 1988, at CDE's formand forventer, at de berørte virksomheder overholder de ved den pågældende lejlighed meddelte »tilsagn«, der, som det siges i dokumentet, »er afgørende for prisstabiliteten«. Disse udsagn viser, at de berørte virksomheder accepterede de nævnte tilsagn, og at formålet med systemet var at bringe de »påtænkte leverancer« i overensstemmelse med

»skønnene vedrørende markedet« (jf. betragtning 72 samt den tabel, der nævnes i beslutningens betragtning 75).

338 Dette mål havde imidlertid næppe kunnet nås, såfremt virksomhederne, i en situation, hvor de ikke kendte de endelige tal, der var fastlagt for deres konkurrenters vedkommende, ikke havde kunnet kontrollere, at de blev overholdt. Efter at den i sagen omhandlede tabel var blevet udsendt, blev en sådan kontrol i øvrigt gennemført, såvel af Peine-Salzgitter (jf. virksomhedens interne memo, der nævnes i beslutningens betragtning 75) som af British Steel og Unimétal (jf. telexmeddelelserne, der nævnes i beslutningens betragtning 77). Der foreligger i øvrigt intet tegn på, at disse virksomheder anså denne udveksling af individuelle oplysninger mellem konkurrenter for usædvanlig.

339 Det følger af det anførte, at den i beslutningens betragtning 74 omtalte telefax i modsætning til, hvad sagsøgeren har hævdet, ikke udelukkende indeholder Eurofer's prognoser vedrørende leverancerne. Den omstændighed, at sagsøgeren ikke deltog i korrespondancen mellem Unimétal og British Steel (beslutningens betragtning 77), er heller ikke til hinder for, at denne korrespondance kan tages i betragtning som et tungtvejende indicium for, hvad der var formålet med Traverso-systemet. Korrespondancen giver nemlig udtryk for den opfattelse, at de udsendte tal forventedes at blive overholdt.

340 For så vidt angår sagsøgeren skal der mindes om, at selskabet deltog i mødet i Poutrelles-udvalget den 19. juli 1988 [beslutningens betragtning 38, litra f)], at det var modtageren af telefaxen af 4. august 1988, og at dets egne påtænkte leverancer fremgik af tabellen, der var vedlagt telefaxen. Der foreligger dermed tilstrækkeligt bevis for sagsøgerens deltagelse i den omhandlede samordnede praksis.

341 Den omstændighed, at sagsøgeren overskred de tal, der var fastsat inden for rammerne af dette system (jf. beslutningens betragtning 76), var heller til hinder for, at Kommissionen principielt fastslog overtrædelsen.

— Traverso-systemets anden fase (første kvartal 1990)

342 Retten finder, at genoptagelsen af systemet i første kvartal 1990 er bevist i fornødent omfang ved hjælp af de to dokumenter, der nævnes i beslutningens betragtning 78, nemlig brevet fra Peine-Salzgitter til CDE's formand af 31. januar 1990 (dokumenterne nr. 3422 og 3423) og notatet fra British Steel af 20. juli 1990 (dokumenterne nr. 1964, 1965 og 1966).

343 Indholdet af Peine-Salzgitter's brev af 31. januar 1990 er således i overensstemmelse med Traverso-metodens karakteristiske træk. Brevet er stilet til CDE's formand og indeholder »påtænkte leverancer« for de to første kvartaler i 1990, og de er principielt begrundet med tallene fra de tidligere perioder, dvs. med de »tidligere tal« efter den terminologi, der blev brugt i referatet af mødet den 19. juli 1988 (jf. beslutningens betragtning 72). Der angives en særlig begrundelse for det første kvartal 1990, nemlig at der var tale om udsatte leverancer, der ikke havde kunnet finde sted før.

344 Det interne notat fra British Steel af 20. juli 1990, som vedrører mødet i Poutrelles-udvalget den 10. juli 1990, omtaler kritik, der var fremkommet fra andre producenter på grund af udviklingen af British Steel's salg på kontinentet. Til sit forsvar gør British Steel gældende, at dets salg i det foregående kvartal havde holdt sig »within the Traverso guidelines« (»inden for 'Traverso'-retningslinjerne«).

345 Denne konklusion modsiges ikke af den omstændighed, som sagsøgeren har fremhævet, nemlig at British Steel var blevet kritiseret, selv om det havde påberåbt sig at have overholdt »'Traverso'-retningslinjerne«. En sådan kritik kan ikke forstås som en benægtelse af, at det pågældende system findes eller anvendes.

346 Det af sagsøgeren fremførte argument om, at der i december 1989 blev foreslået et alternativ til denne metode, som havde vist sig ikke at være særlig effektiv (jf. punkt 108 i meddelelsen af klagepunkter), berører heller ikke den omstændighed,

at systemet blev genoptaget i begyndelsen af 1990, hvilket fremgår af brevet fra Peine-Salzgitter og det interne notat fra British Steel, som begge er nævnt ovenfor.

347 For så vidt angår British Steel's notat om mødet den 21. marts 1990, ifølge hvilket en medarbejder fra Unimétal havde nævnt, at systemet var brudt sammen (jf. beslutningens betragtning 79), bemærkes, at dette dokument i det højeste viser, at man ved udgangen af det første kvartal i 1990, som Kommissionens kritik er begrænset til, ikke længere kunne forvente, at virksomhederne overholdt de udsendte tal. Dette er imidlertid ikke til hinder for at antage, at metoden fungerede indtil dette »sammenbrud«.

348 Det følger i det hele af det anførte, at indførelsen og anvendelsen af den omtvistede ordning i fjerde kvartal i 1988 og første kvartal 1990, således som disse forhold er beskrevet i beslutningen, er bevist i fornødent omfang. Det samme gælder sagsøgerens deltagelse i det nævnte system i disse to faser.

349 Med forbehold for de anbringender, der undersøges i afsnit D nedenfor, må samtlige sagsøgerens argumenter vedrørende Traverso-systemet følgelig forkastes.

Aftalen om opdeling af det franske marked i fjerde kvartal 1989

350 Beslutningens artikel 1 konstaterer, at sagsøgeren har gjort sig skyldig i en opdeling af det franske marked, og angiver med henblik på beregningen af bøden en periode på tre måneder.

351 Til støtte for dette klagepunkt henviser Kommissionen i beslutningens betragtning 63-71 (faktiske omstændigheder) og betragtning 260, 261 og 262 (retlig vurdering) til en aftale om fordeling af leverancerne på det franske marked i fjerde kvartal 1989. Denne aftale blev indgået på mødet i Poutrelles-udvalget den 21. september 1989 eller kort tid før eller efter dette møde mellem virksomhederne Peine-Salzgitter, Thyssen, Saarstahl, Ferdofin, Cockerill-Sambre, TradeARBED, British Steel, Ensidesa og Unimétal. Ifølge Kommissionen deltog Ensidesa ikke aktivt i udformningen af ordningen, men fulgte den.

352 Sagsøgeren har benægtet, at selskabet deltog i mødet den 21. september 1989. Det notat, som blev udarbejdet af Walzstahl-Vereinigung (beslutningens betragtning 66) om resultaterne af dette møde, kan derfor ikke gøres gældende over for sagsøgeren. Det beviser heller ikke, at selskabet deltog i forberedelserne til den påståede aftale. I øvrigt omhandler referatet af det nævnte møde kun leverancerne fra Unimétal (punkt 207 i meddelelsen af klagepunkter). Endvidere er den omstændighed, at sagsøgeren var repræsenteret under mødet den 13. september 1989, ikke tilstrækkelig til at bevise, at selskabet deltog i den påståede aftale af 21. september 1989. De i beslutningens betragtning 67 og 68 nævnte dokumenter beviser heller ikke formodningen om sagsøgerens deltagelse i en aftale om markedsdeling. Endelig overskred et vist antal virksomheder, heriblandt sagsøgeren, i betydeligt omfang de fastsatte mængder (beslutningens betragtning 69).

353 Retten bemærker, at Kommissionen til støtte for sine konklusioner har henvist til følgende:

a) et møde den 13. september 1989 mellem repræsentanter fra Peine-Salzgitter, Thyssen, Saarstahl, British Steel, Unimétal, TradeARBED og Cockerill-Sambre/Steelinter, hvor man behandlede spørgsmålet om leverancerne af bjælker på det franske marked i fjerde kvartal 1989 (beslutningens betragtning 63)

b) et dokument udarbejdet af Walzstahl-Vereinigung, som blev fundet hos Peine-Salzgitter (beslutningens betragtning 63, dokumenterne nr. 3140 og 3141), samt en håndskreven note fra Peine-Salzgitter (dokument nr. 3138), der ledsager dette dokument

c) et internt memo af 19. september 1989 fundet hos Peine-Salzgitter (beslutningens betragtning 64, dokument nr. 3139)

d) referatet af Poutrelles-udvalgets møde den 21. september 1989 (beslutningens betragtning 65, dokumenterne nr. 211-217)

e) et notat udarbejdet af Walzstaahl-Vereinigung og dateret den 25. september 1989 om resultaterne af mødet den 21. september 1989 (beslutningens betragtning 66, dokumenterne nr. 207-210)

f) et telex af 26. september 1989 fra Walzstahl-Vereinigung til Peine-Salzgitter, Thyssen, Saarstahl, Ferdofin, TradeARBED, British Steel, Ensidesa og Unimétal (beslutningens betragtning 67 og 261, dokument nr. 3136)

g) den korte gennemgang af resultaterne af mødet i Poutrelles-udvalget den 7. november 1989, hvori der gives udtryk for, at man »ønsker at 'ordningen for leverancer til det franske marked i fjerde kvartal 1989' forlænges til første kvartal 1990 og kommer til at gælde for alle EKSF-markeder« (beslutningens betragtning 68 og betragtning 261, sidste led, dokumenterne nr. 224-229), samt referatet af det samme møde (beslutningens betragtning 71, dokumenterne nr. 230-235).

354 I øvrigt fastslår Kommissionen på grundlag af de oplysninger, der fremkom i forbindelse med overvågningen af de gennemførte leverancer i fjerde kvartal 1989, at de fleste af de deltagende virksomheder enten fulgte den fastlagte leveringsplan eller leverede mængder, der lå under de i planen angivne mængder. Kun tre virksomheder (Thyssen, Ferdofin og British Steel) overskred disse mængder i væsentligt omfang (beslutningens betragtning 262 og 69).

355 Retten finder, at de omstændigheder, der anføres i beslutningens betragtning 261 og 262 på grundlag af de beviser, der opregnes i betragtning 63-71, udgør en tilstrækkelig begrundelse for Kommissionens konklusion om, at der blev indgået en aftale om opdeling af det franske marked for fjerde kvartal 1989 på grundlag af de mængder, der fremgår af telexet af 26. september 1989, som nævnes i betragtning 67.

356 For det første fremgår det af de omstændigheder, der omhandles i beslutningens betragtning 63 og 64, at efter mødet i Poutrelles-udvalget den 13. september 1989, der navnlig vedrørte leverancerne på det franske marked — og således før mødet den 21. september 1989 — bestræbte de berørte virksomheder sig på at få etableret en sådan aftale.

357 Det fremgår således af det interne memo fra Peine-Salzgitter af 19. september 1989 (betragtning 64, dokument nr. 3139), at disse virksomheder havde indledt drøftelser med henblik på at finde en fordelingsnøgle på grundlag af to forslag. Det af Walzstahl-Vereinigung udarbejdede dokument (dokument nr. 3141) angiver de berørte virksomheders tidligere leverancer og fremlægger på dette grundlag to forskellige fordelingsnøgler. Den første findes under overskriften »Det franske marked — bjælker — fjerde kvartal 1989«, den anden under betegnelsen »Gaillard- alternativet«. Ifølge det nævnte memo var Peine-Salzgitter »enig« i, at den procentdel, der svarede til de tidligere tal for leverancerne, fandt anvendelse på selskabet på grundlag af »dokumentet udarbejdet af [Walzstahl-Vereinigung]«, som selskabet anerkendte som »grundlaget for fordelingen blandt Eurofer-virksomhederne«. Efter at have bemærket, at »grundlaget dog skal være 33 000 tons/måned«, gik selskabet ind for den første fordelingsnøgle og afviste den anden (dvs. »Gaillard-alternativet«), som var foreslået af en medarbejder i Unimétal. Denne opfattelse findes også i den håndskrevne note fra det samme selskab, som omtales i beslutningens betragtning 63, sidste afsnit (dokument nr. 3138). Det fremgår af disse to dokumenter, at de andre berørte virksomheder var enige i at afvise »Gaillard-alternativet«.

358 Hvad for det andet angår dokumenterne vedrørende mødet, som blev afholdt den 21. september 1989, dvs. to dage efter datoen for det ovenfor omtalte memo fra Peine-Salzgitter af 19. september 1989, bemærkes, at selv om referatet af dette møde kun omtaler de leverancer, der skulle foretages af Unimétal, fremgår det

dog, at alle de berørte virksomheder, Eurofer-medlemmer og andre, havde »planer om at mindske leverancerne« (jf. det af Walzstahl-Vereinigung udarbejdede notat, beslutningens betragtning 66, dokumenterne nr. 207-210). Retten finder, at denne sidste udtalelse rimeligvis kun kan fortolkes som en angivelse af, at man havde nået målet med de bestræbelser, der var udfoldet blot nogle få dage før, og som tilsigtede at nå frem til en aftale vedrørende de mængder, der skulle leveres på det franske marked. Set på baggrund af disse forudgående drøftelser kan det med tilstrækkelig sikkerhed udelukkes, at de berørte virksomheders bebudede planer vedrørende deres leverancer hvilede på beslutninger, som de havde truffet selvstændigt.

359 Retten finder for det tredje, at telexet fra Walzstahl-Vereinigung af 26. september 1989 (beslutningens betragtning 67, dokument nr. 3136) gav parterne i den således indgående aftale meddelelse om det nærmere indhold af denne. De virksomheder, for hvem der i telexet angives en leverancemængde, er de virksomheder, for hvem en sådan mængde var blevet angivet i de forberedende dokumenter, der var udarbejdet af Walzstahl-Vereinigung, med Klöckner som den eneste undtagelse, idet denne (med en ubetydelig mængde) kun omtales i de forberedende dokumenter (beslutningens betragtning 63). Det fremgår i øvrigt af en nærmere analyse af tallene, at de to tidligere procentdele, som i disse sidstnævnte anvendes for syv af de berørte virksomheder (Peine-Salzgitter, Thyssen, Saarstahl, Ferdofin, Cockerill-Sambre, ARBED og British Steel), åbenbart blev anvendt som grundlag for fastlæggelsen af den endelige del, der tilkom hver af dem inden for den samlede mængde, de blev tildelt. Disse tidligere procentdele udgjorde således for sagsøgerens vedkommende 2,0 og 2,1%, og sagsøgerens endelige andel, som blev meddelt ved telexet af 26. september 1989, udgjorde 2,1%.

360 Den omstændighed, at de i den pågældende telex angivne mængder heri betegnes som »omtrentlige«, udelukker ikke den konklusion, at disse mængder var omfattet af en aftale mellem de berørte virksomheder.

361 Det fremgår i øvrigt, at virksomhederne på mødet den 7. november 1989 fandt, at tallene for bestillinger til levering i det omtvistede kvartal lå på et rimeligt niveau (jf. den korte gennemgang, der nævnes i beslutningens betragtning 68, samt det i betragtning 71 nævnte møderefera t, dokumenterne nr. 230-235), og at

de gav udtryk for, at man »ønsker, at 'ordningen for leverancer til det franske marked i fjerde kvartal 1989' forlænges til første kvartal 1990 og kommer til at gælde for alle EKSF-markeder«. Når den læses i sammenhængen, viser denne udtalelse, at en sådan ordning, som vedrørte fordelingen af tonnagerne for det pågældende marked og det pågældende kvartal, faktisk var blevet indført.

362 Der foreligger følgelig tilstrækkeligt bevis for, at den af Kommissionen påtalte aftale har foreligget.

363 Af de grunde, der anføres i den dags dato afsagte dom i sag T-148/94, Preussag mod Kommissionen, berøres denne konklusion ikke af vidneudsagnet fra Preussag's medarbejdere Mette og Kröll under retsmødet.

364 Vedrørende sagsøgerens deltagelse i denne aftale skal det understreges, at selskabet deltog i mødet den 13. september 1989 (beslutningens betragtning 63), og at leveringstallene for sagsøgeren var angivet i de forberedende dokumenter, der var udarbejdet af Walzstahl-Vereinigung. I modsætning til hvad sagsøgeren hævder, deltog selskabet tillige i mødet den 21. september 1989. I selskabets svar af 10. september 1991 på Kommissionens anmodning om oplysninger, anførte det således, at det havde deltaget i alle møderne i Poutrelles-kommissionen efter den 25. november 1987, med undtagelse af mødet den 7. november 1989 [jf. også beslutningens betragtning 38, litra f)]. Den tabel, som Walzstahl-Vereinigung fremsendte den 26. september 1989 (beslutningens betragtning 67), blev bl.a. sendt til sagsøgeren, og dennes navn er anført deri med angivelse af et tal for leverancer. I betragtning af samtlige disse overensstemmende omstændigheder konkluderer Retten, at sagsøgeren deltog i den omtvistede aftale. Endelig bemærkes, at for så vidt som sagsøgerens leverancer i det omhandlede kvartal måtte have oversteget de mængder, der var blevet tildelt selskabet, kan denne omstændighed ikke bevise, at selskabet ikke indgik en aftale, men kun, at det ikke overholdt den.

365 Det fremgår i det hele af det anførte, at der foreligger tilstrækkeligt bevis for, at den omtvistede aftale blev indgået, såvel som for sagsøgerens deltagelse. Denne aftale tilsigtede en opdeling af markederne i traktatens artikel 65, stk. 1, litra c)'s

forstand og var følgelig forbudt efter denne bestemmelse, med forbehold af de omstændigheder, som vil blive undersøgt i afsnit D nedenfor.

Udvekslingen af oplysninger inden for Poutrelles-udvalget (monitoring af ordrer og leverancer) og gennem Walzstahl-Vereinigung

366 Ifølge beslutningens artikel 1 deltog sagsøgeren i en periode på 30 måneder i en »udveksling af fortrolige oplysninger gennem Poutrelles-udvalget og Walzstahl-Vereinigung«. I betragtning 39-60 for så vidt angår de faktiske omstændigheder og i betragtning 263-272 vedrørende den retlige vurdering beskriver Kommissionen enkelthederne i disse ordninger.

367 Udvekslingen af oplysninger gennem Poutrelles-udvalget, der i almindelighed gik under navnet »monitoring«, omfattede to dele, nemlig dels de deltagende virksomheders ordrer, dels deres leverancer (betragtning 263). Den blev organiseret af Poutrelles-udvalgets sekretariat (betragtning 47), som på daværende tidspunkt blev varetaget af Usinor Sacilor (betragtning 33), der indsamlede tallene og udsendte dem i form af statistikker (betragtning 40).

368 Kontrollen med ordrer, som blev indført i 1984, gjorde det muligt for de deltagende virksomheder regelmæssigt at underrette hinanden om de ordrer, de havde modtaget på leverancer i et bestemt kvartal (betragtning 39) i følgende lande: Frankrig, Tyskland, Belgien/Luxembourg, Nederlandene, Det Forenede Kongerige, Italien, Spanien, Portugal og Grækenland/Irland/Danmark. I hvert fald fra begyndelsen af 1989 blev disse tal indsamlet og udsendt hver uge af Poutrelles-udvalgets sekretariat (betragtning 40).

369 Kontrollen med leverancer, som blev udøvet fra begyndelsen af 1989 med tallene for fjerde kvartal 1988, vedrørte deltagernes kvartalsvise leverancer på marke-

derne i EKSF (betragtning 41). Der blev udvekslet tal for den enkelte virksomhed vedrørende følgende markeder: EKSF som helhed, Tyskland, Frankrig, Det Forenede Kongerige, Benelux-landene, Italien, Grækenland/Irland/Danmark, Portugal og Spanien. Disse tal blev distribueret til deltagerne en måned eller to efter afslutningen af det relevante kvartal (betragtning 42).

370 Ifølge beslutningen blev disse kontrolordninger indstillet ved udgangen af juli 1990 (betragtning 43-46) efter vedtagelsen af beslutningen om rustfrit stål, men de blev senere genoptaget (betragtning 45). Individuelle data om de ordrer, der skulle effektueres i fjerde kvartal 1990 og i første kvartal 1991 af sagsøgeren og af andre deltagende virksomheder, blev sendt til Poutrelles-udvalgets sekretariat og rundsendt af Walzstahl-Vereinigung i december 1990 og januar 1991 (beslutningens betragtning 46 og bilag 1, punkt 28).

371 Denne udveksling af oplysninger inden for Poutrelles-udvalget blev suppleret med en udveksling af oplysninger gennem Walzstahl-Vereinigung. Kommissionen henviser i denne forbindelse til to samlinger af tabeller fra henholdsvis den 1. oktober og den 23. november 1990, der giver en oversigt over sagsøgerens og andre virksomheders foretagne leverancer og modtagne ordrer på forskellige markeder i Fællesskabet. Den første samling tabeller, som blev udarbejdet med henblik på mødet i Poutrelles-udvalget den 9. oktober 1990, gav en oversigt over de mængder, der var leveret fra januar til juli 1990, angivet på månedsbasis. Den indeholdt tillige en række opgørelser på ugebasis for tiden mellem den 2. juni og den 22. september 1990 af ordrerne på leverancer i tredje og fjerde kvartal 1990. Tabellerne af 23. november 1990, som blev udarbejdet med henblik på mødet i Poutrelles-udvalget den 4. december 1990, indeholdt tal, der var opstillet på samme måde, men af nyere dato, vedrørende de mængder, der var leveret mellem januar og september 1990, og ordrerne på leverancer i fjerde kvartal 1990 (beslutningens betragtning 47 og 48).

372 I beslutningens betragtning 49-60 og betragtning 268 anfører Kommissionen, at der i forbindelse med disse udvekslinger af oplysninger ofte fandt drøftelser sted i Poutrelles-udvalget, hvorunder virksomhederne klagede over deres konkurrenters

adfærd vedrørende ordrer eller udførsler samt over afvigelser mellem de oplyste ordrer og de foretagne leverancer.

1. Spørgsmålet om rigtigheden af de faktiske omstændigheder

373 Sagsøgeren har for det første gjort gældende, at de tyske producenter kun udvekslede aggregerede tal, som ikke gjorde det muligt for deres konkurrenter at få kendskab til de individuelle markedsandele, prispolitikken eller de aktuelle eller fremtidige tendenser på markedet. For det andet bestrider sagsøgeren, at selskabet gennem Walzstahl-Vereinigung og fra december 1990 genoptog udvekslingen af oplysninger om ordrer på leverancer (beslutningens betragtning 46 og 263). Beskyldningen herfor er ikke forenelig med den omstændighed, at de tabeller, der nævnes i punkt 75 i meddelelsen af klagepunkter, kun indeholder aggregerede tal. For det tredje er det i beslutningens betragtning 48 fremførte klagepunkt om, at Walzstahl-Vereinigung udsendte statistikker vedrørende den enkelte virksomhed, ikke underbygget med noget bevis.

374 Hvad for det første angår kontrollen med ordrer og leverancer mellem juli 1988 og juli 1990 bemærker Retten, at det klart fremgår af de dokumenter, der nævnes i beslutningens bilag 1, at der var tale om en udveksling af tal vedrørende den enkelte virksomhed og det enkelte land, og at sagsøgeren deltog heri.

375 Med hensyn til genoptagelsen af kontrollen i december 1990 (beslutningens betragtning 46, sidste punktum) bemærker Retten, at de ved denne lejlighed udarbejdede tabeller faktisk er opdelt på den enkelte virksomhed (jf. dokumenterne nr. 293, 294 og 295). De aggregerede tabeller, der nævnes i punkt 75 i

meddelelsen af klagepunkter, og som sagsøgeren har henvist til, er flere måneder ældre og vedrører således ikke genoptagelsen af kontrollen i december 1990.

376 Endelig bemærkes, at i modsætning til hvad sagsøgeren har anført, fremgår det af en gennemgang af de af Walzstahl-Vereinigung udarbejdede tabeller, som er dateret den 1. oktober (dokumenterne nr. 1409-1414) og den 23. november 1990 (dokumenterne nr. 1447-1452), og som er nævnt i beslutningens betragtning 48, at de faktisk var opdelt på de enkelte virksomheder. De tabeller, der er omhandlet i punkt 79 og 82 i meddelelsen af klagepunkter, og som sagsøgeren henviser til, er tabeller af en anden art.

377 Retten finder, at udsendelsen af disse to sæt tabeller er bevist ved de lister, der ligger først i det aktmateriale, der blev fundet hos Walzstahl-Vereinigung (dokument nr. 1394 vedrørende mødet den 9.10.1990; dokument nr. 1433 vedrørende mødet den 4.12.1990). Ifølge memoet fra Vygen til Everard af 4. oktober 1990 (beslutningens betragtning 48 og 33, dokumenterne nr. 1337, 1338 og 1339) udsendte Walzstahl-Vereinigung forud for hvert møde i Poutrelles-udvalget »ajourførte statistikker« til sine medlemmer. Indholdet af de omtvistede tabeller, som består af tal vedrørende ordrer og leverancer på forskellige markeder i den periode, som snart ville være afsluttet, svarer faktisk til denne definition. I de ovennævnte lister fra Walzstahl-Vereinigung (dokumenterne nr. 1394 og 1433) er disse tabeller gengivet under betegnelsen »udvikling« af eller »kontrol« med »de tysk-luxembourgske virksomheders leverancer og ordrer«. For så vidt angår mødet den 9. oktober 1990 fremgår det i øvrigt af Vygen's memo, således som det understreges i beslutningens betragtning 48, in fine, at dokumenterne vedrørende dette møde allerede var blevet sendt til TradeARBED den 2. oktober 1990. Det er i øvrigt ikke sandsynligt, at disse dokumenter alene blev sendt til TradeARBED. Det er heller ikke sandsynligt, at Walzstahl-Vereinigung fulgte en anden fremgangsmåde med hensyn til mødet den 4. december 1990.

378 Den af sagsøgeren fremsatte kritik af Kommissionens faktiske konstateringer i beslutningen er følgelig uden grundlag og må i det hele forkastes.

2. Den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder

Sammenfatning af parternes argumentation

379 Sagsøgeren anfægter bemærkningerne i beslutningens betragtning 266, 267, 269 og 271, hvorefter udvekslingen af individuelle oplysninger vedrørende ordrerne og leverancerne er i strid med traktatens artikel 65, stk. 1. Efter sagsøgerens opfattelse er den omstændighed, at en erhvervsdrivende er velunderrettet og råder over oplysninger om konkurrenternes produktion, leverancer og priser, den normale situation i henhold til EKSF-traktaten. Den omtvistede udveksling tjente således til at virkeliggøre det, som efter traktatens artikel 65 anses for den »normale« konkurrence, hvilket begreb forudsætter, at der foreligger et gennemsigtigt marked. Sagsøgeren har i denne forbindelse henvist til sin opfattelse vedrørende betydningen af traktatens artikel 46, 48 og 60 for fortolkningen af artikel 65. For så vidt som Kommissionen, da den fastslog, at de pågældende udvekslinger var forbudt, henholdt sig til beslutninger, som den har truffet i henhold til EF-traktaten (beslutning 87/1/EØF af 2.12.1986 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31/128 — Fedtsyrer), EFT 1987 L 3, s. 17, herefter »beslutningen om fedtsyrer«, og beslutning 92/157/EØF af 17. februar 1992 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.370 og 31.446 — UK Agricultural Tractor Registration Exchange), EFT L 68, s. 19, herefter »beslutningen om en informationscentral for landbrugstraktorer i Det Forenede Kongerige«), har den ikke taget hensyn til de grundlæggende forskelle mellem de to traktater.

380 I øvrigt har sagsøgeren ikke overskredet de grænser, inden for hvilke Kommissionen accepterer ordninger vedrørende informationsudveksling ifølge Kommissionens meddelelse vedrørende aftaler, vedtagelser og samordnet praksis angående samarbejde mellem virksomheder, som blev offentliggjort den 29. juli 1968 (org. ref.: JO C 75, s. 3, berigtiget i JO C 93 af 18.9.1969, s. 3, herefter »meddelelsen fra 1968«). Under alle omstændigheder har Kommissionen ikke undersøgt de vanskeligheder, som kan opstå som følge af sondringen mellem oplysninger, der er neutrale i konkurrencemæssig henseende, og adfærd, der begrænser konkurrencen, og som den anerkendte i afsnit II, punkt 1, i meddelelsen fra 1968.

381 Som svar på Kommissionens argument om, at de konkurrencebegrænsende virkninger af den omtvistede udveksling bl.a. blev forstærket ved, at de udvekslede oplysninger var aktuelle, har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen selv opfordrede virksomhederne til at påse, at statistikkerne var aktuelle. Endvidere er det konkurrencebegrænsende sigte, som Kommissionen mener at kunne udlede af markedets oligopolistiske struktur, under alle omstændigheder en del af EKSF-traktatens system.

382 Den informationsudveksling, som sagsøgeren kritiseres for, er under alle omstændigheder forenelig med traktatens artikel 65, eftersom Kommissionen blev underrettet herom og deltog heri inden for rammerne af traktatens artikel 46, idet den gennemførte og anvendte ordningen med overvågning af markedet i henhold til beslutning nr. 2448/88 samt afkrævede virksomhederne oplysninger om ordrerne og leverancerne.

383 Kommissionen finder, at den udveksling af oplysninger, som virksomhederne foretog i nærværende sag, var uforenelig med traktatens artikel 65 af de i beslutningens betragtning 263-272 anførte grunde.

384 I sit svar af 19. januar 1998 på et skriftligt spørgsmål fra Retten har Kommissionen imidlertid gjort gældende, at de omtvistede informationssystemer ikke udgjorde en selvstændig overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, men en del af mere omfattende overtrædelser, der navnlig bestod i aftaler om prisfastsættelse og om opdeling af markeder. De udgjorde således en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, i det omfang de gjorde det lettere at begå disse andre overtrædelser. På retsmødet, hvor Kommissionen ganske vist gav udtryk for visse tvivl med hensyn til, om Domstolens og Rettens afgørelser i de såkaldte »traktorsager« (Domstolens dom af 28.5.1998, sag C-7/95 P, Deere mod Kommissionen, Sml. I, s. 3111, præmis 88, 89 og 90, og Rettens dom i sagen Deere mod Kommissionen, a.st., præmis 51) direkte kan overføres på EKSF-traktaten, understregede den, at der i nærværende sag ikke alene er tale om en udveksling af oplysninger, men også om, at disse oplysninger er anvendt til skjult samordning, således som det navnlig fremgår af beslutningens betragtning 44-60.

Rettens bemærkninger

— Arten af den overtrædelse, som sagsøgeren beskyldes for

385 Under hensyn til de argumenter, som Kommissionen fremførte i sit skriftlige svar af 19. januar 1998 og i retsmødet, skal det først fastslås, om den overtrædelse, som sagsøgeren beskyldes for i beslutningens betragtning 263-272, udgør en selvstændig overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, eller om den ulovlige karakter af de omtvistede ordninger for udveksling af oplysninger følger af, at de har gjort det lettere at begå de andre overtrædelser, der er fastslået i beslutningen. Dette spørgsmål har ikke alene betydning for den retlige kvalificering af den i sagen omhandlede adfærd, men også for bedømmelsen af, hvorvidt det var berettiget at pålægge en særskilt bøde som straf for denne adfærd (jf. nedenfor).

386 I beslutningens betragtning 267 anfører Kommissionen, at de berørte virksomheder er gået ud over grænserne for, hvad der er lovligt med hensyn til udveksling af oplysninger, for det første fordi de udvekslede oplysninger om hver enkelt virksomheds leverancer og ordrer på leverancer på de forskellige markeder normalt anses for at være strengt fortrolige, og for det andet fordi ordretallene blev ajourført hver uge og hurtigt udsendt til deltagerne, mens leverancetallene blev udsendt kort efter udgangen af det pågældende kvartal. Kommissionen antager på dette grundlag, at »alle de deltagende virksomheder [...] således [havde] et omfattende og detaljeret kendskab til de leverancer, som deres konkurrenter agtede af effektuere, og til deres faktiske leverancer. Disse virksomheder kunne dermed få kendskab til den adfærd, som deres konkurrenter agtede af udvise eller havde udvist på markedet, og tilpasse deres adfærd efter denne«.

387 Kommissionen anfører derefter i beslutningens betragtning 267 og 268, at dette var selve begrundelsen for udvekslingen, idet de udvekslede oplysninger tjente som grundlag for drøftelserne om varestrømmene, som er beskrevet i beslutningens betragtning 49-60. Ifølge Kommissionen fulgte virksomhederne nøje med i disse tal og kontrollerede, om leverancerne svarede til de meddelte ordrer. Under

de nævnte drøftelser lykkedes det parterne at opnå en »bemærkelsesværdig grad af indbyrdes åbenhed«. Kommissionen har tilføjet, at hvis der havde været tale om, at udvekslingen var begrænset til tal af ren historisk værdi uden nogen potentiel indflydelse på konkurrencen, ville sådanne drøftelser have været uforklarlige.

388 Kommissionen har i beslutningens betragtning 269 konkluderet, at parterne således skabte et »system baseret på solidaritet og samarbejde, som tog sigte på at koordinere [deres] forretningsaktiviteter«, og at de dermed »erstattede de normale konkurrencerisici med et praktisk samarbejde, som resulterede i andre konkurrencevilkår end dem, der gør sig gældende under normale markedsforhold«.

389 I beslutningens betragtning 270 og 271 understreger Kommissionen, at udvekslingerne af individuelle oplysninger, som må formodes at ville påvirke virksomhedernes adfærd på markedet, ikke er omfattet af meddelelsen fra 1968. Den har henvist til beslutningerne om fedtsyrer og om en informationscentral for landbrugstraktorer i Det Forenede Kongerige, som blev truffet inden for rammerne af EF-traktaten, og finder, at den i nærværende sag gennemførte udveksling af oplysninger, som omfattede præcise og ajourførte oplysninger om producenternes ordrer og leverancer, hvilket gjorde det muligt at bestemme de forskellige virksomheders adfærd inden for et snævert oligopol, var i strid med traktatens artikel 65, stk. 1.

390 Det følger af det anførte, at Kommissionen har bygget sin retlige vurdering i beslutningens betragtning 263-271 på de særlige træk ved kontrollen og udvekslingen af oplysninger gennem Walzstahl-Vereinigung, herunder drøftelserne om handelsstrømmene, som fandt sted på grundlag af de udvekslede oplysninger, og som er beskrevet i beslutningens betragtning 49-60.

391 Selv om det også fremgår af beslutningen, at kontrollen faktisk gjorde det lettere at begå visse andre overtrædelse, som er gjort gældende over for de berørte virksomheder, navnlig »Traverso-metoden« og aftalen vedrørende det franske marked i fjerde kvartal 1989, indeholder beslutningen intet om, at denne

omstændighed blev taget i betragtning ved den retlige bedømmelse af den omtvistede ordning for udveksling af oplysninger med henblik på traktatens artikel 65, stk. 1.

392 Det må følgelig konkluderes, at de omtvistede ordninger for udveksling af oplysninger i beslutningens betragtning 263-272 er blevet anset for selvstændige overtrædelser af traktatens artikel 65, stk. 1. De argumenter, som Kommissionen fremførte i sit svar af 19. januar 1998 og i retsmødet, må følgelig forkastes, for så vidt som denne retlige bedømmelse hermed søges ændret.

— Kontrolordningens konkurrencebegrænsende karakter

393 Retten minder om, at traktatens artikel 65, stk. 1, hviler på det princip, at enhver erhvervsdrivende selvstændigt skal fastlægge den politik, som han vil følge på det fælles marked.

394 For så vidt angår nærværende sag konstaterer Retten, at de udsendte oplysninger vedrørende deltagernes ordrer og leverancer på de vigtigste markeder i Fællesskabet var opdelt på den enkelte virksomhed og den enkelte medlemsstat. På grundlag af oplysningerne kunne man således få kendskab til den placering, som den enkelte virksomhed havde i forhold til deltagernes samlede afsætning på alle de berørte geografiske markeder.

395 Som følge af ajourføringen og hyppigheden af oplysningerne var virksomhederne i stand til nøje at følge med i hver fase i udviklingen af deltagernes andele af de pågældende markeder.

396 Således blev tallene vedrørende ordrerne på leverancer i et bestemt kvartal (kontrol med ordrerne) indsamlet og distribueret hver uge af Poutrelles-udvalgets sekretariat (beslutningens betragtning 40). Det fremgår endvidere af de dokumenter, der omtales i beslutningens bilag 1, at der normalt forløb mindre end tre uger mellem referencedatoen for en tabel og datoen, hvor den blev udarbejdet eller stillet til rådighed for virksomhederne. Tabellerne vedrørende ordrer, som er nævnt i beslutningens bilag 1, blev ligeledes med en enkelt undtagelse (nemlig den tabel, der nævnes i det anførte bilags punkt 26, og som er dateret omkring to måneder efter det relevante kvartal) udsendt enten før udgangen af det relevante kvartal — i nogle tilfælde endog flere uger før — eller nogle få dage herefter.

397 Hvad leverancetallene angår blev disse under alle omstændigheder udsendt mindre end tre måneder efter udgangen af det pågældende kvartal.

398 Det således beskrevne samarbejde omfattede alene de producenter, som var deltagere i det, og ikke forbrugerne og de andre konkurrenter.

399 Det er i øvrigt ikke bestridt, at udvekslingen vedrørte ensartede produkter (jf. beslutningens betragtning nr. 269), således at der kun var en begrænset konkurrence på grundlag af produkternes egenskaber.

400 For så vidt angår markedets struktur bemærker Retten, at i 1989 tegnede ti af de virksomheder, der havde deltaget i Poutrelles-udvalgets kontrolordning, sig for 2/3 af det beregnede forbrug (beslutningens betragtning 19). Når der foreligger en sådan oligopolistisk struktur på markedet, som i sig selv må formodes at begrænse konkurrencen, er det endnu vigtigere at beskytte virksomhedernes handlefrihed og den konkurrence, der stadig findes.

401 De i beslutningens betragtning 49-60 anførte omstændigheder bekræfter, at de omtvistede systemer klart påvirkede deltagernes handlefrihed, når henses til samtlige konkrete omstændigheder, navnlig at oplysningerne var ajourførte og detaljerede, og at de alene var bestemt for producenterne, samt når henses til produkternes egenskaber og graden af koncentration på markedet.

402 De udsendte oplysninger blev normalt drøftet på regelmæssig basis i Poutrelles-udvalget. Det fremgår — navnlig når henses til de omstændigheder, der er sammenfattet i beslutningens betragtning 268 — at der blev fremsat kritik vedrørende ordrer, som blev anset for at være for store (betragtning 51), og af virksomhedernes leverancer, navnlig til andre medlemsstater (betragtning 51, 53 og 60), hvorved der i visse tilfælde blev foretaget undersøgelser af leverancerne mellem to lande eller to zoner (betragtning 53, 55 og 57). I den forbindelse henviste virksomhederne regelmæssigt til de tidligere tal (betragtning 51, 53, 57 og 58), og man anvendte herved udtrykket »sædvanlige leveringsmønstre« (betragtning 57). Under disse drøftelser blev der fremsat trusler i anledning af en adfærd, der blev anset for urimelig (betragtning 58), og de kritiserede virksomheder forsøgte flere gange at forklare deres adfærd (betragtning 52 og 56). Endelig fremgår det, at udsendelsen af tallene vedrørende leverancerne også blev benyttet til at opdage eventuelle forskelle i forhold til de meddelte ordrer (betragtning 54). På denne måde forstærkede leverancekontrollen effektiviteten af ordrekontrollen (jf. beslutningens betragtning 268).

403 Det følger af det anførte, at de oplysninger, som virksomhederne modtog som led i de omtvistede ordninger, var i stand til at påvirke deres adfærd væsentligt, såvel på grund af den omstændighed, at den enkelte virksomhed vidste, at den nøje blev overvåget af sine konkurrenter, som fordi virksomheden selv i givet fald kunne reagere over for disses adfærd, på grundlag af væsentligt nyere og mere præcise oplysninger end dem, der kunne tilvejebringes af anden vej (jf. Peine-Salzgitter's briefing-notat af 10.9.1990, der citeres i beslutningen betragtning 59, og ifølge hvilket »en udveksling af aggregerede tal alene er (næsten) nytteløst til vort formål (udtalelse fra den tysk-luxembourgske gruppe den 30.8.1990), da det ikke længere vil være muligt at følge med i individuelle udbyderes adfærd«). Af samme grund kunne Kommissionen i beslutningens betragtning 267 med føje anføre, at sådanne oplysninger normalt anses for strengt fortrolige. I modsætning til hvad sagsøgeren har gjort gældende, finder Retten, at sådanne oplysninger, som afslører deltagernes helt aktuelle markedsandele, og som ikke er offentligt tilgængelige, efter selve deres art er fortrolige oplysninger, hvilket bekræftes af

den omstændighed, at eventuelle interesserede virksomheder kun kunne få del i de af sekretariatet udsendte oplysninger på basis af gensidighed (jf. beslutningens betragtning 45).

404 Retten konstaterer i øvrigt, at denne gensidige kontrol i det mindste indirekte blev udført på grundlag af de tidligere tal i en situation, hvor det indtil januar 1987 var Kommissionens politik at søge at opretholde de »sædvanlige leveringsmønstre i handelen«, et udtryk, som deltagerne udtrykkeligt benyttede. Tendensen i samhandelen var følgelig at opdele markederne på grundlag af de nævnte sædvanlige leveringsmønstre.

405 De oplysninger, der blev udsendt som led i den ordning, der var indført af Walzstahl-Vereinigung, og som også vedrørte leveringsordrer og foretagne leveringer, kunne sammenlignes med dem, som er undersøgt i det foregående, såvel hvad angår deres detaljeringsgrad som deres aktualitet (jf. beslutningens betragtning 48). Ordningen blev anvendt i tredje og fjerde kvartal 1990 og indebar, at medlemmerne af Walzstahl-Vereinigung rådede over tabeller, der var opdelt på den enkelte virksomhed i en situation, hvor de fra Poutrelles-udvalgets sekretariat herefter kun modtog aggregerede oplysninger (jf. beslutningens betragtning 48).

406 Følgelig begrænsede de omtvistede systemer for udveksling af oplysninger væsentligt de deltagende producenters beslutningsfrihed, idet de erstattede de normale konkurrencerisici med et praktisk indbyrdes samarbejde.

407 Det fremgår tillige af det anførte, at den adfærd, som sagsøgeren kritiseres for, ikke er omfattet af afsnit II, punkt 1, i meddelelsen fra 1968, som efter sine egne ord ikke finder anvendelse på udveksling af oplysninger, som begrænser deltagernes handlefrihed eller kan fremme en samordnet adfærd på markedet. I øvrigt er der i nærværende sag tale om en udveksling af individuelle oplysninger på et oligopolistisk marked for ensartede produkter, hvormed det tilsigtedes at opdele markederne på grund af de traditionelle handelsstrømme.

408 For så vidt som sagsøgeren som begrundelse for de omtvistede ordninger og virksomhedens deltagelse i disse har henvist til traktatens artikel 60, kan virksomhedens argumentation ikke tiltrædes. For det første vedrører denne bestemmelser kun prisområdet og angår ikke oplysninger om de markedsførte mængder. For det andet skal den offentliggørelse af priserne, der foreskrives i traktatens artikel 60, stk. 2, bl.a. være til gavn for forbrugerne (jf. navnlig dommen i sagen Frankrig mod Den Høje Myndighed, a.st., org. ref.: Rec. 1954, s. 7, på s. 23), hvorimod det alene var de deltagende producenter, der havde gavn af de omtvistede ordninger. Traktatens artikel 47 tillader heller ikke under nogen omstændigheder, at Kommissionen offentliggør oplysninger om virksomhedernes konkurrencemæssige adfærd vedrørende mængderne, som blot er til fordel for producenterne. Af de samme grunde kan sagsøgeren ikke påberåbe sig et almindeligt princip om transparens inden for EKSF-traktaten, da der i nærværende sag er tale om fortrolige oplysninger, som efter selve deres art udgør forretningshemmeligheder.

409 For så vidt angår de anbringender, der støttes på EKSF-traktatens artikel 5, 46, 47 og 48 og på beslutning nr. 2448/88, og hvorefter det er nødvendigt at udveksle oplysninger som led i samarbejdet med Kommissionen, må det fastslås, at der i disse bestemmelser ikke findes nogen som helst udtrykkelig hjemmel for en udveksling af oplysninger mellem virksomheder som den i nærværende sag omhandlede. Spørgsmålet om, hvorvidt GD III ved sin adfærd stiltiende gav tilladelse til en sådan udveksling, vil blive behandlet i afsnit D nedenfor.

410 Med dette forbehold, og når navnlig henses til traktatens grundlæggende princip om, at den i traktaten omhandlede konkurrence består i, at økonomisk uafhængige og konkurrerende enheder frit udfolder deres kræfter og strategier på markedet (dommen i sagen Nederlandene mod Den Høje Myndighed, a.st.), finder Retten, at Kommissionen ikke har begået en retlig fejl ved i beslutningens betragtning 271 at henvise til nogle beslutninger, som den har vedtaget på EF-traktatens område vedrørende oligopolistiske markeder. Hvad særlig angår beslutningen om en informationscentral for landbrugstraktorer i Det Forenede Kongerige skal der mindes om, at såvel Retten som Domstolen har fastslået, at på et stærkt koncentreret oligopolistisk marked kan en udveksling af oplysninger om markedet gøre det muligt for virksomhederne at få kendskab til deres konkurrenters placering på markedet og deres forretningsstrategi, hvilket mærkbart vil begrænse den konkurrence, der findes mellem de erhvervsdrivende (Rettens dom i sagen Deere mod Kommissionen, a.st., præmis 51, og Domstolens dom i sagen

Deere mod Kommissionen, a.st., præmis 88, 89 og 90). Retten finder, at dette så meget mere gælder, når de udvekslede oplysninger som i nærværende sag var genstand for drøftelser på regelmæssig basis mellem de deltagende virksomheder.

411 Retten understreger endelig, at når henses til dels karakteren af de drøftelser, der fandt sted inden for Poutrelles-udvalget og de i denne forbindelse udvekslede oplysninger, dels til ordlyden af meddelelsen fra 1968, kunne de berørte virksomheder ikke nære rimelig tvivl om, at de pågældende udvekslinger havde til formål at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence, og følgelig heller ikke om, at der var tale om forbudte udvekslinger i henhold til traktatens artikel 65, stk. 1. Den samme konklusion fremgår i øvrigt af det af Retten anførte i afsnit D nedenfor. De vanskeligheder, der angiveligt kan være ved at bedømme, om en adfærd er forbudt, berører under alle omstændigheder ikke forbuddet selv, som har en objektiv karakter. Retten finder i øvrigt, at Kommissionen i beslutningens betragtning 266-271 i tilstrækkeligt omfang har begrundet sin opfattelse, hvorefter de omtvistede ordninger var i strid med den normale konkurrence.

412 Det fremgår i det hele af det anførte, at sagsøgerens anbringender vedrørende udvekslingen af oplysninger dels inden for Poutrelles-udvalget, dels gennem Walzstahl-Vereinigung i det hele må forkastes, med forbehold af Rettens konstateringer i afsnit D nedenfor.

Praksis på de forskellige markeder

1. Prisfastsættelse på det tyske marked

413 I beslutningens artikel 1 beskylder Kommissionen sagsøgeren for at have deltaget i en aftale om fastsættelse af priser på det tyske marked. Den relevante periode

med henblik på bøden er tre måneder. I beslutningens betragtning 273 opregner Kommissionen forskellige former for adfærd, der betegnes som konkurrencebegrænsende praksis på det tyske marked. Den anfører følgende i første og tredje led:

»— Peine-Salzgitter, Thyssen og TradeARBED indgik forskellige prisfastsættelsesaftaler, den første i december 1986 (se betragtning 147 og 148).

[...]

— På et møde i januar 1988 vedtog Peine-Salzgitter, TradeARBED, Hoesch, Saarstahl og Thyssen fælles prishenstillinger, og de nåede til enighed om vigtige aspekter af deres fremtidige prispolitik (se betragtning 150).«

I femte led anfører Kommissionen følgende:

»— Ved mindst to lejligheder i 1989 enedes en række producenter om at begrænse deres leverancer til det tyske marked med henblik på at stabilisere dette marked. Blandt disse virksomheder er det kun muligt at pege på Peine-Salzgitter som deltager i den første af disse aftaler (se betragtning 153) [...]«

414 Sagsøgeren har benægtet at have deltaget i en aftale om fastsættelse af priser på det tyske marked. Virksomheden har navnlig kritiseret Kommissionen for, at den ikke i beslutningens betragtning 147-154 og 273 har angivet, hvilken periode på tre måneder der er lagt til grund for bøden. Beslutningens ordlyd fører ikke nødvendigvis til den fortolkning, som Kommissionen har fremført i sit svarskrift, og ifølge hvilken der var tale om andet kvartal 1989, men fører snarere til, at den relevante periode f.eks. ligger i første kvartal 1987.

415 Kommissionen har i sine skriftlige indlæg anført, at indgåelsen af en aftale vedrørende andet kvartal 1989 bekræftes af Peine-Salzgitter's notat af 20. april 1989, der omtales i beslutningens betragtning 153, og ifølge hvilket de deltagende producenter ikke ville lægge pres på det tyske marked i nævnte kvartal. Efter Kommissionens opfattelse kan dette kun forstås således, at tillæggene ikke måtte forhøjes. Den af sagsøgeren fremførte opfattelse, hvorefter den relevante periode muligt kan ligge inden for første kvartal 1987, som ikke er omfattet af bøden (beslutningens betragtning 314), finder ingen støtte i beslutningens betragtning 314, 273 eller 147-153.

416 Under retsmødet gjorde Kommissionen imidlertid gældende, at den påtalte aftale er den, der omtales i beslutningens betragtning 273, tredje led, dvs. aftalen om den adfærd, der skulle følges »i forbindelse med fremtidige prisbekendtgørelser«, som blev indgået den 20. januar 1988. Denne aftale varede klart i hvert fald til den 18. april 1989 (jf. beslutningens betragtning 152).

417 Retten bemærker, at fastsættelsen af priser på det tyske marked, som sagsøgeren beskyldes for, i beslutningens artikel 1 angives som vedrørende tiden efter den 30. juni 1988 (jf. den præcise henvisning til en overtrædelsesperiode på tre måneder). Alle de former for konkurrencebegrænsende praksis på dette marked, som sagsøgeren menes at have deltaget i, angår imidlertid ifølge beslutningens betragtning 273 tiden før den nævnte dato.

418 Det samme gælder for den adfærd, som Kommissionen omtalte i retsmødet, og som påtales i den nævnte betragtning 273, tredje led. Det fremgår af beslutningens artikel 1, og især af afsnittene vedrørende TradeARBED og Hoesch, at denne adfærd, som vedrører tiden før den 30. juni 1988, ikke er taget i betragtning med henblik på bøden. Beslutningen indeholder i øvrigt ingen nærmere angivelse vedrørende varigheden af den aftale, der blev indgået den 20. januar 1988. Hertil kommer, at den i retsmødet afgivne forklaring er uforenelig med det anførte i beslutningens artikel 1 om, at en periode på et kvartal blev lagt til grund med henblik på den bøde, sagsøgeren er pålagt, for så vidt som der efter denne angivelse skulle have været anvendt en periode på mindst ni måneder (fra 30.6.1988 til 18.4.1989).

419 For så vidt angår henvisningen i Kommissionens skriftlige indlæg til den adfærd, der omtales i det briefing-notat, der er omhandlet i beslutningens betragtning 153 (dokumenterne nr. 3150, 3151 og 3152), skal det bemærkes, at den nævnte betragtning 153 har følgende indhold:

»Ifølge et briefing-notat af 20. april 1989, som Peine-Salzgitter havde udfærdiget med henblik på et forestående møde med forhandlere den 21. april 1989, havde man på det sidste møde i dette forum den 16. februar 1989 aftalt, at de deltagende producenter ikke ville lægge pres på markedet i andet kvartal af 1989. Forfatteren noterer, at dette synes at have været tilfældet.«

420 Heraf har Kommissionen selv i beslutningens betragtning 273, femte led, udledt, at »det kun [er] muligt at pege på Peine-Salzgitter som deltager« i denne adfærd. Eftersom det nævnte dokument faktisk ikke angiver navnene på de andre virksomheder, som den 16. februar 1989 angiveligt havde aftalt ikke at lægge pres på det tyske marked, kan det ikke gøres gældende over for sagsøgeren.

421 For så vidt som Kommissionen har henvist til den i samme dokument nævnte omstændighed, at virksomhederne havde aftalt ikke at forhøje pristillæggene for størrelse, kan dens argumentation heller ikke tages til følge. Mens denne påståede aftale om pristillæg ifølge det nævnte dokument blev indgået på det sidste møde i Poutrelles-udvalget før den 20. april 1989, dvs. på mødet den 19. april 1989, blev den aftale, der kritiseres i beslutningens betragtning 153 og betragtning 273, femte led, indgået den 16. februar 1989 under et møde med forhandlerne. Aftalen, som blev indgået i Poutrelles-udvalget under mødet den 19. april 1989, kritiseres i øvrigt særskilt i beslutningens betragtning 245 og 125 samt i artikel 1 som led i en række former for adfærd, der betegnes som »harmonisering af tillæg«.

422 Det følger af det anførte, at beskyldningen i beslutningens artikel 1 om, at sagsøgeren deltog i en fastsættelse af priser på det tyske marked efter den 30. juni

1988, ikke finder nogen støtte i beslutningens betragtninger. Følgelig må beslutningens artikel 1 annulleres for så vidt angår denne beskyldning.

2. Fastsættelse af priser på det italienske marked

423 I beslutningens artikel 1 anklager Kommissionen sagsøgeren for at have deltaget i en fastsættelse af priser på det italienske marked. Den for bøden relevante periode er på tre måneder. I beslutningens betragtning 275 redegør Kommissionen for en række former for konkurrencebegrænsende praksis på det italienske marked. Den anfører i denne betragtnings andet og ottende led følgende:

»— Der blev på et eller andet tidspunkt efter dette møde [af 7.4.1987] indgået yderligere prisaftaler (se betragtning 157 til 159). Der er beviser for, at i det mindste Peine-Salzgitter og Ferdofin deltog i disse aftaler.

[...]

— Der blev aftalt priser mellem TradeARBED, Peine-Salzgitter, Saarstahl, Unimétal, Thyssen og Ferdofin på et møde den 15. maj 1990 (se betragtning 170 og 171).«

424 Ifølge sagsøgeren har Kommissionen ikke inden for perioden fra begyndelsen af 1987 til midten af 1990 (beslutningens betragtning 275 og 155-171) nærmere angivet den periode på tre måneder, som omfattes af den aftale, selskabet skulle have deltaget i. Som svar på den argumentation, Kommissionen har fremført i svarskriftet, har sagsøgeren anført, at der ikke foreligger noget bevis for, at priserne for tredje kvartal 1990 blev fastsat på et møde den 15. maj 1990. I øvrigt giver de i beslutningens betragtning 157 og 158 nævnte dokumenter ikke

grundlag for at konkludere, at sagsøgeren deltog i en eventuel samordning vedrørende priserne.

425 Retten finder for det første, at det kun er den overtrædelse, der er nævnt i beslutningens betragtning 275, ottende led, der svarer til den, der påtales i artikel 1, for så vidt angår fastsættelsen af priser på det italienske marked. Den overtrædelse, der er nærmere beskrevet i beslutningens betragtning 157 og 158, og som sagsøgeren har henvist til, er navnlig ikke i overensstemmelse hermed og ligger før den 30. juni 1988.

426 Det må for det andet fastslås, at eksistensen af den af Kommissionen påstående aftale, som skal være indgået under et møde den 15. maj 1990, og som sagsøgeren deltog i (beslutningen betragtning 171), er bevist i fornødent omfang ved indholdet af det interne memo af 18. maj 1990, der blev udarbejdet af Poutrelles-udvalgets sekretariat (beslutningens betragtning 170, dokumenterne nr. 2266, 2267 og 2268). De deri omtalte priser betegnes ikke som blot værende selskabet Ferdofin's planlagte priser, men som priserne på det italienske marked generelt. De blev endvidere ikke blot behandlet som en prognose, men blev efter indholdet af det samme memo »bekræftet« i nogle tilfælde og »forhøjet i mindre omfang« i andre. De blev endelig betegnet »resultat« af mødet den 15. maj 1990, en betegnelse, der udelukker antagelsen om, at Ferdofin fastsatte dem selvstændigt.

427 Mette's vidneudsagn i retsmødet berører ikke denne bedømmelse af de grunde, der er anført i den dags dato afsagte dom i sagen Preussag mod Kommissionen, sag T-148/94.

428 Det følger af det anførte, at sagsøgerens argumentation vedrørende klagepunktet om fastsættelse af priser på det italienske marked i det hele må forkastes.

Fastsættelse af priser på det danske marked som led i Eurofer/Skandinavien-gruppens virksomhed

429 I beslutningens artikel 1 beskyldes sagsøgeren for at have deltage i en overtrædelse i form af fastsættelse af priser på det danske marked. Den relevante periode med henblik på bøden er 30 måneder.

430 Begrundelsen, som er anført i forbindelse med dette klagepunkt, findes i beslutningens betragtning 177-209 (vedrørende de faktiske omstændigheder) og betragtning 284-296 (vedrørende den retlige vurdering). Kommissionen, som hovedsagelig bygger på mødereferaterne, beskriver en række former for adfærd, som den betegner som aftaler om fastsættelse af målpriser for de skandinaviske markeder, som angiveligt blev indgået fra kvartal til kvartal på møderne i Eurofer/Skandinavien-gruppen på baggrund af en enkelt kontinuerlig rammeaftale (betragtning 288, 289, 291 og 294). I det omfang disse aftaler vedrører det danske marked, anser Kommissionen dem for omfattet af traktatens artikel 65, stk. 1 (præmis 286, 287, 292 og 293).

431 Sagsøgeren bestrider at have deltaget i aftaler om fastsættelse af priser på det danske marked i den pågældende periode. Virksomheden har navnlig gjort gældende, at møderne i Eurofer/Skandinavien-gruppen ikke blev brugt til at fastsætte priserne på det danske marked i henhold til en »overordnet plan« (beslutningens betragtning 287), men til at drøfte situationen på markederne i Fællesskabet og på de skandinaviske markeder, til at diskutere prisskøn og til at udstrække den udveksling af oplysninger, der lovligt fandt sted inden for rammerne af Eurofer, til de skandinaviske producenter. Der var bl.a. tale om at give oplysninger om de prislister, der gjaldt for det danske marked. Der blev navnlig givet meddelelse om forhøjelserne af de tyske priser under henvisning til udgangspunktet Oberhausen, som efter reglerne i traktatens artikel 60 var bestemmende for priserne for eksport til Danmark. Eftersom de norske og de svenske producenters lister i almindelighed lå på et højere niveau end fællesskabsproducenternes lister, var den laveste liste inden for denne sidstnævnte gruppe nødvendigvis afgørende for konkurrencen. Den almindelige anvendelse af denne prisliste udgjorde derfor ikke en aftale om priserne. Sagsøgeren har yderligere anført, at Kommissionen var bekendt med de pågældende prisforhøjelser, og at de skøn, der blev drøftet i Eurofer/Skandinavien-gruppen, hyppigt lå under de gældende listepriser.

432 Under henvisning til en række dokumenter vedrørende kontakterne mellem Kommissionens GD I og de skandinaviske myndigheder, der blev oversendt til Retten i medfør af artikel 23 i EKSF-statutten for Domstolen og indgik i sagens aktmateriale efter kendelsen af 10. december 1997, såvel som til de dokumenter, der blev fremlagt på retsmødet, vedrørende »overenskomsterne« mellem på den ene side Fællesskabet og på den anden side Norge, Sverige og Finland (præmis 15 ovenfor), har parterne endvidere i et fælles indlæg i retsmødet gjort gældende, at såvel Kommissionen som de skandinaviske myndigheder var bekendt med aktiviteterne i Eurofer/Skandinavien-gruppen og ligefrem tilskyndede til dem, idet disse aktiviteter var afgørende for gennemførelsen af de nævnte »overenskomster«. Under disse omstændigheder kan der efter sagsøgerens opfattelse ikke være tale om en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1.

433 Retten bemærker for det første, at sagsøgeren ikke i enkeltheder har bestridt Kommissionens bedømmelse, ifølge hvilken de i beslutningens betragtning 184-209 beskrevne dokumenter udgør et tilstrækkeligt bevis for, at der fandtes en ordning med møder, hvorunder der blev indgået aftaler om de målpriser, der skulle anvendes i Danmark mellem den 5. februar 1986 og den 31. oktober 1990.

434 Efter at have gennemgået disse dokumenter — dvs. referaterne og andre dokumenter vedrørende møderne den 5. februar 1986, 22. april 1986, 30. juli 1986, 28. oktober 1986, 3. februar 1987, 28. april 1987, 4. august 1987, 4. november 1987, 2. februar 1988, 25. juli 1988, 3. november 1988, 1. februar 1989, 25. april 1989, 31. juli 1989, 30. oktober 1989, 31. januar 1990, 24. april 1990, 31. juli 1990 og 31. oktober 1990, der er omtalt i beslutningens betragtning 184-209 — finder Retten, at de bekræfter Kommissionens bedømmelse.

435 Retten bemærker navnlig, at der foreligger en række dokumenter, der henviser til »programmeringen« af priserne (betragtning 184, 192, 193 og 195), til »fastsættelse« af priser eller til »fastsatte« eller »vedtagne« eller »aftalte« priser (betragtning 184, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 200, 201 og 204). Retten bemærker endvidere, at der foreligger en lang række dokumenter, som omtaler priser, der skulle »bibeholdes« eller »forblive uændret« (betragtning 204, 205, 207 og 208), forslag, der skulle vedtages på et kommende møde (betragtning 199), henvendelser til virksomhederne med anmodning om, at de ikke oplyser kunderne om priserne før et kommende møde (betragtning 198 og 201),

meddelelse om de beslutninger, der blev truffet vedrørende priser på visse møder (betragtning 187, 188, 189, 190, 191, 197 og 205), og meddelelser om, at de priser, der var besluttet på et tidligere møde, var blevet opnået (beslutningens betragtning 184, 193, 195, 200, 202, 203 og 204).

436 Således finder Retten, at indholdet af møderne i Eurofer/Skandinavien-gruppen fuldt ud bekræftes af et notat fra gruppens formand af 11. februar 1990, som citeres i beslutningens betragtning 206:

»[...] Til dato har vi modtaget positive reaktioner på vore møder, og en række repræsentanter for andre produkter er endda misundelige over vores klubs resultater og enighed.

Dette siger jeg ikke for ingenting, for i første kvartal er det ikke alle, der har spillet efter reglerne, og det gælder navnlig handelsstålbranchen. Derfor anmoder jeg Dem om — som repræsentanter for Eurofer/Skandinavien-klubben og til gavn for vore virksomheder — at gøre Deres bedste for at sikre, at vi kan forlade dette lokale med en fast beslutning om at stabilisere markedet og dermed redde vores klubs ære.«

437 Da det er bevist i fornødent omfang, at der forelå aftaler om målpriser for Danmark, kan sagsøgerens anbringende om, at virksomhederne blot drøftede situationen på markedet, diskuterede prisskøn og mere generelt udvekslede oplysninger, ikke tiltrædes.

438 Denne bedømmelse er så meget rigtigere, som sagsøgeren gør gældende, at de prislister, der blev fastsat med henvisning til udgangspunktet Oberhausen, var bestemmende for konkurrencen på det danske marked, og at det følgelig var naturligt at gøre medlemmerne af Eurofer/Skandinavien-gruppen bekendt med ændringerne af disse lister.

439 Det skal understreges, at sagsøgerens opfattelse generelt modsiges af selve den omstændighed, at der forelå aftaler vedrørende det danske marked, der var indgået inden for Eurofer/Skandinavien-gruppen som led i aktiviteter, der særlig vedrørte de skandinaviske markeder, idet disse aftaler er selvstændige i forhold til dem, der blev indgået inden for Poutrelles-udvalget for det tyske marked og andre markeder i Fællesskabet. I det mindste en af disse aftaler, som blev indgået på mødet den 30. juli 1986 (beslutningens betragtning 188), bestemmer udtrykkeligt, at de tyske priser skal anvendes på det danske marked. Disse aftaler ville ikke have været nødvendige, hvis der blot havde været tale om at følge anvendelsen af de tyske priser, under hensyn til konkurrencen og de gældende bestemmelser.

440 Retten finder, at sagsøgerens deltagelse i de aftaler, der blev indgået inden for Eurofer/Skandinavien-gruppen, er tilstrækkeligt godtgjort i beslutningens betragtning 285, 180 og 181. Det fremgår heraf, at sagsøgeren deltog i alle møderne i denne gruppe, med undtagelse af mødet den 25. juli 1988. Ifølge beslutningens betragtninger lægges aktiviteterne i denne gruppe samtlige deltagende virksomheder til last (beslutningens betragtning 287 og 289). Den eneste forskel vedrører ansvarsfordelingen mellem henholdsvis Eurofer's medlemsvirksomheder og de skandinaviske producenter (beslutningens betragtning 294 og 295).

441 De omhandlede aftaler vedrørte fastsættelse af priserne i traktatens artikel 65, stk. 1, litra a)'s forstand og var følgelig forbudt efter denne bestemmelse.

442 Denne bedømmelse påvirkes ikke af den af sagsøgeren fremførte omstændighed — som imidlertid på ingen måde er godtgjort for Retten — at de aftalte priser var lavere end priserne i henhold til de gældende prislister, og heller ikke af den omstændighed, at Kommissionen var bekendt med prisstigningerne som sådan.

443 For så vidt angår de under retsmødet fremførte anbringender, som støttedes på, at GD I havde eller burde have haft kendskab til aktiviteterne i Eurofer/Skandinavien-gruppen inden for rammerne af de »overenskomster«, som på daværende tidspunkt var gældende mellem Fællesskabet og Norge, Sverige og

Finland, bemærker Retten indledningsvis, at dokumenterne nr. 9773-9787, som er indgået i sagsakten i henhold til kendelsen af 10. december 1997, udgør omstændigheder, der er fremkommet under sagens behandling, således at artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement ikke hindrer sagsøgeren i at fremsætte nye anbringender, der støttes på disse dokumenter.

444 I så henseende bemærkes, hvad først angår perioden 1986 til 1988, at det fremgår af de skrivelser og memoranda, der blev udvekslet mellem Fællesskabet og de norske, svenske og finske myndigheder, at der i den nævnte periode fandtes visse »overenskomster« mellem de berørte parter vedrørende opretholdelse af de traditionelle handelsstrømme [jf. punkt c) i de skrivelser, der blev udvekslet med Norge den 4.3.1986, den 11.3.1987 og den 10.2.1988; punkt c) i de skrivelser, der blev udvekslet med Finland den 4.3.1986, den 10.4.1987 og den 12.2.1988; punkt 13, 14 og 15 i skrivelsen af 4.3.1986 og punkt 8, 9 og 10 i skrivelserne af 13.2.1987 og 5.2.1988, der blev udvekslet med Sverige]. Ifølge afsnit V, punkt 10, i beslutningen om rustfrit stål betød dette i praksis, at de skandinaviske jern- og stålvirksomheders udførsler til Fællesskabet skulle bibeholdes på deres hidtidige niveau, og at der ikke måtte ske nogen ændring med hensyn til deres regionale fordeling, deres produktmæssige sammensætning eller deres leveringsrytme (»triple clause«).

445 Retten har navnlig undersøgt følgende dokumenter: meddelelse fra Kommissionen til Rådet af 13. november 1986 om handelspolitikken over for tredjelande inden for stålsektoren (KOM(86) 585 endelig udg.), som blev fremlagt af sagsøgerne i retsmødet; et notat af 30. maj 1985 (dokument nr. 9774) vedrørende et møde den 29. maj 1985 med de svenske myndigheder vedrørende visse svenske leverancer af stangjern og -stål i Danmark, hvoraf det fremgår, at en repræsentant for GD I havde benyttet lejligheden til at henlede de svenske myndigheders opmærksomhed på den betydning, som Kommissionen tillagde opretholdelsen af en »gentlemen's agreement« mellem Eurofer og sammenslutningen af svenske stålvirksomheder med henblik på at sikre den harmoniske udvikling af samhandelen med jern- og stålprodukter mellem Fællesskabet og Sverige; et memorandum af 30. maj 1985, som blev fremlagt under den administrative procedure af de svenske virksomheder Ovako Profiler AB og SSAB Svenskt Stål AB, og som findes i det sagsmateriale, der blev oversendt til Retten i henhold til artikel 23 i EKSF-statutten for Domstolen, og som parterne fik adgang til ved kendelsen af 10. juni 1996; et håndskrevet notat vedrørende et møde mellem GD I og de svenske myndigheder, som tilsyneladende fandt sted den 4. december 1985 eller 1986; et notat vedrørende et konsultationsmøde mellem fællesskabsmyndighederne og de svenske myndigheder, som fandt sted den 20. november 1986 (dokumenterne nr. 9777-9784); og et notat vedrørende et møde i »Contact Group ECSC-Sweden« den 11. og 12. juni 1987.

446 Under hensyn til de omstændigheder, der fremgår af disse dokumenter, finder Retten for det første, at det ikke kan udelukkes, at aktiviteterne i Eurofer/Skandinavien-gruppen udsprang af EF-myndighedernes og de skandinaviske myndigheders fælles ønske om at begrænse udførslerne af jern- og stålprodukter til deres traditionelle niveau inden for rammerne af de ovenfor omtalte »overenskomster«. Det fremgår således af dokumenterne, at dette mål ikke kunne været nået uden et samarbejde mellem de berørte virksomheder, navnlig inden for rammerne af de »gentlemen's agreements«, som var indgået mellem Eurofer's medlemsvirksomheder og de skandinaviske jern- og stålvirksomheder.

447 For det andet fremgår det også af dokumenterne, at såvel EF-myndighederne som de skandinaviske myndigheder tilskyndede til indgåelsen af sådanne »gentlemen's agreements« eller i det mindste til, at de berørte virksomheder satte sig i direkte forbindelse med henblik på at løse de problemer, der opstod i forbindelse med de nævnte overenskomster. I øvrigt har Kommissionen i afsnit X, punkt 12, litra a), i beslutningen om rustfrit stål udtrykkeligt indrømmet, at de nævnte overenskomster havde begrænset de pågældende virksomheders frihed til at sælge de tonnager, som de ønskede, og at GD I via en brevveksling indirekte havde tilskyndet de skandinaviske virksomheder til at indgå visse bilaterale aftaler med fællesskabsvirksomhederne.

448 Det er rigtigt, at de omhandlede overenskomster ikke vedrørte aftaler om priserne, men blot en begrænsning af tonnagerne. Når der imidlertid henses til, for det første, at det danske marked på daværende tidspunkt blev anset for traditionelt at være en del af det skandinaviske stålmarked, og for det andet, at underbuddet vedrørende priserne havde bevirket en stigning i de solgte tonnager, kan det ikke udelukkes, at de aftaler om priser på det danske marked, der blev indgået inden for Eurofer/Skandinavien-gruppen, i det mindste delvist blev opfattet som en hensigtsmæssig støtte til de indgående overenskomster mellem Kommissionen og de pågældende skandinaviske lande for årene 1986, 1987 og 1988 med henblik på at opretholde de traditionelle handelsstrømme.

449 Det må ikke desto mindre nævnes, at traktaten ikke indeholder nogen bestemmelse, der tillader sådanne aftaler om priser, og at hverken Rådet, Kommissionen eller virksomhederne har ret til at se bort fra bestemmelserne i traktatens artikel 65, stk. 1, eller frigøre sig fra deres forpligtelse til at overholde dem.

450 Det følger af det anførte, at selv om det antages, at de prisaftaler, der blev indgået inden for Eurofer/Skandinavien-gruppen i 1986, 1987 og 1988, blev indgået i forbindelse med overenskomster, som begrænsede handelsstrømmene mellem Fællesskabet og de skandinaviske lande, og at Kommissionen og/eller de skandinaviske myndigheder i det mindste indirekte tilskyndede til dem eller tolererede dem, udgjorde disse aftaler en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, i det omfang de indebar en fastsættelse af priser på det danske marked.

451 Eftersom de pågældende overenskomster mellem Fællesskabet og de skandinaviske lande var gældende indtil den 31. december 1988, må det imidlertid fastslås, at de misforståelser, som ifølge beslutningen (betragtning 311) kan have foreligget før den 30. juni 1988, antagelig fortsat bestod i hvert fald indtil den 31. december 1988 med hensyn til Eurofer/Skandinavien-aftalerne. Denne omstændighed vil Retten tage hensyn til for så vidt angår fastsættelsen af bøden (jf. nedenfor vedrørende den subsidiære påstand om annullation af beslutningens artikel 4 eller i det mindste nedsættelse af bødens beløb).

452 Med hensyn til perioden efter den 31. december 1988 fremgår det af Kommissionens skrivelse af 5. april 1989 til de norske myndigheder og af skrivelserne af 4. april 1989 og 28. maj 1990 til de svenske myndigheder, som sagsøgte på Rettens anmodning har fremlagt ved skrivelse af 11. maj 1998, at der efter den 1. januar 1989 ikke længere fandtes nogen bestemmelse vedrørende opretholdelse af de traditionelle handelsstrømme mellem Fællesskabet og de pågældende lande. Det følger heraf, at der i hvert fald efter den 1. januar 1989 ikke var nogen begrundelse for at indgå private aftaler mellem de berørte virksomheder om fastsættelse af priser på det danske marked.

453 Hvad endelig angår dokument nr. 9323 af 17. juni 1989, som sagsøgerne henviste til under retsmødet, bemærker Retten, at det vedrører en klage fra de belgiske myndigheder vedrørende visse norske virksomheders angivelige overtrædelse af traktatens artikel 60, som i medfør af artikel 20 i frihandelsaftalen mellem Norge og Fællesskabet fandt anvendelse på de pågældende produkter, og at det således intet har at gøre med den overtrædelse, som sagsøgeren beskyldes for i forbindelse med Eurofer/Skandinavien-aftalerne.

454 Under disse omstændigheder må sagsøgerens anbringender om beslutningens konstatering af aftaler om fastsættelse af priser på det danske marked forkastes.

Konklusioner

455 Med forbehold for Rettens konstateringer i præmis 422 og 451 ovenfor og for den argumentation, der undersøges i afsnit D nedenfor, bemærkes, at gennemgangen af anbringenderne om en tilsidesættelse af traktatens artikel 65, stk. 1, intet har frembragt til støtte for, at Kommissionen skulle have begået en faktisk eller retlig fejl ved konstateringen af de overtrædelser af denne artikel, der er fastslået i beslutningen, og som sagsøgeren bestrider. Rettens gennemgang har heller ikke påvist nogen begrundelsesmangel, navnlig hvad angår sagsøgerens deltagelse i de påtalte overtrædelser.

456 De nævnte argumenter må følgelig i det hele forkastes.

D — *Spørgsmålet om Kommissionens medvirken i de over for sagsøgeren påtalte overtrædelser*

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation

457 Sagsøgeren har i stævningen gjort gældende, at under hele den periode, der omhandles i beslutningen, havde GD III krævet og fra virksomhederne modtaget oplysninger, som disse kun kunne indsamle ved hjælp af indbyrdes udveksling af oplysninger inden for rammerne af Poutrelles-udvalget og inden for deres organisationer. Kommissionen var bekendt med disse aktiviteter, som, når alt

kommer til alt, skyldtes Kommissionens eget initiativ. Sagsøgeren finder følgelig, at disse aktiviteter ikke udgør overtrædelser af traktatens artikel 65, stk. 1.

458 Eftersom andre sagsøgere har fremført lignende søgsmålsgrunde, blev GD III's rolle i nærværende sag gjort til genstand for et fælles indlæg i retsmødet. Sagsøgeren har således tiltrådt den argumentation, som blev fremført vedrørende dette punkt på de pågældende sagsøgeres vegne. Denne række søgsmålsgrunde og argumenter skal følgelig samles med henblik på at undersøge dem under et i nærværende dom.

459 Sagsøgerne har givet en historisk oversigt over Kommissionens medvirken i forvaltningen af jern- og stålkrisen siden 70'erne og dens foranstaltninger efter kriseperiodens slutning og har på dette grundlag gjort gældende, at Kommissionen selv tog initiativ til de i beslutningen påtalte former for adfærd og derefter har tilskyndet til dem eller i det mindste har været bekendt med dem og tolereret dem.

460 Sagsøgerne, som i forskelligt omfang har gjort gældende, at beslutningen har tilsidesat retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse om den berettigede forventning, estoppel-doktrinen eller maksimen »nemo auditur turpitudinem suam allegans«, finder, at Kommissionen under disse omstændigheder ikke med rette kunne straffe de former for adfærd fra virksomhedernes side, som omhandles i beslutningen.

461 For så vidt angår kriseperioden har sagsøgerne først og fremmest henvist til diverse foranstaltninger, som Kommissionen fra 1974 har vedtaget med hjemmel i traktatens artikel 46 og 47 og derefter artikel 58 ff. for at overvinde krisen i den europæiske jern- og stålindustri. De har navnlig henvist til Simonet-planen fra 1977 og Davignon-planen fra 1978 samt til beslutning nr. 2794/80 om indførelse af et tvungent system med produktionskvoter såvel som til de forskellige ledsagende foranstaltninger hertil (jf. præmis 5 ff. ovenfor).

462 Sagsøgerne har nærmere gjort gældende, at det kvotesystem, der blev indført ved beslutning nr. 2794/80, lige fra begyndelsen blev opfattet som udgørende en del af et større hele, der byggede på virksomhedernes horisontale samarbejde, navnlig for så vidt angår indførelsen af de nationale »i-kvoter«, som Kommissionen ønskede anvendt af producenterne med henblik på gennemførelsen af Kommissionens egen ordning vedrørende »I-kvoter«, som gjaldt på fællesskabsniveau.

463 Organisationen Eurofer var i denne sammenhæng hovedbindeleddet mellem Kommissionen og producenterne, navnlig i forbindelse med Eurofer II — Eurofer V-aftalerne, som under hele den åbenbare kriseordning og indtil juli 1988 i det væsentlige havde bestået i indførelsen og forvaltningen af et system med »i-leveringskvoter« på de nationale markeder samt i formidlingen af oplysninger om produktionen og leverancerne. Eurofer-aftalerne indeholdt endvidere bestemmelser om, at deltagerne forpligtede sig til at overholde de mål vedrørende priser, der var fastsat i samarbejde med Kommissionen.

464 Sagsøgerne har endvidere understreget, at udvekslinger af oplysninger var almindeligt forekommende inden for hele stålsektoren, efter at der var erklæret en krisesituation, og har herved henvist til den sag, der gav anledning til Domstolens dom af 10. juli 1985 i sagen Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie mod Kommissionen (sag 27/84, Sml. s. 2385), hvori Kommissionen erkendte, at en vis åbenhed allerede blev praktiseret mellem de store jern- og stålvirksomheder, der var medlemmer af Eurofer, hvorfor visse oplysninger, der stammede fra disse, ikke var omfattet af tjenestehemmeligheden i traktatens artikel 47's forstand.

465 For så vidt angår kriseperioden har sagsøgerne nærmere underbygget deres fremstilling ved hjælp af uddrag af følgende dokumenter, hvoraf nogle er nævnt i præmis 5 ff. ovenfor: Kommissionens anmodning om samstemmende udtalelse fra Rådet om indførelse af et kvotesystem for stålproduktionen (KOM(80) 586 endelig udg., stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 3); Rådets resolution af 3. marts 1981 om politikken for genopretning af jern- og stålindustrien (jf. Rådets pressemeddelelse af 26. og 27.3.1981, stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 4); bilag IV til Kommissionens dokument III/534/85/FR om godkendelse af Eurofer-aftalerne (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 5); skrivelse af 17. januar 1983 fra Andriessen og Davignon til Eurofer (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 6); svaret af 8. februar 1983 fra Eurofer's

formand, Etchegaray, til Andriessen og Davignon (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 7); beslutning nr. 3483/82; nr. 302 i *XIX Almindelige Beretning om De Europæiske Fællesskabers Virksomhed*; beslutning nr. 234/84; referatet af et møde, som fandt sted i Bruxelles den 27. juni 1984 mellem Kommissionen og eksperter fra Eurofer (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 8); et notat udarbejdet af Eurofer efter et møde mellem kommissionsmedlem Narjes og Eurofer's formænd, som fandt sted i Düsseldorf den 26. september 1985 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 9); referatet af et møde, som fandt sted den 16. december 1985 mellem Narjes og Eurofer (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 10); en række breve, der viser, at Kommissionen var involveret i løsningen af tvister mellem producenter vedrørende systemet med »i-kvoter« (stævningen i sag T-151/94; bilag 3, dokumenterne 11 og 12); referatet af mødet den 10. marts 1986 mellem Narjes og Eurofer (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 13); den tidligere nævnte »rapport fra de tre vismænd«; referatet af mødet, som fandt sted den 16. maj 1986 mellem Narjes og Eurofer's ledelse (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 14), og Kommissionens tidligere nævnte meddelelse til Rådet af 16. juni 1988 om stålpolitikken.

466 Selv om den åbenbare kriseordning sluttede den 30. juni 1988, anførte den *XXI Almindelige Beretning om De Europæiske Fællesskabers Virksomhed* i nr. 278, at Kommissionen for en periode på tre år fra den 1. januar 1988 var indstillet på at forlænge kvoteordningen og gennemføre en samordnet plan for kapacitetsnedskæringer som foreslået af Eurofer ved udgangen af 1986. Da Kommissionen imidlertid ikke havde modtaget de minimumstilsagn om lukninger, som i december 1987 blev fastsat som betingelser for en eventuel forlængelse af systemet, havde den ikke foreslået Rådet at forlænge det. Heraf udleder sagsøgerne, at kvotesystemet ikke blev bragt til ophør i juli 1988, fordi Kommissionen mente, at der ikke længere var en åbenbar krise, men for at straffe virksomhederne for deres mangel på samarbejde. Disse omstændigheder viser også, at Kommissionen midt i 1988 var af den opfattelse, at det ikke var i strid med traktatens artikel 65 at anmode virksomhederne om at indgå en aftale om en samordnet nedskæring af deres kapacitet, hvad der imidlertid var lige så usædvanligt som foranstaltningerne vedrørende priser, hvis man fulgte den stive fortolkning af den nævnte bestemmelse, som anlægges i beslutningen. Kommissionen accepterede derfor, at traktatens artikel 65, stk. 1, kan anvendes fleksibelt.

467 For så vidt angår perioden efter den 30. juni 1988 opretholdt Kommissionen indtil november 1988 den ordning med overvågning af leverancerne, der var indført ved beslutning nr. 3483/82. Den fastsatte endvidere den overvågningsordning, som blev indført ved beslutning nr. 2448/88, som pålagde virksomhederne på månedsbasis at give oplysning om produktion og leverancer af visse af deres produkter. Denne beslutning gjaldt indtil juni 1990, men situationen ændrede sig ikke, således som det konkret fremgår af to skrivelser fra to tjenestemænd i Kommissionen, som blev sendt til Eurofer den 10. og 12. september 1990 (bilag 7 og 8 i stævningen i sag T-137/94). Alle disse foranstaltninger havde til formål at øge gennemsigtigheden på markedet for at lette virksomhedernes tilpasning til de eventuelle ændringer af efterspørgslen, uden at denne gennemsigtighed blev opfattet som værende i strid med traktatens artikel 65.

468 På denne baggrund, og navnlig på baggrund af traktatens artikel 46, 47 og 48 og overvågningsordningen som indført ved beslutning nr. 2448/88, blev forbindelserne mellem GD III og producenterne af stålbjælker endog intensiveret i perioden efter den åbenbare kriseordning, idet møderne for »en begrænset kreds« og »konsultationsmøderne« samt »stålfrokosterne« kom til som supplement til de officielle kvartalsmøder, hvorunder man i overensstemmelse med traktatens artikel 46, 47 og 48 drøftede prognoserne.

469 Under henvisning til diverse uddrag af »speaking notes« og andre referater fra møder, der blev holdt efter kriseordningens ophør (jf. bilag 3 til stævningen i sag T-151/94), samt til de interne notater fra GD III, som Kommissionen fremlagde efter kendelsen af 10. december 1997, har sagsøgerne gjort gældende, at Kommissionen kendte og ligefrem tilskyndede til foranstaltningerne vedrørende indsamling og udveksling af oplysninger om ordrerne, leverancerne, det virkelige prisniveau og det forventede niveau for de fremtidige priser, som blev udført af Eurofer og af Poutrelles-udvalget, såvel som harmoniseringen af tillæggene og de andre former for praksis, som virksomhederne kritiseres for i beslutningen.

470 Under disse omstændigheder må de forskellige aftaler og former for praksis, som sagsøgerne kritiseres for — såfremt de anses for bevist — betragtes som lovlige aktiviteter, navnlig henset til bestemmelserne i traktatens artikel 46, 47 og 48 og overvågningsordningen som indført ved beslutning nr. 2448/88.

471 Det fremgår af disse dokumenter, at Kommissionen, og især GD III, satte stor pris på sine møder med producenterne og de oplysninger, som blev givet den i denne forbindelse. Under en ydre form af helt almindelige drøftelser tilskyndede Kommissionen eller godkendte i det mindste producenternes hyppige initiativer til stabilisering af priser og produktion. I lighed med den praksis, der blev fulgt under den åbenbare kriseperiode med hensyn til fordelingen af »I-kvoterne« på kvartalsbasis mellem de nationale markeder (»i-kvoterne«), meddelte Kommissionen producenterne sine synspunkter vedrørende den ønskede udvikling på markedet og overlod det til Eurofer at ordne de praktiske enkeltheder vedrørende de foranstaltninger på markedet, som den anbefalede. I forbindelse med Kommissionens foranstaltning til sanering af markedet spillede den selv en afgørende rolle under de bestræbelser på at begrænse prisvariationerne og produktionen, som producenterne havde iværksat, og disse kunne ikke iværksætte noget uden Kommissionens medvirken eller i det mindste godkendelse. Selv om sagsøgerne indrømmer, at »speaking notes« ikke gengiver de detaljerede oplysninger, der blev udvekslet i Poutrelles-udvalget og brugt til at fastslå pristendenserne og prognoserne vedrørende mængder, gør sagsøgerne gældende, at Kommissionen vidste — eller burde vide — at sådanne udvekslinger af oplysninger mellem producenter var nødvendige med henblik på at forberede drøftelserne med Kommissionen, således som dette havde været tilfældet kort forinden, og at den derfor burde have rådet producenterne til at ændre fremgangsmåden for udarbejdelse af deres prognoser. De nævnte »speaking notes« indeholder tillige mange helt klare henvisninger til drøftelserne af priserne og til Kommissionens og producenternes fælles ønske om at opretholde disses niveau. Kommissionen havde selv forsøgt direkte at styrke prisdisciplinen, f.eks. da den i 1989 overvejede at indføre en ordning, hvorefter producenterne gensidigt skulle underrette hinanden om de anvendte rabatter (jf. stævningen i sag T-151/94, bilag 5).

472 Selv om høringskonsulenten fik tilstillet en komplet samling af mødereferaterne og notaterne vedrørende de mange møder mellem Kommissionen og jern- og stålvirksomhederne igennem denne periode, fremgår det af beslutningens betragtning 312, at Kommissionen har undladt enhver nærmere undersøgelse af denne dokumentation, som den i det hele betegner som irrelevant.

473 Sagsøgerne bestrider ikke, at Kommissionen lejlighedsvis har henvist til traktatens artikel 65, navnlig for at minde om, at den fortsat var fuldt ud

anvendelig under kriseperioden. I mangel af praktiske anvisninger fra Kommissionens side var disse almindelige henvisninger imidlertid uden enhver betydning.

474 Den erklæring, som på Kutscher's forlangende blev indsat i referatet af »konsultationsmødet« den 26. januar 1989, og ifølge hvilken Kommissionen ikke kunne acceptere samordnet praksis vedrørende priser eller mængder i strid med traktatens artikel 65 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 16), gav således ikke producenterne retningslinjer vedrørende den måde, hvorpå de skulle udarbejde prognoserne vedrørende markedet, som Kommissionen havde brug for, og samtidig undlade at foretage »overvågningen« af ordrerne og leverancerne eller at udveksle oplysninger om ændringer af priserne.

475 Det erkendes i beslutningen selv — i betragtning 311 — at der eventuelt var »misforståelser« vedrørende anvendelsen af artikel 65 i en åbenbar kriseperiode. Ifølge sagsøgerne blev usikkerheden ikke fjernet efter den 30. juni 1988. Den blev tværtimod forøget som følge af, at Kommissionen fortsatte sine foranstaltninger på området og samtidig fremsatte udtalelser, hvori det uden yderligere forklaring anføres, at bestemmelserne i traktatens artikel 65 fandt anvendelse.

476 Under disse omstændigheder havde den pressemeddelelse, som Kommissionen udsendte den 4. maj 1988 i forbindelse med indledningen af sagen om rustfrit stål, og hvori den udtalte, at den »ikke ville tolerere ulovlige ordninger« (jf. beslutningens betragtning 305), ikke nogen værdi i praksis. Kommissionsmedlem Van Miert anerkendte i øvrigt på pressekonferencen den 16. februar 1994, at der muligvis havde været en vis usikkerhed i den periode, der fulgte efter den åbenbare kriseperiode. For at fjerne enhver misforståelse burde der følgelig være offentliggjort klare retningslinjer (jf. som et eksempel, der hører under EF-traktaten, retningslinjerne for anvendelse af EF's konkurrenceregler på telekommunikationssektoren, EFT 1991 C 233, s. 2).

477 Det var først i beslutningen om rustfrit stål, som blev vedtaget den 18. juli 1990, at Kommissionen for første gang gav udtryk for, at den misbilligede virksomhedernes adfærd i den omhandlede periode, idet den kritiserede tilsvarende former for praksis som dem, den havde accepteret og ligefrem tilskyndet til. Denne kritik er dermed i modstrid med Kommissionens tidligere holdning, som havde bibragt virksomhederne den formening, at deres praksis var i overensstemmelser med traktatens artikel 65.

478 Sagsøgerne gør gældende, at Kommissionen ændrede sin fortolkning af konkurrencereglerne i EKSF-traktaten ved udgangen af 1990 (jf. præmis 37 og 38 ovenfor). De finder imidlertid, at Kommissionen ikke uden at krænke princippet om beskyttelse af den berettigede forventning kan anvende traktatens artikel 65 på virksomhederne med tilbagevirkende gyldighed, når den i den omhandlede periode havde accepteret ikke at anvende den på de i sagen omhandlede former for praksis og tværtimod havde tilskyndet til disse former for praksis eller i det mindste havde iværksat lignende former for praksis sammen med virksomhederne.

479 Som svar på Kommissionens principielle argument om, at en lempelig administrativ praksis ikke under nogen omstændigheder kan lovliggøre eller retfærdiggøre et retsbrud, har sagsøgerne henvist til Domstolens dom af 12. november 1987 i sagen Ferriere San Carlo mod Kommissionen (sag 344/85, Sml. s. 4435) og af 24. november 1987 i sagen RSV mod Kommissionen (sag 223/85, Sml. s. 4617).

480 Sagsøgerne kritiserer derimod, at man i nærværende sag har anvendt den retspraksis, der fremgår af Domstolens dom af 11. december 1980 i sagen Lucchini mod Kommissionen (sag 1252/79, Sml. s. 3753, præmis 9) og af 28. marts 1984 i sagen Bertoli mod Kommissionen (sag 8/83, Sml. s. 1649, præmis 21), ifølge hvilken den omstændighed, at Kommissionen er mindre nøjeregnende i sin påtalepraksis, ikke kan retfærdiggøre et retsbrud. I nærværende sag havde Kommissionen ikke blot udvist en mindre nøjeregnende holdning over for producenterne af stålbjælker, men havde med fuldt kendskab til omstændighederne tolereret, ja tilskyndet til, de i beslutningen kritiserede former for adfærd.

481 I retsmødet fremlagde sagsøgerne endvidere en detaljeret analyse af de »speaking notes« og dokumenter fra GD III, som var blevet fremlagt på Rettens anmodning. De har endvidere henvist til de for Retten afgivne vidneforklaringer, navnlig Kutscher's forklaring.

Referat af afhøring af vidnerne

482 Ved kendelse af 23. marts 1998 bestemte Retten, at Pedro Ortún, Guido Vanderseypen og Hans Kutscher — der henholdsvis er tjenestemænd og forhenværende tjenestemand i GD III — skulle afhøres som vidner om forbindelserne mellem GD III og jern- og stålindustrien i den overtrædelsesperiode, der er konstateret i beslutningen med henblik på fastsættelsen af bødernes beløb, dvs. fra juli 1988 til udgangen af 1990. Vidnerne blev afhørt af Retten i retsmødet den 23. marts 1998 og aflagde ed som foreskrevet i procesreglementets artikel 68, stk. 5.

483 Ortún, som på daværende tidspunkt var direktør for Direktorat E, »Stål« (senere betegnet »Det Indre Marked og Industrien III«) i GD III, anførte i sin vidneforklaring og i sine svar på Rettens spørgsmål, at konsultationsmøderne med hele jern- og stålindustrien, som fandt sted efter den 30. juni 1988 i henhold til det mandat, som Rådet havde givet Kommissionen den 24. juni 1988, ligesom de møder, der var begrænset til medlemmerne af Eurofer, havde til formål at give Kommissionen et så præcist billede som muligt af situationen og tendenserne på markederne for de forskellige produkter, således at disse kunne overvåges inden for rammerne af beslutning nr. 2448/88, og således at prognoserne kunne udarbejdes, og de supplerede de oplysninger, der indgik fra andre kilder, såsom producenter, der ikke var medlemmer af Eurofer, forbrugerne, forhandlerne og uafhængige sagkyndige, der var udpeget af Kommissionen. Under disse møder talte en repræsentant for industrien normalt som sektortalsmand for hver produktgruppe og gav oplysninger om udviklingen i efterspørgslen, produktionen, leverancerne, lagrene, priserne, udførslerne, indførslerne og de andre markedsparametre i de kommende måneder. Ifølge Ortún forudsatte disse løbende udvekslinger af synspunkter med industrien om de vigtigste markedsparametre, at producenterne holdt møder forud for deres møder med GD III med henblik på at udveksle synspunkter og vurderinger angående de fremtidige

tendenser på markedet for de forskellige produkter, herunder vedrørende priser, men GD III, som ikke modtog referater fra disse interne møder, vidste ikke, hvilke oplysninger der blev udvekslet i den forbindelse, og heller ikke, hvilken brug producenterne gjorde heraf, og beskæftigede sig i øvrigt ikke nærmere med dette spørgsmål. Som svar på Rettens spørgsmål forklarede Ortún, at Kommissionen efter juni 1988 hverken forfulgte en politik med stabilitet i de traditionelle handelsstrømme mellem medlemsstaterne eller det mål, at priserne skulle stige eller opretholdes, men alene forsøgte at undgå, at konjunktursvingningerne gav anledning til pludselige og store prisudsving uden direkte forbindelse med udviklingen i efterspørgslen. Han understregede ligeledes, at selv om GD III hverken havde det mål eller den hovedopgave at undersøge eller påse, at aktiviteterne i tilknytning til informationsudvekslingerne mellem producenterne, som fandt sted før deres møder med direktoratet, var i overensstemmelse med traktatens konkurrenceregler, mindede det dem ved flere lejligheder om, at de skulle overholde bestemmelserne i traktatens artikel 65, og formodede følgelig, at de overholdt dem.

484 Kutscher, der på det pågældende tidspunkt var ledende konsulent i Direktorat E i GD III, oplyste i sin vidneforklaring og i sine svar på Rettens spørgsmål bl.a., at det var efter anmodning fra Narjes, som dengang var medlem af Kommissionen med ansvar for industrien, at han i referatet af konsultationsmødet den 26. januar 1989 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 16) fik indsat påmindelsen om, at »Kommissionen, hvis den opdagede eksistensen af en [...] aftale inden for industrien vedrørende mængder og priser i strid med forskrifterne i EKSF-traktatens artikel 65, ikke ville undlade at træffe passende foranstaltninger i overensstemmelse med reglerne i den nævnte artikel«. Denne advarsel, som Kutscher forklarede allerede at have fremsat i mere eller mindre enslydende vendinger i Det Rådgivende Udvalg for EKSF den 1. og den 20. juni 1988 samt i oktober 1988, skulle gøre det klart for industrien, at den frie konkurrence skulle finde anvendelse fuldt ud ved afskaffelsen af kvotesystemet, under nøje overholdelse af bestemmelserne i traktatens artikel 65, samt forebygge, at der igen opstod et kartel som det, der var konstateret i beslutningen om rustfrit stål.

485 Kutscher indrømmede endvidere, at GD III vidste, at de virksomheder, der var medlemmer af Eurofer, mødtes forud for deres møder med Kommissionen, og at de herunder drøftede udviklingen af de forskellige markedsparametre, således at de nåede frem til et vist mål af enighed om de fremtidige tendenser på markedet,

som derefter var genstand for drøftelserne med GD III. Ifølge hans vidneforklaring ville det have været praktisk umuligt for Kommissionen eller for en erhvervsorganisation som Eurofer at spørge hver enkelt producent individuelt. For at kunne give Kommissionen de oplysninger, den havde brug for, måtte producenterne derfor mødes for at udveksle deres opfattelser og deres skøn vedrørende tendenserne med hensyn til priserne, lagrene, indførslerne osv. Det påhvilede derefter formanden for vedkommende møde at sammenfatte de udvekslede oplysninger og meddele dem til Kommissionen under konsultationsmøderne.

486 Kutscher erkendte navnlig udtrykkeligt, at virksomhederne under møderne udvekslede deres respektive prognoser vedrørende de fremtidige priser for de forskellige produkter, såvel som deres individuelle hensigter i så henseende. Efter Kutscher's opfattelse er en udveksling af oplysninger mellem producenter om deres individuelle, fremtidige hensigter vedrørende priser ikke omfattet af forbuddet mod samordnet praksis i traktatens artikel 65, stk. 1, selv om den faktisk følges af en generel prisudvikling, der er i overensstemmelse med de udvekslede prognoser, forudsat at en sådan udveksling af oplysninger holdes inden for rammerne af konstateringer vedrørende prognoser og ikke fører til nogen aftale, samordning eller hemmelig forståelse vedrørende denne udvikling. Kutscher understregede i den forbindelse, at på et marked som stålmarkedet, og når konjunkturerne er gode, således som det var tilfældet i 1988-1989, vil en prisforhøjelse, som besluttes selvstændigt af en producent, blive kendt meget hurtigt og vil blive fulgt nærmest automatisk og selvstændigt af de fleste af dens konkurrenter, uden at det er nødvendigt med en aftale mellem dem, såfremt denne forhøjelse er i overensstemmelse med konjunkturudviklingen, idet de alle ønsker at drage fordel af den gunstige situation.

487 Kutscher understregede imidlertid, at GD III ikke havde noget kendskab til aftaler eller samordnet praksis, der gik ud over en sådan udveksling af oplysninger mellem virksomhederne, og at de personlige tvivl, som han måtte have haft fra tid til anden i så henseende, blev fjernet af hans samtalepartnere. På dette punkt henviste Kutscher især til konsultationsmødet den 27. juli 1989 (jf. erindringsnotatet fra dette møde af 3.8.1989, som er fremlagt af sagsøgte til opfyldelse af kendelsen af 10.12.1997), hvorunder han på foranledning af en udtalelse fra Poutrelles-udvalgets formand, Meyer, hvorefter markedet var »i ligevægt og endog muliggør mindre prisstigninger fra den 1. oktober 1989«, »havde mindet om den betydning, som Kommissionen tillægger den fuldstændige overholdelse af

prisreglerne i traktatens artikel 65«. Kutscher oplyste at være blevet beroliget ved svaret fra industriens repræsentant, hvorefter »de pågældende virksomheder i disse konkrete tilfælde blot har underrettet forhandlerne og kunderne om den enkeltes hensigter vedrørende forhøjelse af priserne«. I øvrigt havde det på daværende tidspunkt været fast praksis, at stålproducenterne forud gav deres store kunder meddelelse om deres individuelle fremtidige hensigter med hensyn til priser. Kutscher understregede tillige, at i nærværende sag var de beskedne prisstigninger, som producenterne bebudede under møderne i 1988-1989, i overensstemmelse med den gunstige konjunkturudvikling, og at de derfor ikke gav GD III grundlag for mistanke om, at de var resultatet af en samordning. Han tilføjede yderligere, at han under sine mange drøftelser med repræsentanterne for jern- og stålindustrien aldrig fra disse — bortset fra den ovenfor nævnte situation med Meyer — havde fået den mindste oplysning, som kunne give ham anledning til at antage, at industrien foretog samordning vedrørende priser eller mængder, det være sig for bjælker eller for de andre jern- og stålprodukter.

488 Vanderseypen, som på daværende tidspunkt gjorde tjeneste i Direktorat E i GD III, anførte i sin vidneforklaring og i sine svar på Rettens spørgsmål bl.a., at GD III — således som det fremgår af hans sagsnotat af 7. april 1989, som er fremlagt af sagsøgte til opfyldelse af kendelsen af 10. december 1987 — var bekendt med, at Eurofer fra sine medlemmer indsamlede hurtigt udarbejdede statistiske oplysninger, der indeholdt aggregerede månedlige oplysninger om ordrerne og leverancerne, og som forelå 10-20 dage efter månedens udgang, men ikke havde kendskab til systemet med kontrol af de deltagende virksomheders individuelle ordrer og leverancer, som var blevet indført inden for Eurofer på omkring samme tid. Han bekræftede, at de pågældende, hurtigt udarbejdede statistikker, som var aggregerede for så vidt angik virksomhederne, var opdelt på det enkelte produkt og det enkelte nationale eksportmarked, således at ingen virksomhed, der meddelte oplysninger, kunne beregne sine konkurrenters markedsandel. Han præciserede, at Kommissionen aldrig fra Eurofer havde modtaget tal, der var opdelt på den enkelte virksomhed, at den ikke var bekendt med, at sådanne tal blev rundsendt inden for Eurofer, og at han som svar på et spørgsmål om, hvorvidt Eurofer foretog sådanne udvekslinger, fra sine samtalepartnere havde fået et benægtende svar også i juli 1990.

489 For så vidt angår tallene vedrørende pristendenserne, som blev meddelt på de omhandlede møder, præciserede Vanderseypen, at ordrer på jern- og stålprodukter normalt overgår til leverancestadiet i løbet af tre måneder. De nævnte

oplysninger kunne således ofte været blevet givet på grundlag af de første ordrer, der var modtaget for det følgende kvartal. Bemærkningerne om priserne i »speaking notes« var derfor ikke nødvendigvis udtryk for hensigterne, men måske en første realistisk angivelse, nemlig af de priser, der blev anvendt for de første ordrer, som begyndte at indgå.

Rettens bemærkninger

Indledende bemærkninger

490 Det skal indledningsvis præciseres, at sagsøgernes argumenter efter selve deres art kun kan vedrøre de overtrædelser, som de beskyldes for i forbindelse med aktiviteterne i Poutrelles-udvalget. Deres argumentation herom falder i det væsentlige i fire hovedafsnit:

a) Under den åbenbare kriseperiode tilskyndede Kommissionen til et snævert, horisontalt samarbejde mellem virksomhederne, navnlig i forbindelse med forvaltningen af systemet med »i-kvoter« på de nationale markeder, prisaftalerne og forsøgene på frivillige aftaler om kapacitetsnedskæringer. Den havde dermed fremkaldt det indtryk, at disse former for adfærd enten ikke er i strid med traktatens artikel 65, stk. 1, eller at denne bestemmelse har et fleksibelt indhold, som afhænger af Kommissionens politik på et givet tidspunkt. Under alle omstændigheder havde Kommissionen hos virksomhederne skabt uvished med hensyn til spørgsmålet om, hvilke former for adfærd traktatens artikel 65, stk. 1, forbyder.

b) Da kriseperioden sluttede, gav Kommissionen hverken praktisk vejledning eller retningslinjer, som kunne have fjernet de pågældende misforståelser, hvorfor virksomhederne ikke kunne kende den nøjagtige rækkevidde af traktatens artikel 65, stk. 1. Hertil kommer, at Kommissionen ikke vedtog overgangsforanstaltninger, men tværtimod tilpassede konkurrencereglerne i

EKSF-traktaten til reglerne i EF-traktaten med tilbagevirkende gyldighed uden noget forvarsel.

c) Kommissionen havde i hvert fald efter kriseperiodens slutning været bekendt med og havde endog tilskyndet til foranstaltningerne vedrørende indsamling og udveksling af oplysninger, navnlig vedrørende ordrer, leverancer, det faktiske prisniveau og det forventede fremtidige prisniveau, i forbindelse med de talrige møder, der fandt sted mellem virksomhederne og GD III for at sikre gennemførelsen af traktatens artikel 46, 47 og 48 og af den overvågningsordning, der var indført ved beslutning nr. 2448/88. Kommissionen havde således været bekendt med og også tolereret de former for praksis, som virksomhederne kritiseres for i beslutningen.

d) Det følger af det anførte, at de omhandlede former for praksis var lovlige, navnlig henset til traktatens artikel 46, 47 og 48.

Kommissionens adfærd under kriseperioden

491 Som det fremgår af præmis 6 ff. ovenfor, forfulgte Kommissionen fra begyndelsen af krisen i jern- og stålindustrien i midten af 70'erne aktivt den politik at tilpasse udbuddet til efterspørgslen, at opretholde de traditionelle handelsstrømme på et stabilt niveau, såvel inden for som uden for Fællesskabet, samt at støtte priserne for at muliggøre de nødvendige omstruktureringer i form af kapacitetsnedskæringer og samtidig sikre eksistensen for det størst mulige antal virksomheder. Da udbuddet langt oversteg efterspørgslen, måtte Kommissionen forvalte knapheden på ordrer ved at fastsætte kvoter på grundlag af principperne om »burden-sharing« og »equality of sacrifice«, hvilket er udtryk for en vis solidaritet mellem virksomhederne i krisesituationen, som skulle lette en ordnet gennemførelse af strukturtilpasningerne.

492 Denne politik blev gennemført i snævert samarbejde med industrien, især med Eurofer som forbindelsesled, såvel i forbindelse med de frivillige tilsagn fra virksomhederne over for Kommissionen, som karakteriserede årene 1977-1980, som ved ordningen med »I-kvoter« og »i-kvoter« og Eurofer-aftalerne fra årene 1980-1988.

493 I denne sammenhæng udviklede virksomhederne — med støtte fra og i hvert fald med GD III's vidende — former for praksis, som i en række henseender minder om visse af dem, som de kritiseres for i beslutningen. De iværksatte navnlig overvågning af de traditionelle handelsstrømme, hvis opretholdelse — som indebar en opdeling af markederne på nationalt grundlag — i øvrigt indtil 1986 var udtrykkeligt hjemlet i artikel 15B i beslutning nr. 234/84. De indførte også ordninger vedrørende opdagelse af og forebyggelse af forstyrrende adfærd ved hjælp af overvågning af ordrer og leverancer samt systemer for tilpasning af udbuddet til efterspørgslen og vedrørende støtte af priserne.

494 Kommissionen blev således foranlediget til at godkende, tillade eller tilskynde til former for adfærd, der fremtræder som stridende mod de normale regler for fællesmarkedets funktion, der er opstillet på markedsøkonomisk grundlag (Domstolens dom af 18.3.1980, forenede sager 154/78, 205/78, 206/78, 226/78, 227/78, 228/78, 263/78 og 264/78, 31/79, 39/79, 83/79 og 85/79, Valsabbia m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 907, præmis 80), og som følgelig kan være omfattet af forbuddet mod karteller i traktatens artikel 65. På et tidspunkt, hvor Kommissionen ønskede en harmonisering og en almindelig forhøjelse af priserne i Fællesskabet, gjorde den således ingen indsigelse mod en opfordring fra repræsentanterne for den franske jern- og stålindustri til indgåelse af en aftale om fastsættelse af priser på det franske marked (jf. det tidligere nævnte referat af mødet mellem kommissionsmedlem Narjes og Eurofer's repræsentanter den 16.5.1986). Det fremgår endvidere af visse officielle dokumenter (jf. f.eks. Kommissionens beslutning nr. 1831/81/EKSF af 24.6.1981 om indførelse af en overvågningsordning og et nyt system for produktionskvoter for visse produkter for virksomhederne i jern- og stålindustrien, EFT L 180, s. 1, og det tidligere nævnte referatet af mødet mellem Narjes og Eurofer den 10.3.1986), at Kommissionen åbent støttede visse »private arrangementer«, »samordninger«, »interne aftaler« og »frivillige systemer«, som virksomhederne havde indført.

495 I denne periode fandt Kommissionen åbenbart, at disse aftaler, former for praksis og private ordninger ikke var omfattet af forbuddet i traktatens artikel 65, for så vidt som de blot udgjorde gennemførelsesforanstaltninger eller ledsagende foranstaltninger, som virksomhederne havde besluttet i overensstemmelse med Kommissionens generelle politik. Kommissionens principielle opfattelse på dette punkt fremgår allerede af den tidligere nævnte skrivelse af 17. januar 1983 fra Davignon og Andriessen til Eurofer's formand (præmis 10 ovenfor). Ordningen med supplerende »I-kvoter« og »i-kvoter« i henhold til Eurofer-aftalerne er den klareste illustration heraf.

496 Punkt VIII.13 i beslutningen om rustfrit stål bekræfter, at der efter Kommissionens opfattelse er en »fundamental forskel mellem på den ene side aftaler, som virksomhederne indgår efter at have konsulteret Kommissionen, og som fortrinsvis tager sigte på at gøre Kommissionens foranstaltninger mere effektive og lettere at overvåge, og på den anden side aftaler, som virksomhederne indgår på eget initiativ uden at konsultere Kommissionen (der blot var blevet underrettet uformelt om aftalerne), og som ikke tager sigte på at underbygge de eksisterende begrænsninger, men på at skabe nye begrænsninger med yderligere økonomiske virkninger«.

497 I beslutningens betragtning 309 anfører Kommissionen ligeledes, at den omstændighed, »at konkurrencen i visse henseender er blevet begrænset som følge af foranstaltninger truffet på fællesskabsplan [...] ikke [betyder], at virksomhederne kan indføre supplerende begrænsninger eller begrænse konkurrencen på anden vis. Under sådanne omstændigheder er det vigtigt, at virksomhederne [...] ikke forringer konkurrencen yderligere«.

498 Det må imidlertid bemærkes, at den eneste overtrædelse i forbindelse med aktiviteterne i Poutrelles-udvalget, som tilstrækkeligt præcist er gjort gældende over for sagsøgeren for perioden før den 1. juli 1988, er den aftale, der blev indgået på et møde, som blev afholdt på et ikke nærmere angivet tidspunkt før den 2. februar 1988, og som beslutningens betragtning 224 henviser til. Det fremgår således af beslutningen, at de andre aftaler inden for Poutrelles-udvalget, som vedrørte fastsættelsen af priserne, harmoniseringen af tillæggene, Traversometoden og det franske marked, ligger efter den 30. juni 1988. Det fremgår ligeledes af beslutningen, at overtrædelserne vedrørende overvågning af ordrer og leverancer og vedrørende informationsudvekslingen gennem Walzstahl-Vereini-

gung vedrører perioden efter den 30. juni 1988, da det navnlig fremgår, at overvågningen af leverancerne først begyndte efter den 18. oktober 1988 (beslutningens betragtning 41), og at alle de beviser, som Kommissionen har fremført til påvisning af formålet med og virkningen af informationsudvekslingerne, vedrører tiden efter den 30. juni 1988 (jf. beslutningens betragtning 49-60 og bilag I).

499 Hvad således alene angår aftalen om fastsættelse af priser, der blev indgået før den 2. februar 1988, og som beslutningens betragtning 224 henviser til, har Retten allerede henvist til Domstolens praksis, hvorefter forbuddet i traktatens artikel 65, stk. 1, er strengt og betegnende for den ordning, der er indført ved traktaten (udtalelse 1/61, a.st., org. ref.: Rec. s. 481, på s. 519). Uanset rækkevidden af traktatens artikel 46, 47, 48, 58 eller 61 giver disse bestemmelser ikke virksomhederne ret til at indgå prisfastsættelsesaftaler, som er forbudt efter traktatens artikel 65, stk. 1, og tillader heller ikke Kommissionen at tilskynde til eller tolerere sådanne aftaler.

500 Sagsøgeren har under alle omstændigheder ikke forsynet Retten med oplysninger, som gør det muligt at påvise en direkte forbindelse mellem den pågældende aftale og de foranstaltninger, som Kommissionen traf i medfør af traktatens bestemmelser under kriseperioden.

501 Kommissionens adfærd under den åbenbare kriseperiode kan følgelig ikke ændre den bedømmelse, at der ved aftalen om fastsættelse af priser, der blev indgået før den 2. februar 1988, og som beslutningens betragtning 224 henviser til, foreligger en overtrædelse af bestemmelserne i traktatens artikel 65, stk. 1.

502 Det bør dog tilføjes, at uanset den tidligere nævnte skrivelse af 17. januar 1983 fra Davignon og Andriessen til Eurofer fulgte Kommissionen under den åbenbare kriseperioden en sådan praksis, at det ikke var let at fastslå, hvad den dengang anså for at være den nøjagtige rækkevidde af traktatens artikel 65. Det er derfor med føje, at Kommissionen i beslutningens betragtning 311 har anført, at »som følge af de eventuelle misforståelser vedrørende anvendelsen af artikel 65 i en

åbenbar kriseperiode og kvotesystemets virkninger« havde den »besluttet, at den ikke vil idømme virksomhederne bøder for deres adfærd frem til den 30. juni 1988«.

Spørgsmålet, om misforståelserne vedrørende fortolkningen eller anvendelsen af traktatens artikel 65, stk. 1, fortsatte efter den åbenbare kriseperiode

503 Retten bemærker indledningsvis, at selv om det antages, at der efter den åbenbare kriseperiode fortsat kan have været en vis tvivl med hensyn til den reelle rækkevidde af traktatens artikel 65, stk. 1, eller med hensyn til Kommissionens opfattelse på dette punkt i betragtning af den uklare holdning, den havde haft indtil den 30. juni 1988, kan denne omstændighed ikke ændre det forhold, at den adfærd, som sagsøgeren beskyldes for vedrørende tiden efter den nævnte dato, udgør overtrædelser.

504 Under alle omstændigheder finder Retten, at sagsøgeren efter slutningen af den åbenbare kriseperiode ikke kunne nære begrundet tvivl med hensyn til Kommissionens opfattelse vedrørende anvendelsen af traktatens artikel 65, stk. 1, og heller ikke vedrørende rækkevidden af denne bestemmelse i forhold til de overtrædelser, som sagsøgeren beskyldes for.

505 Det bemærkes i den forbindelse, at Kommissionen omkring midten af 80'erne blev opmærksom på, at kvotesystemet og ledsageforanstaltningerne hertil ikke fremmede de strukturtilpasninger, der fandtes nødvendige med henblik på en varig sanering af sektoren, men tværtimod havde givet virksomhederne en form for beskyttet stilling (jf. vedrørende disse spørgsmål »rapporten fra de tre vismænd«, præmis 24 ovenfor). Kommissionen fastslog herefter, at kvotesystemet, således som det var blevet anvendt siden 1980, var slået fejl, og den besluttede over en periode på to eller tre år at planlægge en tilbagevenden til en ordning med normal konkurrence ifølge traktatens bestemmelser. Den forventede således, at markedskræfterne ville gøre det muligt at opnå det, som ikke havde kunnet opnås ved interventionsforanstaltninger, idet genindførelsen af den frie

konkurrence inden for en sektor, hvor der fandtes en strukturbetinget overkapacitet, nødvendigvis før eller siden ville bevirke, at de mindst produktive enheder ville forsvinde (præmis 27 og 28 ovenfor).

506 Kommissionen var beføjet til at bringe den åbenbare kriseordning til ophør, da de udtrykkelige betingelser, der foreskrives i traktatens artikel 58, stk. 3, var opfyldt. De normale regler for det fælles kul- og stålmarkeds funktion, som er opstillet »på markedsøkonomisk grundlag« (dommen i sagen Valsabbia mod Kommissionen, a.st., præmis 80), fandt følgelig automatisk anvendelse på ny fra tidspunktet fra denne ordnings ophør.

507 Retten finder endvidere, at denne ændring af Kommissionens politik klart blev bragt til de berørte parters kendskab og blev ledsaget af passende overgangsforanstaltninger.

508 Afskaffelsen af kvotesystemet blev bebudet offentligt flere år inden den faktisk blev gennemført, nemlig allerede i 1985. Afskaffelsen omtales klart i en række officielle dokumenter fra 1985-1988, og den blev yderligere særligt meddelt de berørte kredse, nemlig i forbindelse med møderne mellem Kommissionen og Eurofer (jf. præmis 17 ff. ovenfor).

509 Navnlig vidste virksomhederne allerede fra september 1985 — hvis ikke før — at de nu befandt sig under en overgangsordning. Kommissionen indvilligede således i at forlænge kvotesystemet igennem flere år for at give industrien mulighed for gradvist at tilpasse sig til en tilbagevenden til normale konkurrencevilkår. Den lod et udvalg på tre »vismænd« foretage en undersøgelse, som bekræftede dens synspunkter, samt at industrilederne ikke havde indset krisens alvor og nødvendigheden af, at de tilpassede sig konkurrencen på verdensmarkedet. Endnu i 1988 var den villig til at forlænge systemet indtil 1990, forudsat at jern- og stålvirksomhederne over for Kommissionen forpligtede sig til lukninger vedrørende mindst 75% af den af Kommissionen opgjorte overkapacitet. Endelig vedtog Kommissionen, selv efter at man var vendt tilbage til den normale konkurrenceordning, en række ledsageforanstaltninger i overgangsperioden,

navnlig den overvågningsordning, som blev anvendt mellem den 1. juli 1988 og den 30. juni 1990 i henhold til beslutning nr. 2448/88. Det kan derfor ikke hævdes, således som nogle sagsøgere gør, at Kommissionen culpøst stillede virksomhederne i en umulig situation ved pludseligt og uden forberedelse at overgive dem til de frie markedskræfter.

510 Retten bemærker i øvrigt, at Eurofer selv undersøgte, hvorledes man skulle forholde sig over for Kommissionens nye politik, således som det fremgår af referatet af mødet den 16. maj 1986, som er citeret i uddrag i præmis 20 ovenfor.

511 Endvidere blev virksomhederne ved flere lejligheder gjort opmærksom på, at traktatens konkurrenceregler skulle overholdes, og især det bindende påbud i artikel 65. Der blev givet dem meget klare signaler, navnlig i forbindelse med pressemeddelelsen af 4. maj 1988 og under den administrative procedure i sagen om rustfrit stål. Erklæringer eller påmindelser blev i øvrigt officielt nævnt i referaterne af visse møder mellem Kommissionens og industriens repræsentanter efter udtrykkelig anmodning af Kommissionens tjenestemænd (jf. præmis 531 og 532 nedenfor).

512 Det skal i øvrigt understreges, at nærværende sag, således som fastslået af Retten ovenfor, vedrører aftaler eller samordnet praksis om fastsættelse af priserne, opdeling af markederne og udveksling af oplysninger om de deltagende virksomheders ordrer og leverancer, som var opdelt på det enkelte land og den enkelte virksomhed, og hvormed de tilsigtede at samordne deres erhvervsmæssige aktiviteter og påvirke handelsstrømmene efter kriseperiodens ophør. Retten finder, at virksomhederne ikke for alvor kunne være i tvivl om, at sådanne former for adfærd var i strid med traktatens artikel 65, stk. 1.

513 Eftersom der er tale om klare overtrædelser af traktatens artikel 65, stk. 1, finder Retten endvidere, at det på ingen måde var nødvendigt, at Kommissionen »afpassede« konkurrencereglerne i EKSF-traktaten efter reglerne i EF-traktaten for at kunne fastslå overtrædelserne, hvorfor sagsøgernes argumenter på grundlag

af de overvejelser, som Kommissionen iværksatte i 1990 om EKSF-traktatens fremtid, er irrelevante.

514 Det følger af det anførte, at sagsøgerne ikke kan påberåbe sig angivelige misforståelser vedrørende anvendelsen og rækkevidden af traktatens artikel 65, stk. 1, efter den åbenbare kriseordnings ophør.

Spørgsmålet om GD III's deltagelse i de konstaterede overtrædelser efter den åbenbare kriseordnings ophør

515 Med henblik på nærmere at belyse dette spørgsmål i sagen har Retten ved kendelse af 10. december 1997 bestemt, at de noter, erindringsnotater eller referater skulle fremlægges, som var udarbejdet af tjenestemænd i GD III i forbindelse med deres møder med repræsentanter for jern- og stålindustrien i den periode, hvori det overvågningssystem fandt anvendelse, der var indført ved Kommissionens beslutning nr. 2448/88. Retten har endvidere afhørt Ortún, Vanderseypen og Kutscher som vidner vedrørende de forbindelser, der bestod mellem GD III og jern- og stålindustrien i den overtrædelsesperiode, der er lagt til grund i beslutningen med henblik på fastsættelse af bødens beløb.

516 Der er ikke ved de dokumenter i sagen, som parterne har forelagt for Retten, og heller ikke ved de foranstaltninger til bevisoptagelse og tilrettelæggelse af sagen, som den har anordnet, tilvejebragt grundlag for at fastslå, at GD III havde kendskab til de overtrædelser af traktatens artikel 65, som sagsøgeren beskyldes for, og så meget desto mindre, at det tog initiativ til, tilskyndede til eller tolererede dem.

517 Der foreligger navnlig intet bevis for, at Kommissionen havde kendskab til de aftaler og former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af målpriser og opdeling af markederne, som påtales i beslutningen, og heller ikke til ordninger vedrørende informationsudveksling, der gik videre end dem, som den selv havde

indført i forbindelse med møderne vedrørende udarbejdelse af prognoserne, og navnlig ikke til ordningen med overvågning af ordrer og leverancer, som er beskrevet i beslutningens betragtning 39-60 og 263-272, eller til ordningen vedrørende udveksling af individuelle statistiske oplysninger, som blev gennemført inden for Eurofer, og som er beskrevet i beslutningens betragtning 143 og 144.

518 Der skal i denne forbindelse mindes om, at Rådet på sin 1255. samling, der fandt sted i Luxembourg den 24. juni 1988 (jf. bilag 3 til svarskriftet i sag T-151/94),

— noterede sig, at Kommissionen havde til hensigt at bringe kvotesystemet til ophør for alle jern- og stålprodukter den 30. juni 1988

— anbefalede visse foranstaltninger for at gøre det lettere for virksomhederne at tilpasse sig eventuelle ændringer i efterspørgslen, nemlig: indsamling af månedsstatistikker vedrørende produktion og leverancer på grundlag af traktatens artikel 47; en ordning for regelmæssigt at følge udviklingen på markederne inden for rammerne af de vejledende programmer, der omhandles i traktatens artikel 46, og regelmæssig konsultation af de interesserede parter vedrørende markedssituationen og tendenserne på markedet

— ved samme lejlighed understregede, at overvågningsordningen ikke måtte benyttes til omgåelse af traktatens artikel 65.

519 Kommissionen indførte følgelig en ordning for overvågning af markedet i samarbejde med Eurofer på grundlag af beslutning af nr. 2448/88.

520 Det er rigtigt, at Kommissionen i den forbindelse forfulgte det generelle mål at opretholde ligevægten mellem udbuddet og efterspørgslen og følgelig stabilisere

det generelle prisniveau, således at jern- og stålvirksomhederne på ny kunne blive rentable (jf. f.eks. det interne notat fra GD III af 24.10.1988 med henblik på mødet med industrien den 27.10.1988, erindringsnotatet fra GD III af 10.5.1989 med henblik på konsultationsmødet den 27.4.1989, erindringsnotatet fra GD III af 28.10.1989 vedrørende konsultationsmødet den 26.10.1989 og det interne notat fra GD III af 8.11.1989 vedrørende et møde med producenterne den 7.11.1989).

521 Kommissionen tog således positive skridt til at konsultere producenterne på markedet i det øjemed at opnå direkte oplysninger om tendenserne på markedet og dermed gøre de foreliggende oplysninger mere gennemsigtige (jf. det tidligere nævnte interne notat fra GD III af 24.10.1988), således at det blev lettere for virksomhederne at tilpasse sig til eventuelle ændringer i efterspørgslen.

522 Disse omfattende og detaljerede informationsudvekslinger, med deltagelse af virksomhedernes salgschefer, som blev anset for at være tættere på de virkelige forretningsmæssige forhold (jf. det tidligere nævnte interne notat af 24.10.1988), vedrørte navnlig parametrene udbud og efterspørgsel samt niveauet og den hidtidige og fremtidige udvikling af priserne for de forskellige jern- og stålprodukter på de forskellige nationale markeder. Kommissionen opfordrede således jævnligt producenterne til tilbageholdenhed eller selvdisciplin, f.eks. ved at tilskynde dem til at begrænse udbuddet i tilfælde af en ugunstig konjunkturudvikling.

523 Imidlertid bemærkes, at som det fremgår af den følgende analyse, indeholder sagens akter intet, der viser, at Kommissionen i den forbindelse tilskyndede eller tolererede de forskellige former for aftalt adfærd, som sagsøgeren kritiseres for i beslutningen.

— Prisfastsættelsesaftaler

524 Hvad for det første angår de prisfastsættelsesaftaler, som sagsøgeren kritiseres for, har Retten allerede fastslået, at der i nærværende sag ikke, som sagsøgeren hævder, var tale om blotte udvekslinger af oplysninger om »prisprognoserne«, men derimod om aftaler om fastsættelse af priser. Sagen indeholder intet grundlag for at antage, at Kommissionen havde kendskab til disse aftaler.

525 Det er rigtigt, at en lang række dokumenter vedrørende møderne mellem industrien og GD III omhandler prisprognoser.

526 Det er endvidere rigtigt, at det i det efterfølgende perspektiv fremgår af samtlige de dokumenter, der er fremlagt for Retten, at visse af de oplysninger, der blev givet til GD III vedrørende de fremtidige priser på stålbjælker, stammede fra de aftaler, der var indgået inden for Poutrelles-udvalget (jf. navnlig referaterne af møderne i Poutrelles-udvalget den 18.10.1988, den 10.1., 19.4., 6.6. og 11.7.1989, sammenholdt med referaterne og »speaking notes« vedrørende konsultationsmøderne den 27.10.1988, den 26.1., 27.4. og 27.7.1989).

527 Retten finder imidlertid, at tjenestemændene fra GD III på daværende tidspunkt ikke var i stand til blandt de mange oplysninger, som Eurofer forsynede dem med — og som navnlig vedrørte den almindelige situation på markedet, lagrene, indførslerne og udførslerne og tendenserne vedrørende efterspørgslen — at opdage, at oplysningerne vedrørende priser stammede fra aftaler mellem virksomhederne.

528 Det skal i den forbindelse understreges, at uanset det meget store antal møder og kontakter mellem virksomhederne og GD III har ingen af sagsøgerne gjort gældende, at den pågældende virksomhed havde underrettet GD III, heller ikke uformelt, om sin deltagelse i de former for adfærd, der i beslutningen karakteriseres som overtrædelser. GD III har heller ikke fået tilsendt noget

referat af møderne i Poutrelles-udvalget, selv om virksomhederne måtte vide, at GD III i høj grad ville have værdsat de detaljerede oplysninger, der findes i disse referater.

529 Det fremgår i det højeste af sagens akter, og især af »speaking notes« vedrørende møderne mellem Kommissionen og industrien, såvel som af de foranstaltninger vedrørende bevisoptagelse og tilrettelæggelse af sagen, som blev anordnet af Retten, at GD III vidste, at de virksomheder, der var medlemmer af Eurofer, holdt møder forud for deres møder med Kommissionen, og at de herunder drøftede udviklingen af de forskellige parametre på markedet, indtil der var opnået en form for enighed vedrørende de fremtidige tendenser på markedet, som derefter lå til grund for drøftelserne med GD III.

530 Selv om GD III var bekendt med, at virksomhederne under disse møder udvekslede deres respektive skøn vedrørende de fremtidige priser, såvel som deres individuelle hensigter i så henseende, hvilket Kutscher udtrykkeligt anerkendte, da han blev afhørt som vidne, har Kutscher også givet udtryk for den opfattelse, at en sådan udveksling af synspunkter mellem producenter ikke var omfattet af traktatens artikel 65, stk. 1, selv om den faktisk blev fulgt af en generel prisudvikling, der var i overensstemmelse med de udvekslede prognoser, for så vidt som denne udveksling af synspunkter blev holdt inden for rammerne af konstateringer vedrørende konjunkturerne og ikke førte til nogen aftale eller hemmelig forståelse med hensyn til denne udvikling.

531 I øvrigt indeholder referatet af konsultationsmødet den 26. januar 1989 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 16) en udtrykkelig advarsel fra Kutscher, hvori det anføres, at hvis Kommissionen måtte opdage, at der fandtes en aftale inden for industrien om mængder og priser i strid med bestemmelserne i traktatens artikel 65, ville den ikke undlade at træffe passende foranstaltninger. Da han blev afhørt som vidne, forklarede Kutscher, at han fik ført denne udtalelse til referatet efter udtrykkelig anmodning fra kommissionsmedlem Narjes, således at det blev gjort klart for industrien, at den frie konkurrence skulle finde fuld anvendelse ved ophøret af kvotesystemet, under nøje overholdelse af bestemmelserne i traktatens artikel 65, og for at undgå et nyt kartel som kartellet vedrørende rustfrit stål.

532 Kutscher forklarede endvidere, uden at blive modsagt af sagsøgerne på dette punkt, at han havde afgivet tre lignende udtalelser i Det Rådgivende Udvalg for EKSF den 1. og den 20. juni 1988 såvel som i oktober 1988.

533 Det fremgår dernæst af erindringsnotatet fra GD III vedrørende konsultationsmødet den 27. juli 1989, at Kutscher under henvisning til en meddelt prisstigning, der forekom ham mistænkelig, havde »mindet om den betydning, Kommissionen tillægger den fuldstændige overholdelse af [...] reglerne i traktatens artikel 65«. Svaret fra repræsentanten for Poutrelles-udvalget, hvorefter de virksomheder, som var berørt af denne stigning, »blot har underrettet de forhandlere og kunderne om den enkeltes hensigter vedrørende forhøjelse af priserne«, havde givet det indtryk, at der var tale om en selvstændig adfærd.

534 Det følger af det ovenfor anførte, at sagsøgerne ikke har godtgjort, at tjenestemændene fra GD III havde kendskab til de aftaler og former for samordnet praksis vedrørende prisfastsættelse, som de kritiseres for i beslutningen, og så meget mindre, at de tolererede eller tilskyndede til dem.

— Aftaler om harmonisering af priserne for tillæg

535 Det er allerede fastslået i præmis 324 ff. ovenfor, at Kommissionen ikke havde kendskab til de former for praksis vedrørende harmonisering af priserne for tillæg, som virksomhederne benyttede sig af. Denne konstatering modsiges ikke af den omstændighed, at Eurofer's speaking note vedrørende konsultationsmødet den 27. juli 1989 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 18) anfører, at »tillæggene for størrelse og kvalitet vil sandsynligvis stige«, og at denne prognose åbenbart lå til grund for Kommissionens bemærkning i stålprognosen for tredje kvartal 1989 (EFT 1989 C 178, s. 2-9), hvorefter »der [ikke] er tegn på nye større [prisstigninger på svære profiler] i de kommende måneder undtagen hvad angår pristillæg, hvor der generelt bliver foretaget en harmonisering i hele Europa«.

— Aftaler om opdeling af markederne

536 Det fremgår ikke af sagens akter, at Kommissionen tilskyndede virksomhederne til samordning med henblik på at regulere eller stabilisere markedet, navnlig ved indgåelsen af aftaler på grundlag af Traverso-metoden eller vedrørende det franske marked i fjerde kvartal 1989.

537 For så vidt angår Traverso-metoden er der ikke i sagens akter noget grundlag for at antage, at Kommissionen havde kendskab til dette system, som oprindeligt blev indført i juli 1988, før konsultationsmøderne begyndte i oktober 1988.

538 For så vidt angår aftalen vedrørende det franske marked for fjerde kvartal 1989 har sagsøgerne navnlig henvist til referatet af konsultationsmødet den 1. september 1989 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 32), hvori det i forbindelse med drøftelsen af situationen på det franske marked anføres, at »de nationale producenter er blevet opfordret til at udvise tilbageholdenhed for ikke at destabilisere de andre markeder i Fællesskabet«. Det må imidlertid understreges, at det pågældende mødereferat til forskel fra de speaking notes, som blev fremsendt til Kommissionen til underretning, er et dokument, der alene er udarbejdet af Eurofer, og som Kommissionen ikke var bekendt med før nærværende sag, og at det interne notat fra GD III om det samme møde ikke indeholder nogen omtale af en opfordring til tilbageholdenhed. Retten finder følgelig, at det omhandlede dokument er uden bevisværdi. Under alle omstændigheder er den deri omtalte opfordring til tilbageholdenhed udtrykt i generelle vendinger, som ikke gav anledning til at antage, at den havde baggrund i en aftale om opdeling af det franske marked.

539 For så vidt som sagsøgerne i deres fælles mundtlige indlæg henviste til, at det nævnte referat indeholder den oplysning, at »formanden [for mødet] var enig i, at prognosen måtte betragtes som en retningslinje for en rimelig adfærd for markedet«, bemærker Retten, at der i det samme dokument umiddelbart før den nævnte bemærkning gengives en anden bemærkning, ifølge hvilken »det i mangel

af et kvotesystem kun er muligt at opfordre til en rimelig adfærd, uden garanti for resultatet«. Denne bemærkning viser, at det var Kommissionens opfattelse, at den rimelige adfærd eller selvdisciplin, som den forventede fra industrien, skulle fremkomme som resultat af den enkeltes adfærd isoleret betragtet og ikke være resultat af nogen form for samordning mellem producenterne.

540 Det er rigtigt, at det i den speaking note, der vedrører konsultationsmødet den 27. april 1989 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 17), vedrørende situationen på markedet for betonstål anføres (s. 8): »Visse ændringer i de traditionelle handelsstrømme, der fremkommer som følge af tilbud afgivet af italienske producenter på det tyske og det franske marked, truer stærkt prisstabiliteten inden for denne sektor som følge af den øjeblikkelige virkning af disse tilbud på prisniveauet. Dette kan let føre til alvorlig skade for valstråd og må derfor overvåges nøje.« Ligeledes nævner den speaking note, der vedrører konsultationsmødet den 27. juli 1989 (stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 18), også »den stigende indtrængning på markederne« som en blandt flere »negative faktorer«, der påvirker udviklingen af priserne på markedet for stangstål.

541 Disse udtalelser er dog ikke tilstrækkelige til at bevise, at Kommissionen på daværende tidspunkt fulgte sin gamle politik med opretholdelse af de traditionelle handelsstrømme, og heller ikke, at den, om så blot stiltiende, godkendte, at producenterne selv førte en lignende politik. For det første er der nemlig tale om isolerede og dermed atypiske tilkendegivelser i speaking notes og referater fra et meget stort antal møder i perioden. For det andet er de i det væsentlige af beskrivende karakter, gengiver blot industriens bedømmelse af konjunktursituationen og munder i det højeste ud i et almindeligt påbud om »nøje overvågning«, uden at angive, at der overhovedet overvejes en foranstaltning på markedet som svar på den omhandlede »trussel«.

— Udvekslinger af oplysninger om ordrer og leverancer

542 Det fremgår ikke alene af sagens akter, at Kommissionen ikke var bekendt med udvekslingen af oplysninger om ordrerne og leverancerne, som fandt sted i Poutrelles-udvalget, men også, at Eurofer såvel over for GD III som over for GD IV bevidst skjulte, at der fandtes systemer for informationsudveksling, som vedrørte oplysninger om den enkelte virksomhed.

543 Det skal herom bemærkes, at på mødet for en begrænset kreds mellem repræsentanterne for GD III og industrien den 21. marts 1989 (jf. referatet af dette møde, stævningen i sag T-151/94, bilag 3, dokument 24) underrettede Eurofer's generaldirektør, von Hülsen, GD III om, at der inden for Eurofer var indført en ordning med hurtigt udarbejdede statistiske data, som omfattede aggregerede oplysninger på månedsbasis vedrørende ordrerne og leverancerne, hvorimod han ikke underrettede om indførelsen af overvågning af ordrerne og leverancerne, selv om de første resultater heraf for første gang var blevet drøftet mellem de deltagende virksomheder på mødet i Poutrelles-udvalget den 9. februar 1989.

544 Vanderseypen, der blev afhørt som vidne i retsmødet, bekræftede, at de pågældende hurtigt udarbejdede statistikker, som var aggregerede for så vidt angik virksomhederne, var opdelt på det enkelte produkt og det enkelte nationale eksportmarked, således at ingen virksomhed kunne beregne konkurrenternes markedsandel. Han præciserede, at Kommissionen aldrig fra Eurofer havde modtaget tal, der var opdelt på den enkelte virksomhed, og at han ikke var bekendt med, at sådanne tal blev rundsendt inden for Eurofer.

545 Det fremgår imidlertid af de dokumenter, der opregnes i beslutningens bilag 1 og 2, at der såvel i forbindelse med den kontrolordning, der er beskrevet i beslutningens betragtning 39-60, som i forbindelse med udvekslingen af oplysninger gennem Eurofer, der er beskrevet i beslutningens betragtning 143-146, blev udvekslet individuelle tal for den enkelte virksomhed og det enkelte nationale marked vedrørende ordrer og leverancer bl.a. vedrørende virksomhederne Peine-Salzgitter, Thyssen, Usinor Sacilor, Cockerill-Sambre, ARBED, British Steel og Ensidesa.

546 Ved skrivelse af 22. juni 1990 (stævningen i sag T-151/94, bilag 4, dokument 1) rejste Temple Lang, der var direktør for GD IV, i øvrigt det generelle problem vedrørende indsamlingen og udvekslingen af oplysninger og statistiske data inden for Eurofer. Han mindede om, at på et møde i Det Statistiske Udvalg for Stål den 11. juni 1990 »[havde] Kommissionen under hensyn til den usædvanlige fremgangsmåde for indsamling af oplysninger fundet det nødvendigt at gøre udvalgets medlemmer og især Eurofer's repræsentant opmærksom på, at traktatens artikel 65 finder anvendelse«. Han henviste også til »Kommissionen stilling til spørgsmålet om fælles udarbejdelse af statistiske oplysninger og udveksling af oplysninger mellem virksomheder eller gennem en udenforstående organisation« og lagde herved vægt på forskellen »mellem en aftale om indsamling af generelle, ikke aktuelle statistiske oplysninger på den ene side og på den anden side indsamling af aktuelle, detaljerede statistiske oplysninger, som ikke ellers ville være tilgængelige for konkurrenterne«. Han tilføjede, at medlemmerne af udvalget allerede var blevet underrettet på mødet den 7. juli 1989 ved fremsendelse af en kopi af meddelelsen fra 1968. Han anmodede derfor Eurofer's generaldirektør om en række oplysninger »for at kunne fastslå, om [dennes] virksomhed vedrørende fælles udarbejdelse af statistikker [kunne] påvirke den effektive konkurrence«, og anmodede navnlig om en »beskrivelse af fremgangsmåden for indsamling og udsendelse af statistiske oplysninger inden for [hans] organisation«.

547 Det fremgår imidlertid af svaret fra Eurofer's generaldirektør af 24. juli 1990 (stævningen i sag T-151/94, bilag 4, dokument 1), at GD IV på trods af den udtrykkelige anmodning ikke modtog oplysning om det præcise indhold og omfang af udvekslingerne af oplysninger — nemlig at der var tale om individuelle oplysninger om ordrer og leverancer, der var opdelt på den enkelte virksomhed og det enkelte land — som blev praktiseret inden for Eurofer såvel som mellem medlemmerne af Poutrelles-udvalget.

548 På samme tid — den 30. juli 1990 — dvs. mindre end en uge efter Eurofer's besvarelse af GD IV's anmodning om oplysninger, sendte Eurofer's administration

til bl.a. andre Poutrelles-udvalgets formand og sekretariat en skrivelse med overskriften »Udveksling og udsendelse af statistikker« (dokument nr. 1681 i Kommissionens sagsakt), hvis indhold er gengivet i beslutningens betragtning 44:

»Den beslutning, som Kommissionen for nylig har truffet vedrørende rustfrie flade produkter, og diverse kontakter mellem GD IV og ledelsen i Eurofer har skabt opmærksomhed omkring den udveksling eller udsendelse af statistikker, der foregår fra vores kontor eller fra udvalgssekretariaterne, og der er blevet sat spørgsmålstegn ved deres forenelighed med [...] traktatens artikel 65.

I afventning af resultatet af en grundig undersøgelse af de juridiske aspekter besluttede vi at indstille enhver udsendelse af materiale, der indeholder individuelle tal for produktion, leverancer og ordrer, og vi anmoder Dem om at indstille tilsvarende aktiviteter inden for rammerne af Deres udvalg.

Denne anmodning berører naturligvis ikke Eurofer-kontorets ret til at indsamle individuelle tal og udsende aggregerede resultater uden anførelse af individuelle elementer, således som vi normalt gør. Sådanne statistikker er fuldt ud lovlige, da de tydeligvis har til formål at give et samlet billede af den økonomiske udvikling og udviklingen på markedet. Vi vil fortsætte med at udarbejde disse statistikker, og De kan gøre det samme.«

549 Det må følgelig konstateres, at Eurofer, selv om den havde modtaget en udtrykkelig anmodning om oplysninger fra GD IV, bevidst over for Kommissionen skjulte den udveksling eller udsendelse af individuelle statistiske oplysninger, som den vidste fandt sted inden for organisationens produktudvalg og navnlig inden for Poutrelles-udvalget, idet den samtidig anmodede disse udvalg om at indstille disse aktiviteter for fremtiden.

550 Det er i øvrigt godtgjort, at efter i første omgang at have efterkommet Eurofer's anmodning af 30. juli 1990 genoptog de virksomheder, der var medlemmer af Poutrelles-udvalget, i forståelse med Eurofer's administration hurtigt udvekslingen af individuelle oplysninger for den enkelte virksomhed, med undtagelse af British Steel, som nægtede at meddele sådanne oplysninger (jf. beslutningens betragtning 44, 45 og 46).

— Andre aftaler

551 Sagsøgeren har ikke gjort gældende og endnu mindre bevist, at GD III havde kendskab til de andre aftaler, som virksomheden kritiseres for i beslutningen, med undtagelse af aftalerne inden for Eurofer/Skandinavien-gruppen, som Retten har undersøgt særskilt.

— Konklusioner

552 På grundlag af det anførte konkluderer Retten, at jern- og stålvirksomhederne og deres faglige organisation Eurofer fra 1988 meddelte Kommissionen forholdsvis generelle og udetaljerede oplysninger, samtidig med at de selv som supplement til deres konkurrencebegrænsende aftaler førte meget præcise og detaljerede drøftelser vedrørende individuelle virksomheder, hvis eksistens og indhold de skjulte såvel for GD III som for GD IV. Virksomhederne var helt på det rene med den forskellige karakter af disse to kategorier af oplysninger og sørgede bevidst for, at Kommissionen fik kendskab til den ene type, men ikke til den anden.

553 Retten finder følgelig, at virksomhederne har overtrådt traktatens konkurrenceregler og samtidig etableret et dække, der skulle beskytte dem mod årvågne tjenestemænd fra GD III, der havde til opgave at overvåge markedet. De kan derfor ikke påberåbe sig det angivelige kendskab, som disse måtte have haft eller

burde have haft til deres adfærd som begrundelse for at frigøre sig for forpligtelsen til at overholde traktatens artikel 65, stk. 1.

554 Under alle omstændigheder har bestemmelserne i traktatens artikel 65, stk. 4, hvorefter aftaler eller vedtagelser, der er forbudt i medfør af stk. 1, »uden videre [er] ugyldige«, et objektivt indhold og er bindende såvel for virksomhederne som for Kommissionen, som ikke kan fritage virksomhederne for bestemmelserne (jf. Domstolens udtalelse 1/61, a.st.). Under disse omstændigheder kan en mindre nøjeregnende eller lempelig administrativ praksis ikke ændre den omstændighed, at en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, udgør et retsbrud (dommen i sagen Lucchini mod Kommissionen, a.st., og dommen i sagen Bertoli mod Kommissionen, a.st.).

555 Det anførte gælder ganske særligt, såfremt den pågældende lempelige praksis — såfremt den i øvrigt kan anses for bevist — hidrører fra Kommissionens Generaldirektorat for Industri og ikke fra Generaldirektoratet for Konkurrence. Såfremt virksomhederne nærede den mindste tvivl om lovligheden af deres adfærd, påhvilede det dem at tage kontakt med tjenestegrenene i GD IV for at afklare situationen.

556 Skrivelsen fra Eurofer's formand til Davignon af 8. februar 1983 (præmis 11 ovenfor) kan klart ikke fritage dem for deres ansvar for adfærd, der går tilbage til en anden periode, og som var omfattet af en helt anden ordning. Det kan heller ikke pålægge Kommissionen en underforstået forpligtelse til øjeblikkeligt at reagere på den mindste mistanke om konkurrencebegrænsende adfærd. Under alle omstændigheder hviler den nævnte skrivelse på den forudsætning, at Kommissionen var »nøje underrettet« om »alle enkeltheder« vedrørende Eurofer's praksis, hvilket ikke var tilfældet i nærværende sag.

Spørgsmålet om lovligheden af de aktiviteter, som sagsøgeren kritiseres for, navnlig under hensyn til traktatens artikel 46, 47 og 48

557 Retten har allerede fastslået, at bestemmelserne i traktatens artikel 46, 47 og 48 ikke legitimerede indgåelsen af de aftaler og de former for samordnet praksis, der er spørgsmål om i nærværende sag (præmis 317-321 ovenfor).

558 I øvrigt anerkendte sagsøgerne selv, nemlig i deres fælles mundtlige indlæg, hvor de henviste til udtalelsen fra professor Reuter, at selv om de foranstaltninger, som Kommissionen træffer i henhold til disse artikler i »samarbejde« med de berørte parter og med disse tilslutning, »klart udgør samordnet praksis«, er det kun i det omfang, hvor »Den Høje Myndighed spiller med og endog er dirigenten«, at de ikke er omfattet af traktatens artikel 65.

559 I det mundtlige indlæg, som han afgav i retsmødet på sagsøgernes vegne, bemærkede professor Steindorff ligeledes vedrørende de informationsudvekslinger mellem virksomheder, som fandt sted til forberedelse af møderne med Kommissionen, at sådanne forudgående udvekslinger alene går fri af forbuddet i traktatens artikel 65, stk. 1, såfremt det er Kommissionen, der styrer dem. Ifølge professor Steindorff skal virksomhederne handle i god tro og være opmærksomme på, at de i forbindelse med disse udvekslinger alene forbereder drøftelsen med Kommissionen, som på sin side arbejder inden for rammerne af traktatens artikel 46.

560 Retten finder, at denne betingelse ikke var opfyldt i nærværende sag. Tværtimod fremgår det af sagen, at da de af beslutningen omfattede virksomheder blev klar over, at Kommissionen ikke længere havde til hensigt at tage noget initiativ til at opretholde stabiliteten i de traditionelle handelsstrømme, valgte de at sætte sig i dennes sted og begyndte at handle som et privat kartel. Efter kvotesystemets udløb den 30. juni 1988 bestræbte de pågældende virksomheder sig således på at erstatte de offentlige ordninger, der fandt anvendelse under kriseordningen, med private foranstaltninger, som blev truffet i fællesskab, navnlig inden for Poutrelles-udvalget.

561 Denne reaktion var på ingen måde fremkaldt af eller forårsaget af den overvågning- og konsultationsordning, som GD III indførte efter juli 1988.

562 I øvrigt konstaterer Retten, at overtrædelserne, og især de informationsudvekslinger, som påtales i beslutningen, var hemmelige, og at der ikke foreligger noget bevis for, at køberne, de andre producenter eller Kommissionen blev underrettet herom. Tværtimod fremgår det af de allerede undersøgte omstændigheder i sagen, at virksomhederne sørgede for at skjule deres adfærd for Kommissionen, navnlig derved, at der blev afholdt et særligt møde for Eurofer-udvalgene, hvorunder mødereferaterne blev udarbejdet.

563 Det må følgelig konkluderes, at ved ophøret af den åbenbare kriseordning indførte de producenter af stålbjælker, som er draget til ansvar i beslutningen, i fællesskab og i strid med Kommissionens udtrykkelige politik, som navnlig var kommet til udtryk i pressemeddelelsen af 4. maj 1988 vedrørende sagen om rustfrit stål, i stedet for den offentlige forvaltning af sektoren hemmeligt en kollektiv markedsordning efter deres eget system i det øjemed at afskære eller svække virkningerne af den normale konkurrence. En sådan adfærd er forbudt efter traktatens artikel 65, stk. 1.

564 I øvrigt bemærkes, at spørgsmålet om, hvorvidt virksomhederne udøvede en form for samordnet praksis, der er forbudt efter traktatens artikel 65, stk. 1, når de begrænsede sig til en almindelig drøftelse og en gensidig udveksling af hensigterne vedrørende priser af den art, som Kutscher har beskrevet, med henblik på at underrette Kommissionen om tendenserne på markedet, ikke er relevant for nærværende dom. For det første var dette nemlig ikke formålet med de omtvistede aftaler og former for samordnet praksis. For det andet har Kommissionen ikke kritiseret denne type adfærd i beslutningen. For det tredje indebar kontakterne mellem producenterne, som gik forud for udvekslingerne af synspunkter med Kommissionen vedrørende de vigtigste parametre og tendenser på markedet, i nærværende sag på ingen måde, at de i beslutningen konstaterede overtrædelser blev begået. Endelig bemærkes, at for så vidt som sagsøgerne ikke afslørede deres adfærd over for Kommissionen i fuld oprigtighed, kan de ikke gøre gældende, at de ikke er omfattet af forbuddet i traktatens artikel 65, stk. 1.

565 Alle de anbringender og argumenter, som sagsøgerne har gjort gældende på grundlag af GD III's virksomhed til støtte for påstanden om annullation af beslutningens artikel 1, må følgelig forkastes.

E — *Magtfordrejning*

566 Sagsøgeren har i stævningen henvist til drøftelserne i Europa-Parlamentets Industriudvalg den 24. februar 1994, hvorunder nogle parlamentsmedlemmer udtrykte mistanke om, at Kommissionen med valget af bødernes beløb og af datoen for vedtagelsen af beslutningen havde villet påvirke virksomhedernes holdning under de forhandlinger, som dengang fandt sted vedrørende foranstaltninger til kapacitetsnedskæringer i jern- og stålindustrien. Sagsøgeren har tilføjet, at såfremt denne mistanke skulle vise sig at være rigtig, er det bevist, at bødens beløb blev fastsat af grunde, som ikke var objektive.

567 Dette anbringende må sammenholdes med nogle sagsøgeres formelle anbringende om, at der foreligger magtfordrejning som følge af, at Kommissionen i stedet for at varetage sine opgaver ifølge traktaten, og navnlig dennes artikel 58, havde haft til hensigt at »tvinge« producenterne til at foretage de omstruktureringer, som den selv fandt nødvendige, og havde »straffet« dem for deres afvisning ved at pålægge store bøder i beslutningen, som blev vedtaget dagen efter, at de pågældende forhandlinger var brudt sammen.

568 Retten minder om, at GD III sideløbende med den administrative procedure, som blev gennemført af GD IV i nærværende sag, førte forhandlinger med jern- og stålindustrien om en dybtgående omstrukturering af denne, som delvis skulle finansieres med fællesskabsmidler. Da parterne ikke kunne nå til enighed, blev disse forhandlinger afbrudt den 15. februar 1994, dagen før vedtagelsen af beslutningen, under et møde med deltagelse af industriens repræsentanter og af kommissionsmedlemmerne Bangemann og Van Miert.

569 Ifølge fast retspraksis er en beslutning kun behæftet med magtfordrejning, når det på grund af objektive, relevante og samstemmende indicier må antages, at den er truffet udelukkende eller dog i det mindste overvejende for at forfølge andre mål end dem, der er angivet, eller for at omgå en fremgangsmåde, der særligt er fastsat i traktaten for at imødegå konkret foreliggende vanskeligheder (jf. f.eks. Domstolens dom af 13.11.1990, sag C-331/88, Fedesa m.fl., Sml. I, s. 4023, præmis 24, og Rettens dom af 6.4.1995, sag T-143/89, Ferriere Nord mod Kommissionen, Sml. II, s. 917, præmis 68, og af 24.9.1996, sag T-57/91, NALOO mod Kommissionen, Sml. II, s. 1019, præmis 327).

570 Forfølgelsen og bekæmpelsen af overtrædelser på konkurrenceområdet udgør et lovligt mål for Kommissionens foranstaltninger i henhold til de grundlæggende bestemmelser i traktatens artikel 3 og 4. Såfremt der faktisk er ført bevis for sådanne overtrædelser, og det er godtgjort, at bøderne er blevet beregnet objektivt og rimeligt, kan en beslutning, der pålægger sådanne bøder i overensstemmelse med traktatens artikel 65, stk. 5, kun anses for behæftet med magtfordrejning i undtagelsestilfælde.

571 I nærværende sag udgør det ikke i sig selv indicier for magtfordrejning, at der på samme tid førtes sideløbende forhandlinger mellem Kommissionen og industrien om omstrukturering af den europæiske jern- og stålindustri, som strakte sig tilbage til 80'erne eller tilmed 70'erne, og heller ikke, at der var »sammentræf« mellem sammenbruddet af forhandlingerne og vedtagelsen af beslutningen, hvilket gav visse medlemmer af Europa-Parlamentet og nogle journalister anledning til at stille spørgsmål.

572 I øvrigt har Retten ikke i det sagsmateriale, som den har fået oversendt i medfør af artikel 23 i EKSF-statutten for Domstolen, fundet noget, der kan bevise, at nærværende procedure i henhold til traktatens artikel 65 skulle være blevet anvendt med det formål at tvinge jern- og stålindustrien til at omstrukturere eller for at straffe den for dens manglende samarbejde herom. Der er i øvrigt ingen grund til mistanke om, at proceduren ikke er forløbet normalt fra de første kontrolundersøgelser i januar 1991 og til beslutningen blev vedtaget den 16. februar 1994, med de mellemliggende faser, der udgøres af meddelelsen af klagepunkter til de berørte virksomheder den 6. maj 1992, gennemgangen af deres svar, som blev fremsendt omkring august 1992, høringen af dem i januar

1993, den interne undersøgelse, som efter de berørte parters begæring blev foretaget i januar — februar 1993, fremsendelsen af referatet af høringen i to dele, den 8. juli og den 8. september 1993, samt udarbejdelsen af udkastet til beslutning, oversættelsen af denne til de forskellige sprog og konsultation af en række berørte tjenestegrene. Sagsøgeren har heller ikke bestridt det af Kommissionen anførte om, at høringen blev udsat fra september 1992 til januar 1993, dvs. omkring fire måneder, efter anmodning fra nogle af virksomhederne, for at deres advokater kunne varetage deres forsvar under den antidumpingsag, der på daværende tidspunkt var indledt mod dem af de amerikanske myndigheder.

573 Endelig foreligger der ingen støtte for anbringendet om, at beslutningen ikke ville være blevet vedtaget med det indhold, den fik, hvis forhandlingerne med jern- og stålindustrien ikke var blevet afbrudt dagen før.

574 Følgelig må sagsøgerens anbringende om magtfordrejning forkastes som ubegrundet.

Den subsidiære påstand om annullation af beslutningens artikel 4 eller i det mindste nedsættelse af bødens beløb

A — *Indledende bemærkninger*

575 I henhold til artikel 4 i beslutningens dispositive del pålægges sagsøgeren en bøde på 6 500 000 ECU for de i artikel 1 beskrevne overtrædelser. De kriterier, der er anvendt med henblik på fastlæggelsen af bødernes generelle niveau, og de enkelte bøders beløb findes henholdsvis i beslutningen betragtning 298-317 og 319-324.

576 Som svar på Rettens spørgsmål har Kommissionen afgivet en række forklaringer vedrørende fremgangsmåden for beregning af bøderne og har fremlagt en række tabeller, som viser denne beregning for hver af de berørte virksomheder (jf. bilag 6 til dens svar af 19.1.1998, dens svar af 20.2.1998 og tabellerne, der blev fremlagt den 19.3.1998).

577 Det fremgår af disse oplysninger, at Kommissionen fastsatte bøden på grundlag af en »grundtakst«, der svarede til 7,5% af vedkommende virksomheds salg af stålbjælker inden for Fællesskabet i året 1990. Denne procent fordeledes mellem de tre overtrædelsestyper, der nævnes i beslutningens betragtning 300, efter følgende fordelingsnøgle: fastsættelse af priser: 3%, heraf 2,5% vedrørende aftaler om basispriserne og 0,5% for aftaler om harmonisering af tillæggene; opdeling af markederne: 3%; udveksling af oplysninger: 1,5%.

578 Kommissionen har vægtet disse procentsatser under hensyn til — bl.a. — varigheden og den geografiske udstrækning af den enkelte overtrædelse.

579 Ved udmålingen af bøderne under hensyn til varigheden af den enkelte overtrædelse anvendte Kommissionen således en koefficient, der fremkom ved at dele det faktiske antal måneder, der var lagt til grund som overtrædelsesperiode, med det maksimale antal på 30 måneder, bortset fra hvad angår aftalerne om harmonisering af priserne for tillæg. Med henblik på udmålingen af bøderne under hensyn til den geografiske udstrækning af den enkelte overtrædelse — idet visse overtrædelser udelukkende vedrører et eller flere nationale markeder — anvendte Kommissionen ligeledes en procent svarende til den del, det eller de pågældende markeder udgjorde af det beregnede totale forbrug i Fællesskabet (Tyskland: 21%, Frankrig: 17%; Det Forenede Kongerige: 17%; Spanien: 15%; Italien: 14%; Nederlandene: 7%; Den Belgisk-Luxembourgske Økonomiske Union: 6%; Danmark 2%).

580 I det omfang det var relevant, blev der herefter på hver overtrædelse anvendt visse forhøjelses- eller nedsættelseskoefficienter med henblik på at tage hensyn til eventuelle skærpende eller formildende omstændigheder.

581 Endelig blev det totale beløb, der fremkom ved den ovenfor beskrevne udregning, forhøjet med 1/3 for så vidt angår sagsøgeren, British Steel og Unimétal på grund af »recidiv«.

582 Ifølge Kommissionens svar af 19. marts 1998 blev sagsøgerens bøde beregnet som følger på grundlag af en relevant omsætning på 91 mio. ECU:

							mio. ECU
a) Aftaler om fastsættelse af priser							
Poutrelles-udvalget	91	x	2,5%		x	30/30	2,2750
Det tyske marked	91	x	2,5%	x 21%	x	3/30	0,0478
Det italienske marked	91	x	2,5%	x 14%	x	3/30	0,0319
Det danske marked	91	x	2,5%	x 2%	x	30/30	0,0455
Harmonisering af tillæg	91	x	0,5%				0,4550
						I alt	**2,8552**
b) Aftaler om opdeling af markeder							
Traverso-metoden	91	x	3%		x	6/30	0,5460
Det franske marked	91	x	3%	x 17%	x	3/30	0,0464
Det italienske marked	91	x	3%	x 14%	x	3/30	0,0382
						I alt	**0,6306**
c) Udveksling af oplysninger	91	x	1,5%		x	30/30	1,3650
I alt a) + b) + c)							**4,8508**
Forhøjelse på 33% for »recidiv«							1,6010
						I alt	**6,4518**
Det endelig bødebeløb							6,5000

B — *Anbringenderne om manglende culpa hos sagsøgeren, om tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og om manglende vedtagelse af overgangsforanstaltninger efter udløbet af den åbenbare kriseordning*

583 Som en første gruppe argumenter har sagsøgeren gjort gældende, at beslutningens artikel 4 skal annulleres på grund af manglende culpa fra selskabets side, tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og manglende vedtagelse af overgangsforanstaltninger efter udløbet af den åbenbare kriseordning. Sagsøgeren har i den forbindelse i det væsentlige fremført de anbringender, som virksomheden allerede har fremført vedrørende Kommissionens påståede deltagelse i de påtalte overtrædelse. Kommissionen har navnlig ikke i beslutningens betragtning 298-317 undersøgt følgerne af sin egen medvirken i den udveksling af oplysninger, der fandt sted inden for Poutrelles-udvalget.

584 Sagsøgeren handlede i god tro og i uvidenhed om, at de udvekslinger af oplysninger, der fandt sted inden for Poutrelles-udvalget og Eurofer/Skandinavien-gruppen, var ulovlige, hvilket sagsøgeren bestrider. Det var først efter nogle drøftelser med Kommissionen, der blev påbegyndt midt i 1990, at virksomhederne og deres organisationer kom i tvivl med hensyn til, om disse udvekslinger var forenelige med traktatens artikel 65, stk. 1.

585 De dokumenter, der henvises til i beslutningens betragtning 307, nemlig Usinor Sacilor's interne memorandum, som omtales i betragtning 105, telefaxen fra Eurofer's juridiske rådgiver, som omtales i betragtning 140, og det interne notat fra Peine-Salzgitter, der omtales i betragtning 59, kan ikke gøres gældende over for sagsøgeren og beviser heller ikke, at sagsøgeren handlede med viden om, at virksomhedens adfærd var ulovlig.

586 Sagsøgeren har endvidere anført, at det først var i 1991, at Kommissionen ændrede sin bedømmelse af ordninger vedrørende udveksling af oplysninger inden for EKSF-traktaten, idet den tilpassede sin praksis til den, der følges inden for EF-traktaten (jf. præmis 38 ovenfor). Indtil det nævnte tidspunkt kunne virksomhederne med føje antage, at sådanne ordninger var forenelige med EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1.

587 Sagsøgeren har endelig gjort gældende, at Kommissionen ikke tog hensyn til, at det var nødvendigt for virksomhederne og deres medarbejdere at tilpasse sig til en tilstand med fri konkurrence ved udløbet af kvotesystemet. Efter sagsøgerens mening burde Kommissionen have fastsat overgangsbestemmelser, således som den af Kommissionen udpegede »vismandsgruppe« havde foreslået (jf. *XXI Almindelige Beretning om De Europæiske Fællesskabers Virksomhed*, nr. 278).

588 Retten har allerede fastslået, at Kommissionens påståede deltagelse i de overtrædelser, som sagsøgeren kritiseres for, på ingen måde er bevist i nærværende sag (jf. afsnit D ovenfor). Retten har ligeledes fastslået, at sagsøgeren ikke kunne være uvidende om ulovligheden af de pågældende former for adfærd, i hvert fra den 30. juni 1988, og at Kommissionen ikke ulovligt har »tilpasset« EKSF-traktaten til EF-traktaten. Argumenterne om sagsøgerens gode tro og om en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning må følgelig forkastes.

589 Selv om det antages, at de tre dokumenter, der blev udarbejdet henholdsvis af Usinor Sacilor, Peine-Salzgitter og Eurofer, og som nævnes i beslutningens betragtning 307, ikke kan gøres gældende over for sagsøgeren, må det endnu engang fastslås, at de overtrædelser, som består i aftaler om fastsættelse af priser og om opdeling af markeder — som de aftaler, det er behørigt bevist, at sagsøgeren har deltaget i — er nævnt udtrykkeligt i traktatens artikel 65, stk. 1, og dermed har en åbenbar karakter.

590 For så vidt angår udvekslingerne af fortrolige oplysninger fremgår det af Rettens bemærkninger (jf. præmis 407 ovenfor), at de havde et formål, der svarede til en opdeling af markederne med henvisning til de traditionelle handelsstrømme. Sagsøgeren kunne ikke med rimelighed antage, at sådanne udvekslinger ikke var omfattet af traktatens artikel 65, stk. 1. At medlemmerne af Poutrelles-udvalget vidste, at udvekslingerne var ulovlige, kan tværtimod udledes af den dobbelte kontrolordning, der blev anvendt inden for Eurofer, hvor den ene, som vedrørte aggregerede oplysninger, automatisk blev bragt til GD III's, og GD IV's kundskab, mens den anden, som vedrørte individuelle oplysninger, alene var forbeholdt de deltagende virksomheder, heriblandt sagsøgeren (jf. præmis 542 ff. ovenfor).

591 Det fremgår endvidere af Rettens konstateringer (jf. præmis 509 ovenfor), at det ikke påhvilede Kommissionen at fastsætte særlige overgangsforanstaltninger efter udløbet af den åbenbare kriseordning den 30. juni 1988.

592 Argumenterne om sagsøgerens gode tro, om en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og om manglende vedtagelse af overgangsforanstaltninger efter den 30. juni 1988 må følgelig forkastes.

C — *Spørgsmålet, om bøden er uforholdsmæssig stor*

Sammenfatning af parternes argumentation

593 Sagsøgeren har til støtte for sit anbringende om, at bøden er uforholdsmæssig stor, henvist til manglende begrundelse og fejl ved bedømmelsen.

594 Sagsøgeren har først gjort gældende, at det i beslutningens betragtning 301-316 anførte er for ubestemt til, at man kan forstå, hvorledes Kommissionen har fastsat de individuelle bødebeløb. Det er endvidere uforståeligt, hvorfor der er pålagt sagsøgeren en højere bøde end virksomheder som Saarstahl, Cockerill-Sambre eller Ensidesa, som i perioden 1988/89 foretog større leverancer i EKSF end sagsøgeren (jf. tabel 11 i beslutningens betragtning 19).

595 Endvidere fremgår det ikke af beslutningens betragtning 316, hvorledes der er blevet taget hensyn til overtrædelsens varighed og grovhed. Hvad nærmere angår overtrædelsens varighed gør sagsøgeren gældende, at beslutningen ikke for hver

type overtrædelse angiver den sidste overtrædelse, som gøres gældende over for sagsøgeren.

596 Sagsøgeren kritiserer endvidere Kommissionen for ikke at have opfyldt sin begrundelsespligt, idet den ikke i beslutningens betragtninger har angivet de faktorer, der er taget i betragtning med henblik på fastsættelsen af bøden, og som Van Miert henviste til på pressekonferencen den 16. februar 1994. Navnlig har Kommissionen intetsteds i beslutningen angivet, at sagsøgeren var blevet pålagt en supplerende bøde (»supplementary fine«), fordi virksomheden måtte anses for »recidivist« (»habitual offender«), en betegnelse, som sagsøgeren finder uden ethvert grundlag.

597 Hvad angår fejlene ved bedømmelsen har sagsøgeren i første række gjort gældende, at Kommissionen fejlbedømte virksomhedens økonomiske situation. For det første udgjorde sagsøgerens selskabskapital 875 mio. DEM og ikke 2 mia. DEM, således som det fejlagtigt anføres i beslutningens betragtning 11, litra b). Eftersom kapitalen er en afgørende faktor ved bedømmelsen af en virksomheds størrelse og økonomiske betydning (jf. Domstolens dom af 7.6.1983, forenede sager 100/80-103/80, Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1825, præmis 120, herefter »Pioneer-dommen«), hviler Kommissionens beregning dermed på urigtige oplysninger.

598 Dernæst har Kommissionen i forbindelse med sin bedømmelse af den økonomiske situation inden for stålindustrien (jf. beslutningens betragtning 301) ikke taget hensyn til sagsøgerens økonomiske situation. Siden regnskabsåret 1987/88 (hvorunder virksomhedens salg af stålbjælker gav et tab på 7,9 mio. DEM), og når bortses fra regnskabsårene 1988/89 og 1989/90 (hvor der kun blev opnået ganske små fortjenester på henholdsvis 4 og 4,6 mio. DEM), har sagsøgerens produktion af stålbjælker været tabgivende. De konstaterede tab, som har været stadigt stigende siden regnskabsåret 1990/91, var i øvrigt grunden til virksomhedens beslutning om at lukke sit bjælkevalseværk den 1. april 1993. I replikken har sagsøgeren yderligere anført, at denne analyse bør føre til en nedsættelse af bøden i overensstemmelse med Domstolens praksis (jf. Pioneer-dommen, a.st., præmis 129) og Kommissionens praksis (jf. navnlig Kommissionens beslutning 83/667/EØF af 5.12.1983 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/30.671 — IPTC Belgium) (EFT L 376, s. 7)). Det er ikke

tilstrækkeligt kun at tage hensyn til den nævnte situation i forbindelse med fastsættelsen af en betalingsfrist (jf. beslutningens artikel 5).

599 For det andet hævder sagsøgeren, at Kommissionen har overdrevet de påstående økonomiske virkninger af overtrædelserne (jf. beslutningens betragtning 302, 303 og 304). I betragtning af sagsøgerens økonomiske situation er det således udelukket, at disse overtrædelser har kunnet give virksomheden en fordel, hvilket også fremgår af rapporten fra den sagkyndige, Bishop.

600 For det tredje beviser de dokumenter, der omtales i beslutningens betragtning 307 med henblik på et godtgøre — som en skærpende omstændighed — at nogle virksomheder »var opmærksomme på, at deres adfærd var eller kunne være i strid med [...] traktatens artikel 65«, ikke, at dette var tilfældet for sagsøgerens vedkommende, idet der var tale om dokumenter, der var interne for de virksomheder og den organisation, de stammede fra. Det fremgår heller ikke af beslutningen om rustfrit stål (jf. beslutningens betragtning 305), at sagsøgeren var vidende om, at virksomhedernes adfærd var ulovlig.

601 I deres fælles mundtlige indlæg under retsmødet gjorde sagsøgerne derudover gældende:

a) Kommissionen har ikke redegjort tilstrækkeligt for, i hvilket omfang de omtvistede former for adfærd havde en konkurrencebegrænsende virkning, selv om traktatens artikel 65 kræver bevis for en sådan virkning. Navnlig modsiges forklaringerne i beslutningens betragtning 302 og 303 om de yderligere gevinster, som angiveligt blev opnået som følge af de aftalte prisstigninger, af de forklaringer, som Kutscher gav i sin vidneforklaring. Ifølge denne kunne sådanne prisstigninger nemlig følge af konjunktursituationen på daværende tidspunkt.

b) Kommissionen burde havde tillagt det betydning som formildende omstændigheder, dels at de omtvistede former for adfærd ikke havde til formål at begrænse produktionen, den tekniske udvikling eller investeringerne i traktatens artikel 65, stk. 5's forstand, dels at der er forskelle mellem EKSF-traktaten og EF-traktaten.

c) Kommissionen pålagte med urette en særskilt bøde for informationsudvekslingssystemerne, da disse for Retten blev betegnet som accessoriske til andre overtrædelser.

d) Kommissionen pålagde uden føje bøder på et generelt højere niveau end det, den valgte i sin beslutning om rustfrit stål og i sin beslutning 94/815/EF af 30. november 1994 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (sag IV/33.126 og 33.322 — Cement) (EFT L 343, s. 1, herefter »cement-beslutningen« eller »cement-sagen«).

e) Kommissionen foretog en dobbelt anvendelse, første gang på EF-niveau og anden gang på de forskellige nationale markeders niveau, af de delsatser, der blev anvendt på de forskellige dele af overtrædelsen, som dels var aftalerne om fastsættelse af priser, dels aftalerne om opdeling af markederne, med den følge, at bødens faktiske grundsats er på 13% og ikke, som Kommissionen hævder, 7,5%.

602 Vedrørende forhøjelsen på grund af »recidiv« af bøden for sagsøgeren, Unimétal og British Steel har Kommissionen som svar på Rettens spørgsmål (jf. punkt 33 i dens svar af 19.1.1998) og i retsmødet anført, at beslutningen i sagen om rustfrit stål ikke var en afgørende faktor. Den omstændighed, at der hos de berørte virksomheder var blevet gennemført de kontrolundersøgelser, der nævnes i beslutningens betragtning 305, og at de i slutningen af 1988 modtog en meddelelse af klagepunkter i den samme sag, burde have virket som en konkret advarsel i forhold til dem og adskiller deres situation fra situationen for de andre virksomheder, som er pålagt bøder i nærværende sag.

Rettens bemærkninger

603 Traktatens artikel 65, stk. 5, bestemmer:

»Virksomheder, som har indgået en aftale, der uden videre er ugyldig, eller som har anvendt eller forsøgt at anvende en sådan ugyldig aftale eller vedtagelse [...], eller som anvender fremgangsmåder, der strider mod bestemmelserne i stk. 1, kan af Kommissionen ikendes bøder eller tvangsbøder, der højst må være lig med det dobbelte af omsætningen af de produkter, som vedrøres af den aftale, vedtagelse eller fremgangsmåde, der strider mod bestemmelserne i dette stykke, dog således at det ovenfor fastsatte maksimum, når formålet har været at begrænse produktionen, den tekniske udvikling eller investeringerne, i tilfælde af bøder kan sættes op til 10 procent af de pågældende virksomheds årsomsætning og i tilfælde af tvangsbøder op til 20 procent af den daglige omsætning.«

Sagsøgerens argumenter

— Beslutningens begrundelse for bøden

604 Ifølge retspraksis skal den begrundelse, der foreskrives i traktatens artikel 15, dels gøre det muligt for adressaten at gøre sig bekendt med begrundelserne for den trufne foranstaltning med henblik på i påkommende tilfælde at kunne varetage sine interesser og afgøre, om beslutningen er lovlig, dels gøre det muligt for Fællesskabets retsinstanser at udøve deres legalitetskontrol. Kravet om begrundelse skal vurderes på grundlag af omstændighederne i det konkrete tilfælde, bl.a. retsaktens indhold, arten af de anførte grunde og den sammenhæng, hvori den er vedtaget (dommen i sagen NALOO mod Kommissionen, a.st., præmis 298 og 300).

605 For så vidt angår en beslutning, hvorved flere virksomheder pålægges bøder for en overtrædelse af Fællesskabets konkurrenceregler, skal rækkevidden af begrundelelsespligten navnlig vurderes under hensyn til, at overtrædelsernes grovhed skal fastslås på grundlag af en lang række forhold, herunder bl.a. sagens særlige omstændigheder, dens sammenhæng og bødernes afskrækkende virkning, uden at der er opstillet en bindende eller udtømmende liste over de kriterier, som obligatorisk skal tages i betragtning (Domstolens kendelse af 25.3.1996, sag C-137/95 P, SPO m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1611, præmis 54). Ved fastsættelsen af størrelsen af den enkelte bøde råder Kommissionen i øvrigt over et skøn, og den kan herved ikke anses for forpligtet til at anvende en præcis matematisk formel (Rettens dom af 6.4.1995, sag T-150/89, Martinelli mod Kommissionen, Sml. II, s. 1165, præmis 59).

606 Retten finder i nærværende sag, at beslutningen i betragtning 300-312, 314 og 315 indeholder en tilstrækkelig og relevant gengivelse af de faktorer, der er taget i betragtning ved bedømmelsen af grovheden, generelt betragtet, af de forskellige fastslåede overtrædelser. Disse angivelser suppleres i øvrigt, for så vidt angår den i betragtning 300 omhandlede udveksling af oplysninger, af de detaljerede angivelser i beslutningens betragtning 49-60 og 266-272.

607 Kommissionen har i øvrigt i beslutningens betragtning 314 konkluderet, at der forelå en overtrædelse, som stod på i lang tid, hvilket sagsøgeren ikke har bestridt. Beslutningens artikel 1 angiver nærmere den antagne varighed af den enkelte overtrædelse og giver dermed udtryk for princippet om, at de bødedele, der svarer til de forskellige overtrædelser, er opdelt på grundlag af disses varighed. Retten anser dette for en tilstrækkelig begrundelse.

608 Retten har i dom af 6. april 1995 i sagen Tréfilunion mod Kommissionen (sag T-148/89, Sml. II, s. 1063, præmis 142) fastslået, at det var ønskeligt, at virksomhederne — på en måde, som Kommissionen finder hensigtsmæssig — kan få et detaljeret indblik i, hvorledes den bøde, der pålægges dem, er beregnet, således at de kan tage stilling med fuldt kendskab til sagen uden at være forpligtet til at anlægge sag ved Fællesskabets retsinstanser til prøvelse af beslutningen.

609 Dette gælder så meget mere, når Kommissionen som i nærværende sag har anvendt detaljerede matematiske formler med henblik på at beregne bøderne. I en sådan situation er det ønskeligt, at de berørte virksomheder, og i givet fald Retten, sættes i stand til at kontrollere, at den metode, Kommissionen har anvendt, og de faser, den har gennemført, ikke er behæftet med fejl og er forenelige med de bestemmelser og principper, der gælder for bøder, og navnlig med forbuddet mod forskelsbehandling.

610 Det skal imidlertid bemærkes, at sådanne taloplysninger, som er givet efter anmodning fra en part eller fra Retten i medfør af procesreglementets artikel 64 og 65, ikke er en supplerende og efterfølgende begrundelse for beslutningen, men det talmæssige udtryk for de i beslutningen angivne kriterier, såfremt disse selv kan kvantificeres.

611 I nærværende sag, hvor beslutningen ikke indeholder angivelser vedrørende beregningen af bøder, har Kommissionen imidlertid under sagen på Rettens anmodning fremlagt taloplysninger, der navnlig vedrører fordelingen af bøden på de forskellige overtrædelser, som er påtalt over for virksomhederne.

612 For så vidt angår den argumentation, hvormed sagsøgeren kritiserer, at der savnes en angivelse af den sidste overtrædelse, som er konstateret for hver af overtrædelseskategorierne, fremgår det af Rettens gennemgang af de faktiske omstændigheder, at Kommissionen behørigt har begrundet varigheden af de overtrædelser, der er konstateret i beslutningens artikel 1, idet den dels har henvist til virksomhedernes adfærd, dels til de relevante referenceperioder for denne adfærd.

613 Det følger af det anførte, at med forbehold for spørgsmålet om forhøjelse af bøden på grund af »recidiv«, som vil blive gjort til genstand for en særlig undersøgelse nedenfor (præmis 614-625), må sagsøgerens argumenter om manglende begrundelse forkastes.

— Forhøjelsen af bøden på grund af »recidiv«

614 Beslutningens betragtning 305 og 306 lyder:

»305 I den pressemeddelelse, som Kommissionen udsendte den 2. maj 1988 i forbindelse med sine kontrolundersøgelser i den sag vedrørende rustfrit stål, der førte til beslutning 90/417/EKSF, udtalte den tydeligt, at den ikke ville tolerere ulovlige ordninger organiseret af stålindustrien.

306 Desuden var nogle af de involverede virksomheder, nemlig British Steel, Thyssen og Usinor Sacilor, blevet pålagt bøder for deres deltagelse i kartellet vedrørende flade produkter af rustfrit stål. Denne beslutning var blevet offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* i august 1990 og blev diskuteret i såvel den generelle presse som fagpressen. Kommissionens holdning til ulovlige aftaler og ulovlige former for samordnet praksis havde derfor været klar fra i hvert fald maj 1988.«

615 Det fremgår af oplysningerne i de svar, som Kommissionen har givet under sagen, at for de tre virksomheder, der nævnes i betragtning 306 — British Steel, Unimétal og sagsøgeren — blev bødens samlede grundbeløb, der fremkom ved sammenlægning af de underbeløb, der blev anvendt for de forskellige overtrædelser, som opregnes i artikel 1, forhøjet med 1/3, fordi disse tre virksomheders adfærd havde karakter af recidiv, når henses til sagen om rustfrit stål, der mundede ud i beslutningen af 18. juli 1990.

616 Retten finder, at beslutningens betragtning 305 og 306 ikke indeholder en begrundelse, der er tilstrækkelig til, at de berørte virksomheder kunne forstå, at deres bøde hermed var blevet forhøjet på grund af recidiv, eller forstå forhøjelsens størrelse eller grundene til, at Kommissionen anså en sådan forhøjelse som berettiget.

617 Retten bemærker i øvrigt, at begrebet recidiv, således som det forstås i en række nationale retsordener, forudsætter, at en person har begået nye overtrædelser efter at være blevet straffet for lignende overtrædelser. I nærværende sag består det eneste forhold af denne art deri, at et søsterselskab til sagsøgeren blev pålagt en bøde ved beslutningen af 18. juli 1990 om rustfrit stål. Den største del af den overtrædelsesperiode — fra 30. juni 1988 til slutningen af 1990 — som i nærværende sag er konstateret for sagsøgerens vedkommende, ligger før den sidstnævnte beslutning.

618 Heraf følger, at for så vidt som forhøjelsen af den bøde, der bl.a. er pålagt sagsøgeren, er begrundet med den betragtning, at Kommissionen allerede havde straffet sagsøgeren for lignende overtrædelser i beslutningen om rustfrit stål, er beslutningen behæftet med en retlig vildfarelse, idet denne omstændighed ikke kan anses for en skærpende omstændighed for de overtrædelser, der blev begået før vedtagelsen af den sidstnævnte beslutning.

619 Retten bemærker endvidere, at for så vidt som Kommissionen henviser til den omstændighed, at den havde »advaret« virksomhederne via den pressemeddelelse, der blev udsendt i sagen om rustfrit stål (beslutningens betragtning 305), ses denne omstændighed ikke at gøre nogen forskel mellem situationen for de tre virksomheder, der blev berørt af den omtvistede forhøjelse, og situationen for beslutningens øvrige adressater.

620 Kommissionen har imidlertid for Retten anført, at den omstændighed, at der var gennemført kontrolundersøgelser af de tre berørte virksomheder i forbindelse med sagen om rustfrit stål, og at de i slutningen af 1988 havde modtaget en meddelelse af klagepunkter i samme sag, burde have virket som en særlig klar advarsel i forhold til dem.

621 Retten bemærker for det første, at den i maj 1988 gennemførte kontrolundersøgelse ikke i sig selv indeholder en tilstrækkelig klar advarsel af samme art som den, der foreligger i forbindelse med bedømmelse af en forskriftsmæssigt fastslået adfærd, således at den under omstændighederne i nærværende sag skulle kunne sidestilles med en beslutning, der udgør det første forhold i et recidiv. Formålet

med de undersøgelser, der hjemles i traktatens artikel 47, stk. 1, er nemlig ikke at fastslå et retsbrud, men alene at gøre det muligt for Kommissionen at tilvejebringe den dokumentation, der er nødvendig for at fastslå de faktiske omstændigheder og rækkevidden af en bestemt faktisk eller retlig situation (jf. Domstolens dom af 26.6.1980, sag 136/79, National Panasonic mod Kommissionen, Sml. s. 2033, præmis 21).

622 For det andet bemærkes, at selv om beslutningens betragtning 305 henviser til den dengang gennemførte kontrolundersøgelse, indeholder beslutningen intet, hvoraf det fremgår, at der blev givet de tre pågældende virksomheder særlige forklaringer i forbindelse med den nævnte kontrolundersøgelse, og navnlig heller intet om den begrundelse, som undersøgelsesbemyndigelserne eller -beslutningerne var forsynet med. Der foreligger således intet, der viser, hvorledes situationen for de tre berørte virksomheder adskiller sig fra situationen for de andre producenter.

623 Det må i øvrigt fastslås, at beslutningen ikke indeholder nogen omtale af meddelelsen af klagepunkter i sagen om rustfrit stål. Begrundelsen for en beslutningen skal imidlertid findes i selve beslutningens tekst, og efterfølgende begrundelser fra Kommissionen kan ikke tages i betragtning, medmindre der foreligger særlige omstændigheder (jf. senest Rettens dom af 14.5.1998, sag T-334/94, Sarrió mod Kommissionen, Sml. II, s. 1439, præmis 394 ff.).

624 Under alle omstændigheder er en meddelelse af klagepunkter efter selve sin karakter kun en forberedende akt, der ikke har karakter af en beslutning, og pålægger ikke den berørte virksomhed en forpligtelse til at ændre eller på ny overveje sin markedsføring (Domstolens dom af 11.11.1981, sag 60/81, IBM mod Kommissionen, Sml. s. 2639, præmis 17, 18 og 19; jf. også Rettens dom af 18.12.1992, forenede sager T-10/92, T-11/92, T-12/92 og T-15/92, Cimenteries CBR m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2667, præmis 34). I øvrigt har Kommissionen for Retten hverken oplyst datoen for eller indholdet af den meddelelse af klagepunkter, som den støtter sig på.

625 Det følger af det anførte, at beslutningens artikel 4 skal annulleres, for så vidt som sagsøgeren herved pålægges en højere bøde med den begrundelse, at virksomhedens adfærd har karakter af recidiv.

— Den økonomiske situation for sagsøgeren og stålindustrien

626 Retten bemærker, at argumentet om, at sagsøgerens selskabskapital udgør et lille beløb, er uden betydning, eftersom bøden, som sagsøgeren er blevet pålagt, blev beregnet på grundlag af virksomhedens omsætning i overensstemmelse med forskrifterne i traktatens artikel 65, stk. 5.

627 For så vidt angår anbringendet om, at sagsøgerens bøde bør nedsættes, fordi virksomhedens produktion af stålbjælker gav underskud, bortset fra perioden 1988-1990, minder Retten om, at Kommissionen i beslutningens betragtning 301 omtaler virksomhedernes situation på tidspunktet for vedtagelsen af beslutningen og anfører, at »stålproducenterne [...] generelt set ikke [har] noget overskud for tiden«. Det står endvidere fast, at jern- og stålvirksomhedernes vanskelige økonomiske situation på tidspunktet for vedtagelsen af beslutningen bl.a. er blevet taget i betragtning via betalingsfristerne, der omhandles i artikel 5.

628 Retten finder, at Kommissionen principielt har ret til at fastsætte en sådan løsning, som både tager hensyn til virksomhedernes aktuelle situation og fastsætter bøderne på et niveau, som den anser for passende (jf. Domstolens dom af 10.12.1957, sag 8/56, Sml. 1954-1964, s. 49, org. ref.: Rec. s. 179, på s. 192).

629 Den omstændighed, at sagsøgeren kun opnåede fortjeneste — som den betegner som »ubetydelig« — mellem 1988 og 1990, og at virksomhedens produktion af stålbjælker bortset fra denne periode var klart tabgivende, er heller ikke i sig selv tilstrækkelig til at bevise, at Kommissionen har anlagt en urigtig bedømmelse. De

af sagsøgeren anførte tal bekræfter, at den periode, der blev taget i betragtning med henblik på bøden, var præget af en klar forbedring sammenlignet med de foregående år og gjorde det muligt for sagsøgeren at opnå et overskud trods den strukturbetingede overkapacitet på markedet.

630 Under alle omstændigheder ville anerkendelsen af en forpligtelse for Kommissionen, hvorefter den ved fastsættelsen af bøden skulle tage hensyn til en virksomheds økonomiske underskudssituation, medføre en uberettiget konkurrencemæssig fordel for virksomheder, der er mindre tilpassede til markedsforholdene (Domstolens dom af 8.11.1983, forenede sager 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 og 110/82, IAZ m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3369, præmis 55, og Rettens dom af 14.5.1998, sag T-319/94, Fiskeby Board mod Kommissionen, Sml. II, s. 1331, præmis 76).

631 Følgelig må argumenterne vedrørende den økonomiske situation for sagsøgeren og stålindustrien forkastes.

— De økonomiske konsekvenser af overtrædelserne

632 Sagsøgerens argument om, at Kommissionen i beslutningens betragtning 302, 303 og 304 har overdrevet de økonomiske konsekvenser af overtrædelserne, må sammenholdes med det i de parallelle sager fremsatte argument fra andre sagsøgere, som også i det væsentlige kritiserer Kommissionen for ikke at have foretaget en seriøs undersøgelse af kartellets økonomiske virkninger på markedet og for at støtte sig på rene formodninger, selv om Kommissionen er forpligtet til at undersøge de økonomiske virkninger af overtrædelserne for at bedømme deres grovhed og i givet fald at tage hensyn til disse virkningers begrænsede karakter (Domstolens dom af 6.3.1974, forenede sager 6/73 og 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano og Commercial Solvents mod Kommissionen, Sml. s. 223, præmis 51 ff., og dommen i sagen Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 614 ff.), navnlig på et reguleret marked som EKSF-markedet. Ifølge sagsøgeren viser professor Bishop's undersøgelse, at de i nærværende sag omhandlede former for praksis ikke har haft nogen mærkbar virkning på konkurrenceniveauet.

633 I deres fælles mundtlige indlæg vedrørende dette punkt i sagen har sagsøgerne forenet denne argumentation med påstanden om, at traktatens artikel 65, stk. 5, kun omfatter en adfærd, der har en konkurrencebegrænsende virkning, og ikke en adfærd, der alene har en sådan til formål.

634 Sagsøgerne har endvidere henvist til Kutscher's vidneforklaring, hvorefter det i en periode med en gunstig økonomisk konjunktur, således som tilfældet var mellem 1988 og 1990, er normalt og næsten automatisk, at virksomhedernes priser stiger, idet de hver prøver at drage fordel af de forhøjelser, som konkurrenterne har besluttet, hvorfor man ikke på grundlag af de fortjenester, som virksomhederne opnåede dengang, kan drage den slutning, at de samordnede priserne. Ifølge sagsøgerne modsiger denne vidneforklaring de bemærkninger, der fremføres i beslutningens betragtning 302, 303 og 304.

635 Som Retten allerede har anført (præmis 272 og 277 ovenfor), er det ikke en nødvendig betingelse for at fastslå en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, at det bevises, at den pågældende adfærd har haft en konkurrencebegrænsende virkning. Det samme gælder med hensyn til pålæggelsen af en bøde i henhold til traktatens artikel 65, stk. 5.

636 Følgelig er den virkning, som en aftale eller samordnet praksis har kunnet have på den normale konkurrence, ikke et afgørende kriterium ved fastsættelsen af et passende beløb for bøden. Som Kommissionen med rette har anført, kan forhold, der vedrører forsættet og dermed formålet med en adfærd, faktisk have større betydning end de omstændigheder, der vedrører adfærdens virkninger (jf. forslaget til afgørelse i polypropylen-dommene fra dommer Vesterdorf, der varetog hvervet som generaladvokat, Sml. 1991 II, s. 1022 ff.), navnlig når der er tale om overtrædelser, der efter deres karakter er alvorlige, såsom fastsættelse af priserne og opdeling af markeder. Retten finder, at der i nærværende sag foreligger sådanne omstændigheder.

637 Sagsøgte erkender dog, at vurderingen af en overtrædelses virkninger kan være relevant for bødespørgsmålet, såfremt Kommissionen udtrykkeligt påberåber sig

en virkning, men ikke kan bevise den eller fremføre gode grunde til at tage hensyn til den (jf. i denne retning forslaget til afgørelse i forbindelse med polypropylen-dommene fra dommer Vesterdorf som generaladvokat, Sml. 1991 II, s. 1023).

638 I denne forbindelse har Kommissionen i beslutningens betragtning 222 og 293 forklaret, at de pågældende virksomheder udgjorde en stor del af Fællesskabets marked for stålbjælker, idet alle de store producenter deltog, og at virkningen af overtrædelserne langt fra var ubetydelige. Kommissionen har endvidere især i betragtning 222 henvist til producenternes egne dokumenter, hvori de giver udtryk for den opfattelse, at de pågældende prisstigninger var blevet accepteret af forbrugerne. I beslutningens betragtning 303 opgør Kommissionen den samlede merindtægt, der blev opnået herved, til mindst 20 mio. ECU for de to første kvartaler 1989.

639 Under disse omstændigheder finder Retten, at Kommissionen med føje kunne tage hensyn til overtrædelsernes mærkbare økonomiske virkninger på markedet, da den beregnede bøden.

640 Det skal dog bemærkes, at Kutscher, som havde erhvervet en betydelig erfaring vedrørende stålsektoren som led i sine arbejdsopgaver inden for GD III, i den vidneforklaring, han gav i retsmødet, gav udtryk for den opfattelse, at prisstigninger af en størrelsesorden som dem, der i nærværende sag blev konstateret på markedet på tidspunktet for de faktiske omstændigheder, normalt måtte forventes på baggrund af den gunstige økonomiske konjunktur på daværende tidspunkt. Kutscher anførte, at dette faktiske forhold var en af grundene til, at han ikke havde næret mistanke om, at der af producenterne var oprettet et kartel.

641 Det må endvidere fastslås, at den arbejdsmetode, som Kommissionen fulgte i forbindelse med udarbejdelsen af prognoserne og som led i overvågningsordningen i henhold til beslutning nr. 2448/88, gjorde det nødvendigt for virksomhederne at holde møder forud for deres møder med GD III og at udveksle deres synspunkter om den økonomiske situation på markedet og de fremtidige tendenser, især vedrørende priser, således at de kunne give GD III et samlet billede

heraf. Sådanne forberedende møder, med deltagelse af de pågældende virksomheders øverste salgschefer, var i øvrigt nødvendige for, at overvågningsordningen kunne lykkes, idet Kommissionen ikke selv var i stand til rettidigt at indsamle og analysere de individuelle oplysninger, som virksomhederne meddelte, hvilket Kutscher bekræftede i retsmødet. Det er endvidere ubestridt, at de oplysninger, som virksomhederne meddelte under disse møder, var af interesse for GD III, især med henblik på udarbejdelsen af prognoserne.

642 Det fremgår i øvrigt af Kutscher's vidneforklaring, at GD III på daværende tidspunkt var ganske tilfreds med, at jern- og stålindustrien, som efter en lang periode med tab stadig stod på svage ben, på ny opnåede fortjeneste, hvilket begrænsede risikoen for en tilbagevenden til den åbenbare kriseordning.

643 Retten finder, at GD III ved den holdning, det således indtog i forbindelse med overvågningsordningen mellem midten af 1988 og slutningen af 1990, gav anledning til en vis usikkerhed med hensyn til rækkevidden af begrebet »den normale konkurrence« i EKSF-traktatens forstand. Selv om det ikke for så vidt angår nærværende dom er nødvendigt at tage stilling til spørgsmålet om, i hvilket omfang virksomhederne kunne udveksle individuelle oplysninger med henblik på at forberede konsultationsmøderne med Kommissionen uden dermed at overtræde traktatens artikel 65, stk. 1, da dette ikke var formålet med møderne i Poutrelles-udvalget, kan virkningerne af de i sagen begåede overtrædelser dog ikke bestemmes blot ved at sammenligne situationen som følge af de konkurrencebegrænsende aftaler med den situation, der ville have foreligget, hvis der ikke havde været nogen form for kontakt mellem virksomhederne. Det er i nærværende sag mere relevant at sammenligne situationen som følge af de konkurrencebegrænsende aftaler på den ene side og på den anden side den situation, som GD III havde lagt op til og accepteret, og hvor virksomhederne forventedes at holde møder og føre almindelige drøftelser, navnlig vedrørende deres skøn over de fremtidige priser.

644 Det kan i den forbindelse ikke udelukkes, at selv om der ikke havde foreligget aftaler af en art som dem, der blev indgået i nærværende sag inden for Poutrelles-udvalget, kan en udveksling af synspunkter mellem virksomhederne om deres »prisskøn« af en art som dem, der blev anset for lovlige af GD III, have gjort det lettere for de berørte virksomheder at gennemføre en samordnet adfærd på

markedet. Selv om det antages, at virksomhederne blot foretog en almindelig, uforpligtende udveksling af synspunkter med hensyn til deres prisforventninger, med det ene formål at forberede konsultationsmøderne med Kommissionen, og selv om de over for denne afslørede det nøjagtige indhold af deres forberedende møder, er det således ikke udelukket, at sådanne kontakter mellem virksomheder — som GD III accepterede — kan have styrket en vis parallelitet i adfærden på markedet, navnlig hvad angår de prisstigninger, som i det mindste delvis blev fremkaldt af den gunstige økonomiske konjunktur i 1989.

645 Retten finder følgelig, at Kommissionen i beslutningens betragtning 303 har overvurderet de økonomiske virkninger af de aftaler om fastsættelse af priser, som er konstateret i nærværende sag, i forhold til den konkurrence, der ville have været uden sådanne overtrædelser, når henses til den gunstige økonomiske konjunktur og til virksomhedernes vide adgang til at føre almindelige drøftelser vedrørende prisprognoser, indbyrdes og med GD III, som led i møder, der med regelmæssige mellemrum blev afholdt af sidstnævnte.

646 Under hensyn til disse betragtninger finder Retten som led i udøvelsen af dens fulde prøvelsesret, at bøden, som sagsøgeren er pålagt for de forskellige aftaler og former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af priser, skal nedsættes med 15%. Derimod er der ikke anledning til at foretage den samme nedsættelse for så vidt angår aftalerne om opdeling af markeder og heller ikke for så vidt angår udvekslingerne af oplysninger om ordrerne og leverancerne, med hensyn til hvilke de samme betragtninger ikke finder anvendelse.

— Den skærpende omstændighed som følge af viden om ulovligheden af den anfægtede adfærd

647 Efter Rettens opfattelse er de tre beviser, der særligt er nævnt i beslutningens betragtning 307, og som er interne notater, der henholdsvis er udarbejdet af Usinor Sacilor, Peine-Salzgitter og Eurofer, ikke påberåbt som en konkret, skærpende omstændighed for de tre berørte virksomheder, men skal snarere i sammenhæng med betragtning 305 og 306 bevise, at alle de virksomheder, som

beslutningen var rettet til, vidste, at de overtrådte forbuddet i traktatens artikel 65, stk. 1. Af de allerede anførte grunde (jf. præmis 588 og afsnit D ovenfor) finder Retten, at sagsøgeren ikke kunne være uvidende om, at virksomhedens adfærd var ulovlig.

648 Under disse omstændigheder finder Retten som led i udøvelsen af sin fulde prøvelsesret, at den skærpende omstændighed foreligger, som på dette punkt er konstateret for sagsøgerens vedkommende i beslutningens betragtning 307, uden at det er nødvendigt at undersøge, om de tre dokumenter, som nævnes i betragtningen, kan gøres gældende over for sagsøgeren.

— Den sagsøgeren pålagte bøde for deltagelsen i informationsudvekslingsordningerne

649 Retten har allerede af de ovenfor i præmis 385 ff. anførte grunde fastslået, at sagsøgerens deltagelse i de informationsudvekslingsordninger, der er beskrevet i beslutningens betragtning 263-272, må anses for en selvstændig overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1. Det er følgelig med føje, at Kommissionen har taget denne særskilte overtrædelse i betragtning ved beregningen af bøden, der er pålagt sagsøgeren.

— Den dobbelte anvendelse af grundsatsen for bøden

650 Sagsøgerne gjorde i retsmødet gældende, at anvendelsen af grundsatsen på 7,5% af omsætningen faktisk førte til anvendelse af en reel grundsats på 13%, nemlig 2,5% for prisaftalerne inden for Poutrelles-udvalget plus 0,5% for harmoniseringen af tillæggene plus 2,5% for aftalerne om priser på de forskellige individuelle nationale markeder plus 3% for de aftaler om opdeling af markederne, som blev indgået inden for Poutrelles-udvalget, plus 3% for aftalerne om

opdeling af de forskellige nationale markeder plus 1,5% for udvekslingen af oplysninger.

651 Det fremgår faktisk af de oplysninger, som Kommissionen har afgivet under retssagen, at bøden, således som sagsøgerne har gjort gældende, teoretisk kunne komme op på 13% af omsætningen som følge af sammenlægningen af de forskellige satser, der er nævnt i præmis 650 ovenfor. Imidlertid ændrede Kommissionen i sine beregninger også bødernes beløb under hensyn til den enkelte overtrædelses varighed og geografiske udstrækning, således at de bøder, der er pålagt virksomhederne, i praksis langt fra når op på grundsatsen på 7,5% og endnu mindre en sats på 13%. Følgelig er sagsøgernes argument uden relevans for størrelsen af de bøder, der faktisk er blevet pålagt dem. Dette gælder så meget mere, som den bøde, sagsøgeren er pålagt for virksomhedens deltagelse i en række overtrædelser vedrørende opdeling af markederne, er langt lavere end den standardsats på 3%, som Kommissionen går ud fra for denne type overtrædelser. Selv om det er rigtigt, at den del af bøden, som blev pålagt sagsøgeren for aftalerne om fastsættelse af priser, efter Kommissionens beregninger var lidt højere end den gennemsnitlige sats på 3%, er det tilstrækkeligt at fastslå, at dette ikke længere er tilfældet efter den prøvelse, Retten har foretaget.

652 Selv om det antages, at visse af overtrædelserne delvis overlapper hinanden (f.eks. prisaftalerne inden for Poutrelles-udvalget og nogle aftaler om priser på de forskellige nationale markeder), og at der er en forbindelse mellem visse overtrædelser (f.eks. ordningen med kontrol af ordrer og leverancer og visse aftaler om markedsdeling), finder Retten under de nævnte omstændigheder, idet den udøver sin fulde prøvelsesret, at der ikke af denne grund er anledning til at nedsætte den bøde, som sagsøgeren er pålagt, eftersom det samlede bødebeløb, således som fastsat nedenfor, efter Rettens mening udgør en passende sanktion for de pågældende overtrædelser som helhed.

653 Retten finder ligeledes, at der ikke er grund til at ændre den bøde, som sagsøgeren er pålagt for diverse aftaler og former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af priser inden for Poutrelles-udvalget under hensyn til den præcise varighed eller geografiske udstrækning af de forskellige overtrædelser, der er påtalt over for sagsøgeren for 1990.

654 Det er rigtigt, at det anførte i beslutningens betragtning 232-237 ikke i sig selv indeholder forhold, der beviser, at deltagerne i møderne i Poutrelles-udvalget havde indgået en aftale eller anvendte en samordnet praksis vedrørende prisfastsættelse i fjerde kvartal 1990.

655 Hertil kommer, at de konkrete overtrædelser, som Kommissionen har fastslået for 1990 i beslutningens betragtning 232-237, kun vedrører anvendelsen af en aftale om målpriser for første kvartal 1990 (betragtning 232), en aftale angående det franske marked (betragtning 233) og to tilfælde af samordnet praksis vedrørende det britiske marked (betragtning 234-237) og således synes at have haft en mindre geografisk rækkevidde end de overtrædelser, der er konstateret med hensyn til 1988 og 1989.

656 Det fremgår imidlertid af beslutningens betragtning 118-121 og af de deri nævnte dokumenter, at Poutrelles-udvalgets medlemmer — efter at de på mødet den 11. september 1990 såvel principielt som med henblik på gennemførelsen i praksis havde drøftet en mindre prisstigning, der »sandsynligvis anvendes fra den 1. januar« 1991 — fortsatte deres drøftelser på mødet den 9. oktober 1990, indtil de nåede til enighed om en prisforhøjelse i størrelsesordenen 20-30 DEM på de kontinentale markeder i første kvartal 1991 (jf. referatet fra det nævnte møde, dokumenterne nr. 346-354 i sagsakten). Endvidere anføres det i referatet fra mødet, at »for så vidt angår priserne havde niveauerne fra tredje kvartal 1990 trods visse vanskeligheder i nogle lande kunnet videreføres i fjerde kvartal med fuldstændig anvendelse af de nye forskelle«.

657 Retten finder følgelig, at det argument, som sagsøgerne på dette punkt fremførte i retsmødet, må forkastes.

— Det generelle bødeniveau, der er anvendt i beslutningen, i sammenligning med andre EKSF-beslutninger fra Kommission og sammenholdt med bestemmelserne i traktatens artikel 65, stk. 5

658 I deres fælles mundtlige indlæg i retsmødet anfægtede sagsøgerne det generelle niveau for bøderne med henvisning til beslutningen om rustfrit stål. Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

659 For det første var de overtrædelser, der blev taget i betragtning med henblik på bøden i beslutningen om rustfrit stål, alle blevet begået under den åbenbare kriseperiode. For det andet har virksomhederne i nærværende sag ikke godtgjort, at tjenestemændene i GD III havde kendskab til de i beslutningen påtalte former for adfærd, hvorfor den formildende omstændighed, som på dette punkt blev anerkendt i beslutningen om rustfrit stål, ikke kan påberåbes i nærværende sag. For det tredje bemærkes, at i betragtning af den advarsel, der navnlig forelå med pressemeddelelsen, der er nævnt i beslutningens betragtning 305, kan der ikke være tale om en eventuel misforståelse vedrørende rækkevidden af traktatens artikel 65, stk. 1, således som det var tilfældet på tidspunktet for vedtagelsen af beslutningen om rustfrit stål.

660 For så vidt angår anbringendet om, at den samlede virkning af beslutningen om rustfrit stål og en række andre beslutninger fra Kommissionen, der blev truffet i 70'erne og 80'erne, gav grundlag for at antage, at det ikke var Kommissionens politik at pålægge store bøder i forbindelse med anvendelsen af bestemmelserne i traktatens artikel 65, stk. 1, er det tilstrækkeligt at bemærke, at den omstændighed, at Kommissionen tidligere har pålagt bøder på et vist niveau som straf for visse typer overtrædelser, ikke kan fratage den muligheden for at forhøje dette niveau inden for de i traktatens artikel 65, stk. 5, angivne grænser, såfremt dette er nødvendigt for at sikre effektiviteten af EF's konkurrencepolitik (jf. analogt hermed Pioneer-dommen, a.st., præmis 109).

661 Retten kan heller ikke tiltræde det argument, der blev fremført i retsmødet, hvorefter det almindelige niveau for bøderne er urimeligt højt, når henses til forskellene mellem EF-traktaten og EKSF-traktaten. Selv om visse bestemmelser i

EKSF-traktaten, navnlig artikel 60, i sig selv begrænser den frie konkurrence, er det absolutte maksimum på 10% af vedkommende virksomheds årlige omsætning, som er fastsat i traktatens artikel 65, stk. 5, for de alvorligste konkurrencebegrænsninger, identisk med det absolutte loft, der er fastsat i artikel 15, stk. 2, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81). Retten minder endvidere om, at i nærværende sag giver traktatens artikel 65, stk. 5, hjemmel for at pålægge bøder, som kan udgøre det dobbelte af omsætningen vedrørende det pågældende produkt.

662 For så vidt som sagsøgerne i deres fælles mundtlige indlæg understregede den omstændighed, at overtrædelserne ikke havde til formål at begrænse produktionen, den tekniske udvikling eller investeringerne i traktatens artikel 65, stk. 5's forstand, fastslår Retten, at Kommissionen med føje ikke tog dette i betragtning som en formildende omstændighed. Efter systemet i traktatens artikel 65, stk. 5, udgør sådanne begrænsninger nemlig skærpende omstændigheder, der gør det muligt at overstige det normale maksimum på det dobbelte af omsætningen vedrørende det pågældende produkt. I denne sag er bøden imidlertid langt under dette maksimum.

— Sammenligningen mellem de ved beslutningen pålagte bøder og bøderne i henhold til cement-beslutningen

663 Det blev i det fælles mundtlige indlæg ligeledes gjort gældende, at Kommissionen i cement-beslutningen har pålagt bøder af størrelsesordenen 4% af omsætningen for overtrædelser, der blev betragtet som alvorlige og havde varet ti år. Under henvisning til en nylig meddelelse fra Kommissionen (retningslinjer for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten, EFT 1998 C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne«) udleder sagsøgerne af det anførte, at Kommissionen i den nævnte cement-sag, før den foretog forhøjelserne som følge af overtrædelserne varighed, anvendte en grundbøde på 2%. Efter den samme beregning ville grundsatsen i nærværende sag udgøre 6%. Bødernes beløb bør følgelig ifølge sagsøgerne deles med tre.

664 Efter Rettens opfattelse kan der ikke foretages nogen direkte sammenligning mellem det generelle bødeniveau, der er anvendt i beslutningen, og det, der blev anvendt i cement-beslutningen.

665 For det første blev beregningen i beslutningen, som er ældre end retningslinjerne, ikke foretaget under anvendelse af den deri foreskrevne metode, hvorefter der anvendes en grundbøde og forhøjelser under hensyn til varigheden.

666 For det andet er også cement-beslutningen ældre end de nævnte retningslinjer og angiver ikke, at den har anvendt den metode, som de foreskriver.

667 For det tredje finder Retten, at de faktiske og retlige omstændigheder i nærværende sag er så forskellige fra omstændighederne i cement-sagen, at en sammenligning i enkeltheder mellem de to beslutninger ikke er relevant med henblik på vurderingen af den bøde, der bør pålægges sagsøgeren i nærværende sag.

668 Det følger af det ovenfor anførte, at med forbehold af bemærkningerne nedenfor må samtlige sagsøgerens argumenter vedrørende bødernes beløb forkastes.

Rettens udøvelse af den fulde prøvelsesret

669 Det bemærkes, at Retten allerede har annulleret beslutningens artikel 1, for så vidt som denne fastslår, at sagsøgeren deltog i en aftale om fastsættelse af priser på det tyske marked (jf. præmis 422 ovenfor). Bøden, som Kommissionen har pålagt for denne overtrædelse, er blevet opgjort til 47 800 ECU.

670 Af de grunde, der er anført ovenfor i præmis 451, skal perioden mellem den 1. juli og den 31. december 1988 ikke medregnes ved beregningen af bøden vedrørende overtrædelsen ved fastsættelse af priser på det danske marked, hvilket for sagsøgerens vedkommende indebærer en nedsættelse af bøden med 9 100 ECU efter den af Kommissionen fulgte metode.

671 Retten har endvidere af de ovenfor anførte grunde (præmis 614 ff.) annulleret forhøjelsen af sagsøgerens bøde på grund af den angivelige recidivkarakter af sagsøgerens adfærd, hvilken forhøjelse Kommissionen har opgjort til et beløb på 1 601 000 ECU.

672 Endelig finder Retten af de ovenfor anførte grunde (præmis 640 ff.), at det samlede beløb af den bøde, der er pålagt for aftalerne og den samordnede praksis vedrørende fastsættelse af priser, skal nedsættes med 15%, fordi Kommissionen i et vist omfang har overvurderet de konkurrencebegrænsende virkninger af de konstaterede overtrædelser. Under hensyn til de allerede nævnte nedsættelser for så vidt angår aftalerne om priser på det tyske og det danske marked udgør denne nedsættelse 419 745 ECU ifølge den af Kommissionen anvendte beregningsmetode.

673 Såfremt Kommissionens metode anvendes, måtte sagsøgerens bøde således nedsættes med 2 077 645 ECU.

674 Når Retten fastsætter en bøde som led i udøvelsen af den fulde prøvelsesret, er der i sagens natur ikke tale om en præcis matematisk operation. I øvrigt er Retten ikke bundet af Kommissionens beregninger, men skal foretage sin egen vurdering under hensyntagen til alle sagens omstændigheder.

675 Retten finder, at Kommissionens generelle fremgangsmåde ved fastsættelsen af bødernes niveau (præmis 577 ovenfor) er velbegrundet under hensyn til sagens

omstændigheder. De overtrædelser, der består i fastsættelse af priserne og opdeling af markeder, og som udtrykkeligt er forbudt efter traktatens artikel 65, stk. 1, må nemlig betragtes som særlig alvorlige, eftersom de indebærer et direkte indgreb i de væsentlige konkurrenceparametre på det pågældende marked. Endvidere har systemerne for udveksling af fortrolige oplysninger, som er lagt sagsøgeren til last, haft et lignende formål som en opdeling af markederne på grundlag af de traditionelle handelsstrømme. Alle de overtrædelser, der er taget i betragtning med henblik på bøden, blev begået efter kriseordningens ophør, efter at virksomhederne havde modtaget behørige advarsler. Som det er fastslået af Retten, var det generelle formål med de i sagen omhandlede aftaler og former for praksis netop at hindre eller forstyrre den tilbagevenden til den normale konkurrence, som var følgen af den åbenbare kriseperiodes ophør. Virksomhederne var endvidere bekendt med disse foranstaltningers ulovlige karakter og skjulte dem bevidst for Kommissionen.

676 Under hensyn til det anførte i det hele, samt henset til at, Rådets forordning (EF) nr. 1103/97 af 17. juni 1997 om visse bestemmelser vedrørende indførelsen af euroen finder anvendelse fra den 1. januar 1999, skal bødens beløb fastsættes til 4 400 000 EURO.

Påstanden om annullation af beslutningens artikel 3

677 Sagsøgeren har gjort gældende, at den forpligtelse, som selskabet pålægges ved beslutningens artikel 3, til at undlade at gentage eller fortsætte med nogen af de handlinger eller den adfærd, der er angivet i artikel 1, eller at træffe foranstaltninger med tilsvarende virkning, skal annulleres som følge af annullationen af beslutningens artikel 1. I øvrigt er den nævnte bestemmelse uden mening for sagsøgerens vedkommende, eftersom denne indstillede sin produktion af stålbjælker i 1993, hvilket Kommissionen blev underrettet om.

678 Retten finder, at Kommissionen havde ret til i beslutningens dispositive del at indsætte forbuddet i artikel 3, navnlig fordi sagsøgeren bestred de pågældende overtrædelser og ikke havde forpligtet sig til ikke at gentage sin konkurrencebe-

grænsende adfærd. Den omstændighed, at sagsøgeren er ophørt med at producere stålbjælker, er ikke til hinder for, at Kommissionen fastsætter et forbud, hvorefter forpligtelsen til »omgående at bringe overtrædelserne til ophør« kun vedrører de pågældende virksomheder og organisationer, »såfremt de ikke allerede har gjort det«.

679 Påstanden om annullation af artikel 3 i beslutningens dispositive del må følgelig forkastes.

Den subsidiære påstand om annullation af skrivelsen af 28. februar 1994

680 Sagsøgeren har gjort gældende, at skrivelsen af 28. februar 1994, såfremt der anlægges sag, fastsætter en forhøjelse af den rentesats, der er foreskrevet i beslutningens artikel 5, med halvandet point i tilfælde af betaling i rater (den sidstnævnte sats er den, som Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde anvendte på sine transaktioner i ecu i måneden forud for den enkelte årlige rate, herefter »FECOM-satsen«). Som følge af denne forskel må sagsøgeren bære en væsentlig større økonomisk byrde end den, virksomheden ville have båret, hvis den ikke havde anfægtet beslutningen, og der er ikke givet en tilstrækkelig begrundelse herfor. I øvrigt udgør forskellen en magtfordrejning, idet den — uden at kunne begrundes med økonomiske hensyn — har til formål at hindre virksomhederne i at benytte deres ret til beskyttelse ved domstolene, som sikres i traktatens artikel 33 og 36, eller at straffe dem, såfremt de taber sagen. Den er endelig i strid med ligebehandlingsprincippet, idet den fører til en forskelsbehandling mellem virksomhederne, alt efter om de anfægter beslutningen for Retten eller undlader dette. Sagsøgeren har i den forbindelse anført, at situationen for de virksomheder, der har anlagt sag og begæret udsættelse af opkrævningen af bøden, så længe sagen varer, må sidestilles med situationen for de virksomheder, som accepterer beslutningen og betaler bøden inden for fristerne. Derimod kan situationen efter sagsøgerens opfattelse ikke sammenlignes med de virksomheders situation, som efter at have anfægtet beslutningen ikke overholder disse frister. Der er nemlig intet grundlag for at antage, at de virksomheder, der har anlagt sag, ikke vil efterkomme Rettens dom eller i givet fald Domstolens dom, hvorved

sagsøgte frifindes. Efter sagsøgerens opfattelse ville en forhøjelse af rentesatsen alene være berettiget, hvis dette var tilfælde.

681 Det fremgår af ordlyden af beslutningens artikel 5 og af skrivelsen af 28. februar 1994, såvel som af de forklaringer, sagsøgte har afgivet under sagens behandling, at en virksomhed, som har valgt at betale bøden i rater, og som anlægger sag, skal betale FECOM-grundsatsen indtil forfaldsdatoen for hver rate, og at den herefter har valget mellem enten at betale den forfaldne rate eller for denne rates vedkommende at betale FECOM-satsen forhøjet med 1,5% indtil dommens afsigelse. Anvendelsen af en rentesats, der er forhøjet med halvandet procentpoint, skyldes følgelig ikke, at der anlægges sag ved Retten, men alene den eventuelle forsinkelse med betalingen af bøden som følge af, at virksomheden ikke har betalt ved forfaldsdatoen og har foretrukket at acceptere Kommissionens tilbud i den nævnte skrivelse om udsættelse af opkrævningen af bøden indtil afsigelsen af dommen.

682 Det skal i den forbindelse understreges, at ifølge traktatens artikel 39 har indbringelse af sager for Retten ingen opsættende virkning. Følgelig kan Kommissionen ikke være forpligtet til at give samme behandling til en virksomhed, der — uanset om den eventuelt har anlagt sag — betaler bøden på dennes normale forfaldsdato, i givet fald under anvendelse af de muligheder for at betale i rater til en gunstig rentesats, der ligesom i nærværende sag kan være blevet tilbudt virksomheden af Kommissionen, og en virksomhed, som ønsker at udskyde den nævnte betaling indtil afsigelsen af en endelig dom. Bortset fra helt særlige omstændigheder må det i dette sidstnævnte tilfælde anses for berettiget at anvende morarenter efter den normale sats (jf. Domstolens dom af 25.10.1983, sag 107/82, AEG mod Kommissionen, Sml. s. 3151, præmis 141, og kendelse afsagt af Domstolens præsident den 6.5.1982, sag 107/82 R, AEG mod Kommissionen, Sml. s. 1549, og den 7.3.1986, sag 392/85 R, Finsider mod Kommissionen, Sml. s. 959).

683 Det skal endvidere bemærkes, at de berørte virksomheders mulighed for at betale deres bøde i form af fem årlige rater, hvoraf der indtil forfaldsdatoen betales FECOM-grundsatsen, sammenholdt med muligheden for at opnå en udsættelse af

opkrævningsforanstaltningerne i tilfælde af sagsanlæg, udgør en fordel i sammenligning med den ordning, som Kommissionen sædvanligvis anvender, såfremt der indbringes en sag for Fællesskabets retsinstanser. Det fremgår således af Kommissionens almindelige praksis, at satsen for den rente, som den kræver i tilfælde af udsættelse af betalingen af bøden, svarer til den sats, som FECOM anvendte på sine operationer i ecu i måneden forud for vedtagelsen af den pågældende beslutning, forhøjet med halvandet point. Såfremt det vælges at betale i rater, hvorved forfaldsdatoen for de 4/5 af bøden udskydes, bevirker dette en tidsmæssig udsættelse med anvendelsen af denne sats.

684 Påstanden om annullation af skrivelsen af 28. februar 1994 må følgelig forkastes som ubegrundet, uden at det er nødvendigt at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt den nævnte skrivelse udgør en selvstændig beslutning, som kan anfægtes ved et annullationssøgsmål.

Sagens omkostninger

685 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 3, kan Retten fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part bærer sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis vinder eller taber på et eller flere punkter. Da sagsøgeren kun har fået delvis medhold, finder Retten det på grundlag af en bedømmelse af sagens omstændigheder rimeligt at pålægge sagsøgeren at bære sine egne omkostninger og halvdelen af sagsøgtes omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Udvidede Afdeling)

1) **Artikel 1 i Kommissionens beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker annulleres, for så vidt som sagsøgeren heri beskyldes for at have deltaget i en aftale om fastsættelse af priser på det tyske marked i en periode på tre måneder.**

2) **Den bøde, der er pålagt sagsøgeren ved artikel 4 i beslutning 94/215, fastsættes til et beløb på 4 400 000 EURO.**

3) **I øvrigt frifindes Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber.**

4) **Sagsøgeren bærer sine egne sagsomkostninger samt halvdelen af Kommissionens omkostninger. Kommissionen bærer halvdelen af sine egne omkostninger.**

Bellamy Potocki Pirrung

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. marts 1999.

H. Jung

Justitssekretær

C.W. Bellamy

Afdelingsformand

Indhold

Sagens faktiske omstændigheder ... II - 359

A— Indledende bemærkninger ... II - 359

B— Forbindelserne mellem jern- og stålindustrien og Kommissionen mellem 1970 og 1990 ... II - 360

Krisen i 1970'erne og oprettelsen af Eurofer ... II - 360

Det fra 1980 til 1988 gældende kvotesystem ... II - 361

Begivenhederne forud for udløbet af ordningen vedrørende den åbenbare krise den 30. juni 1988 ... II - 367

Overvågningsordningen, der blev indført med virkning fra den 1. juli 1988 ... II - 375

Beslutningen om rustfrit stål af 18. juli 1990 ... II - 377

Kommissionens overvejelser fra og med 1990 om EKSF-traktatens fremtid ... II - 377

C— Den administrative procedure ved Kommissionen ... II - 378

D— Beslutningen ... II - 380

Retsforhandlinger ved Retten, sagens forløb efter sagsanlægget og parternes påstande ... II - 385

Påstanden om annullation af beslutningens artikel 1 ... II - 392

A— Anbringendet om tilsidesættelse af sagsøgerens proceduremæssige rettigheder ... II - 393

Anbringendet om manglende fremsendelse af alle de dokumenter, som der henvises til i beslutningen ... II - 393

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation ... II - 393

Rettens bemærkninger ... II - 394

— Dokumenter, hvis manglende fremsendelse blev påtalt i sagsøgerens skrivelse af 20. december 1992 ... II - 394

— Dokumenter, hvis manglende fremsendelse for første gang blev påtalt i stævningen ... II - 396

Anbringendet om tilsidesættelse af »princippet om undersøgelse ex officio« og af kravet om en retfærdig procedure ... II - 397

Den ordrette overensstemmelse mellem beslutningen og meddelelsen af klagepunkter ... II - 407

B— Anbringendet om væsentlige formelle mangler ... II - 409

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation ... II - 409

Rettens bemærkninger ... II - 412

Formaliteten ... II - 412

Anbringendet om manglende quorum ... II - 412

Anbringendet om den manglende formelle overensstemmelse mellem den vedtagne beslutning og den beslutning, der blev meddelt sagsøgeren ... II - 419

Anbringendet om manglende bekræftelse af beslutningen ... II - 421

Anbringendet om manglende angivelse af datoen for underskrivelsen af mødereferatet ... II - 423

C— Anbringendet om tilsidesættelse af traktatens artikel 65, stk. 1 ..... II-424

Anbringendet om fastsættelse af priser (målpriser) inden for Poutrelles-udvalget II-425

1. Spørgsmålet om rigtigheden af de faktiske omstændigheder II-425

— Indledende bemærkninger II-426

— Aftaler, der angiveligt blev indgået i 1986 og 1987 ..... II-429

— Aftale om priserne i Tyskland og i Frankrig, som angiveligt blev indgået før den 2. februar 1988 ..... II-430

— Målpriser, der angiveligt blev fastsat før den 25. juli 1988 ..... II-430

— Målpriser, som angiveligt blev fastsat den 18. oktober 1988 ..... II-432

— Målpriser, der angiveligt blev vedtaget på mødet den 10. januar 1989 ... II-435

— Målpriser for det italienske og det spanske marked, som angiveligt blev aftalt på mødet den 7. februar 1989 ..... II-437

— Målpriser, som angiveligt blev aftalt på mødet den 19. april 1989 ..... II-438

— Fastsættelse af de priser, der skulle gælde i Det Forenede Kongerige fra juni 1989 ..... II-439

— Aftalen, der angiveligt blev indgået på mødet den 11. juli 1989, om videreførelse på det tyske marked af målpriserne fra tredje kvartal til fjerde kvartal 1989 ..... II-441

— Beslutning, der angiveligt blev vedtaget på mødet den 12. december 1989, vedrørende de målpriser, der skulle nås i det første kvartal 1990 ..... II-442

— Fastsættelse af priser for kategori 2C på det franske marked, som blev bebudet af Unimétal på mødet den 14. februar 1990 ..... II-443

— Fastsættelsen af priserne i Det Forenede Kongerige i andet kvartal 1990 II-445

— Fastsættelse af de priser, der skulle gælde i Det Forenede Kongerige i tredje kvartal 1990 ..... II-447

— Den af sagsøgeren fremlagte sagkyndige økonomiske erklæring II-449

— Konklusioner II-450

2. Den retlige kvalifikation af de faktiske omstændigheder II-450

a) Henførelsen af den anfægtede adfærd til de former for konkurrencebegrænsninger, der omhandles i traktatens artikel 65, stk. 1 ..... II-450

b) Formålet med og virkningen af de påtalte aftaler og former for samordnet praksis II-456

c) Kvalificeringen af de kritiserede former for adfærd i relation til kriteriet vedrørende »den normale konkurrence« II-457

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation II-457

Rettens bemærkninger II-463

— Regelsammenhængen, som traktatens artikel 65, stk. 1, indgår i II-463

— Traktatens artikel 60 ..... II-465

— Traktatens artikel 46, 47 og 48 ..... II-468

Aftalerne om harmoniseringen af tillæg II-469

Markedsdelingen, som blev gennemført inden for rammerne af »Traverso-systemet« II-472

Rettens bemærkninger II-473

— Traverso-systemets første fase (fjerde kvartal 1988) II-473

— Traverso-systemets anden fase (første kvartal 1990) II-476

Aftalen om opdeling af det franske marked i fjerde kvartal 1989 ..... II-477

Udvekslingen af oplysninger inden for Poutrelles-udvalget (monitoring af ordrer og leverancer) og gennem Walzstahl-Vereinigung II-483

1. Spørgsmålet om rigtigheden af de faktiske omstændigheder II-485

2. Den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder II-487

Sammenfatning af parternes argumentation II-487

Rettens bemærkninger II-489

— Arten af den overtrædelse, som sagsøgeren beskyldes for II-489

— Kontrolordningens konkurrencebegrænsende karakter II-491

Praksis på de forskellige markeder II-496

1. Prisfastsættelse på det tyske marked II-496

2. Fastsættelse af priser på det italienske marked II-500

Fastsættelse af priser på det danske marked som led i Eurofer/Skandinavien-gruppens virksomhed II-502

Konklusioner II-509

D— Spørgsmålet om Kommissionens medvirken i de over for sagsøgeren påtalte overtrædelser II-509

Sammenfatning af sagsøgerens argumentation II-509

Referat af afhøring af vidnerne II-517

Rettens bemærkninger II-521

Indledende bemærkninger II-521

Kommissionens adfærd under kriseperioden II-522

Spørgsmålet, om misforståelserne vedrørende fortolkningen eller anvendelsen af traktatens artikel 65, stk. 1, fortsatte efter den åbenbare kriseperiode ... II-526

Spørgsmålet om GD III's deltagelse i de konstaterede overtrædelser efter den åbenbare kriseordnings ophør II-529

— Prisfastsættelsesaftaler II-532

— Aftaler om harmonisering af priserne for tillæg II-534

— Aftaler om opdeling af markederne II-535

— Udvekslinger af oplysninger om ordrer og leverancer II-537

— Andre aftaler II-540

— Konklusioner II-540

Spørgsmålet om lovligheden af de aktiviteter, som sagsøgeren kritiseres for, navnlig under hensyn til traktatens artikel 46, 47 og 48 ..... II-542

E— Magtfordrejning II-544

Den subsidiære påstand om annullation af beslutningens artikel 4 eller i det mindste nedsættelse af bødens beløb II-546

A— Indledende bemærkninger II-546

B— Anbringenderne om manglende culpa hos sagsøgeren, om tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og om manglende vedtagelse af overgangsforanstaltninger efter udløbet af den åbenbare kriseordning II-549

C— Spørgsmålet, om bøden er uforholdsmæssig stor II-551

Sammenfatning af parternes argumentation II-551

Rettens bemærkninger II-555

Sagsøgerens argumenter II-555

— Beslutningens begrundelse for bøden II-555

— Forhøjelsen af bøden på grund af »recidiv« II-558

— Den økonomiske situation for sagsøgeren og stålindustrien II-561

— De økonomiske konsekvenser af overtrædelserne II-562

— Den skærpende omstændighed som følge af viden om ulovligheden af den anfægtede adfærd II-566

— Den sagsøgeren pålagte bøde for deltagelsen i informationsudvekslingsordningerne II-567

— Den dobbelte anvendelse af grundsatsen for bøden II-567

— Det generelle bødeniveau, der er anvendt i beslutningen, i sammenligning med andre EKSF-beslutninger fra Kommission og sammenholdt med bestemmelserne i traktatens artikel 65, stk. 5 ..... II-570

— Sammenligningen mellem de ved beslutningen pålagte bøder og bøderne i henhold til cement-beslutningen II-571

Rettens udøvelse af den fulde prøvelsesret II-572

Påstanden om annullation af beslutningens artikel 3 ..... II-574

Den subsidiære påstand om annullation af skrivelsen af 28. februar 1994 ..... II-575

Sagens omkostninger II-577